הארץ

שנה נ"ה יום ו' כ"א באדר א' תשל"ג 23 בפבר' 1973 V. 55/16,399/FEBRUARY 23 1973

VOLVO
הבחירה הטובה ביותר
המוכנים הבלעדיים:
"מאיר" חב' למכוניות ומשאיות בע"מ
תל-אביב רחוב קרליבך 25 — טלפון 269??

גוויות ההרוגים יועברו היום למצרים דרך קנטרה

מתו שתי פצועות * שלושה במצב אנוש

מאת מרדכי ארציאלי, סופר "הארץ"

מספר הניצולים באסון המטוס ה-לובי בסיני ירד לשבעה — מהם שלושה במצב אנוש — לאחר שמתו שתי הפצועות — האחת אור לאתמול ב-5.30 לפנות בוקר והשניה אתמול ב-9.30 בבוקר.

היום יועברו גוויות ההרוגים דרך קנטרה בגדות לעבר ה-שני — המצרי — בחסות הצלב האדום ב-12 בצהרים.

אמש עמדו להגיע מכול-כרם ל-באר-שבע בני דודיו ובת אחיו של עבדאללה אל-חופי אל-חלילי. הפצוע נולד ביפו ובעל נתינות ירד-נית. אשתו מתגוררת בירדן ונעשים מאמצים להביאה אליו עוד היום. מצבו הוגדר כאנוש. הוא מאושפז במחלקה הפלסטית וסובל מכוויות של יותר מ-50%. מנהלת המחלקה מסרה לי כי בכוויות שבעל ל-50% קיימים סיכויים של פחות מ-50% ל-הצלה. גם ריאותיו בלאות עשן.

היה שר בלוב?

אסעד שוקרי אל-פסור תלהוני מ-אושפז במחלקה הכירורגית ושימש כנראה בעבר שר בממשלה הלובית. הוא סובל מקרעים באיזור אברי-המין, משבר בירך ובשוק דכ'. שהי ידיו חבושות מכוויות. הוא דובר אנ-גלית וערבית, אך נמנע מלשוחח עם הרופאים והעתונאים.

לשאלתי אם שימש שר בממשלת לוב, התעלם מן השאלה. לשאלה מ-דוע סטה המטוס ממסלולו, השיב: "המטוס לא היה שלי. צריך לשאול את הטייס".

ז'אן פיאר בורדייה הוא דייל בן

(הסוף בעמוד 2, טור 2)

אחד ממנועי המטוס [illegible] (צילום: חיים פנקסון)

שר הבטחון במסיבת עתונאים: קברניט המטוס אשם * אין לשלם פיצויים

דיין: אין מקום לוועדת חקירה

מאת סופר "הארץ"

"לאחר שבדקתי את פרטי תק-רית המטוס הלובי הגעתי למסקנה שאין צורך בוועדת חקירה צבאית. זו היתה תקרית צבאית שטיפלו בה בדרג הצבאי ואני משוכנע שהשי-קולים לתגובה הצבאית כפי שהיתה היו נכונים ותואמים את נסיבותיה" — אמר אמש שר הבטחון משה דיין במסיבת עתונאים עם כתבי החוץ שנערכה בבית סוקולוב בתל-אביב.

לצדו של מר דיין ישבו גם ה-רמטכ"ל רב-אלוף דוד אלעזר והמפקד חיל האויר האלוף מרדכי הוד.

על שאלה אם ישראל תציע תשלום פיצויים למשפחות הרוגי המטוס, ה-שיב מר דיין כי אינו יכול לדבר בשם הממשלה, אך לדעתו אין יש-ראל חייבת בתשלום הפיצויים. הוא הדגיש כי האשם היחיד באסון הוא קברניט המטוס והוא מת, וכי אינו רואה כל סיבה להאשים את ישראל בתקריה. הוא אמר כי יעביר את כל הפרטים על התקרית לראש ה-ממשלה והיא תעשה בהם כהבנתה.

בתחילת דבריו הביע את צערו הרב על התקרית ועל אבדן חיי האדם, בציינו כי טוב היה שהתק-רית לא היתה מתרחשת בכלל. מר דיין חזר כמה פעמים על תמהונו לנוכח התנהגותו של קברניט המטוס הלובי. הוא ציין כי אינו רוצה להציע הסברים על התנהגותו, והביע תקווה כי פרטים על כך יוודעו לאחר שטייס המישנה יתאושש מפצעיו ו-יסביר מדוע לא נענו להוראות ה-טייסים הישראלים לנחות בשדה ה-תעופה אליו כוונו.

אין משמעות פוליטית

"לתקרית אין כל משמעות פוליטית", קבע מר דיין והוסיף כי בעת פעולת המטוסים הישראלים לא הת-קשרו עמו או עם ראש הממשלה וגם לא היו צריכים לעשות זאת מאחר שהיתה זו תקרית צבאית שטיפלו בה בדרג הצבאי. מר דיין חזר וביקש שלא לקשור משמעות פוליטית לתקרית, בציינו כי אין לה כל קשר ליחסיה הפוליטיים של ישראל ללוב.

מר דיין הדגיש כי התקרית אירעה באיזור רגיש וכי הוא מבין את השיקולים של הדרג הצבאי מאחר שהמטוס התנהג בצורה מוזרה וסירב לנחות. "הדבר היחיד שאיני מבין הוא התנהגות קברניט המטוס, ומדוע לא נענה להוראות המטוסים היש-ראליים לנחות בשדה התעופה אליו הופנה ובכך גרם לטרגדיה האיו-מה," הדגיש.

בסיכום הודיע מר דיין כי ישראל תיענה לפניות הגורמים הבין-לאומיים לקבלת פרטים על התקרית ותעמיד לרשותם את כל המידע כדי לסייע בידם לטפל בנושא.

הקופסה השחורה

על שאלה מה קרה ל"קופסה ה-שחורה", המצויה בכל מטוס ומקלי-טה את השיחות ונתונים על הטיסה, השיב מר דיין כי הקופסה טרם נמצאה. הוא השיב בשלילה לבקשה להשמיע את סרטי ההקלטה של ה-מטוסים הישראלים בציינו כי היו אלה שיחות בין הטייסים למפקדה שלהם ואינו רואה כל סיבה להשמי-עם.

על שאלה אם לתקריה תהיה השפעה כלשהי על מאמצי ה-שלום באיזור, השיב מר דיין בשלילה באומרו כי היתה זו טרגדיה שאין לה כל קשר ל-נושא השלום.

על שאלה אם ניתנו הוראות לצה"ל לנקוט אמצעי זהירות נגד פעולות תגמול, השיב מר דיין כי אינו חושב שהדבר יביא לבהירות באיזור.

כוונות תוקפניות

מר דיין נשאל מדוע לא הורשה למטוס להגיע אל מעבר לגבול. האם אי-אפשר היה לכוון את המטוס ה-לובי לנחיתה על ידי תמרונים ב-אוויר. מר דיין השיב כי אם המטוס לא נענה להוראות ואזהרות הרי שיש להניח כי היו לו כוונות תוקפ-ניות, "אחרת איני מבין מדוע לא נחת". הוא הוסיף כי הטייסים ה-ישראלים עשו תחילה את כל ה-מאמצים להנחית את המטוס מבלי לפגוע בו, וכי לא היתה הוראה להפיל את המטוס, אחרת היו פוגעים בו באוויר. האסון אירע בשעה שה-מטוס ניסה לנחות.

(הסוף בעמוד 2, טור 3)

דיין, הרמטכ"ל אלעזר והאלוף הוד, במסיבת העתונאים בת"א. (צילום: יעקב סעד)

עתון צרפתי

ג'ורג' חבש היה במחנה שצה"ל תקף

פאריס, 22 (יופ"י). מנהיג החז-ית העממית לשיחרור פלסטין ג'ורג' חבש קרוב לודאי היה במח-נה הפליטים בדאור בעת התקפת כוחות צה"ל — מסר היום העתון הצרפתי לה פיגארו כפי שכתב בל-בנון מארק לודיה.

הכתב מספר כי במחנה זה עמדה להערך פגישה מיוחדת של כל מנהיגי הארגונים הפלשתינאיים כדי לנסות ולסכל תכניות ערביות לכונן הסדר באמצעות כוח במז-רח-התיכון, אולם הכנס נדחה ל-24 שעות.

מזג האויר

(צ). מעונן חלקית. ירד גשם מקומי, בעיקר בצפון. ירושלים — 10—14 מעלות, תל-אביב 12—20, חיפה 13—18, באר-שבע 13—20, אילת 15—25, רמת-הגולן 10—13.

בגליון זה 28 עמודים בצרוף המוסף השבועי בן 64 עמודים

הוד: לא היתה כוונה להפיל את הבואינג אלא לגרום לנחיתתו

מאת זאב שיף, סופרו הצבאי של "הארץ"

"בפתיחה באש לעבר המטוס הלו-בי, שטס כבעל לאזור צבאי רגיש ביותר, התכוונו לגרום לו נזק ש-יאלצו לנחות. הכוונה לא היתה להפילו. אחרי הירי הראשון יכול היה טייס הבואינג לסוב ולנחות בשדה התעופה בסיני, אך הוא גילה חוסר אחריות כלפי נוסעיו. לדאבון הצער הוא גם ביצע נחיתת חירום גרועה עם הגלגלים המקופלים בפנים והדבר הסתיים כפי שהסתיים" — אמר את-מול בתל-אביב מפקד חיל האוויר האלוף מרדכי הוד במסיבת עתונ-אים בה השתתפו גם שני טייסי הפאנטום שירטו את מטוס הבואינג.

בשלב ראשון, בו דיבר האלוף הוד בלבד, הותר לצלמים להפעיל מצלמותיהם, אך כאשר שני הטייסים הצטרפו לפגישה ניתנה הוראה לא לצלמם. האלוף הוד דיבר באנגלית והטייסים בעברית ודבריהם תורגמו.

בתארו את הפלת המטוס אמר האלוף הוד: "בשעה 13.55 גילינו על מסך המכ"ם מטוס החוצה את

(הסוף בעמוד 3, טור 5)

…המישנה הלובי הפצוע בבאר-שבע. (צילום: ישראל סאן)

צה"ל מחפש מצלמה בין שברי המטוס בסיני; קיבל גיבוי מדיני ליירוט

מאת זאב שיף, סופרו הצבאי של "הארץ"

…חוגי הבטחון אינם פוסלים … אפשרות כי חדירת המטוס ה… בעל לאזורים רגישים בסיני היתה מקרית וכי יתכן שמישהו … עסק בצילום מתקנים שהבצ… מתקשים ביותר לגלות בגיחות …לות, ניתנה הוראה לחפש בין שב… המטוס מצלמה הזרה.

אמנם הצריכה זו עומדת בסתירה לדברים שהושמעו במסיבת העתו-נאים בקהיר שבה הושמע סרט ה-הקלטה ממטוס הבואינג. מהסרט אפ-שר להסיק כי בשלב ראשון סברו אנ-שי הצוות כי הם בעל לסמה מצרי. יש להניח כי הסרט אמנם אותנטי. רק בשלב שני הבחינו אנשי הצוות להי-כן נקלעו ועשו הכל כדי להתחמק

(הסוף בעמוד 2, טור 4)

…הירה: הטייס הצרפתי האמין שמטוסי מיג בעקבותיו; אח"כ אמר: יורים בנו...

…, 22 (צ'ר ופ"י). המלים … של הטייס הצרפתי של … הנוסעים הלובי, שהופלו … סילון ישראלים, מעידות כי ה… סטה בדרכו וסטה ממסלולו … לסיני בגלל קלקול במכשירי … נמסר בקיבה. מקאהר.

…מכשירי שיש לנו קשיים רציניים … והמצפן" — אמר הקברניט …

בורר בשיחות רדיו עם מגדל התעופה הבין-לאומי של קאהיר. אחרי כן היתה שתיקה קלה והקברניט הוסיף בקול דרמטי: "...יורים בנו. מטוס הקרב יורה בנו. מטוס הקרב יורה בנו".

(הסוף בעמוד 2, טור 4)

…ראה "הארץ" עם שר התחבורה על התקרית בסיני בעמוד 21 מאת עמוס הדר

בוושינגטון אומרים

הסברי ישראל בלתי-מספקים

מאת צ'ארלס פאנזואטי, סופר "הארץ" בוואשינגטון

וואשינגטון, 22 (מיוחד ל"הארץ"). הפלת המטוס הלובי הטילה צל על ביקורה של הגב' מאיר כאן, שקודם לכן ציפו כי יהיה הפגנת של קרבה השקפות בין ישראל לארה"ב ושל הרפובליקה בניקסון.

האמריקאים מתקשים להצדיק הת-קפה של מטוס נוסעים אזרחי ועד כה נראים הסבריה של ישראל לפרשה בלתי-[illegible].

[illegible] של [illegible] כי הפסקת האש במזה"ת רופפת ושבנה, מיקול דיפלומטי ד-חוף: מה שחשוב הוא במובן תגדי-בתו של הנשיא ניכסון, שבמעט אין איש יודע אותה.

המכונית התחלקה בגשר מוצא והתנגשה במשאית

3 נהרגו בתאונה

(צ.). שלושה אנשים נהרגו ו-שניים נפצעו קשה בתאונת דרכים שאירעה אתמול על גשר מוצא ב-מבואות ירושלים.

מכונית פרטית נהוגה בידי זאב רוזנר מקיבוץ נצר סירני, שהיתה בדרכה מתל-אביב לירושלים, סטתה מכבישה לאחר שעברה את גשר מוצא, כנראה בשל החלקה, והתנג-שה חזיתית במשאית שעשתה את דרכה מירושלים לתל-אביב. המשאית גררה את המכונית למרחק של כמאה מטרים עד שנעצרה על הכביש הר-טוב.

נהרגו ג'ורג'ט רוזנר (32) ושני הנוסעים במכונית מאיר רנד (61) ודינה (עליזה) רנד (61).

נהג המכונית זאב רוזנר ובנו בן ה-7 סיני, נפצעו קשה. שלושת ההרו-גים ושני הפצועים הם חברי נצר סירני. נהג המשאית יצא מן התאו-נה בחבלות קלות. הכביש בין ירו-שלים לתל-אביב נחסם והלקה אחרי התאונה עד שנסתיימה הבדיקה במ-קום ושתי המכוניות הפגועות סולקו.

בגשר מוצא הופעלו לאחרונה של-טי הוראה אלקטרוניים חדישים, המ-זהירים את הנהגים מפני החלקה בכביש רטוב. סיבת התאונה עוד לא נמסרה רשמית, אולם נראה כי ה-מכונית סטתה במסלולה לאחר צי-קול הגשר בשל החלקה.

אשת הטייס הלובי הגיעה לביקור בעלה

(צ.). הגב' הורא פאודרופולד (27) רעייתו של טייס המישנה הלובי אייבר אל-מוהל, שנפצע בהתרסקות המטוס בסיני ונמצא בבית החולים בבאר-שבע, הגיעה אמש במטוס איירפראנס מאתונה ללוד כדי לבקר את בעלה הפצוע.

אתמול בשעות הבוקר פנתה ה-אשה לנציגות הדיפלומטית הישרא-לית באתונה וקיבלה את ההיתר ל-היכנס לישראל. יחד אתה באה אשה שחורת-שער ולבושה מעיל שחור, כנראה אחת מבנות משפחתה.

נציג המחלקה הקונסולרית של משרד החוץ קיבל אותה והכניסה למונית שיצאה לבאר-שבע.

ניגלה ארון פטן

פאריס, 22 (יופ"י, צ'ו). המש-פחה הטיסה היום את ארונו של ה-מרשל פיליפ פטן חזרה לקברו הב-רולל באי יו שבאוקינוס האטלנטי לאחר שגילתה את הארון שלם ב-מוסך באחד מפרברי פאריס.

שלוה הנזאוי, קריינית בטל-וויזיה הלובית ואם ל-4, שהי-תה בין הרוגי המטוס הלובי. (צילום רדיו של אי.פי.)

המחבלים: נעניש את ישראל ונקום הדם הערבי השפוך

שר החוץ הלובי: נחושה ההחלטה להלחם

מאת סופר "הארץ" לענייני ערביים

"הערבים מחכים לתגובת קדאפי" — זו אחת ההכרזות שהופיעו את-מול בעל במאמרי הפרשנות של ה-עתונים הערביים. אל-נהאר הביירו-תי מציין בעניין זה כי התגובה הלובית צריכה להיות באותה רמה הלהבית של קדאפי לפרשה. "לא נאמר מה יהיה טיב התגובה ומתי תהיה, אולם היא צריכה להיות קשה מאד".

אמצעי התקשורת הערביים הי-גיבו אתמול בזעם ובגילויי שנ-אה נגד ישראל, הציונות, העם היהודי. דוברי המחבלים איימו ב"הענשת ישראל ובנקמת הדם הערבי הטהור שנשפך".

תגובות עתונים

התקפה אחרת כוונה על ידי ה-עתונות השמאלנית התומכת במחב-לים נגד ארה"ב והנשיא ניכסון במ-יוחד שכונה "צבוע ורוצח המשתתף

(הסוף בעמוד 3, טור 8)

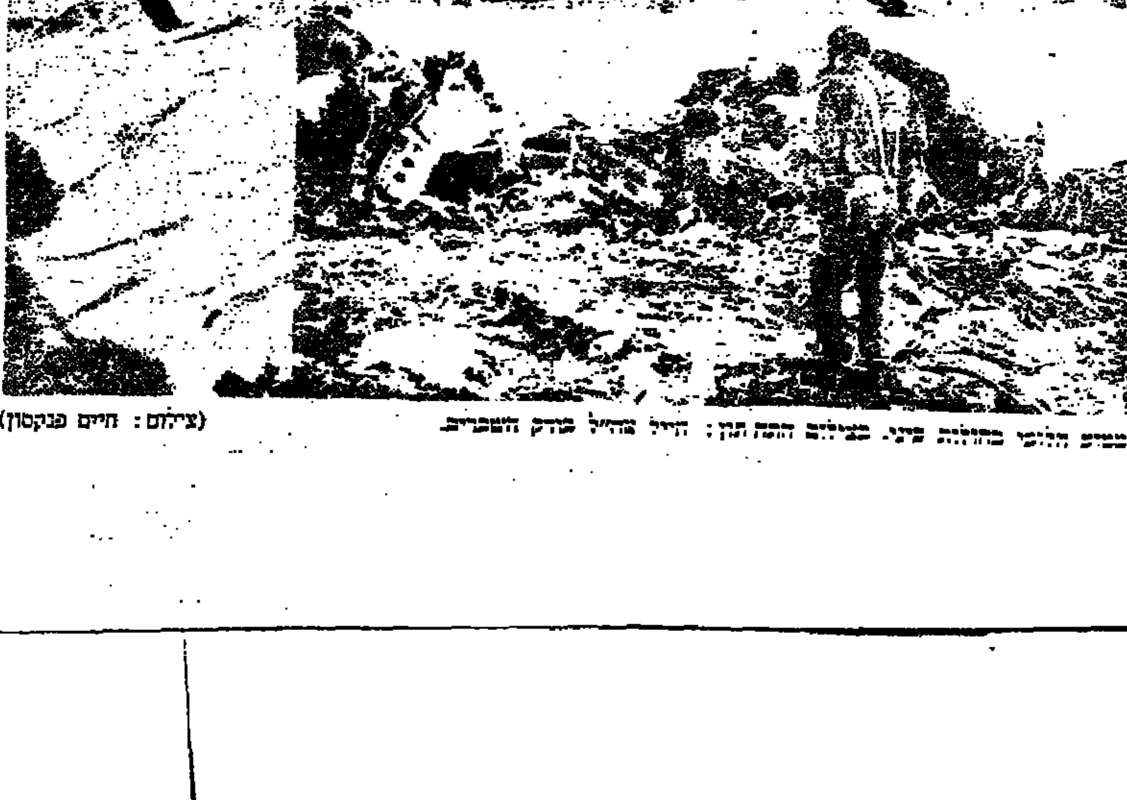

שברי המטוס הלובי בחולות סיני. בצילום התחתון: חייל צה"ל בודק השברים. (צילום: חיים פנקסון)

פרסום א. אריאלי
דנמרק - ארמון פרדריקסבורג

هكذا من الأصل

مكذا من الأمل

רדיו מוסקבה מגיב על ביקור איסמעיל

בריה"מ דוחה תיווך ארה"ב

מאת מיכאל גורדוס, סופר "הארץ"

ערב ביקור של האפז איסמעיל, יועץ הנשיא סאדאת לבטחון לאומי, בוואשינגטון, דחה רדיו מוסקבה את האפשרות של תיווך אמריקאי לפתרון הסכסוך המזרח תיכוני.

בשידור דברי פרשנות בתחנה הסובייטית נאמר כי ארצות הברית משחקת משחק מסוכן למצרים שמטרתו להביא להסדר על פי תנאי וואשינגטון, בת-בריתה של ישראל.

פרשן רדיו מוסקבה טען כי לונדון וואשינגטון, שתי הבירות בהן מקיים איסמעיל את שיחותיו, הן אויבות הענין הערבי וכי מטרתם היא לסכסך בין מדינות ערב. לונדון, נאמר בשידור, רוצה בפתיחה מהירה של התעלה בכל תנאי כדי שתוכל לייסם ביתר יעילות את השפעתה לגבי שדות הנפט במפרץ הפרסי.

פרשן רדיו מוסקבה הזכיר למצרים כי ברית-המועצות היא הספקית היחידה של ציוד צבאי וכלכלי וכי היא והמדינות הסוציאליסטיות הן הידידות האמיתיות היחידות שלה ושל יתר המדינות הערביות.

לדברי הפרשן, הסדר-חלקי מטרתו לאפשר לישראל להחזיק בשטחים הערבים זמן רב ככל האפשר. לסיום, נאמר בשידור הסובייטי, אין להתייאש ממאמצים להשיג הסדר במזרח התיכון ואם כי המצב שם מסוכן, עדיין ומסובך, הרי כך היה גם בוייטנאם והנה נמצאה שם הדרך לפתרון הסכסוך.

"לא תהיה פעולת-תגמול"

"ההחלטה אם לבצע פעולת תגמול על הפלת המטוס הלובי תתקבל בוודאי בקהיר בעקבות תוצאות ביקורו של האפז איסמעיל בוואשינגטון" — מסר אמש כתב הרדיו הממלכתי הצרפתי בקהיר. הכתב אמר כי אינו חושב שמצפיה פעולת תגמול מיידית. לדבריו מדיניותה הנוכחית של ממשלת מצרים היא להמתין לשובו של איסמעיל לקהיר לאחר שיוועד בוואשינגטון עם ראשי הממשל האמריקאי. "אם האפז איסמעיל לא יחזור מוואשינגטון ובידיו תוצאות ממשיות ומוחשיות, אין ספק שמצרים תשנה את קוי הפעולה שלה ואז עשויה קהיר להחליט ולפעול כתגובה על פעולת המטוס" — סיים הכתב הצרפתי.

גם עם ולדהיים

מרכז האו"ם, 22 (עי"צ). האפז איסמעיל יפגש בקרוב עם מזכיר האו"ם קורט ולדהיים — נודע במרכז האו"ם. יתכן כי איסמעיל יגיע מוואשינגטון לניו-יורק בשבת בבוקר כדי להוועד עם מר ולדהיים בטרם ייצא לפאריס במוצאי שבת.

ישוחררו שבויים

שלטונות פקינג ישחררו שני טייסים צבאיים אמריקאים, המוחזקים בסין מאז שנות ה-60 — מייג'ור חיל האוויר פיליפ סמית ולויטננט קומנדור של הצי רוברט פלין. קיסינג'ר אמר גם כי הסינים דנים בשיחרורו של אמריקאי נוסף, ג'ון דאוני, איש סוכנות הביון המרכזית.

עוד אמר כי שתי המדינות הסכימו לנהל מו"מ על תביעות הכספיות של ארה"ב נגד סין.

הודעה משותפת

לקראת כינון יחסים בין סין לארה"ב

וושינגטון, 22 (יופ"יא, עי"צ, עי"ר). ארה"ב וסין יקימו "משרדי-קישור" בבירות של הצד שכנגד — צעד קצר לפני כינון קשרים דיפלומטיים מלאים בין שתי המדינות — הודיעו היום שתי הממשלות.

הד"ר הנרי קיסינג'ר הודיע במסיבת עתונאים כי ארה"ב וסין עדיין חלוקות בדעותיהן לגבי המעמד של טאיוואן וכי אין הכוונה מיידית להוצאת הכוחות האמריקאים מסין הלאומנית.

בהודעה משותפת שפורסמה בוושינגטון ובפקינג נאמר כי "שני הצדדים הסכימו כי הזמן כשר להחשת הנורמליזציה של הקשרים".

תמיכה בג'קסון בענין הסחר ועליה מרוסיה

מאת צ'ארלס [illegible], סופר "הארץ" בוואשינגטון

וואשינגטון, 22 (מיוחד ל"הארץ"). 18 סינאטורים של ארה"ב נתנו חסותם להצעת החוק של עמיתם הסינאטור ג'קסון, שהוגשה במושב הקודם והתובעת להתנות הענקת מעמד עדיף למוצריה של בריה"מ בהסרת הגבלות ההגירה מבריה"מ. התומכים הם תשעה דמוקרטים ו... כשיתבקש הסינט לאשר את חוק לגבי סחר בין מזרח למערב.

איום ערבי בבלגיה

דמשק, 22 (עי"ר, עי"צ). הלשכה המרכזית של החרם הערבי נגד ישראל איימה לנקוט צעדים נגד בלגיה אם ממשלת בלגיה תסכים להקים מפעל מטוסים ישראלי-בלגי משותף.

ירדן נגד המחבלים

רבת עמון, 22 (עי"ר). בטאון הכוחות המזויינים הירדניים אל אקצה קרא היום לארצות ערב לא לאפשר לארגוני חבלה פלשתיניים להתכנס בשטחן לפעולות נגד ירדן.

נשק אמריקאי לאיראן

[illegible], 22 (יופ"יא). איראן הגיעה עם ארה"ב לעסק בשווי של יותר משני ביליון דולר במסגרת עיסקת הנשק הגדולה ביותר שהוסדרה אי-פעם באמצעות משרד ההגנה האמריקאי — [illegible].

הוסר איום השבתת המאפיות בתל-אביב

האיום בשביתה במאפיות תל-אביב הוסר לאחר הבירורים שנערכו אתמול בין מ. שטיינקלפר — חבר מזכירות מועצת הפועלים, ויהודה ציפלבין — מזכיר האגודה ובין יעדי הפיקדים במאפיה בתל-אביב ובסביבתה.

אחד מבסיסי המחבלים בלבנון לאחר פעולת צה"ל. (צילום רדיו של אי.פי.)

דיין: אין מקום לוועדת חקירה

(סוף מעמוד 1)

סיוע לנספחים צבאיים

על שאלה אם הממשלה תסכים לשתף ממשלות זרות בחקירת נסיבות התקריה, השיב מר דיין כי מאחר שאין עורכים חקירה אין מקום לשתף גורמים אלה במה שלא נעשה, אך כל נספח צבאי שירצה בכך יוכל לבדוק את נסיבות התקריה ויסייעו לו בכך.

שאלה אחרת היתה אם ישראל תנקוט באמצעי הזהירות נגד אפשרות של הפלת מטוס ישראלי אזרחי. מר דיין השיב כי אין הוא צופה לכך. "זו היא טרגדיה ותקרית חסרת מזל, כשהאשם היחיד הוא קברניט המטוס, ואיני מבין כיצד יתקיפו מטוסים שלנו" — אמר מר דיין.

הקברניט הבין הסימנים

היתכן שקברניט המטוס חשב שהוא עדיין במצרים? שאל אחד העתונאים. "איני טוב בספקולציות ואיני רוצה לעשות ספקולציה. אני יודע שהוא נהג בצורה תמוהה ביותר, מאחר שאין לי צל של ספק שהוא ראה והבין את הסימנים שניתנו לו" — השיב מר דיין.

אם מטוס אל-על היה חוצה בטעות את הגבול הלובי, האם היה על הטייס לנחות בשדה התעופה לובי או לנסות להימלט? שאל עתונאי. השיב מר דיין: "אין ספק שעל הקברניט היה להנחית מיד את המטוס. אם היה מנסה להימלט ואף מצליח בכך, הייתי מציע להעמידו למשפט צבאי, כי בראש וראשונה על קברניט המטוס לשמור על חיי הנוסעים במטוס".

באותו יום ובאותה שעה

צמוס חדד מוסר: ביום ובשעה שבהם יורט והתרסק המטוס הלובי בסיני התרסק לפני שלוש שנים מטוס קורונאדו של חברת סוויסאייר שהיה בדרכו מציריך ללוד. המטוס התרסק זמן קצר לאחר המראתו ב-21 בפברואר 1970 ב-2.30 אחה"צ. 38 נוסעים, בהם 12 ישראלים, ניספו.

לא מעניין את יאט"א

(ע.). דובר יאט"א מר אנטוני ואן דאיק אמר אמש בראיון להיום הזה ברדיו, כי פרשת המטוס שהתרסק בסיני אינה מעניינו של יאט"א אלא מעניינן של הממשלות השונות, כיון שהמקרה הזה הוא פוליטי וצבאי ואילו ביאט"א חברות חברות תעופה ולא ממשלות.

הדובר הוסיף כי מנכ"ל יאט"א מר קנוט האמרשלד אמנם ביקש אינפורמציה בנושא, אך נהג כך תמיד בכל מקרה של האונה. תוספה הדרכים. המידע נחוץ לו כיון שרבים פונים אליו ושואלים פרטים בנושא.

תגובה ישראלית לקובלנה באו"ם

תקוע: לבנון מסלפת ומשקרת

מרכז האו"ם, 22 (עטס"א). שגריר ישראל באו"ם יוסף תקוע האשים ביום ד' את לבנון בסילופים ובהשכחת שקרים במסגרת תגובתה על ההתקפה שביצעו כוחות צה"ל על בסיסים טרוריסטיים בשטחה.

מר תקוע הגיב על מכתב ששלח שגריר לבנון באו"ם אדוארד רורה. באגרתו לנשיא מועצת הבטחון כתב מר תקוע שרורה כלל בכתבו סילופים ושקרים במסגרת נסיונה של ממשלת לבנון להתחמק מאחריותה הכבדה הנובעת מכך שהיא נתנה אפשרות להפיכת לבנון למרכז המסע הטרוריסטי ערבי.

תקוע מצביע על העובדה כי מחנה נהר אל בארד, השוכן כ-11 ק"מ מצפון מטריפולי, שימש בעבר בסיס לאימוני טרוריסטים זרים לפעולות טירור בארצותיהם או בישראל. במחנה זה הוכנו מכוניות מיוחדות המצוידות בחומרי נפץ בפיקודו של האיש האחראי לפיצוץ מכונית טעונה חומר נפץ בשוק מחנה יהודה בירושלים. באותו פיצוץ ב-1968 נהרגו 12 תושבים ו-58 אורחים נפצעו. עוד מצביע שגריר ישראל על העובדה שממחנה זה יצאה בסוף 1972 מכונית עם חומר נפץ לאירופה כדי לפוצץ שגרירות ישראלית באחת ממדינות היבשת.

"זהו — יום של דם"

באגרת מצביע מר תקוע על שורה של מעשי זוועה שבוצעו בין אוגוסט 1972 לינואר 1973, שמבצעיהם יצאו מלבנון כדי לפעול נגד ישראל ונגד ישראלים בחו"ל.

הוא מציין כי בעקבות פעולת צה"ל נגד בסיסי המחבלים הודיעה הנהגת השידור של המחבלים בסוריה, כי הבחנות שלהם בצפון לבנון הותקפו על-ידי כוחות ישראלים. באותו שידור נאמר גם: "אויבנו יודעים שהקמנו חזית ששמה מיבנן וכבנו את שדה התעופה לוד לים של דם".

השגריר מצטט באגרתו את הודעת סוכנות הידיעות הפלשתינאית ואפה שהודיעה כי יחידות של ארגוני החבלה ניהלו קרב עם הכוחות הישראליים. עובדות אלה עומדות בניגוד משווע למחאות, הגבעות והאשמות הסרות התוכן שנכללו באגרת הלבנונית, כותב שגריר ישראל.

באגרת הלבנונית נאמר כי בפעולה הישראלית, שבוצעה "בדם קר", נפגעו אנשים חפים מפשע. השגריר הלבנוני כותב כי מדובר כאן ב"מעשי תוקפנות ללא פרובוקציה וללא הצדקה, שהיה מכוון נגד אזרחים האוכלוסיה אזרחית בצפון לבנון".

חיים הרצוג בארה"ב

חוסיין יהיה הראשון שיחתום על שלום

ניו-יורק, 22 (עטס"א). אלוף (מיל.) חיים הרצוג סבור כי חוסיין מלך ירדן יהיה המנהיג הערבי הראשון שיחתום על הסכם שלום עם ישראל וכי מצרים לא תוכל לעמוד בעוז.

בהתייחסו לשאיפותיהם של הטירוריסטים הערביים להפיל את ממשלתו של חוסיין, אמר הרצוג, שאפילו אם יירצח חוסיין, לא יהיה בכך כדי לשנות את המצב בירדן במידה רבה משום שהצבא מעוניין לקיים את מצב הדברים בירדן כפי שהוא עתה.

דברי מר הרצוג הושמעו בראיון עם ארנולד פורסטר, מאנשי הליגה נגד השמצה של ארגון בני-ברית, במסגרת התכנית "דיווח מישראל" ברדיו.

מחיר הזהב האמיר

פאריס, 22 (עי"ר, יופ"יא). מחיר הזהב האמיר כאן היום והגיע ל-85.64 דולר לאונקיה, לעומת 79.12 דולר לאונקיה אתמול. מחיר הזהב עלה גם כפל ל-80 דולר לאונקיה בשוק של לונדון, ובפרנקפורט ירד תלולות ערך הדולר לעומת המארק הגרמני. מחיר הדולר היה היום אחה"צ 2.92 מארקים לעומת 2.96 מארקים אתמול בערב.

נתיב מצרי מקביל לתעלת סואץ

קהיר, 22 (אי-פי). מצרים פותחת נתיב יבשתי מקביל לתעלת סואץ כדי להקל על הסחר בין אירופה לנמלי הים האדום — מסר כאן מאמאר פחמי, המיועד לנהל את הנתיב. [illegible] איטלקים, המתחרים עם סוכנויות [illegible] בינתיים לשגר ספינותיהם מסביב ליבשת אפריקה, מתעניינים במיוחד בנתיב החדש.

קהיר: הטייס הצרפתי האמין

(סוף מעמוד 1)

סרט ההקלטה, הבי המלים של הקברניט, הושמע במסיבת עתונאים רבת-משתתפים שנערכה בקאהיר.

בקטע מוקדם יותר של אותו סרט אמר הקברניט, שקולו נשמע שקט בצורה שלא תאמן, כי ארבעה מטוסי מיג עוקבים אחר מטוסו.

פקיד שלטונות התעופה האזרחית במצרים, קפטין חסאן סלים אמר כי הטייס היה תחת הרושם שהוא נמצא מעל לשטח מצרי ולכן האמין כי מטוסי הקרב שעקבו אחריו היו מיגים מתוצרת בריה"מ ולא מטוסים ישראליים.

"מעשה פשע ישראלי"

סלים אמר כי למעשה תעה המטוס הלובי מדרכו והוא נמצא מעל למדבר סיני הנתון לכיבוש ישראלי.

מוחמד קאדר האתם, סגן ראש הממשלה ומיניסטר ההסברה, אמר כי הסרט מוכיח "מעל לכל ספק כי ישראל עשתה מעשה פשע נגד מטוס אזרחי לובי".

האתם אמר: "פשע זה מהווה את אחת הפעולות המזעזעות והברבריות ביותר שבוצעו אי-פעם. הוא מהווה פעולה של מורך לב".

קפטין סלים, שהוא מנהל המחלקה לאירונאוטיקה בארגון התעופה המצרי, אמר כי במגדל הפיקוח של קאהיר אין כל הקלטה על שיחה כלשהי בין מטוסי הקרב הישראלים והקברניט של מטוס הנוסעים הלובי. "אם [illegible] ליעגאלים פרט הקלטה של שיחה כלשהי יציגו את אותו" — אמר קפטין סלים.

ממשלת קאהיר מקיימת מגע הדוק עם נשיא לוב, מועמר קדאפי ומבקר בקשר להקרית.

סלים אמר עוד במסיבת העתונאים: "ברור שלא היה כל מגע בין המטוסים הישראליים לבין המטוס הלובי. לא היתה כל אזהרה. אילו הקברניט מצביע את האזהרה לקאהיר ואם היתה שהצים איתה מילולית על הסרט".

נוסעי המטוס

קהיר, 22 (עי"ר, יופ"יא). סאלח בוסאייר, שר החוץ הלובי לשעבר ויועץ מיוחד של הנשיא קדאפי, היה בין 113 הנוסעים ואנשי הצוות של המטוס הלובי.

יתר הנוסעים: 48 לובים, 23 מצרים, 18 לבנונים, 5 סורים, 4 ירדנים, 2 פלשתינאים, 2 סודנים ו-2 גרמנים.

הצוות: 4 צרפתים, דיילת צרפתית, 2 לובים ודיילת לבנונית.

היו 83 גברים, 14 נשים ו-7 ילדים.

בין האישים במטוס היו: מלבד סאלח בוסאייר: * חסן אל ג'האני, חבר האסיפה של הפדרציה של הרפובליקות הערביות; * הגבי סאלח ביאוי, קריינית טלוויזיה בביירות; * ד"ר מחמד אבו חאפיה, מצרי נודע.

צה"ל מחפש מצלמה

(סוף מעמוד 1)

כיצהם מתהפכים ומכבנים את גופה.

מי נתן הפקודה?

כה שברור הוא כי ההחלטה לפגוע במטוס (במטרה להנחיתו, כפי שהוסבר, ולא כדי לגרום להתרסקות או לאבידות בקרב נוסעיו) נפלה בדרג הגבוה ביותר. אמצעי-הקשר החדישים מאפשרים קשר ישיר עם הדרגים הצבאיים הבכירים ביותר תוך שניות ספורות. דרגים אלה נתנו גיבוי מלא לטייסים שפעלו על סמך ההוראות שהיו ברורות להלוטין. גם הדרגים המדיניים אישרו בדיעבד את ההוראה לפגוע במטוס הלובי ולא הצלו כל פקפוקים לגבי ההחלטה.

הפקודה לפגוע בכנף המטוס בצורה רצינית ביותר הובשלה תוך התייעצות. כל עוד טס המטוס לכיוון לב סיני וישראל, היה חשש כבד ומוצדק כי הכוונה היא לפגוע במטרה כלשהי בצפון סיני. חשש זה התבסס על ידיעות ישנות כי המחבלים הבבנו לא אחת בשיטת התאבדות ראוותנית באמצעות מטוס שיפוצץ מעל למבנים חיוניים בשטח ישראל. כשסטה בערבה, לכיוון מצרים, היה ברור כי החשש הזה אינו קיים יותר במקרה זה.

עתה קיבלה ההחשבה כי המטוס עסק בצילום מתקנים רגישים, שהמצרים מתקשים להחזיר אליהם בטיסות בזק רגילות. השאלה אם להניח לו להתחמק בכל זאת, או לפגוע בו, אף שבשלב זה היה כבר בדרכו חזרה, ההחלטה היתה לשיקול דעתם של המחליטים. נותני הפקודה וכבר צלילה היו משוכנעים באמת כי אין יביא להתרסקות המטוס.

המחבלים ירתעו?

אנשי צבא בכירים הגדירו גם את המקרה כאסון, אך יחסו את הדבר להתנהגותו של טייס המטוס. הם הדגישו כי האסון ירתיע את המחבלים ואותם ערבים המתכננים פעולות קיצוניות והתקפות, זה אשר לתקיפה בטחון ישראל, אך אין להסיר מכלל אפשרות כי עתה יבקשו לוב וגורמים קיצוניים אחרים לבצע פעולת-נקמה כלשהי. בקשר לכך נאמר כי ננקטו כבר אמצעי בטחון שונים.

יש לציין כי בעבר אירעו כבר מקרים בהם יורטו מטוסים זרים שחדרו למרחב האווירי הישראלי ואולצו לנחות. בכל אות המקרים הונחת מטוס נוסעים סורי בלוד. לאחר מכן הורדו מטוס לבנוני ובריטי. בתקופתו של האלוף עזר ויצמן כמפקד חיל האוויר, יורט גם מטוס בזון אמריקאי ב-57 שחדר באיזור אילת ואולץ לנחות בה. הביד נצנו הטייסים הרים להוראות בנוהל לגבי מה שאירע עם מטוס הבואינג הלובי.

מתו שתי פצועות

(סוף מעמוד 1)

40 יליד צרפת. מצבו מוגדר על-ידי הרופאים כבינוני. הוא סובל משבר באגן ומשטף דם פנימי. הוא חסון ומבין קצת.

סיפורו של הדייל: "הייתי בחלק האחורי של המטוס. לפתע ראיתי שני מטוסי קרב עוקבים אחרינו. שמעתי ירויה. איני יודע אם היו אלה יריות אזהרה. כנראה שהיה קילקול במכשירי הניווט והרכנו אבודים".

לשאלה אם היו מחבלים במטוס, הגיב: "בהחלט לא". הוא הוסיף, כי המטוס נפגע במילים. "לאחר שהמטוס התרסק, מצאתי עצמי במרחק 50 מטרים ממנו וראיתי אותו עולה באש. הלכתי כדי להתרחק. חששתי שהוא יתפוצץ. הייתי כל הזמן בהכרה".

סיפורו של סבל (מ"ו.)

פייסל מוחמד אל-שריף (26) סובל משבר באגן ומכויות קלות ובצבון בינוני. הוא עבד בקפיטריה עומר כייאם שבבנגאזי. במלחמת ששת הימים טייס [illegible] בקהיר. סיפורו: "ראיתי מטוסי קרב. נגשתי לקפיטן ואמרתי לו שיש מטוסי קרב וזה מסוכן, אבל הוא אמר לי לא לפחד. אלה בטח מטוסים שלנו. אחרי כך שמעתי התפוצצות הרבה אש, ואז בא הליקופטר של היהודים והעבירו אותי לבית-החולים. לא ידעתי שהישראלים כה טובים. חשבתי עליהם דברים אחרים. המורים שלי בבית-הספר במגנה, עירה קטנה ליד אילביה שבצפון קהיר, סיפרו לי — והוכח לי על הביטוי — שהישראלים מתעללים ורוצחים. יש לי אחים בקהיר ובנרבונה. גם הם למדו דברים כאלה מהמורים, אבל עכשיו אני לומד להכיר את הישראלים. הם אנשים טובים ולא יהרגו אותי ואני אוהב את הישראלים".

הסבל לשעבר פונה אל השוטר הצבאי שעבד לידו ושואלו: "בכן שלא תהרוג אותי לאחר שאבריא?"

הפצועים האחרים: עייד יונס אל-מהדי, טייס המשנה סבחי עבדאללה אל-קה, הסובל מזעזוע המוח וכוויות חמורות באש; פוהד ג'אודה אל-קום גיבוה בצד הימני של פניו ושבר כל כמצע בירך הימנית ובכוויות בכפות ידיו. רופאי בית-החולים מסרו אמש, כי מצבם של שלושה מהמפצועים עדיין חמור.

השגריר מאחל החלמה

שני נציגי הצלב האדום הבינלאומי ביקרו אתמול אצל הפצועים, אך שוחחו רק עם כמה מהם. הם ביקשו לקבל את שמות הפצועים. כן ביקר אתמול אצל הדייל הצרפתי שגריר צרפת בישראל ורעייתו. השגריר אמר כי בא לאחל החלמה מהירה לדייל והוסיף כי מצער לראות את בני לאומיותו נפגעים באסון כזה.

הצלב האדום יטפל

ג'ניבה, 22 (יופ"יא). הצלב האדום הבין-לאומי הודיע כאן היום כי הוא יפקח על הטיפול בפצועים הערביים של המטוס הלובי ולאחר מכן בהחזרתם לארצותיהם. דובר של הצלב האדום אמר כאן כי נציגי הצלב האדום בישראל ביקרו היום אצל הפצועים.

השגריר חושש לאחותו

לונדון, 22 (יופ"יא). שגריר לוב בלונדון מוחמד בן עמר טס היום חזרה לטריפולי לאחר שנודע לו כי אחותו בת ה-26 נספתה בהתרסקות המטוס הלובי שהתרסק אתמול במדבר סיני.

יתרון לשמאל בצרפת

פאריס, 22 (יופ"יא). הברית הסוציאליסטית-קומוניסטית שמרה על יתרון נוח של 7% על הגוליסטים בסקר חדש של דעת הקהל שפורסם כאן היום מטעם העתון פרנס-סואר לקראת הבחירות הפרלמנטריות ב-4 במארס.

"שיפורים ישראליים" בטנקים

ביירות, 22 (עי"ר). ישראל הכניסה שיפורים נוספים בטנק הסנטוריון הבריטי שלא פורסמו [illegible] — מוסר כאן אל-ייום. העתון מציין כי ישראל מרכיבה עתה ברוב הטנקים שלה מערכות כיוון המופעלות באמצעות קרני לייזר. העתון מגלה עוד כי מספר הטנקים מדגם סנטוריון שבידי ישראל מגיע ל-500—700 טנקים. לעומת הסנטוריון הבריטי שבידי ישראל סיפקה בריה"מ למצרים טנקים חדישים מדגם טי-62, המצויידים בתותח 115 מ"מ. העתון מציין כי גם על טנקים סובייטיים אלה מותקנת מערכת כיוון באמצעות קרני לייזר.

בגלל "תוקפנות ישראל" ברמת-הגולן

מלך מרוקו: החלטתי לשלוח חיילים לסוריה

רבאט, 22 (אי-פי). חסן ה-2 מלך מארוקו הודיע הלילה כי החליט לשלוח חיילים ונשק לסוריה החל מהחודש הבא.

בנאום רדיו וטלוויזיה ציין חסן כי לאיזור רמת-הגולן יש חשיבות איסטראטגית רבה, ואמר כי הוא משוכנע כי הפעולות התוקפניות הבאות מצד ישראל יכוונו נגד סוריה.

זו הפעם הראשונה שחסן, הידוע כמתון וכפרו-מערבי ביותר בין שליטי ערב, נוקט צעד של מעורבות צבאית בסכסוך במזרח התיכון.

חסן אמר גם כי הוא משוכנע שהמעצמות הגדולות, לרבות סין, יכולות — אם ירצו — לכפות שלום במזרח התיכון. הוא הוסיף כי השלום חייב להיות מושג בדרך של כבוד וצדק.

הכח המארוקאי, שאת גדלו לא מסר חסן, יורכב ממתנדבים מקרב יחידות מגוונות של צבא מארוקו. שום קצין או נגד לא יקבל פקודה ללכת בעל כורחו.

מלך מארוקו ציין כי החיילים והציוד יעברו דרך אלג'יריה בדרכם לסוריה ודבר זה מתפרש כסימן לשיפור היחסים בין אלג'יריה למארוקו. משקיפים רואים בהכרזתו המפתיעה של חסן צעד המכוון לחזק את משטרו שזועזע על-ידי שני נסיונות הפיכה בשנתיים האחרונות. חסן מתכוון כנראה לזכות בתמיכת מדינות ערב השמאליות והלאומניות בעקבות תמיכתו בסוריה.

דיפלומטים חוששים למאמצי השלום במזה"ת

ארצות במערב ובמזרח מגנות הפלת המטוס

מאת סופרי "הארץ" בחו"ל והסוכנויות

ארצות במערב ובגוש המזרחי גינו את הפלת מטוס הנוסעים הלובי בשמי סיני במידה שונות של תקיפות. חוגים דיפלומטיים בעולם הרשימו שהפלת המטוס תפגע במאמצי השלום במזה"ת ותערער את השקט באיזור. עתוני העולם הוקיעו את הפלת המטוס; אמצעי בטחון ננקטו בנמלי התעופה של רומא, לונדון ופרנקפורט, וליד בניינים ישראליים בבירות המערב. ממשלות בריטניה וצרפת ביקשו מישראל לשתפן בחקירת הפרשה.

עמדת צרפת

פאריס: ממשלת צרפת ביקשה מישראל להתיר לה לשגר משלחת משקיפים אויריים כדי להשתתף בחקירת הפלת המטוס, מאחר שצוות המטוס היה צרפתי. (4 מ-5 צרפתים ניספו). כן פרסמה ממשלת צרפת גינוי כתוך התהדעות. שר החוץ מוריס שומאן זימן אליו, בהעדרו של השגריר א. בן נתן, את הציר יוסף הדס לפגישה, שנערכה בצהרים וארכה 15 דקות כדי להביע את "התרגשות ממשלתו והתרגשות דעת הקהל בצרפת" כמבשכה. לאחר הפגישה הביע מר שומאן צער על פעולתה של ישראל בלבנון, העלולה לדבריו לחבל במאמצי השלום. עתוני צרפת מאוחדים בדעה כי אין להצדיק את הפלת המטוס בידי ישראל, וכי [illegible] על ישראל ומעיד על הגברת ידם של הניצים בממשלה הישראלית.

מוסקבה: פשעים צבאיים

מוסקבה: ישראל מבצעת פשעים צבאיים חדשים ותוקפת ברגע שבו מתגבשים צעדים מעשיים להסדיר את הסכסוך במזה"ת באמצעים פוליטיים — כותב איזבסטיה. סבורים שבמלה "צעדים מעשיים" מכוונים לפגישתו של האפז איסמעיל, שלוח סאדאת למוסקבה ולוואשינגטון. סוכנות טאס גינתה את הפלת המטוס כהמשך למעשה הפיראטיות באיזור, והאשימה חוגים אימפריאליסטיים בארה"ב בעידודה של ישראל במעשי התוקפנות בכך שהם מעניקים לה סיוע צבאי, כלכלי ופוליטי.

בלגראד: הנשיא טיטו הגדיר את הפלת המטוס כ"מעשה פיראטיות ישראלי". הוא שיגר מברק השתתפות בצער לקולונל קדאפי.

דאגת ארה"ב

וואשינגטון: ממשלת ארה"ב הביעה דאגה כי התקריה עלולה לחבל במאמצים להסדר שלום במזה"ת. [illegible] התהליך [illegible] יימשך בקצב — אמר דובר [illegible] דיפלומטיים. הדובר הוסיף, כי התקריה לא שינתה את תכנית פגישותיו של איסמעיל עם נציגי ממשלת ארה"ב. דיווחים [illegible] בנוגע [illegible] את ההשלכות של הפלת המטוס במזה"ת.

קריאה לקהילה הבין-לאומית

[illegible]: משלחות של גוש ארצות הבלתי-מזדהות גינו את ישראל על הפלת המטוס ועל הפשיטה ללבנון וקראו לקהילה הבין-לאומית לשים קץ למעשים כאלה. [illegible] 40 מ-65 ארצות [illegible] בדיון של הגוש. [illegible] הקירה.

לונדון: ממשלת בריטניה קראה לערוך חקירה מלאה על הפלת המטוס, ודוברי ממשלה [illegible] כי בן הנאמר שתהיה זו חקירה בין-לאומית. דובר משרד החוץ הבריטי אמר כי ממשלתו מזועזעת מאבדן חיי אדם [illegible] כי אינה יודעת את פרטי המקרה, [illegible] ולבהירה.

העתון טיימס הגדיר את המעשה כמעשה [illegible] הצדקה. עתונים אחרים מציינים [illegible] לישראל כי היא נשאה [illegible]. [illegible] סבור כי המעשה מסכן את מאמצי הסדר-הביניים עם ארה"ב.

תגובת איגוד הטייסים

דובר איגוד הטייסים הבין-לאומי איפלפ"א אמר כי מטוס נוסעים חייב לציית להוראות לנחות מטעם מטוסי קרב. עליו לנחות בזהירות ורק אחר כך לשאול שאלות — אמר. הדובר הוסיף כי בשום אופן אין להצדיק פתיחה באש של מטוס קרב על מטוס נוסעים, אלא אם הוברר שמטוס הנוסעים עוסק בפעולה תוקפנית. איגוד הטייסים הבריטי הכריז כי אין הצדקה להפלת המטוס הלובי, אך ציין כי תמיד יהיה זה מעשה זהיר מצד הקברניט לציית להוראות מטוסי קרב.

בון: מורת רוח

בון: ממשלת בון הביעה צער על אבדן חיים של חפים מפשע ותקווה כי התקרית לא תגרור הגברת המתיחות במזה"ת. נציגי ממשלה זו הביעו רשמית מורת רוח רבה באזני השגריר אליעזר בן חורין, שהוזמן למשרד החוץ בבון. הם אמרו לו כי ממשלתם מזועזעת מהיקף ההרס, הדים וההשפעות של הפעולה הישראלית ומקווה כי סיכויי השלום במזה"ת לא ייפגעו בכך. דובר ממשלת בון זימן אליו את שגריר לוב והביע באזניו את תנחומיה וצערה של הממשלה.

משטרת גרמניה הגבירה את השמירה בנמל התעופה פרנקפורט ועל אישים ובניינים ישראליים ויהודיים, במיוחד משרדי אל-על ובתי כנסת. המשטרה חוששת לפעולות תגמול מצד לוב או מצד ארגוני הפלשתינים.

צער איטלקי — ותקרית

רומא: ממשלת איטליה הביעה היום באזני השגריר הישראלי עמיאל ג'ינר את דאגתה וצערה לנוכח הפלת מטוס הנוסעים הלובי. עתונות איטליה גינתה בחריפות את הפעולה הישראלית.

משטרת נמל התעופה של רומא הודיעה כי היא חוששת מתגמול ערבי על הפעולה הישראלית. צעיר איטלקי בן 19 נכנס היום למשרד אל-על ברומא, ואחרי שנעל את הפתח איים על הפקידים ועל לקוחות במקום — בתביעה לנקום את דמם של קרבנות המטוס הלובי. שוטר פרץ אל חלון המשרד ועצרו.

עתוני סקנדינביה מאשימים גלויות את ישראל באחריות לאסון שאירע לנוסעי המטוס הלובי ומפקפקים בכנות צערה של ישראל על האסון. טייס שוודי אמר היום ברדיו כי אין לפקפק ביכולתו של כל טייס אירופי להבין סימן בינלאומי של הוראת נחיתה.

ניו-דלהי: הודו גינתה בחריפות את "פעולת ההפקרות הבינלאומית של ישראל".

ממשלת בלגיה והולנד גינו היום את הפלת המטוס הלובי.

יש לצפות לגינוי נמרץ אנטי-ישראלי של סין העממית.

האפיפיור פאולוס ה-6 שלח מברק תנחומים לקדאפי.

זכו בפיס

בסך 150,000.— ל"י זכו המספרים: 349033; 777806.

בסך 50,000.— ל"י זכה המספר: 714414.

בסך 12,500.— ל"י זכו המספרים: 314252; 137082.

בסך 6,250.— ל"י זכו המספרים: 037888; 451643; 431900; 627161.

בסך 600.— ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב-04035; 09013; 16416; 18078; 27441; 36849; 46977; 57823; 76577; 90249.

בסך 250.— ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב-04995; 05985; 10622; 13098; 23238; 30963; 33516; 35828; 36040; 37701; 47874; 58560; 61873; 64594; 72049; 73029; 76410; 77024; 78181; 80272; 83763; 89391; 92416; 94037; 95612.

בסך 100.— ל"י זכו כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב-2021; 2274; 2452; 5715; 7904; 8945; 9515.

בסך 50.— ל"י זכו כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב-0058; 0227; 0256; 0733; 0787; 1138; 1196; 1242; 1365; 1695; 2039; 2362; 2409; 2661; 3020; 3175; 3348; 3708; 4062; 4376; 4669; 5421; 5909; 6447; 6463; 6475; 6633; 6673; 6686; 6706; 6766; 6846; 6927; 7544; 7587; 8130; 8670; 9254; 9921.

בסך 4.— ל"י זכו כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב-2.

בסך 1,250.— ל"י זכו הכרטיסים הבאים: 006361; 018974; 075318; 169846; 187927; 197891; 305671; 376489; 389044; 430521; 464878; 472730; 492803; 499531; 536287; 577982; 676465; 694116; 779012; 798111; 798177.

בוריס קישון מת בלונדון

ד"ר בוריס קישון (52), שהיה [illegible], בעל בר פירטרריקי, מת אתמול בבית החולים בלונדון לאחר התקף לב. הוא היה בדרכו לפגישה עסקית באמסטרדם. [illegible] בישראל [illegible]. הנאויר אשה ושני בנים בלונדון.

האחות **צילה פולק**

איננה

ההלויה תצא מבית ההלויות ברחוב דפנה 5 ת"א, היום יום שישי כ"א באדר א' תשל"ג (23.2.73) בשעה 12 בצה"ר

המתאבלים כה:
אילה יפתח וב"ב
איטה כצנלסון וב"ב
יעקב פולק וב"ב
והמשפחה ברוך

בצער רב וביגון קודר אנו מודיעים על פטירתה של אמנו היקרה

מרים בואנוס כהן ז"ל

ההלויה תצא **היום**, יום שישי כ"א אדר א' תשל"ג (23.2.73) בשעה 12.00 בצהרים מבית החולים "זיו" בירושלים לבית העלמין בהר המנוחות.

המשפחות:
סלם, ישראל
כהן, לימה פרו
טיפרמס, קליפורניה ארה"ב
חלפון, גוואטמלה
ללוש, לימה פרו
סטון, לימה פרו

בעלי, בני, אבינו ואחי היקר

ד"ר

בוריס קישון

נקטף מאתנו באופן פתאומי בלונדון

לובה
סוניה
אבי ודני
צ'יצ'י
משפחת אלסטר
משפחות קישון

על מועד ההלויה תבוא הודעה.

למשפחת וולשטיין — בן צור

אתכם באבלכם על מות

ד"ר א. מ. וולשטיין-בן צור

מחלוצי ענף הבטוח בארץ

הנהלת הפניקס
חב' לבטוח בע"מ

המזועזעים ואבלים על מותו הפתאומי של

עמנואל (עמי) **הלוי** ז"ל

מעובדי משרד החקלאות הותיקים

שר החקלאות
סגן שר החקלאות
הנהלת המשרד
וחבר עובדיו

לד"ר **שמעון פאפו**

מנהל האגף להגנת הצומח

משתתפים באבלך על מות

אמך ז"ל

עובדי משרד החקלאות
והנהלת המשרד

לעובדנו וחברנו

מנחם רייכבך וב"ב

אנו משתתפים בצערכם על מותה ר"ל של
בתכם היקרה

רבקה ז"ל

חברת "רסקו" תל אביב
ההנהלה וארגון העובדים

לוייסמן יגאל ומשפחתו

משתתפים באבלך על מות אחיך ז"ל

גוריון וייסמן

ערנקו בע"מ
י. בן אלכסנדר

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של
בעלנו, אבינו ואחינו היקר

הנס חיים אפשטיין

ההלויה תצא **היום**, יום ו', כ"א באדר א' בשעה 12.00 מבית ההלויה בסנהדריה — להר המנוחות.

המתאבלים כה:
אשתו: רות
בניו: ראובן ויורם
אחיו: אלפרד, שיקגו, ארה"ב
ויתר בני המשפחה

יבל

הלא עוד ישא
על כתפיו
את לוחמי השלום.
בן אהב
אין לך אחי
בין אנשי מאבק
על פני
פניך בחזון
ילכו שירי

אין הוד קלך
את הצורה בגאריים
פרוש

שמי מאחד
הרבך למנחם
[illegible] הוא
חי בלואים
באזני האימה.

(ב.)

המפלגה הליברלית
פעולות
ראה עמוד 28

שפע פרסים בחידון הסמלים
בכל יום ו' במוסף השבועי של "הארץ"

למכירה **דירה מפוארת**
בת **4 חדרים**
עם שרותים כפולים, בבנין היה 3 — [illegible]
כניסה מיידית
בדבר פרטים: לפנות [illegible], טלפון 229508 בין 4—7 אחה"צ

הארץ

יום ששי, כ"א באדר א' תשל"ג
23 בפברואר 1973

ירושלים: רח' הבצלת 2 טל' 224245-6, ת. ד. 573
חיפה: רחוב גורדון 20 טלפון 8—661166, ת. ד. 5259

בתל-אביב: המערכת וההנהלה מזא"ה 56, ת. ד. 233, טלפון 623311. מח' המודעות רח' מזא"ה 56, ת. ד. 233, טלפון 611576, 623311. מח' הפצה ומנויים מזא"ה 75, טל' 623311 ת. ד. 233. מס' מיקוד: 61000.

המו"ל: הוצאת עתון הארץ בע"מ. דפוס הארץ מזא"ה 56 ת"א
העורך: גרשום שוקן. האחראי: גדעון סאמט.
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ואינה מחזירה כתבי-יד.

HAARETZ Daily Newspaper, Tel-Aviv, Israel-P.O.B. 233, Tel. 623311

הסכם וסימני שאלה

יש כנראה סיכוי שביתת המהנדסים לא תצא לפועל. כפי שפורסם הם נוטים לקבל את פסיקתו של מר ירוחם משל. אפשר להניח כי לא קיבלו את כל מה שרצו, אך הם מוכנים להסתפק במה שפסק עבורם: זו צניעות דגם 1973, שמשליכים עם העלאת שכר בשיעור של 35%.

אך בטרם יבורך על המוגמר — וזה בלי להביע דעה על טיבם של הסכמי השכר שנערכו בחצי השנה האחרונה — מוטב לברר מה ישפיע פסק הבוררות של מר משל על קבוצות עובדים אחרות בכלל, ועל עובדי הציבור בפרט. מלבד אלה הצהירו רשמית — אם זה הביטוי הנכון — למהנדסים, הביטוח והסתדרות לעובדי ציבור, כי ההסכמים עמם יפתחו לדיון מחדש אם המהנדסים יקבלו יותר מדי. והשאלה היא, אם המעמד שבו מסתפקים אלה אינו יותר מדי בשביל אלה?

מה יקרה למערכת השכר בעקבות ההסכם הצפוי עם המהנדסים? כלום תישאר, כפי שהיא היום, דמויית הדרבה־למחצה, או מה תיהפך, בלחצם של התובעים דיון מחדש, לכפולת מחלוקת? אין מי שיכול להשיב על שאלות אלה בביטחה. רמת השכר הולכת וגבר לשכב נושא לשיקולים כלכליים רציונאליים: יוקרה ארגונית והדים כלליים מפני פיגור הכנסות אחרי ההתיקרות הם המרכיבים הקובעים של המדיניות המקצועית. יש לקוות שעובדות וספקות אלה לא נעלמו מעיני מר משל.

לא שטח הפקר

חמישה חברי הוועד של המנהלים הטכניים בחברת אל־על קיבלו הודעה מהנהלת החברה שלא יוסיפו לכהן בתפקידי ניהול. דעה זו נועדה להעניש את מנהיגי השביתה, אך היא מעוררת קודם כל את השאלה מי נענש כאן יותר — החמישה שמינויים בוטל, או החברה עצמה.

העובדה שהחמישה ארגנו שביתה אינה גורעת מכישוריהם המקצועיים. האם כישור זה הוא בחינת נכס, מדוע תגרום חברת אל־על נזק לעצמה בכך שתדיח מנהלים אלה לעבוד להבא בתפקידים שם כישוריהם המיוחדים במיבם מן הסתם לא ינוצלו במלואם.

באותה מידה שיש להחזיק את חמישה חברי הוועד אחראים לשביתה, על כל הנזק הרב שגרמה לחברה מבחינה כספית, לניסיון שלה בתחום התחבורה האווירית הבינלאומית וליוקרה הכלכלי של ישראל — אין ביטול המינויים יכול להיחשב עונש ראוי. אנשים שהוכיחו כי הם מוכנים להשבית את חברת התעופה הלאומית כדי להשיג הטבות נוספות למספר קטן של אנשים אשר כבר נמנים עם בעלי זכויות־יתר ניכרות, ראויים להיות מורחקים ממקום עבודתם. העברתם לתפקידים אחרים אינה פתרון.

סוף סוף צריך לקבוע תקדים שנציגי עובדים, המנצלים את מעמדם כנבחרי ציבור ביחס של אנוכיות בלתי־מרוסנת, יורחקו ממקום עבודה בו נטלו לעצמם רשות לחבל במהלך העבודה התקין והפעלת המשק בכלל. גם ציבור העובדים, ביחוד אלה שבשירותים חיוניים, ילמד אולי מכך את התמורה בה יש להתייחס לפעולות כזאת שהפגינו נציגי המנהלים הטכניים. המשק אינו יכול להרשות לעצמו להיות שטח הפקר.

יו"ר הכנסת מטעם הממשלה

יושב ראש הכנסת מר ישראל ישעיהו קבע כי אין מתכונת מחייבת שרים למסור מידע לחברי הכנסת. התקנון — כך קבע מר ישעיהו — מחייב שרים לענות על שאילתות, אולם המידע הכלול בהם מסור לשיקול דעתם. הדברים נכתבו בתשובה לחבר הכנסת פת (גח"ל), אשר התלונן על שר הבריאות ומשרדו שסירבו למסור לו ידיעות על ההכנות להקמת חברה ממשלתית־הסתדרותית לייבוא תרופות.

השרים שולטים במנגנון, בתיקים ובמידע. קשה להעלות על הדעת הוראה תקנונית שתאלץ אותם למסור ידיעה אשר אין ברצונם למסור. לקח זה נלמד גם בארצות שבהן יש לפרלמנט או לוועדותיו סמכויות רחבות לתחקר את נציגי הרשות המבצעת. אפשר גם להעלות על הדעת נסיבות בהן היה צדק בסירוב למסור מידע — מפאת שיקולים של הטיפול בנושא. אולם דבר זה אינו גורע מהצורך להקל ככל האפשר על חברי הכנסת את הגישה למידע הראוי להם ושוב במילוי תפקידם, ולהכביד ככל האפשר על הממשלה להתחמק ממנו. הדברים אמורים במיוחד בישראל, שבה יכולת הכנסת ללמוד באופן שוטף את הנעשה בתוך המנגנון, תלויה במידה רבה ברצונם הטוב של השרים. והאיש האחרון שממנו צריך היה לצפות כי יקל על הממשלה למנוע מידע מן הכנסת — הוא יושב ראש הכנסת.

אין צורך ביו"ר כדי לתאר את תוכנו של תקנון הכנסת ואילו דבריו בדבר חשיבות שיתוף הפעולה בין השרים לבין חברי הכנסת הם מליצה שאינה תורמת דבר לעניין. מה שהיה עליו לעשות הוא להפעיל לחץ מוסרי וציבורי על שר הבריאות למסור מידע מלא ככל האפשר לחבר הכנסת הסבור כי הדבר דרוש לו למילוי תפקידו. רק כך היה הוא כצידו ממלא את תפקידו כמי שאחראי לגובהה ויעילות עבודתה של הכנסת. מר ישעיהו לא כך נהג — אך לכבן האמת לא היה בזה כדי להפתיע. כבר בזמן התחזקו חששות כי רק בכפות נמסר בעיתו שנבחר לתפקידו על ידי חברי הכנסת; לאמיתו של דבר הוא כונה על ידי הממשלה.

הדרך למדינה דו־לאומית

מסע התנחלות בשטחים המוחזקים יקבע גבולות למדינה שצביונה היהודי יטושטש

מאת נ.לס

שנת הבחירות מתחילה לתת את אותותיה. המפלגות נאלצות להכין את מצעיהן, וכך קורה שהדיון במזכירות מפלגת העבודה, שהתחילה כדיון שנועד להתוות קווים למדיניות ישראל בשטחים המוחזקים, הופך יותר ויותר לדיון על אותו סעיף במצע המפלגה (ולאחר מכן — של המערך עבודה־מפ"ם) העשוי להיות החשוב ביותר הן בשביל הבוחר הישראלי הן בשביל כל הגורמים הבינלאומיים הנוגעים לסכסוך המזרח־תיכוני.

מסביב לדיון שבפורום המפלגתי אשר עדיין לא נסתיים, נשמעות הצהרות אשר מתייחסות אליו, כגון נאומו של שר הביטחון לפני שבוע בבית־הפרקליט בתל־אביב, או החלטתה של ועידת הרשימה הממלכתית בירושלים ביום ב' האחרון. מכלול הליבונים האלה מקפל בתוכו, למעשה, את הדיונים על דמותה של מדינת ישראל בעתיד.

ויכוח זה מתנהל על רקע העובדה שישראל שולטת זה חמש וחצי שנים על השטחים שצבאות ערביים נאלצו לסגת מהם במלחמת ששת הימים. מפלתם גרמה לכך שקווי שביתת־הנשק, כפי שהיו קיימים בין 1949 לבין 1967, הוחלפו בקווי הפסקת־האש; אך אין זו אלא הגדרה פורמאלית בלבד. למעשה בוטלה חלוקת הארץ; בעוד שהנצחון שלנו במלחמת העצמאות הרחיב את גבולות המדינה לעומת התוכנית שנתקבלה בעצרת האו"ם ביום כ"ט בנובמבר 1947, אך לא מוטט את אושיות התוכנית הזאת, ביטל הנצחון של 1967 את חלוקת הארץ כעקרון. וכאשר מצב זה נשאר בעינו כבר זמן ממושך, גוברת ההרגשה כי יש לחתור ולהכנס למצב של קבע; הסכמתנו לחלוקת הארץ בשנת 1947 מתוארת, אם לא במפורש כי אז ברמז שקוף, כהסכמה מאונס, ולא כגילוי של רצון להתפייסות עם הערבים.

אמת כי לא מלב קל הסכים רוב היישוב והתנועה הציונית שבגולה לתוכנית החלוקה של האו"ם; הכריע אז השיקול שאין להיפטר משלטון המנדט שלמעשה היה שלטון בריטי, אלא בדרך של מאבק למען עצמאות. נוכח כוח ההתנגדות שערביי פלשתינה (א"י) גילו משך שלושים שנה לבית הלאומי של היהודים ונוכח התנגדותן של מדינות ערב, שזכו לתמיכה בריטית ולאהדה לא קטנה גם במדינות אחרות, היה ויתור על שלמותה של ארץ־ישראל המערבית המחיר שהיינו נדרשים לשלם תמורת מדינה עצמאית בחלק של הארץ.

נסיונות כיבוש מעל ומעבר לגבולותיה של תוכנית החלוקה נוסח או"ם, הצליחו בחלקם ונכשלו בחלקם; עם התוצאה הטריטוריאלית הסופית השלים הציבור היהודי, ברובו הגדול, משך תשע־עשרה שנה.

✱

מובן ומוצדק שאותו רוב מכריע שוב אינו מוכן לחזור למצב שמלפני מלחמת ששת הימים. אך בעוד שישנם נימוקים כבדי־משקל, המדברים בעד הרחבת הגבולות בחבלים מסויימים של הארץ וגם מעבר לגבולות הבינלאומיים של תקופת המנדט, אין אנו פטורים מלשאול את עצמנו אם רעיון החלוקה עבר זמנו משום שמימושו בוטל כתוצאה ממבחן מלחמתי, שממנו יצאנו כשידנו על העליונה. קרוב למיליון ערבים נכנסו בעקבותיו תחת שליטתנו, ונשאלת השאלה אם מדינת ישראל תוכל לבטא לאורך ימים את הזהות היהודית, כאשר המיעוט הערבי יגיע לכדי שליש מכלל האוכלוסיה.

הולך וגדל מספרם של אלה התובעים שנתייחס אל קווי הפסקת־האש, ביחוד אל כמה שהם נוגעים לירדן, כאל מצב ששוב אין לשנותו — ואין זה משנה אם דורשים סיפוח לאלתר, בלי כחל ושרק, או מצהירים כי בין הים לירדן יש מקום לריבונות אחת בלבד, או שהם מביעים דעה כי סיכויי השלום עם ירדן קלושים, ולכן עלינו לנהוג כאילו אנחנו בחזקת ממשלה גם בשביל ערביי יהודה, שומרון ורצועת עזה. לכל הזרמים האלה אותה פרספקטיבה פוליטית.

✱

יתכן כי בטווח הקצר, קיימים סיכויים שתחזית זו אכן תתאמת. כוחם הצבאי של הערבים חלש מאוד; לא על ידי לחימה סדירה ולא על ידי לחימה זעירה, יצליחו לכפות עלינו ויתורים. הסובייטים אולי מוכנים להפעיל את השפעתם המדינית לטובת הערבים; עצור המלך חוסיין כן האתם לא ישתולו בהריך רב. למה לא להרים את התום שנשמט מידינו לפני חצי יובל שנים, ולהתייחס אל השטחים המוחזקים כאל כר לחידוש ההתיישבות היהודית, כפי שאיש מאתנו לא הטיל ספק שהם בכללים, בתוקף הצהרת בלפור והמנדט מטעם חבר הלאומים, בתחום הפעולה הזאת?

האם נקים נקודות יישוב ברמת הגולן — שהיא שפת סורי ולפנים היתה בתחום המנדט הצרפתי — מדוע עלינו להינזר מלתקוע יתדות בהרי שומרון ויהודה, וברצועת עזה? האם פיתוח־רפיח ושארם א־שייך ו"רצף טריטוריאלי" אל מרחב שלכה יהוו חלק ממדינת ישראל — מדוע אסור לנו להתיישב בחלקי הארץ, אשר פעם הובן ללא פקפוק כי יהודים רשאים לרכוש דריסת־רגל בתוכם?

על קושיות אלה יש לענות: כי רמת הגולן נעזבה על ידי רוב תושביה, וכי מספר האוכלוסין הלא־יהודים בשטחי סיני בה זעום, עד שצביונה היהודי של המדינה לא ייפגע בעקבות הרחבת גבולותיה בכיוונים אלה. שונה המצב בשטחים שממערב לירדן וברצועת עזה. זכותנו להתיישב בהם אינה נופלת מזכותנו לגבי השטחים שכבשנו הם הירוק; השאלה לגביהם היא אם מבחינה פוליטית כדאי לנו להתבסס גם בהם.

אל יגידו כי הקמת ישובים בחבלים אלה של הארץ אינה בהכרח קביעת גבולות; הציונות לא באה לעולם כדי לטעת גולה חדשה, אף לא בארץ־ישראל, אלא כדי לרכז בארץ מספר רב ככל האפשר של יהודים תחת שלטון יהודי; מוסכם עלינו מימים ימימה, שההתיישבות היהודית היא אשר תקבע את גבולות שליטתנו גם במובן הפוליטי, וכך מבינים את הדבר גם הערבים.

מי שמבקש להזיז את תחום ההתיישבות היהודית מזרחה ודרומה, חייב יהיה לדאוג לכך כי בסופו של דבר יותאמו הגבולות הממלכתיים לתהליך ההתיישבות הזאת. "סיפוח זוחל" הוא הגדרה נבונה למגמה המבקשת לעודד "עשייה" בשטחים המוחזקים המתעלמת מפני הסכנות של אי־עשייה.

שוב — נניח כי הדבר ניתן וכי שום לחץ מבחוץ לא ימנע מאתנו ליצור ריכוזי יהודים בתוך שטחי הארץ שנשארו עד היום הזה, למעשה, שטחים ערביים. אפשר גם להעלות על הדעת כי הערבים לא יפריעו לתהליך המוצע, וכי יסתגלו לחיות, זמן רב מבלי שיוכלו לתת ביטוי יעיל לרצונם הפוליטי, אשר אף אחד בינינו עוד לא טען שהוא מתייחס בחיוב אל השלטון הישראלי.

✱

אך בטווח ארוך יותר, ישפיעו הערבים על חיינו בכל מיני דרכים. המשק שלנו כבר היום לא יוכל בלעדיהם. כלום נוכל לתאר לעצמנו כי לאורך ימים נוכל להחזיר כל ערב פועלים ערביים "הביתה"? בסופו של דבר ישתקעו בקירבת מקומות העבודה שלהם; נחזור לימים בהם היה נפוץ השיר "פתח־תקווה, ערבים, גם ציונה בדואים", אלא ששוב לא נוכל לסבול אהלים, בקתות ומין מעברות ונצטרך להקים להם שיכוני קבע, ולא רק בסביבות הכפרים אלא גם בסביבות עירוניות.

חלק גדל והולך של ערבים אלה יהפכו לפועלים מקצועיים (בענף הבניין זה בולט כבר היום), ודווקא השגשוג הכלכלי יהפוך את המצב המצורף מבחינת הזכויות הפוליטיות למצב בלתי־נסבל. בכורח הנסיבות הכלכליות תהיה ישראל יותר ויותר למדינה דו־לאומית, ואפילו הרוב היהודי יישאר בלתי מעורער — המיעוט יהיה בשיעור כוח שלא נוכל עוד להתעלם מהצבעה של העובדה, שערביי השטחים ממילא אינם מעונינים באזרחות ישראלית. דמות המדינה תתקרב לדמותה של מדינת לבנון, אם ישנם מתנגדי ציונות המאשימים את ישראל כאילו מנסה להחדיר טיפוס של מדינה חד־לאומית נוסח אירופה התיכונה והמערבית לאזור אסיאתי אשר מעולם לא ידע טיפוס כזה, יש לשאול בכל זאת אם לא נקנה התגלות כזאת להרגלי המזרח התיכון (כפי שמתבטאים מאיתנו פרופ' ארנולד טוינבי וכל האסכולה שלו), במחיר של אובדן עצמיות של יחידות התפוצצות במדינה יהודית בעלת הרכב אוכלוסיתי כזה ובעלת אופי הרכבתי שיהיה יותר ויותר "מזרחי".

✱

אפשר כי אחרת זו תתבדה; אך היא נראית סבירה על רקע נסיונות היסטוריים. גם עם נחות יכולת צבאית, עשוי לגלות כוח חיוני, אשר במרוצת הזמן יגמול במידה זו או אחרת את עייפות הכוח הצבאי של מנצח. הציבור הפולני במחוזות המזרחיים של פרוסיה נתחזק על אף כל מאמצי הגרמניזציה. השפעות יווניות, הלניסטיות ואסיאתיות נמהלו בתרבות הלאטינית־רומית עד שאיבדה במידה רבה את צביונה המקורי. אין דוגלים בהסתגרות יהודית־לאומנית אם מעלים הרהורים כאלה, ומי שמתבסס על הרעיון הציוני הקלאסי, לא צריך בשל כך להניף את הדגל של נחלת האבות, בלי לשקול את הבעיות שיתעוררו עם קליטתו של מיעוט ערבי שהוא גדול ממילא והנשען על הינטרלנד ערבי עצום.

צונחים ומוצנחים

עוד על מינויים של אלופים (מיל.) לתפקידים פוליטיים

מאת אמנון רובינשטיין

אילו היתה לנו שיטת בחירות דמוקרטית ומשטר מפלגתי ראויים לשמם, לא היתה מתעוררת כלל שאלת "הצנחתם" של אלופי צה"ל אל תוך שורות המפלגות. אילו היה ניתן לציבור, בהזדמנות כלשהי, להביע דעתו לגבי מועמדי המפלגות — בין בתוך המפלגה, בין מחוצה לה — היה ניטל עיקר הטעם מהוויכוח המוזר. להצניח אדם לתוך מפלגה, אפשר רק כאשר המפלגה עצמה נקיה מתהליכי בחירות.

יתר־על־כן, מי שטוען נגד הצנחתם לפוליטיקה של אלופים שזה עתה השתחררו משירותם הצבאי, צריך לזכור כי בפוליטיקה הישראלית כל שיטת המינויים היא למעשה שיטה של הצנחה. רוב חברי הממשלה לא עמדו למבחן אישי בפני שום ציבור של בוחרים. הם הוצנחו, למעשה, לתוך הכנסת והממשלה — מהקיבוץ, מהתנועה, מאי־שם.

כל עוד קיימת שיטה של זכויות מינויים ומפלגות ללא דמוקרטיה פנימית, תהיה קיימת שיטה של הצנחה. עם זאת, אין ספק כי רדיפה אחר קציני צה"ל בשל דרגותיהם והצנחתם לפוליטיקה הישראלית במקומות בכירים לשעבר, עלולה לפגוע עוד יותר בכוח המשיכה המועט של המפלגות כלפי צעירים, ועלולה להכניס מימד לא רצוי של פוליטיזציה לתוך צה"ל.

אך הנסיון לצייר את אלופי צה"ל כמקשה אחת, כאנשים בעלי כישורים זהים ותכונות דומות הוא נסיון שטחי ורדוד. ההכללה כאן היא מסוג הדברים שקשה לאדם סביר לקבלם. כשם שאין לקבל את הטיעון כי כל קצין בכיר הוא בהכרח גאון שיפתור את כל בעיותינו, כך אין לקבל את היפוכו. האמת היא, כמובן, כי יש בין אלופי צה"ל אנשים שבשל כישוריהם המיוחדים מתאימים ביותר לקריירה פוליטית או מינהלית, ויש כאלה שאינם מתאימים לכך. הכל תלוי באדם ולא במה שעל כתפיו.

אך אלה המועצים נגד "הצנחת אלופים" אינם בודקים את כישוריו של המועמד, אלא מנסים לפסול אותו בעזרת טיעונים מכלילים — אך ורק בשל עברו הצבאי. כשאתה נזכר כי עד לפני זמן קצר היו אלופי צה"ל נושא להערצה ולהגדה, אתה מתחיל להרהר, נוסח שקספיר ב"יוליוס קיסר", בדבר טיבו של ההמון.

אם הטיעון "העקרוני" נגד הצנחת אלופים רדוד ושטחי, הטענות המושמעות לגבי שני מועמדים ספציפיים, גובלות באיוולת. המדובר הוא בשני אנשים — יצחק רבין ושלמה להט — שיש להם עבר צבאי מפואר, שחל בימי מלחמת העצמאות והסתיים לאחר מלחמת ששת הימים. במשך כל התקופה הזו היו הם מעורבים בחיי החברה הישראלית ובבעיותיה הפנימיות והחיצוניות. לגבי שניהם, הנסיון לפסלם לא נשען על כישוריהם ותכונותיהם, אלא אך ורק על עברם בשירות צה"ל.

הטיעון נגד יצחק רבין מוזר משום שכאן כלל לא מדובר ב"הצנחה". מדובר ברמטכ"ל לשעבר, המכהן 4 שנים כשגריר ישראל בוואשינגטון. דומני שאיש אינו יכול להתכחש להצלחתו הרבה בתפקידו האחרון. סוד הצלחתו פשוט בהגיונו, אך דווקא בכך נעוצה חשיבותו. רבין ראה את תפקידו, בראש ובראשונה, כשגריר של מדינה אחת אל מדינה שניה, שאינטרסים מדיניים וצבאיים מקשרים אותן.

הוא לא בא לארה"ב כשליח סוכנות סוג א', או כתועמלן למגבית. הוא בא ודיבר כנציג מדינה אל ראשי מדינה אחרת ועשה זאת לא בשם הרחמים והעבר אלא בשם אינטרסים מדיניים. בתקופת כהונתו נתהדקו היחסים עם הממשל האמריקאי והאהדה שבמעצמות הפכה להיות ספק נשק עיקרי של ישראל. מי שפוסל אותו היום לכהונה פוליטית, עושה זאת תוך התעלמות מהצלחתו ורק בגלל "הפסול" שנתגלה בו בשל היותו רמטכ"ל מלחמת ששת הימים.

מעניין הדבר כי איש לא שם לב לכך ששר־החוץ, מר אבא אבן, אף הוא, כמו יצחק רבין, "הוצנח" לממשלה לאחר שהיה איש שירות החוץ, נטול זיקה מפלגתית, במשך שנים רבות. הוא מונה כשגריר ישראל בוואשינגטון בספטמבר 1950, הצטרף למפא"י רק עם שובו ארצה ב־1959, שנה בה הושם ברשימת מפא"י וצורף לממשלת בן־גוריון. מה ההבדל בין השניים, פרט לכך שרבין היה לפני כהונתו כשגריר רמטכ"ל? כי מבין השניים "בוצנח" יותר.

לגבי שלמה להט, הדיבורים על הצנחת אלופים הם ממש בגדר איוולת הגובלת באבסורד. להט לא הוצנח לשום משרה לאחר תום שירותו בצבא. הוא ניהל מו"מ פוליטי רק לאחר שהוא יצא לחופשה שלפני שיחרור מהצבא, וכשלא מילא כל תפקיד בצה"ל. הוא פרש מהצבא ונכנס לעסקים פרטיים. עתה הוא יהיה מועמד גח"ל לבחירות לראשות העיר תל־אביב. הוא האלוף היחיד שלא הובטח לו מעבר ישיר משירות צבאי לעמדה ציבורית. הוא לא תבע לעצמו מקום בטוח בכנסת. הוא נטל על עצמו רק דבר אחד: סיכון. הוא יעזוב עסקים פרטיים משתלמים כדי להתמודד בקלפי על קולותינו ולא כדי לקבל מינוי בטוח מאנשי שלומנו; הוא לא קופץ למקום שפנה עבורו בממשלה, בכנסת או בחברה הסתדרותית. למעשה, הוא אחד האנשים הבודדים ההולך בעקבות מסורת דמוקרטית מערבית: בכוונתו לשרת את הציבור באמצעות המערכת הפוליטית: נבחרות המלווה בהתמודדות דמוקרטית ישירה בקלפי, התמודדות הכרוכה בסיכון אישי וכלכלי.

מי שתוקף מקרה כזה ומכנה אותו "הצנחת אלופים" איבד, כנראה, את כושר שיפוטו. אם היה מקרה הראוי להיקרא לעידוד, הרי זה המקרה של להט.

שכר אי־היושר

מאת א. שוייצר

היה זה שבוע שבו לא סודרו השביתות, מה שהתנהלה באל על למנהלים הטכניים ואחוזות השכר שהסכים מבקר המדינה להעניק לעובדיו, מעיד שוכל שונים מרש לאלה השונים יותר. הרי זה היסוכו של מה שצריך להיות על־פי התווה המקובלת שלפיה הערכים, להבדיל מיסודות אחרים, כגון כישורים או לחץ מאורגן, נועדו לשמש בסיס להקצאת הכנסות.

אם טובה מציאות זו שעלתה מן המהותות או שיש להודיע את מדיניות שכר שוויונית אף שהיא אינה מעשית, זו שאלה שעליה חלוקות הדעות. כך או כך, אין מקום לחילוקי דעות לגבי הכזב, המבקש להציג את השוויון לא כמטרה אלא כמציאות אופרטיבית. השקר הוא אויבם של חיי חברה מתוקנים, ודבר זה מתבהר בבחינת משמעותו של הסכם המסדיר את שכר עובדיו של מבקר המדינה.

✱

יש לעובדי מבקר המדינה שני סוגי נכסים מקצועיים: ידע (שבו מן הסתם מצויידים הם לא פחות ולא יותר מעובדים אחרים) ואמינות מוסרית. בנקל נראה כי נכס מקצועי זה הוא המכריע, שאם הוא איננו, מה מותר המבקר על המבוקרים? ייאמר מיד שלא מדובר בתביעה הבלתי מעשית, שכל עובד מעובדי המבקר יגיע לדרגת היושר של ל"ו צדיקים. אך מצד אחר לא ייתכנו יחסים של קריצת־עין בין מבוקרים והמבקר — וכשנוצרו יחסים כאלה, אפשר לסגור את משרד מבקר המדינה.

אכן אם עשה מבקר המדינה הסכם מתחת לשולחן עם עובדיו, כיצד תתקבל ביקורתו על מעשים שמתחת לשולחן, שהם נושאה העיקרי? הגם כי אמר מי שאמר, כי דרוש גנב כדי לתפוס גנב, לא נאמר הדבר על רואה החשבון של הגנב. רואה החשבון חייב להיות עשוי ללא רבב, שאם לא, אין לסמוך עליו — הרי רק בשטח המוכחית לא יכול המבקר להתהדרות עם מבוקריו. הסחורה שמוכר המבקר היא היושר — ואם היושר חשוד, מה יש לו להציע?

והואיל והיושר הוא היסוד החסר במערכת השכר בכללותה, אין גם אפשרות של התייחסות רלוונטית לשביתתם של המנהלים הטכניים של אל־על. מסתבר — אך זה היה ידוע מכבר לכל מי שטרח לחשוב על הנושא — כי מנהלים אלה אינם מחוסרי רעב. אך עתה מתמקדת ההתרעמות נגדם בעובדה, כי תביעתם שבגללה השביתו את אל־על לא נועדה לספק פת להם לילדיהם הרעבים. ואילו השאלה האמיתית, כיצד אפשרית הפרשיות מדוייקת ומשוכנת, לא נידונה כלל.

✱

השביתה באל־על פרצה כיוון שהמנהלים הטכניים מצאו, כי ההפרשיות הנאותה בין שכרם ובין שכר העובדים האחרים נפגמה. אך ההפרשיות בתשומה, שהוא היסוד ההגיוני להפרשיות בשכר, זונה קשה ביותר למדידה, ולהוציא הערכת השוני בתוך עיסוק אחד, למעשה נפרבה קנה־מידה כמותי. גם כי יש מקום להערכות גסות של הבדל בערכי המשמעה, נאמר בין פרופסור לכימיה השמלית ובין זבן בחנות סידקית, אין אלה אלא הערכות גסות הצריכות לשמש מדריך כללי בקביעת הכנסות יחסיות. אך אין לצבב מערכת הכנסות שבה בכל רגע מתקיימת הפרשיות הניתנת לביטוי בנוסחה אריתמטית בין שכרו של כל פרופסור ושל כל זבן — והוא הדין בהפרשיות בין סוגי עובדים שונים באותה חברה.

אך אם אין בסיס הגיוני לקביעת הפרשיות בצורת נוסחה אריתמטית, אין גם מקום להכיר בה כיסוד חשוב בהקצאת הכנסות מכאן, ולעשות אותה פלסתר מכאן. הרי זה מה שמתרחש בפועל, ולא רק אגב שימוש במס הכנסה, שרבים רואים בתחולתו בפועל את היסוד המשחית והמעוות העיקרי המתפעל בחברה הישראלית. מן הראוי להפנות תשומת־לב ראויה גם לתוספת היוקר ובמיוחד לתקרה שבה. אותה תקרה המונעת פיצוי על התיקרות לכל חלק מן ההכנסה העולה על 700 לירות לחודש, בנויה לתוך שיטת השכר הישראלית כעין רמיה עצמית. בראשיתו של כל הסכם עבודה נקבע הפרש בין דרגות השכר מתוך הסכמה לכאורה שהפרש זה יתקיים לכל תקופת ההסכם. אך אינפלציה, ובמיוחד אינפלציה מואצת כמו זו המלווה אותנו זה שלוש שנים, פועלת לצמצום רצוף של הפרשי השכר הריאליים — וזה ללא קשר כלשהו עם התשומות והיחסיות של העובדים.

אין זה אלא יישום הכלל שהוזכר לעיל, כלומר ששכר ניתן לפי צרכים ולא לפי הספק. שאם לא, אין סיבה שלא לקיים ברציפות באותה את הפרשי השכר שעליהם הוסכם בחוזה העבודה על־ידי מתן פיצוי פרופורציונלי על כוח קניה שהפחיתה האינפלציה. אך אם השכר הוא מוסד סוציאלי, מעין גמילות חסד, הרי ברור שרק הכנסותיהם של מעוטי יכולת ראויים להגנה מפני היוקר — והתוצאה היא הפרשיות כנוסחה מתימטית, מעודכנת עד לרגע האחרון.

✱

צדק אינו שם נרדף לסעד. החברה הישראלית לא נעשתה צודקת יותר בשל נסיון שלימיה לשוות לה אופי שוויוני. היא נעשתה כוזבת יותר, וגם בלתי יעילה, שהרי הכזב הוא אויב היעילות. הדוגמאות המתוארות לעיל מאשרות קביעה זו. מבקר מדינה העושה הסכמים מתחת לשולחן, מנהלים טכניים הגורמים מאות אלפי לירות נזק לכלכלה בשם ההפרשיות המתימאטית הרצויה, כל אלה ודומיהם לא היו צריכים לקרות, אף לא במשק שגיאות קיצוניות אופייניות למהלכו. הם חייבים לקרות בחברה שגבורה אומר להיות על פי התעלמות מן המציאות וקריצות עין.

מקובלת הדעה שישראל מפגרת בטכנולוגיה של הייצור — ומן הסתם יש אמת בדעה זו. אך לא פחות מן הטכנולוגיה הייצרנית זקוקה ישראל להחלפת הטכנולוגיה החברתית שלה בכזו המתחשבת בגלוי ביסודות הפועלים בתוכה ובדינאמיקה שלהם. מה שקרה באחרונה אצל מבקר המדינה ובאל על, יקרה בוודאי כהיום מחר או מחרתיים במקומות אחרים, מגלים כה שבוכרו להתרחש לפי הכללים שעל פיהם אנו חיים כיום. תקלות יש גם בארצות מתוקנות: צירוף זה של רמיה עצמית וכיעור הם כנראה סגולה ישראלית.

פרשת המטוס: זכות החזקים

מאת אליהו סלפטר

מובן מאד שבנסיבות שנוצרו ב...ים הרגעים הספורים בשמי דרום ...י, כאשר טייסי הבואינג הלובי ...ים לציית להוראות ולירידה־האד...ה של טוסי חיל האוויר, חייבו ...ל כללי ההגנה ליירט את המטוס. ברור גם שהתנהגות הטייס שסיכן חיי נוסעיו רק הגביר את החשדות לכוונותיו.

אך מותר להודות שבצד הצער ...נעבת גם הרגשת אי־נחת כמה ...זה. גם בעולם שליבו הפך להיות ...לחיי אדם, חייב מותם של 90 אנשים חפים מפשע לעורר סימני שאלה. יש בינינו שזוכרים עוד את ...פשע שעבר על העולם הנאור כ...ה, בשנת 1955, הפילה בולגריה ...ם אל־על שחדר להתוכה ה...ידי. מובן שהמרחק בין אותו ...זה לבין מה שקרה שלשום ב...י עצום כמרחק בין ... הבקיעה יחסים דיפלומאטיים ...נים לבין מדינות שהאחת מהן ...שיבת הסכם והערב להכביד את ...ה — ובפקיעה באצבעים לא ...הלים לבכן אותה כשורה. אך ...ם לא אומר גם שהנוהג הכבדי, ...רכני או הצרפתי הכולה על כפוס ...הי לובי, מהכל בכך צל עבכו ...יהית על בעקיפה של ממשלת לוב. ...ספק הוא כעצת המתולים ה...יהם גוסער כמוס שהיסאייר א...על כדי לנחות במדינת ישראל. ...זה, לדעתי, היה צריך להיות בי...ב כבד ביותר בשיקוליהם של אלה ...נתנו את האישור לפתוח באש על ...מטוס.

אין ספק שאישור כזה לא היה ...ן — וגם לא נדרש — לוא היה ...ומן כלי־הב שהמדובר רק בהתב...ה או פרובוקציה לובית או, לכל היותר, בנסיון להשתמש במטוס אזרחי לצילום יעדים צבאיים. אלא שהיה כנראה חשש שהמטוס (בין בכסות של כלי תעופה ללא נוסעים ובין בפקודת מחבלים שהשתלטו עליו) עומד לבצע פעולות תקיפה נגד מטרות ישראליות. וכאן מתעוררת השאלה המרכזית:

אחד מניצולי המטוס הלובי בצאתו מבית החולים בבאר־שבע

האם מספיק היה לנהוג לפי הכללים הבטחוניים והזכויות הבינלאומיות — או שמא מוטב היה לנהוג לפנים משורת־הדין.

הסכנה החמורה ביותר היתה שהבואינג, אשר בנקודת החדירה העמוקה ביותר היה כ־80 קילומטר מהתעלה, (אך היה במנוסה כשירדו) יצליח לפתע לחדור דרך כל מערכות ההגנה האווירית הישראלית ולתקוף אזורים מאוכלסים בתוך מדינת ישראל. היתה, כמובן, גם אפשרות שהמטוס, שטס כבר 15 דקות מעל מטרות צבאיות שונות, יחליט לפתע לתקוף אחת כזו.

כבני המקרים היו יכולים לקרות, ואנשי הדרג הצבאי היו חייבים להביא זאת בחשבון. אך הכל כאר כי מי שנתן את האישור הסופי ליירוט, שקל כנראה את הסכנה בקני־מידה מוחלטים ולא יחסיים: לא רק את הנזק האפשרי ליעד זה או אחר וסביבותיו, אלא גם את מידת הנזק למדינה במקרה שתמומש הסכנה החמורה ביותר.

שיקול כזה היה מתבקש דווקא בזכות עוצמתה הצבאית של ישראל. אין דורשים ממדינה חלשה, החרדה לקיומה, להסתכן אף בסיכונים הקלושים ביותר. אך האם גם מדינה בעלת אחד מחילות האוויר החזקים בעולם לא יכולה להסתכן בנזק שמטוס בודד מסוגל לעשות, כה גם שהיה זה — עד כמה שידוע — המקרה הראשון מסוגו בסיני.

אם יש לקח מהמקרה האומלל בסיני הרי הוא זה: יכול החזק שלא להיגבל במצבים בהם אין החלשים אחוזי בהלה. שום גורם זר לא יכול לדרוש זאת מישראל. אך אנו זכאים לדבר זאת לעצמנו. ההבלגה היא לעתים מחירו של כוח.

כשאתה עומד לקנות דירה,
אתה בודאי בודק
את איכות הבניה.

האם בדקת פעם
את איכות הסביבה?

אחד מארבעים וארבעה אתרי בניה
ב־30 ערים — יתאים בודאי גם לך!

לוד: כבי דוד המלך, סוכנת שלמה המלך ● בת-ים: רוטשילד 54, טל. 863395 ● חולון: סוקולוב 47, טל. 848264 ● כפר-סבא: ויצמן 22, טל. 924010 ● רעננה: רחוב הרצליה טל. 937578 ובכפר-סבא טל. 924010 ● אשדוד: רוגוזין 4, טל. 055-25861 ● פתח-תקוה: ראה בני-ברק טל. 784191/2 ● ירושלים: שמאי 4, טל. 02-222835 ● תל-אביב: אבן-גבירול 148, טל. 447545 ● בני-ברק: ז'בוטינסקי 174 (פינת רח' רבי עקיבא), טל. 784191/2 ● רמת-גן: ראה בני-ברק טל. 784191/2 ● הרצליה: סוקולוב 58, טל. 932520 ● ראשון-לציון: רוטשילד 30, טל. 947045 ● מגן לוד בינלאומי: ג.ע.א, פרידמן 10, טל. 240224, 240225.

פאו־לון

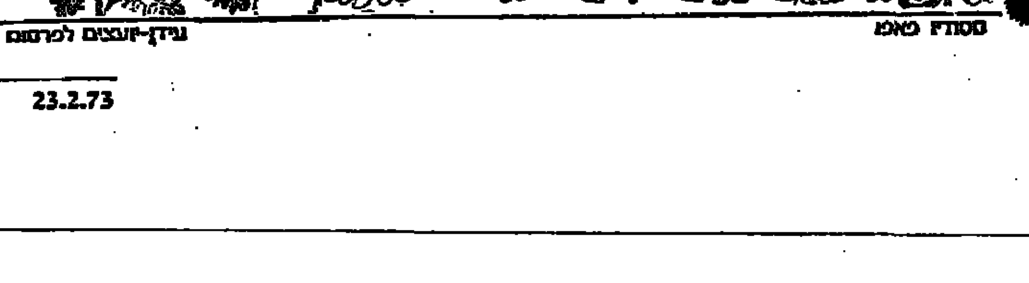

סטודיו פאפ
עידן־יועצים לפרסום

هكذا من الأصل

هكذا من الأمل

איכות החיים כשאלה ראשונה

מאת שבתי טבת

הנקיון הציבורי חשוב כמפת הגבולות

לכאורה היה האזרח הישראלי חייב להיות שבע־רצון, בדירתו שהשתפרה, במכוניתו החדשה, בארץ־ישראל השלמה הזקופה, בהשכלה העל־תיכונית המורחבת, באפשרויותיו לטייל בחו"ל וכו' וכו'. אף־על־פי־כן ההיפך הוא הנכון; מרירותו גדלה ומתפשטת. מדוע? דומה כי זו חידה שרבים מבקשים לה מענה.

האי יש להופעה פרדוקסאלית־כביכול זו הסברים אחדים. אולם, בהכללה אפשר לומר, על דרך התאור, כי לאחר שהאזרח הישראלי הבטיח את ארצו ואת צרכיו הפרטיים, התפנה להתבונן סביבו. יש עדויות לכך כי נתגלה לו שהוא מצוי בחברה שאיכות־החיים בה ירודה. מבחינה פיסית הוא מוקף זוהמה, צפיפות, רעש ואי־סדר. מבחינה רגשית הוא מוטרד על־ידי עצבנות, חוסר־סובלנות, גסות־רוח, היעדר מוסכמות ראשוניות וחוסר־ביטחון בזולת. מבחינה עירית, הוא חסר את השלוה שבשלמות עם עצמו, שכן חלק ניכר מהישגיו החומריים מבוסס על הרמיות קטנות ואף לא־קטנות של איסור הבימסד. מבחינה חברתית, בטעם ואין הוא יכול לסמוך על הזולת, פרס או שירות ציבורי. ולאחרונה יש אף סימנים שהכרת הזוהמת הצמיחה היהודית־ציונית שלו התערערה כלשהו.

מן הסתם יש גורמים שאינם בשליטה, אבל לעומתם יש גורמים לא־מבוקלים שהם בני־בקרה ושליטה. דומה, כי אחת הסיבות החשובות להיווצרותה של המרירות היא שדווקא לגבי האחרונים אין החברה הישראלית עושה די, ואולי אף לא־כלום. לשאלה מדוע זה כך — מדוע אין מנסים כראוי להשליט נקיון, אחריות וסיסה מתקבלת על הדעת של שכר ועונש בחיים הכלכליים והחברתיים — אין לאיש בישראל מענה המניח את הדעת. מכאן נובעת תחושה של אכזבה ואולי אף של יאוש מהחברה הישראלית, מיכולתה לשפר את איכות החיים.

דומה כי אנו מצויים כיום בשלב שאפילו השבטים היותר פרימיטיביים באפריקה ובג'ונגלים של אמריקה הדרומית כבר עברוהו מזמן בהתפתחותם החברתית. אצלנו עדיין דואג הפרט רק לעצמו, והוא חסר את התחושת האחריות ההדדית של השבט, שלא לומר של האומה. דבר זה ניכר היטב במגוריו ובמה שדבוק לגופו. האזרח הישראלי נקי ואוהב רחצה, דירתו מקושטת ומטופחת, אבל מכאן ואילך, כל מה שבינו לסביבתו, הפקר. אולי אפשר למצוא את התופעה על ידי השוואת חדרי השרותים בבתים פרטיים, שם הם עדות לבני תרבות, ובמקומות ציבוריים, שם, כמעט ללא יוצא מן הכלל, הם תעודת־עניות אפילו לבעלי־חיים לא כפותחים.

העובדה שהאזרח הישראלי אינו „מתחדד" עם הסביבה שלו, האנוכיות והאחרה, היתה צריכה להיות זה כבר, הנושא הראשון במעלה בתשומת ענייניהם של הבכירים הפקידים של ההנהגה. לכרבה הצער, אין זה כך ונראה זה הוא המוזנח ביותר. וכך — על אף הישגים הטובים בבטחון, בסיפור רמת־החיים, בייצור ובמדע, גוברת בכפנים תחושת ההפקרות, שהיא בעצם ביטוי של הזלזול שהישראלי רוחש לחברה בה הוא חי.

ישראל היתה לארץ המתירנית שבעולם, ולאו דווקא במובן הצר המקובל היום, אלא במשמעותו הרחבה ביותר. אין דבר אסור בחיים המבותיים. מותר לדרוש כל מחיר שעולה על הדעת, להשבית שירותים חיוניים, לזרוק אשפה לרחוב, להיעדר מעבודה, לנצל לרכוש הכלל לצרכים פרטיים, לא לשאת באחריות, להתעיש ולהסריח. בישראל לא קיים האיסור האפקטיבי לפגוע בכלל. בה הכל מתלוננים על הכל.

דעת־הציבור ברובה אינה ערה די הצורך לפתירות הרסנית זו. דומה, כי אחד ההסברים לכך הוא שהצורך שהפסף להרגל לעסוק באידיאולוגיה לאימה מתנה על ההכרה הלא נעים לעסוק במה שהוא אלף־בית של חינוך אזרחי. ויכוחים על מפת ארץ־ישראל, מיהו יהודי, כפיה דתית, ציונות, משק הפועלים, התנועות, סוציאליזם, מדיניות החוץ והביטחון וכיו"ב — הם העומדים ברום עולמם של הציבור ומנהיגיו. בעוד שמן הדין היה ששאלת הנקיון הציבורי — לכל סוגיו — היא שהיתה צריכה להעסיק אותנו בעיקר, לפחות, שוה.

אין חלילה להלות את האשם למתירנות הישראלית דווקא באידיאולוגיה למיניה. אבל אין ספק שהיא דחוקה לקרן זווית שאלות בבעיות של חינוך אזרחי. כך אנו עדים שציבור הנסוער בגין שאלות של אחרית הימים יושב לו בתוך זוהמה, רעש וחוסר־סובלנות נוכחים. אפשר לראות זאת כבר בגן־הילדים. הפעוטות שרים בקול על גבורות המכבים והגננת אינה מטריחה — אותם ואת עצמה — לקבץ את קליפות הבננה ושיירי המופגזיות שהשאירו אחריהם בשדרה.

אי בחוג נוער, שהמדריך הנואם בהם על אהבת התורה, אי על זכר תנו לארץ־ישראל כולה על כפיה דתית, עומד על רצפה מכוסה אפר ובדלי־סיגריות, שלו ושל שומעיו. זה למעלה מעשר שנים עוסרי חינוך ותרבות דורשים ברפורמות חינוכיות ובתוכניות לימודים, בעוד שאל המורים לא חלים כללי התנהגות־בציבור ראשוניים. אין זה היום יוצא דופן לפגוש מורה אוכלת תוך כדי הליכה בפסדרון בית הספר, או שותה כוס־תה מהביל בחדר־הכיתה שישיבית קופאים מקור.

אידיאולוגיות הן דבר יפה ונחוץ. אבל אין הן יכולות לבוא במקום חינוך אזרחי. מה גם שנהוג בעולם שהן מתגשמות וחולפות, או חולפות בלא הגשמה, ואילו האזרח עם הרגליו נשאר. וכך רוב הישראלים, שנישאו על כנפי רוח גדולה, אשר השקיעו מרץ־נעורים במפעלי חלוציות נעלים, חוזרים לאחר שנים אל חיי השיגרה העירוניים.

מחוזן ההקרבה למען העם נותר אצלם רק מעט, ואילו הרגליהם הלא־טובים נהרבו. כך הצער שבהמרעת הנוער „שורף" ימים ולילות בחובותים נשגבים, נעשה למבוגר מוקף הוותק על המדרכה פיתה ופאלפל שלא ערבו לחיכו. כך הצער שהתחנך על התורה הציונית, על היותו חלוץ לפני העם היהודי שיבוא לישראל, נעשה לעיר־מרגל' רהוף חומר, הנוכן לסגור את ישראל על בריח כדי לקבל „תוספת־כביסה" או צור וחצי כרטיס טיסה בהנחה.

דומה, כי אין מנוס מהזכרה ששאלת איכות החיים בישראל תובעת תשומת־לב מידית בכל התחומים. וזאת אף־על־פי שבדרך כלל רק משטרים טוטליטאריים בכלו על עצמם לחנך את האזרח מחדש. בקרבתנו מצוה יותן שהקולוגלים שלה הציאו בו לפיד על עגלון או חבר לאסוף מיד ביעה את הגללים שהסילו בהמותיו ברחוב. רעיון לא רע.

הסכנה שבחינוך האזרח על־ידי השלטון מוכרת וידועה. לכן הדרישה אינה למשטר חדש ולמערכת חוקים של כפיה. בישראל התביעה מופנית קודם כל לבעלי הסמכות שיסתכנו באובדן קולות אפשרי בבחירות ואולי בהקרבת פופולאריות יקרה על ידי אכיפת חוקים קיימים. אפשר להתחיל בביעוש האזהרה בבתי הקולנוע על הקנס הצפוי למעשנים ומפצחי גרעינים ובגרירות רכב החונה בצבהים ולפני רמזורים.

בעצם, דווקא מתוך אמונה בכושרו של הציבור הישראלי ובמוסד הדמוקרטיה שלו, מותר אפילו להניח שעצם הפניית תשומת הלב לשאלות של איכות החיים, יהיה בה משום כיפנה ושיפור. אם נכיר ששאלות הנקיון ברשות הרבים, הסובלנות והסדר שבדרות בשורה אחת עם מפת הגבולות ותוכנית הלימודים — הרי עשינו צעד משכמותו. ובכעט ודאי שתהיה ברכה בכך שהשרים ימעטו בהצהרות מדיניות ויתנו דעתם — לפחות שרי החינוך והתרבות והבריאות — על ענייני הנקיון והסדר בתחומי סמכותם.

משבר או מחסור?

מומחים מסתייגים מהתחזיות הקודרות

מאת אליהו סלפטר

גם בהערכת חומרת משבר הנפט ישנן אופנות והתנודות בזמן קיצוניות. לפני כשש שנים בלבד טענו מומחי הדלק בוואשינגטון, כי התלות של ארה"ב בנפט ממקורות חוץ תישאר בגבולות 15% בעתיד הנראה לעין. בסוף 1971, ובעיקר בשנת 1972, פרצה בהלת הדלק ומומחים (ולא מומחים) אמריקאים התחרו זה בזה מי ינבא מועד קרוב יותר לתלות מוחלטת ובלתי נמנעת של נשיא ארה"ב בחסדי המלך סעוד השייך של אבו־דהאבי.

אך כבר במחצית השניה של השנה הורגשה התגובה הנגדית: קודם סימני שאלה וביטויי ספק ואח"כ הסתייגות מרובות מהנבואות הקודרות. כיום יש כבר אסכולה לא מבוטלת הטוענת שהבהלה מלאכותית ואין לה הצדקה במציאות הכלכלית.

דוברים הבולט של מומחים אלה הוא הפרופסור מ. א. אדלמן, כלכלן מהמכון הטכנולוגי של מסאצ'וסטס, שפרסם בסתיו 1972 ברבעון האמריקאי האנטי־ממסדי המכובד „פוריין פוליסי" („מדיניות חוץ", המתחרה עם הרבעון רב היוקרה הממסדי „פוריין אפיירס" — „ענייני חוץ"), מאמר בכותרת הכפולה „האם מחסור הדלק הוא אמיתי" — „חברות הנפט כגובי מסים של המדינות המפיקות".

התיזות העיקריות של פרופ' אדלמן מבוססות על הקביעה שאין לאמיתו של דבר מחסור בנפט בעולם. לאמיתו של דבר:

✶ מונופולין הנפט הבינלאומיים מגבילים את הפקת הנפט, תוך יצירת בהלת מחסור, כדי להגדיל את הרווחים;

✶ ארה"ב, ובעיקר פקידי מיניסטריון החוץ האמריקאי, עודדו את כניעת מדינות המערב לדרישות התוקפניות של מדינות הנפט ובעקבות כל הצהרה אמריקאית על המשבר המתקרב — באה מיד תביעה חדשה מצד המדינות המפיקות.

✶ הגידול בביקוש יביא, בסופו של דבר, ל ה ק ט נ ת מחירי הנפט כפני שהמדינות המייבאות סופן להתאגד לגוף שכוחו יעלה על אופ"ק, הוא ארגון המדינות המפיקות.

✶ ההלאמות וחדירות חברות־הנפט הלאומיות של המדינות המפיקות אל ענף שיווק המוצרים הן בבחינת הגרעין שיביא להתמוטטות החזית האחידה של אופ"ק, שכן ההורות הסמויה ביניהן, המורגשת כבר עתה, תיהפך בעתיד לתחרות גלויה ופרועה.

כל זה בבוסס, כאמור, על הסיעון שהמלאי הידוע של נפט בתוך הקרקע, ב ש ד ו ת ה ק י י מ י ם גדל כמעט באותה מהירות כמו העליה בצריכת הנפט. הנסיון האמריקאי, שהוא שמרני בשל סיבות היסטוריות וגיאולוגיות, מלמד — לדברי הפרופ' אדלמן — כי פיתוח שדות קיימים מגדיל ב־50% את האומדן של כמות הנפט המצויה בהם. מכאן הוא בונה „דגם של אפס גילויים חדשים", כלומר חישוב המבוסס על ההנחה הקיצונית שעד 1985 לא יגלו שום שדות־נפט חדשים בכל איזור המפרץ הפרסי, אלא יצטרכו להסתפק בפיתוח השדות הידועים כבר עתה.

על בסיס זה הוא מגיע להערכה שגם אם תושלש התפוקה עד 1985, יישארו באותה שנה, בשדות המפרץ הפרסי, מאגרי נפט בהיקף של 407 מיליארד חביות, לעומת המלאי של 367 מיליארד הידוע כיום.

גם אם תיגדל התפוקה באיזור ב־11% לשנה, כלומר פי ארבעה ויותר עד 1985, יישאר עוד מלאי של 372 מיליארד חביות. היחס בין תפוקה שנתית ובין המלאי יקטן מ־1.6 הנוכחים ל־4% עד 6.7% בשנת 1985, אך זה עדיין נמוך בהרבה משיעור הניצול המתוכנן לשדות־הנפט באלסקה או בים הצפוני, שבהם ההפקה תהיה הרבה יותר יקרה מאשר באיזור המפרץ הפרסי.

לא כולם מקבלים הערכות אלה של פרופ' אדלמן, אולם מעטים המכחישים שרזרבות הנפט שקיומם ודאי גדולות בהרבה משהיה יסוד לחשש שבעוד 20 או 25 שנים יישאר העולם בלי מקורות־נפט. לשאלה זאת חשיבות ראשונה במעלה, שכן הצריכה אינו אם אפשר לנצל עד אין סוף את מקורות הנפט, אלא אם יש די נפט לכיסוי הצריכה הגוברת עד אשר יפותחו מקורות אנרגיה אלטרנטיביים.

הנושא מתחלק, איפוא, לשלושה:

כמה נפט יש במקומות שאפשר להפיקו משם?

אילו כמויות דלק פוסילי אחר קיימות?

מה מקורות האנרגיה הלא־פוסליות ומה סיכויי ניצולם?

אחת העובדות המפתיעות היא שבשיטות ההפקה הקיימות מנצלים בממוצע כ־30% מכמות הנפט הנמצאת באותה „בריכה" ממנה שואבים. שיפור של 10% היה, כמובן, מגדיל את מימדי המלאי הריאלי בשליש!

גילוי מאגרי נפט גדולים במערב אפריקה וקידוחי הנסיון המוצלחים בסיביר המערבית המזרחית מצביעים על סיכוי טוב למצוא באותם האזורים גם שדות נפט עשירים חדשים שיוכלו לתרום לכיסוי הגרעון האמריקאי, בכיוון אחד, ולכיסוי חלק מהצריכה היפאנית, בכוון השני.

מקור עשיר נוסף של נפט נמצא — שוב, לפי הגילויים שכבר נעשו — בקרקעיות הים, לא הרחק מחופי היבשות. המדובר לא רק בקידוחים במים רדודים יחסית (דוגמת חלק מהבארות במפרץ פארס) אלא עד עומק של 700—800 מטר. שדות כאלה נמצאים, לדעת הגיאולוגים, החל מחופי צפון אמריקה והימות הארקטיות דרך הימות סביב הקצה האנטארקטי של דרום אמריקה והמפרצים המערביים והמזרחיים של אפריקה, ועד סביבות ניו זילאנד.

נפט אפשר להפיק לא רק מבארות אלא גם מחולות זפת ומסלעים ספוגי נפט. מעריכים שכמות המצויה במאגרים מסוג זה שווה ל־20% מהמלאי הידוע של נפט בשדות רגילים. הפקת נפט זה קשה ויקרה, אך בארה"ב בה מצויים סלעים כאלה בשפע — נעשים עתה מאמצים כרוכים לפתח שיטות יעילות וזולות להפקתו.

מלבד נפט יש עוד מקורות של דלק פחמני בעולם.

אם מחשבים את המאגרים לפי כמויות האנרגיה המכונות בסוגי דלק שונים מתברר, כי המלאי הידוע של נפט גולמי מכיל רק כ־17% מרזרבות הדלק הפחמני בעולם.

מלאי כמעט זהה של אנרגיה מצוי במקורות של גז טבעי (כ־16%), בנוסף לעוד כ־3.5% בחולות וסלעים ספוגי נפט.

המלאי העיקרי של דלק פחמני [illegible] מראשית המהפכה התעשייתית: קרוב ל־64% מכל מלאי האנרגיה הפחמנית נמצאים במרבצי פחם. לארה"ב בלבד יש מלאי פחם שיכול לספק את הצריכה בהיקף הנוכחי ל־500(!) שנה.

נפט הוא, כמובן, דלק נוח וזול יותר מאשר גז ופחם (פרט לסביבה המיידית של המקורות). אך לעובדה זאת יש גם צד הפוך: בנקודה מסויימת עשויה הסתמנות של מדינות המפיקות נפט להפוך לכדאי, את המעבר מנפט לפחם (ולגז) בסוגי שימוש ביתי והעשייתי.

השאלה המכרעת, למעשה אינה אם יש די נפט, אלא כמה הוא עולה שכן המחיר הוא אשר יקבע את קצב הפיתוח של סוגי הדלק הלא־שיגרתיים — החל מכורים גרעיניים ועד ניצול קרינת השמש וגלי הים.

(מאמר שמיני בסידרה על ישראל ומשבר הנפט העולמי)

לגשר על הניגודים

מאת מרדכי בנטוב

איני בטוח כי הדרך המועילה ביותר בשביל ישראל היא שראש הממשלה תבוא לוואשינגטון בלי רעיונות חדשים. אין הכרח ש„רעיונות חדשים" יפגעו בישגים. הישנים בוודאי היו „טובים ליהודים" אילו נתגשמו, אך חשיבותם של רעיונות בעולמנו המדיני נשקלת לא בצדקתם והגיונם המופשטים, אלא במידה שהם הצליחו להזיז את המציאות בכיוון הרצוי. „הרעיונות הישנים" לא הצליחו בכך. שהרי אם מטרתנו החשובה היא להגיע להסכמי שלום, טרם התקדמנו בכיוון זה בכוח הרעיונות הקודמים.

יש כי שאינו מצטער על כך. הכל יודעים, כי בעד שלום נצטרך לשלם מחיר כלשהו. אך יש הסבורים, כי כל שיעבור יותר זמן, המחיר יקטן. אולי כן ואולי לא. אך אם גם יהיה קטן המחיר בשטח שנשלם בזמן ההסדר הסופי, דומני כי אין מביאים במידה מספקת בחשבון את המחיר השוטף שנשלם במשך השנים — עד השלום. אני מטיל ספק אם הבדל „ברווח" שווה את ההפרש „במחיר".

אין ספק, כי העמדה שאין לנו מה לחדש עד שהמצרים או הירדנים לא ישנו מעמדותיהם אינה מקצרת את הדרך למשא ומתן בלי תנאים. נ־יה כזאת מוכרחה להתקבל אצל הערבים, ולא רק אצלם בלבד, כהביעה לכניעה גמורה. הכניעה בעיניהם בשלב זה היא להכנס למשא ומתן אתנו בלי שתהיה להם תקוה, כי יביא לפתרון שיניח במידה מינימאלית את דעתם. עצם הדגשתנו, כי אנו יכולים בשלוה לשבור בחוסר מעש, או יותר נכון מתוך „יצירת עובדות" עד שיקבלו הערבים את תביעותינו, מעוררת רתיעה סבבית. יש הבדל בין התהליך שבו שני הצדדים מחפשים מוצא ובין זה שצד אחד מתבצר בעמדתו ומניח לצד השני לחפש את המוצא על־ידי כניעה. זאת גישה הבנויה על כניעתם של הערבים. השאלה היא אם גם אנו לא נגיע לרגע המאושר הזה כשאנו זוחלים על ארבע. וזו משחק „התשה" הדדי ואין זו נחמה גדולה שבסופו של דבר אנו נישאר בכמה אחוזים מותשים פחות מיריבינו.

כל העולם מבקש מאתנו שנעשה דבר־מה להפגת המתיחות, להחלשת מלחמת העצבים הזאת. הדעה הרווחת בעולם, ודומני גם אצלנו, היא כי סאדאת וארצו קרובים ליאוש ומחפשים באופן קדחתני מוצא מדיני, שיוכלו איכשהו לראות בו פשרה ולא כניעה. והרי גם אנו הכרזנו, כי רצוננו במשא ומתן לא בין מנצחים ומנוצחים, אלא בין שווים. האומנם אין זה באינטרס שלנו לפתוח פתח לאויבינו שיוכלו להיכנס דרכו למשא ומתן? המצרים מנסים ליצור רושם. כי הם גמישים. אין זה בדיוק נכון, אך הדבר עושה רושם. בהצהרות הרשמיות שלנו. אנו מודיעים בעצמנו, כי איננו גמישים.

ארה"ב והערבים

מותר לפקפק אם הקו של משה דיין, לפיו לא כדאי לדבר עם חוסיין, מועיל ולא רק לגבי הערבים, אלא לגבי ניכסון. אמנם שאלת השלום המלכמה עם הערבים נתפסת אצלנו כאילו היתה זו בעיה שבינינו ובין ארצות הברית. הערבים אינם חושבים — וחשובה ותגובה של ארצות הברית. אך האמת היא, כי דווקא אמריקה רואה את הבעיה כבעיה הנוגעת לערבים. ואינני בטוח שהם דואגים לקיום יחסים טובים רק עם ישראל.

נדמה לי, כי האמריקאים מעונינים לא רק בישראל חזקה, אלא גם בישראל שתגיע לשלום עם שכנותיה. ובכך הם חושבים את עצמם לשותפינו. גם אם הרעיונות כיצד להגיע לכך יכולים להיות שונים. קשה להבין מה יזיק לנו אם נעלה רעיונות חדשים? גם חה"כ משה כרמל — שיצא בפולמוס חריף נגד הוויתור על שטחים שתגיע המרבב לסיסמה יצחק בן אהרון — הגיע למסקנה, כי דרושה איזו הצגה שתעזור לשבור את הקפאון. האומנם אי־אפשר להעלות רעיונות שלא יהיו דווקא נוגדים את הישנים, ושלא יהיו מזיקים לישראל ובכל זאת יפתחו לתווה קטנה גם מהצד השני? אנו עדיין רחוקים זה מזה ואין לעבור את המרחק בקפיצה אחת — בוודאי לא מצד מצרים — ההפקה היחידה תלויה בתנודות קטנות זה לעומת זה. המצרים שוגים בניסיון דבריהם בצורות „אולטימאטיביות", אך גם אנו איננו נקיים מכך.

פיקוח ולא סיפוח

האפשר למצוא דרך לגשר על פני הניגודים האלה? במאמץ מסוים זה ניתן. ישראל לא הבריחה מעולם, כי היא זקוקה למען בטחונה לסיפוח של השטחים האסטרטגיים. היא לא עשתה זאת עד עכשיו ואינה מתכוונת לעשות זאת, כך נדמה, לפני הסכם שלום. הדבר שהיא דורשת הוא „השליטה" בשטחים אלה. דומני, כי היה חשוב להבהיר יותר את הנקודה הזאת: שליטה צבאית בשטחים הדרושים לבטחוננו אינה אומרת סיפוחם ואינה חייבת להתנקש בריבונות המצרית, הרשמית לפחות, עליהם. יש להניח, כי יותר קל למצרים להתום על „הסכמה, כי לצרכי הבטחון ישארו שטחים מסוימים בהחזקתנו הצבאית (מתוך הנחה שההחזקה זאת היא זמנית — כל עוד עמוזות בעיית הבטחון בעינן) מאשר להתום על אישור לסיפוח השטחים האלה לישראל.

יש הרבה תקדימים היסטוריים לסידור כזה: עד היום מקיים בסיס אמריקאי בקובה, ואם כי אין להשוות את מצבנו למצב ארה"ב לגבי קובה מבחינת הרקע המדיני, הבטאי המוסרי, הרי עובדה היא כי קובה אינה מוותרת בכך על ריבונותה. כן הקימו הסובייטים, על־פי הסכם שלום, בסיסים על אדמת פינלנד בלי לפגוע בריבונותה, והבסיסים באמת הוסלו מתוך הסכמה הדדית משהשתפר המצב הבטחוני.

היה טוב לו ניסתה ראש הממשלה לברר בוואשינגטון, הדרך והאמצעים — בקהיר, אם באה תחשר בין הצעה בכיוון זה, שמצרים תסכים לפרז את סיני ולהחכיר לישראל לתקופה מסוימת את הנקודות האסטרטגיות תמורת התחייבות שישראל לא תפסה באופן חד־צדדי שום שטח מצרי ותכיר בריבונות העקרונית של מצרים על סיני.

איני סבור שהדבר יתקבל כיד על ידי מצרים. אך יהיו תוצאות צעד כזה מה שיהיו, אין ספק כי הוא ישפר את מעמדנו בכל החזיתות.

פולקלור דייני ליצוא

מאת הדה בושס

בשעות הארוכות בהן נאבקתי עם ספרה האוטוביוגראפי של רות דיין *, כשהנטייה הטבעית שלי להניח את הספר מידי ולהפסיק את קריאתו — חזרתי ושאלתי את עצמי בתמיהה גוברת והולכת לשם מה ולמה כותבים אנשים חיים באור הזרקורים, שהם עדיין במיטב שנותיהם ומעילותם, אוטוביוגראפיה. מה מניע אותם לחשוף את עצמם, ללא הסתייגות, ולערוך מכירה פומבית לכל של חייהם ורגשותיהם האינטימיים בפני קהל קוראים אנונימי.

אכן „סטריפ־טיז" אישי־נפשי, בנוסח זה, יש בו לדעתי כדי להרתיע, והתחושה המתמבית שעורכת למקבנו רות דיין ביותר ממאתיים עמודי ספרה לא רק מרתיעה אלא גם מביכה; עלי להודות שחשתי לפרקים שלא בנוחת עבורה וראיתי עצמי כמו כופים עלי להציץ מבעד לחור המנעול — מצבים משום־מה להגר בתי האהדה.

האם שמעה רות דיין על הוגה דעות צרפתי שכתב בזו הלשון: „אתה לא רשאי מעולם לספר על חייך, מפני שהם עשויים מחיי אחרים, ולך אין רשות זכות על חיי האחרים". אני שואלת את עצמי אם אזהרה זו לקח מפרקים אלה היו משפיעים עליה. אין ספק שהאוטוביוגיה למה שעשתה, במודע ובהכרה מלאה, הסיבה העיקרית להיבת האוטוביוגראפיה שלה, היא חיי האחרים, בלכמר העובדה שבמשך שלושים ושש שנה היו חייה קשורים באלה של משה דיין. בידוע לכל המאקשם לאיש־פרטי של חיי דיין מעורר סקרנות בלתי־רגילה, ולאו רק משום כך מובטח לרות דיין קהל קוראים מראש. קהל קוראים פירושו מכירה והצלחה פינאנסית, וגם זאת עלולה להיות אחת הסיבות שרוחה לערוך וידוי אינטימי ומפורט, או בלשון הרחוב — לתלות את הכביסה שלה ברשות הרבים.

✶

כשרות דיין התגרשה ממשה דיין, לאחר שנות נשואים ארוכות, השנו כלפיה רגשות כבוד על החלטתה האמיצה. אולם בא ספר זה והתקף את הקערה על פיה. ולצערי הרגש היחיד שאני חשה כלפיה, ברגע זה, הוא רגש רחמים על שגרשה במו ידיה כבבודה, נתנה את הרשות לכל אחד ואחד לחטט בחייה כאוות־נפשו, והפכה עצמה לנושא לא אכזב של רכילות.

ואכן ספר זה אפשר לסווג אותו אך ורק בקטיגוריה של רכילות, ולמרבה הצער רכילות מייגעת, בבאלית ולא מתוחכמת. כאן גם אוטוביוגראפיה ליצוא שתעלה ודאי דמעות בעיני יהודים טובים אוהבי ציון בחו"ל, ובמיוחד בעיני נשים יהודיות האוהבות בכל ליבן את ישראל וגיבוריה. אולם גם אלה ילמדו לדעת עד מהרה את האמת — שרות דיין למודה על עצמה בסבל וביסורים — שגיבורים הינם כבני־אדם לכל דבר, ובכל בוקר למרות שהם עוטדים את הכרזותיה, הם גם אוכלים דייסה (פרט היסטורי חשוב שנעלם מכל אוהבי ושונאי דיין עד עצם היום הזה!).

דומה שההחלטה של רות דיין נחושה לספק לנו את כל מה שרצינו לדעת על משה דיין, וגם אם שאלנו — לא נענינו. הביוגראפיות שלו, לרבות הביוגראפיה המקיפה האחרונה של עמיתי שבתי טבת, סקה בדיסקרטיות ראויה לשבח באספקט האישי־פרטי של דיין, ועכזה רק על אותם פרקים שיש בהם השלכה ישירה להבנת אישיותו ופעלו. בכך עשה טבת, לדעתי, חסד עם רות דיין.

למרבית הפלא בישראל נמנעו ונמנעים עד עצם היום הזה, בכל אמצעי התקשורת, לדון ולעסוק באספקטים האישיים־פרטיים של חיי אנשי ציבור, והללו אינם משמשים נושא וגורם בחיים הפוליטיים־ציבוריים שלנו. אבל באה רות דיין ובמסווה של כנות נותנת יד לכל אותם שבועוני סנסציות צהובים וביוגים מרכילות וחודרים ללא בושה לחייהם הפרטיים של אנשים, שכל אדם המכבד את עצמו ואת האחרים נרתע מהם. זאת עשה שהיא חוזרת ומכריזה, ולא פעם, שהערכים המנחים את חייה הם הערכים של נהלל (שימו לב: נהלל היא כיום מאוד אותנטית). אבל אם איני טועה, הערכים שהיקנתה נהלל, לא תיכנו בדיוק לחשיפה פומבית בנוסח ובסגנון של טורי רכילות, ולא משם למדה רות דיין את השיעור שלה, ואת השפה (האנגלית) בה כתבה את ספרה.

הסופרת הדגולה (כפי שהיא קוראת להלגה דודמן) מעלה בי הרהורים נוגים על כנותה וכתונתיה הסובות. הניתוחים שלה הן של בני אדם, והן של סיטואציות, יש בהם מן הבנאליות של תנועת־נוער, והם בנאליים ושטחיים לעייפה. אפילו על משה דיין, הממלא תפקיד מאוד מרכזי באוטוביוגראפיה שלה, אין היא מצליחה להוסיף אף לחדש הרבה, והדיון המעמיק שלה באישיותו שלו, כשהיא מנתקת עצמה מן הדיוסה, מוכיח לי את נוסח הניתוחים בעיתוני רכילות שטחיים, והוא עלול לשמש חומר לא־אכזב לכותבי פארודיה וסאטירה.

כאן לפנינו פולקלור דייני, נהללי וארץ־ישראלי ליצוא להמונים, כתוב לנחיות הקוראים באנגליה, מאת האשה שויתרה על מורשת אבותיה הלכה אחרי משה דיין למדבר של נהלל ונהללה: רות דיין רק אינה חושה שכאשר היא מערטלת עצמה ברשות הרבים. היא האפכל מסרה קלה לביקורת ואני גם תמהה לדעת האם היא מבקשת מאתנו רחמים ורחמים, במקום רגשות הערכה וכבוד?

רות דיין

אם התכוונה לחשוף אחת ולתמיד את דמותו האמיתית של משה דיין, זאת המסתתרת מאחורי הכריזמה, למרות שהיא חוזרת ומצהירה בצדקנות שמעולם לא תפגע בו, הרי עצם כתיבת ביוגראפיה בנוסח זה היא פגיעה חסרת כל טאקט והתחשבות בכל האנשים הקשורים בחייה ולא רק במשה דיין, שוודאי התחסן במרוצת־השנים בפני רכילות.

רות דיין, האם האוהבת והמסורה, כפי שהיא מעידה על עצמה, עורכת למרבית הפלא גם התעיינות פומבית עם ילדיה ומחלקת להם ציונים, ובמיוחד עם בתה יעל. היא מגלה לנו מה שהיא מגדירה כמעלותיה וחסרונותיה, בנוסף על כמה עניינים פרטיים, שאיני רואה מדוע עלינו לקבל עליהם אישור־מסעם, מלבד שכאן הזדמנות נוספה לאם האוהבת להזיל דמעות כמים ולערוך חשבון עם יעל, שהיא בעיני האם בתו־של־אביה.

הטון השליט באוטוביוגראפיה הוא של כנות מאולצת וכפויה, והאמורה לקנות לבבות. רות דיין חוזרת ומעידה על כנותה הרבה ועל חוסר התושייה שלה בחייה הפרטיים. אבל אינה שוכחת להכריז בראש חוצות בענווה מוצהרת, על כל מעשיה הטובים ומפעלי הצדקה שלה („איני יכולה שלא לנסות ולעזור אפילו אני יודעת שאין במעשה זה מן החכמה.").

אהבת־האדם שלה עולה ומשתפכת על גדותיה, היא מעידה על עצמה כאותו נחתום על עיסתה, נותנת למעשי הצדקה שלה פרסום חסר־טעם ואינה חדלה מלהשתומם ולהתפעל על פשטות הליכותיה וצניעותה. היא מאשימה במישרין את משה דיין, שהתהילה והכבוד שינו אותו במרוצת השנים והרסו את נישואיהם, ואין הוא עוד האיכר הצעיר מנהלל, ללא הכריזמה, לו נישאה. אולם משום־מה אין היא שוכחת להזכיר לעתים קרובות כל־כך את כל האנשים החשובים שפגשה, בהם נהגה כמובן בפשטות האופיינית לה, ומציינת ליד כל אחד מהם את העובדה שהיה ידיד של הוריה. זאת אולי כדי שלא נחשוד חס וחלילה שזכתה בהילה ובשם אך ורק תודות למשה דיין: היא הביאה באמתחתה גדוניה של בת־אצולה אמיתית.

★

בין אפיית עוגות ונהלי דמעות ללא סוף (האם רשמה כל אפיית עוגות או בכי במשך יותר מארבעים השנים האחרונות, בידיעה מראש שאירועים אלה יהיו שייכים בבוא הזמן לנצח?!) היא גם מדווחת על הטרגדיות של בני משפחתה במלחמות השונות. היא גם זוכרת לספר על הסטירה שסטרה לביטתה (אשתו של זוהר דיין ז"ל) שעה שזאת נתקפה בהיסטריה כשנודע לה על מות בעלה. נראה שהיא אטומה לחוסר הטאקט ולטעם הרע שבסיפורים אינטימיים־פרטיים אלה והיא חשה כמו מחובתה לשחק לפנינו משחקים של [illegible] אחריהם טעם תפל.

תמוה שאין רות דיין תופסת שאירועים ורגשות אינטימיים, כולל מכתבים שנכתבו בזמנם לאדם מסוים, מאבדים ממשמעותם שעה שמוציאים אותם מרשות היחיד, והמשמעות האחת והיחידה הנותרת להם לפליטה היא של רכילות קרנית. העובדות הן ודאי אותנטיות בעיקרן, אבל זו היא האמת שלה ולא של האחרים, והללו פיהם סתום, ואין הם עורכים וידויים פומביים.

דרך הסיפור שלה ושל ידידתה

*...Or Did I Dream A Dream, The Story of Ruth Dayan, by Ruth Dayan & Helga Dudman הוצאת וידנפלד וניקולסון, 276 עמ', 26.50 לירות.

תדמור: אעמוד בהתשה

מאת יאיר קוטלר

ראיון עם מנהל הטלוויזיה: „אני מרוצה"

כמנהל הטלוויזיה ישעיהו תדמור (38) הוא איש צבא־הקבע, סגן־אלוף בחופשה. לפני בואו לירושלים היה סגן קצין חינוך ראשי. חמישה מנהלים קדמו לו בניהול הטלוויזיה (אליהו כץ, סטן בארדיין, חגי פינסקר נקדימון רוגל, שמואל אלמוג — באמצעות ארנון צוקרמן), אך ישעיהו תדמור כבר מכהן בתפקידו יותר מקודמיו — שנה וחצי. פעמים רבות הוא מתלוצץ עם עצמו: עמדתי בהתשה, נעמוד גם בזאת...

במלחמת־ההתשה של ישראל היה (בהתנדבות) קצין חינוך של הכוחות המשוריינים בסיני. הבוס הישיר שלו באותם ימים, האלוף (מיל.) שלמה להט קובע כי „שייקה הצליח בסיני יוצא מן הכלל". תדמור נטש את משרדו בתל־אביב וירד לסיני כדי לרכוש רקע מלחמתי. על אף העובדה כי התפקיד שמילא היה מיועד לרב־סרן והוא סגן אלוף, תדמור ביקש לזכות בהעלאה בדרגה, להיות אלוף־משנה. הוא בילה את רוב מלחמת־ההתשה בקו בר־לב ובמערזים והקים מערכת חינוך בסיני — אך לא הפגין מנהיגות.

הסיפור חוזר על עצמו גם בבניין הטלוויזיה. שייקה תדמור מגלה פעלות, דבקות במטרה — אך חסר במנהיגות. עובדי הטלוויזיה מזלזלים בו, עוקפים אותו, מסתייגים מהתפטרותו, הביעו בו אי־אמון כמעט פה־אחד באסיפה כללית שערכו לפני כמה ימים.

תדמור, נשוי ואב לבת ולבן (15, 9), הגיע לטלוויזיה על־פי המלצת עמיתו נתן שחם, המשנה ליו"ר הוועד המנהל של רשות השידור.

שאלה: למה הביא אותך שחם לטלוויזיה?

תדמור: אני חושב ששחם חשב שאני מוכשר. אני גם כן חושב על עצמי כך.

— האם כישוריך מתאימים לניהול הטלוויזיה?

תדמור: אינני מהיהר לחשוב שכישורי תואמים מודל אידיאלי של מנהל טלוויזיה, אך אינני חושב שיש בישראל אדם שכישוריו תואמים מודל אידיאלי כזה. לא ראיתי שאנשים אחראיים ומוכשרים נחפזו להיזדחק בתור למיכרה. בחרתי להתמודד על ניהול הטלוויזיה והנך כדי כך להשתדל להשפיע מבפנים על שינוי דברים שנראה לי כי ראוי לשנותם. נכון כי לא עסקתי בעתונות, אבל רכשתי נסיון בנושאים החופפים את התחום שבו אני מטפל היום.

תזכיר לאלמוג

כחודשיים וחצי אחרי שהחל בתפקידו, בסוף דצמבר 1971, כתב שייקה תדמור מכתב למנכ"ל שמואל אלמוג, בו קבל על מחדלים רבים, כמו: א) הצעות לשינויים בתחום המיבנה הסמכויות נתקלות בתגובה רבגונית ורגשנית. ב) נושא האינטגרציה (של הרדיו והטלוויזיה בגוף אחד — י.ק.) טעון מוסח רב. ג) הר־

ישעיהו תדמור

ראות היוצאות מהמנכ"ל צריכות להיות ברורות; צריך שיהיה אירגון יעיל של תהליכי העבודה; יש להאציל סמכויות החלטה ולעודד את הדרגים בעלי הסמכות לקבל החלטות ולשאת בעול ללא רתיעה. ד) יש אי־בהירות בין ציבור פיקוד לבין ציבור מקצועי — שורש הבעיה בתחום המיבנה.

שייקה תדמור ביקש מהמנכ"ל אלמוג סמכויות. כתב לו: „...אין ניגוד בין לויאליות לטלוויזיה לבין לויאליות לרשות. אני מבטיח לך כי אם תאפשר לי ללכת בדרכי, כמובן תוך בקרה ופיקוח, אוכיח לך כי במקביל או במאוחד אצליח לספק מוראל פנימי בטלוויזיה ולויאליות לטלוויזיה שלא יעמדו בסתירה עם המוראל ברשות השידור, או עם הלויאליות כלפי הרשות. אלא ישמשו בסיס ותנאי להם...

בקשתו של תדמור לא נענתה. אלמוג לא האציל סמכויות במידה כזאת שיאפשרו לשייקה תדמור ללכת בדרכו, כבקשתו. מוראל העובדים הסיק להידרדר, הגיע לשפל כאשר הצביעו אי־אמון במנהל הטלוויזיה שלהם, אך גם בבוס שלו, המנכ"ל אלמוג. רק אחרי לחץ מן הוועד המנהל הסכים אלמוג לשנות את התוארים של מנהלי הרדיו והטלוויזיה מ„הממונה על ענייני..." ל„מנהל"...

שאלה: האם חלו שינויים לגבי מעמדך ברשות השידור מאז כתבת את התזכיר למנכ"ל אלמוג?

תדמור: התקדמנו קצת. יש לי כבר התואר של מנהל. הוגדרו התחומים ביני לבין ההנהלה. נוצרת הבחנה בין יחידות מטה לבין גופי מטה. המצב מתקרב למודל הרצוי. אמנם הייתי מעדיף להיות מנהל טלוויזיה שהכל כפוף לו, כנהוג בטלוויזיה עצמאית, אך לא אעלה על סוסי מלחמה כדי להפקיע את הטלוויזיה מרשות השידור. בנתון הקיים אני עומד על אבחנה יותר ברורה בין הפקידי מטה ומקצוע לבין ניהול ופיקוד. היום, יותר מבעבר, יש פתיחות לדון בשאלות מיבנה, אך הרצוי טרם גובש. כתקדמים.

— האם אתה, כמנהל הטלוויזיה, קובע בנושאים של חדשות ואקטואליה, או שמא סמכות זאת מצויה באחריותו הבלעדית של המנכ"ל?

בולם לחצים

תדמור: ההוראות למחלקת החדשות עוברות דרכי, ורק כמעט מאוד לא באמצעותי. אני בולם לחצים. עבודתי על כך שסמכותי בחדשות תהיה מקבילה לסמכויותיי המוצהרות כמנהל הטלוויזיה. פירוש הדבר: אני נגד הקשר הישיר שנוצר בין המחלקה למנכ"ל תוך עקיפתי. בשנה האחרונה השגתי יותר מעמד עצמאי, אמנם בכפיפות למנכ"ל.

— האם אתה מרוצה ממבט לחדשות?

תדמור: אני מודע שהמהדורה צריכה להיות בעלת אופי מגאזיני. אחוז קטן מן הנושאים בחדשות יזום על־ידי, ובכלל אחוז הכתבות היזומות קטן מאוד בטלוויזיה. היוזמות לתחקירים מעטות בגלל לחצים. מימוש יוזמות בחדשות, תחקירים וכו', בנושאים בלעדיים, הוא קטן בהיותו פרובלמאטי בשל האינטרסים הנוגעים בו המוסד בהיותו ציבורי.

שאלה: מה דעתך על הסרטים הקנויים המוקרנים בטלוויזיה?

תדמור: אנו צופים במאות סרטים בשנה לבחינה לפני שידור. אני בטוח כי הסרטים הקנויים המוקרנים הם המיטב בכל התחומים: תעודה, דראמה, בידור, כתבות.

— גם סרטי הקולנוע הארוכים?

תדמור: זה תריג אחד. רמתם של אלה, המשודרים בימי ו', לא תמיד טובה. התאחדות בעלי־הקולנוע נאבקת עמנו בעניין זה. על רקע זה נמצאים הסוכנים ומפיצי הסרטים, בלחץ בעלי־הקולנוע, לספק לנו סרטים טובים. איננו רוצים לוותר על העקרון של הקרנת סרטי קולנוע. הבעיה טרם נפתרה.

הטלוויזיה שלנו משדרת חמש שעות ביום בלבד, בזה שעה וחצי ערבית ושעה לנוער. המבחר העומד לרשות הצופה המבוגר הוא כשעתיים וחצי ביום — הכל בכל כל בערוץ אחד. ישעיהו תדמור מדגיש כי מרחב התימרון התוכניתי במסגרת כה דחוקה הוא מצומצם, קטן ודלוב. ההיצע אינו יכול לספק את הביקוש המגוון. תוכניות מיוחדות, או כאלה המיועדות לאניני הטעם, אינן מובאות בשפע.

האם ערוץ שני עשוי לפתור את הבעיה? תדמור קובע כי דבר זה אינו מעשי עתה מבחינה תקציבית. אך גם אם היה הכסף מצוי בשפע ברשות השידור, ספק אם היתה הטלוויזיה מסוגלת היום לשדר הרבה יותר שעות.

אם כך המצב, אולי כדאי לשדר פחות כדי לשפר את האיכות? דעתו של תדמור אינה כזאת. אם הוחלט על הפעלת טלוויזיה — הוא אומר — אין אפשרות שלא לשדר מסגרת שידורים מינימאלית, ומי שחושב ההיפך — כשלה את גם המסגרת המינימאלית לטלוויזיה שלנו מדהיבה ב בשודרים 2000 שעות בשנה. תרבותי ראוי לשמו לשם לי סלוויזיוני" (דברי תדמור). כ־500 שעות תוכניות מקורי צבת ישראל, שבספיקות הכו תברות פרטיות.

למה בכל זאת לא להפ תוכניות? ובכן (דעת ישע מור), אם מבקשים להשי של טלוויזיה ישראלית, א בשידור תוכניות ישראליות ו ו־500 שעות בשנה זה ביטוי כסביר תדמור: התוכניות לקהל הישראלי, היוצר ב כבד כל יוצר — צריך את ה הקהל, שלעתים הוא רווי־כאו היא אחת (לדבריו): להפיק לספוג את הבטות הביקורה, לקחים כדי להפיק תוכניו טובות.

שאלה: אתם משדרים בידור רבות. האם הן ברמה

תדמור: הבידור הקל ב לא יכול להיות הרבה יותר רמת הבידור הקל בישראל. בידור הקל שהפסק השנה ב ראוי לשידור נכתבב לכל הז חמש שעות. על־ידי יוזם: מצוינו היינו יכולים להכפיל אחד וחצי, אך לא יותר מזה.

מצב פוראגי

ישעיהו תדמור קובע בכ קיימת „פתיחות ועויינות" כ טלוויזיה בכל חוגי הציבור, ו בינה לבין כל אחד מן הגור במערכת החברתית הקומוני הם „קשים". מי עויין את ה יה? ובכן (לדבריו), הרשימ כה: העתונות, הממשלה, ו אים, אנשי הרוח והבהמה, המפלגות. בקיצור: אין ש שהוא מעין „פטרון אוהדי" (כ לטלוויזיה האומללה. אין לה „חממה" שבה היא יכולה לה „זה באמת מצב לא קל" — תדמור ומוסיף: „הוא אפילו גי..."

— למה כך? מדוע כל כך שותאים לטלוויזיה?

תדמור: המיקום של הטל הוא נתון שלא ניתן לשנותו. ו ויזיה כתהרה עם חלק מהגה לגבי חלק אחר על הגורמים פיות שלהם ביחס לטלוויזיה ניתנות לסיפוק א־פריורי. ב זאת של הטלוויזיה השיתנה יוצרות אטמוספירה שקשה מאו עובדיה לעבוד וליצור בה.

שאלה: האם תסכים כי הא הסמויה, שהיא גלויה למדי, ג למפדים מדאיגים?

תדמור: שיבוץ עובדים ב יוצר כטלוויזיה, במיוחד כאלה נמנים עם הסקטור היוצר הנ אינו דבר קל, ויוצר מצבים המתנה צד לשיבוץ נכון, הנ אבטלה סמויה. תקלה בהקצאת צביה־הפקה צלולה לשבש עב של רבים לזמן רב.

— שמא תיכנון התוכניות א לוקה בחסר?

תדמור: קיימת דילמה ש תיכנון התוכניות האם כזיל רצוי, אך שהוא תוצאה של הש המסיימים בבית הטלוויזיה. התיכנון הוא פשרה בין השני תיכנון חייב להתגמש בראש ה בה על־ידי עובדי הטלוויזיה. ו קיים מתח בין מה שראוי להפיק

(סוף בעמוד 16)

קניית טלוויזיה אינה הימור!

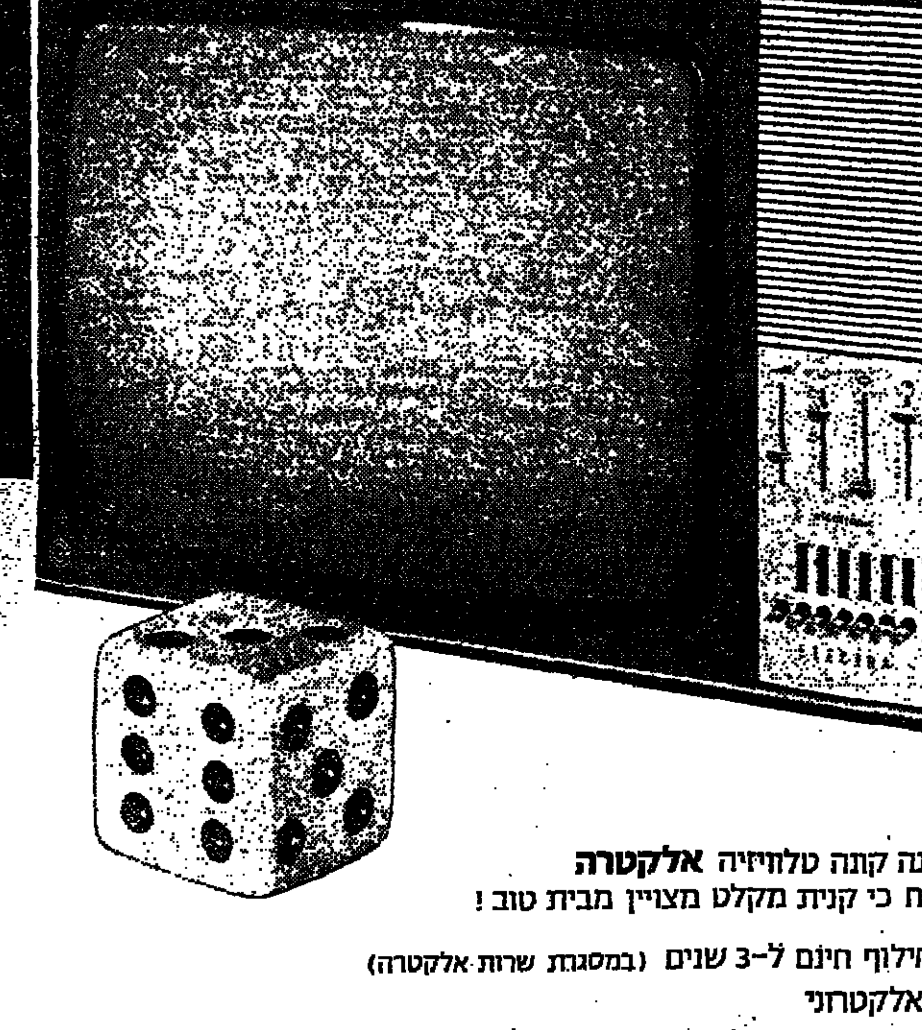

כאשר אתה קונה טלוויזיה **אלקטרה**
אתה בטוח כי קנית מקלט מצוין מבית טוב!

✶ חלקי חילוף חינם ל־3 שנים (במסגרת שרות אלקטרה)
✶ פיקוד אלקטרוני
✶ בקרה ע"י מכוונים זחלנים (SLIDE POTENTIOMETER)
✶ מנורת רקע למניעת סינוור ✶ נקודת חיבור לרמקול נוסף חיצוני

אלקטרה שרות נאמן שעמד במבחן

קיפרין - גק

שפע פרסים

בכל יום ו'
במוסף השבועי
של הארץ

למכירה
3 חדרי משרד
בבנין ראשי לפ"ח ז'בוטינסקי 140, טלפון 781259 בערב 924505

הסוכך HASSOCHECH
רח' הרצל 89, תל־אביב
טל. 82 34 73
* סככות נגד גשם
* מבחר גדול של בדים

רעיונות ישנים — סגנונות חדשים

מאת עודד זראי

ביקורו של יועץ הנשיא סאדאת לענייני ביטחון לאומי, ד"ר מוחמד תאמר איסמאעיל בוואשינגטון ושיחותיו עם הנשיא ניכסון, מתקבלים בתמיהה בחוגים שונים של הציבור המצרי. אין זאת אומרת שהרוב המכריע של האוכלוסיה המצרית אינו מבקר על הדו־שיח, אך יחד עם זאת שואלים בקהיר: „איך מתיישבת הצהרותיה של מצרים לתגובת העליה לרגל לוואשינגטון, עם העובדה שרק לפני זמן קצר הודיע הנשיא סאדאת כי גמר עם ארה"ב, איבד את אימונו במנהיגיה הרנשאים וקרא למדינות ערב להתחות הנכית פעולה במטרה לפגוע באינטרסים האמריקאיים באיזור זה".

התהיה זו מסבירה אולי את מגמות ההצגה וניכת ההצטדקות שבדיווחי אמצעי התקשורת המצריים על ביקור איסמאעיל בארה"ב. כדי להפיג את חששותיהם של גורמים בתוך מצרים ובעולם הערבי — שמא מצביע הביקור של „השלמה מצרית עם פתרונות תבוסתניים בנוסח אמריקאי" — דאג סאדאת לבלות בראשית השבוע שעה ארוכה במפקדת הצבא המצרי, ולדון עם סגל הפיקוד הבכיר על „האיסטרטגיה והמצב הצבאי הנוכחי לאור רמת האימונים הגבוהה וההכנות למערכת השחרור".

בכלל ראשון, הכלילה קהיר את הביקור בוואשינגטון במסגרת המתקפה הדיפלומטית שנועדה „להעמיד את חמש המעצמות הגדולות בפני אחריותן, לאור התפקיד המיוחד שהן נושאות בתוקף מגילת האו"ם, לשמור על הביטחון והשלום". יתר על כן, כאשר הוא יועץ סאדאת את שיחותיו בלונדון בראשית השבוע, הסבר הביקור בוואשינגטון

עתוני קהיר מסבירים את ביקורו של איסמאעיל בוואשינגטון

„בהיענות מצרית להשיבות שגילתה ארה"ב ביחס לעריכת ביקור מצד אישיות מצרית אחראית בוואשינגטון, כדי לנהל שיחות בדרג גבוה".

„היענות לארה"ב"

אם לקחת בחשבון את הכנות איסמאעיל ערב צאתו ללונדון, וההתחטויות של אמצעי התקשורת המצריים לכל הנוגע לעמדת קהיר ביחס לביקור והמיתור הדרכי המיתרון ב־1973 — אין כנס מלהגיע למסקנה הבאה: העמדה המצרית הנוקשה שבאה לגמגאר קאריגנו מפבראר 1971, וביטוי בהשבה למזכיר שליה אוים באמצי סאדאת והכרזות אנשי הצמרת המצריים — לא נשתנתה במהותה וביסודה: עתוני קהיר מסבירים את מטרת הפעילות הדיפלומאטית המצרית, ובכלל זה ביקורו של תאמר איסמאעיל בזו הלשון:

„אל־אהראם": מטרת הפעילות הזו היא להפיח רוח חיים בבעיית המזרח התיכון, ולהשמיט את הקרקע מתחת לכל טענה אשר באמצעותה מנסה ארה"ב לרמוז, כי מצרים העליפה פין מהזדמנויות להגיע לפיתרון מכובד למשבר, אשר יחזיר לערבים את זכויותיהם הגזולות.

פעילות זו מבוצעת בו בזמן שסאדאת נפגש עם מפקדים בכירים של הצבא כדי לדון עימם בכוננות הקרבית של הכוחות המזויינים. הפעילות המצרית היא אחדות אינטגראטיבית, המבוססת על הכוח הקרבי של הצבא המצרי ועל החלטתו הנחושה של צבא זה להחזיר את הזכות הערבית במלואה. והי פעילות אשר מצרים שוקדת להדגיש בכל הזדמנות כי היא קיימת בזירת המצ־רעות, וכי היא לא נגתה שום הזדמנות מכלי לנצלה להעלאת הענין תהישותו קדימה.

„אל־אהראם": הפעילות הדיפלומטית המצרית נבצעת ביסודה מהתשקפה המצרית לגבי העימות עם האויב הציוני שהוא עימות כולל בעל אספקטים צבאיים, מדיניים וכלכליים. הפעילות הדיפלומטית המצרית מתבססת על שני עקרונות יסוד:

* עבודה של החזרת כל האדמות הערביות הכבושות מבלי להפקיר אף שעל מהם.
* אי ההסכמות עם זכויות העם הפלשתינאי.

„אל־ג'מהוריה": הפעילות הדיפלומטית הנוכחית היא תוספת להתכוננות מצרים למערכת השיחרור וחיזוק יכולתה המדינית והצבאית הכוללת, בזמן שברור כי ישראל לא תפנה את השטחים הכבושים ללא מלחמה. האחריות הלאומית הכלל־לאומית שלנו כלפי עיכוב הערבי והעולם כולו, מחייבת אותנו להציג את בעיתנו בצורתה האמיתית בפני דעת הקהל העולמית, כדי שיתגבשו העמדות ותגבר האחריות לעבי נקיטת צעד כלשהוא.

קריירה עשירה

יש הטוענים כי אחת התופעות השכיחות בעולם הערבי היא כי לא תמיד תואמת העמדה המוצהרת את העמדה המעשית. מכאן שאין להוציא מכלל אפשרות כי תאמר איסמאעיל נושא עימו רעיונות חדשים לנשיא ניכסון, העשויים להכניס את מאמצי ארצות הברית להשגת הסדר באיזור להילוך גבוה יותר. אולם כל עוד שיירה וקיימות הדיעה־היסוד המצריה לגבי הסדר כלשהוא, לא ייתכן שאיסמאעיל ישא באמתחתו רעיונות חדשים (משמעותיים) אלא אם כן הם מהווים חזרה על הרעיונות הישנים שהולבשו בסגנונות חדשים.

אין זו הפעם הראשונה שתאמר איסמאעיל מגיע לוואשינגטון בתפקיד רשמי. כשנה לפני הפיכה ה־23 ביולי 1952 במצרים שימש נספח צבאי בשגרירות המצרית בוואשינגטון. עד אז נבנה על חיל התותחנים. הוא סיים את הקולג' הצבאי ב־1937 והיה חניך מצטיין בבית הספר לפיקוד ומטה ב־1944, ואף הדריך בו ב־1949. לאחר ההפיכה הוא נקרא לקהיר לשמש ראש לשכתו של המרשל עבד אל־חכים עאמר ב־1953.

ב־1955 נשא חלק בהתיכה על עיסקת הנשק הראשונה עם בריה"מ. שנה לאחר מכן מונה ראש כמה של הפיקוד המצרי־סורי־ירדני־סעודי המשותף. ב־1960 פשט את מדיו והצטרף לשירות החוץ שם שימש בתפקידים כונים: בספטמבר אותה שנה היה מנביל משרד החוץ, ב־1964 שגריר בבריטניה, ב־1967 שגריר באיטליה וב־1968 שגריר בצרפת.

ב־22 באפריל 1970 נקרא חזרה למצרים, כדי לעמוד בראש המודיעין הכללי. בספטמבר 1971 מונה על ידי סאדאת ליועצו לענייני ביטחון לאומי.

אין ספק כי על רקע אנשי הצמרת החיזורים הסובבים את סאדאת בולטת אישיותו של ד"ר תאמר איסמאעיל, שהיא מיזוג בין עבר צבאי עשיר ונסיון דיפלומטי בבירות מערביות. לפיכך בחר בו סאדאת לשליחויות בלונדון ובוואשינגטון ויתכן גם בצרפת.

שנת נסיגה כלכלית

מאת חיים בן־שחר

הסיבות לתחזית על הנסיגה הכלכלית הצפויה ב־1973

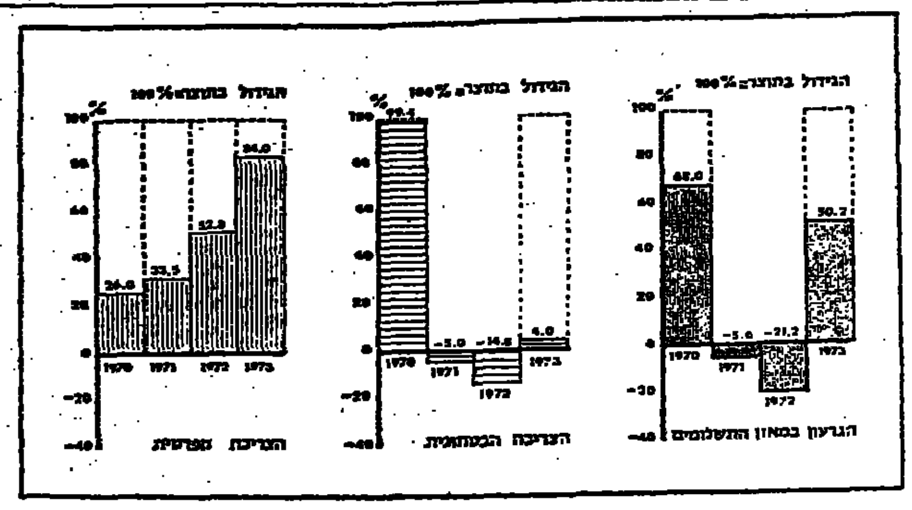

השרטוטים מראים בהמחשה את עיקרי ההתפתחות שחלה בגידול התוצר ובשימושיו, ואת התחזית ל־1973 כפי שהוכנה במסגרת „התקציב הלאומי לשנת 1973". ב־1970 חל גידול ניכר בגירעון בחשבון השוטף של מאזן התשלומים עקב העליה החדה בהוצאות הביטחון, שהיא לבדה „נטלה" את כל הגידול בתוצר. הצריכה הפרטית גדלה בשיעור קטן בלבד, בהתאם לשיעור הגידול באוכלוסיה, כלומר, רמתה של הצריכה הפרטית הממוצעת לנפש — הוקפאה. בשנים 1971—1973 חדלה הצריכה הבטחונית להיות גורם מכשי בתוספת לתוצר, הרפיצה מגמה של ירידה בגרעון של מאזן התשלומים. באותה עת נטלה הצריכה הפרטית חלק גדל והולך בתוספת לתוצר ובכך האטה את קצב הירידה בגרעון. לפי התחזית ל־1973, תעלה הצריכה הפרטית הריאלית לנפש במידה יוצאת דופן (8.5 אחוזים), תיטול 84 אחוז מן התוספת לתוצר ותגרום לעליה חריפה בגירעון של מאזן התשלומים בסכום המתקרב ל־300 מיליון דולר. משמע, שבעוד גידול הגירעון של מאזן התשלומים ב־1970 מוסבר בעיקר בעליית הוצאות הביטחון, הרי הגידול ב־1973 נובע מן העליה המהירה ברמת־החיים, וזאת בהתאם לעיקריה של המדיניות הכלכלית לשנה זו.

כותב המאמר הוא פרופסור לכלכלה באוניברסיטת תל־אביב.

אם בתחום המדיני קיימת עובדת אי־הנסיגה, הרי בתחום הכלכלי אנו עתה בעיצומה של נסיגה מדאיגה. אנו נוטשים עתה בבהירות ובלי לתת על־לכך את הדעת „טריטוריות" כלכליות, אשר רכשנו בעמל רב ובמחיר יקר בשלוש השנים האחרונות. הדברים אינם מודיים. הם כתובים שחור על גבי לבן בפרסום רשמי של משרד האוצר ובנק ישראל, שיצא לאור בינואר 1973 ונקרא „תקציב לאומי לשנת 1973". פרסום זה מציג את עיקריה ופרטיה של המדיניות הכלכלית של האוצר לשנת 1973 (פרק ב') ואת התחזית של ההתפתחות הכלכלית לשנת 1973 (פרק ג'), שנערכה על־ידי משרד האוצר ומחלקת המחקר של בנק ישראל ושהתבססה על מגמות ההתפתחות הכלכלית בעבר ובעיקר על המדיניות המוצהרת ל־1973.

כבר עיון מוקדם ב„תקציב הלאומי" מעמיד את הקורא על חומרת התחזית הכלכלית ל־1973. בהשוואה להתפתחויות החזויות ל־1973 נראית בעיית האינפלציה, הבוערת כיום את עיקר תשומת הלב של קובעי המדיניות הכלכלית ושל הציבור, כבעיה שניה בחשיבותה. למען בהירות הנושא אציג אותו בקצרה, ואפילו אזקק לשם כך פשטנות מסויימת.

ההתפתחות בעבר

המטרות העיקריות של המשק הישראלי, לפי סדר החשיבות, הן: קיום תעסוקה מלאה, הצמדת הגרעון בחשבון השוטף של מאזן התשלומים על רמה „סבירה" ושמירה היציבות ברמת המחירים. כאשר קיימת תעסוקה מלאה, הרי השאלה העיקרית היא באיזו מידה מתקדם המשק בכיוון הגשמת המטרה של צמצום הגרעון במאזן התשלומים.

ניתן לעקוב אחרי ההתפתחות של המשק בתחום זה בעזרת שני נתונים: א. הגידול משנה לשנה בתוצר הלאומי הגלמי הריאלי; ב. השימושים שנעשו בתוספת זו של התוצר.

בשנים 1968—1969, עם יציאתו של המשק מאבטלת המיתון, גדל התוצר במהירות רבה. התוספת לתוצר בשנים אלה שימשה לגידול מהיר בהוצאות הבטחון, לגידול בהשקעות ולגידול מזורז בצריכה הפרטית לנפש. זאת לאחר תקופה של ירידה בהשקעות וקפאון ברמת החיים, תקופת המיתון. הגידול בהוצאות לשימושים הללו עלה בהרבה על הגידול בתוצר וגרר עליה מהירה של עודף היבוא על היצוא, קרי: עליה של הגרעון בחשבון השוטף של מאזן התשלומים. התפתחות חמורה זו אילצה את הממשלה, שהוקמה לאחר הבחירות של נובמבר 1969, לנקוט בצעדים חריפים למדי, שנועדו בעיקר לבלום את קצב עלייתה של רמת החיים. את רישומה של מדיניות זו ניתן לראות בפירוט־כה בלוח הבא (המבוסס על לוחות כ"ב 2 ו־3 ב„תקציב הלאומי").

גידול התוצר והשימושים בו, 1970 — 1972

	1970	1971	1972
גידול התוצר במיליוני ל"י במחירי 1972	1920	2020	2540
סך הכל גידול התוצר באחוזים	100.0%	100.0%	100.0%
גידול הצריכה הפרטית	26.0%	33.5%	52.8%
גידול הצריכה הבטחונית	99.4%	(—5.0)%	(—14.8)%
גידול הצריכה האזרחית	5.0%	7.2%	9.1%
גידול ההשקעה הגולמית	37.6%	58.7%	31.7%
סך הכל הגידול בשימושים	168.0%	94.4%	78.8%
יתרה: גידול הגרעון במאזן התשלומים	68.0%	(—5.6)%	(—21.1)%

המספרים המסומנים בסימוס (—) פירושם ירידה.

פירושו של הלוח הוא פשוט למדי ונגדים אותו על פי בסיס הנתונים ל־1970.

הצריכה הפרטית בשנה זו עלתה בסכום של 500 מיליון ל"י (במחירי 1972), המהווה 26% מן התוספת לתוצר. היה זה גידול של 3.4% בסך הצריכה הפרטית. כאשר האוכלוסיה גדלה באותה שנה ב־2.8 אחוזים, הרי שכמעט כל הגידול בצריכה מוסבר בגידול האוכלוסיה. הצריכה לנפש בשנה זו כמעט לא גדלה; משמע, רמת החיים קפאה על מקומה.

הצריכה הבטחונית גדלה בשנה זו (שנת השיא במלחמת ההתשה) במידה ניכרת ביותר (כ־1,900 מיליון ל"י) ולמעשה „נטלה" את כל התוספת לתוצר. אם נוסיף על אלה את הגידול בצריכה הציבורית האזרחית ובהשקעות, נגבאן כי סך התוספת לשימושים הגיע לסכום העולה ב־68 אחוז על התוספת לתוצר. דבר זה התבטא בגידולו של הגרעון בחשבון השוטף של מאזן התשלומים בסכום שעלה על 300 מיליון דולר (אשר היווה כ־68 אחוז מן הגידול בתוצר).

בשנים 1971—1972 פחתה בחדה הצריכה הבטחונית לעומת השיא שהגיעה ב־1970, בעוד שהצריכה ... לנפש החלה לעלות (ב־1.5 אחוז ב־1971 וב־5 אחוזים ב־1972). הצריכה הציבורית האזרחית גדלה ... בה במידה מה ואילו ההשקעה ... במידה ניכרת יותר. על כל פנים, סך הגידול בשימושים אלה (בניכוי הירידה בצריכה הבטחונית) היה בכל אחת מן השנתיים הללו נמוך מן הגידול בתוצר, והיתרה שימשה להגדלת היצוא יותר משגדל היבוא. הגרעון בחשבון השוטף של מאזן התשלומים החל לרדת, בשנת 1971 בסכום של כ־30 מיליון דולר ובשנת 1972 בסכום של כ־130 מיליון דולר.

תחזית מדאיגה

לכאורה, אין סיבה שמגמה רצויה זו לא תימשך גם ב־1973. התצאה הבטחון אינן אפשרות „לעלות" אלא במידה מעטה (ויש האומרים שצריך ואף ניתן להוריד במידת מה). רמת ההשקעות היא כבר מעלא גבוהה, ואם תעלה בשיעור סביר לא תיטול אלא חלק מן התוספת לתוצר. אם ניתן לשמר את רמת הצריכה הפרטית לנפש תוך עליה מתונה בלבד (1—3 אחוזים לשנה), הרי שהתוספה לשימושים תהיה נמוכה מן התוספת לתוצר, והיתרה תאפשר להמשיך ולצמצם בהדרגה את רמת הגרעון במאזן התשלומים, עד אשר בעוד 2—3 שנים יהיה גרעון זה בהיקף השווה בערך להיקף התקבולים החד־צדדיים שאנו מקבלים (ומבניכים) מחו"ל, ויתרת החוב לחו"ל תתייצב.

על רקע ההתפתחות רצויה זו, שהיא בת השגה, באה התחזית לשנת 1973 ומטפחת על פנינו. זאת מראה הלוח הקצר הבא:

גידול התוצר והשימושים בו, תחזית ל־1973

תוספת התוצר	2.560	בליון ל"י
סך הכל תוספת התוצר	100.0	אחוזים
גידול הצריכה הפרטית	84.0	אחוזים
גידול הצריכה הבטחונית	4.0	אחוזים
גידול הצריכה הציבורית האזרחית	7.7	אחוזים
גידול ההשקעה הגולמית	54.5	אחוזים
סך הגידול בשימושים	150.2	אחוזים
יתרה: גידול הגרעון במאזן התשלומים	50.2	אחוזים
גידול הגרעון במאזן התשלומים	285	מיליון דולר

המדאיג בתחזית הוא הפניהם של 84 אחוזים מן התוספת לתוצר לידי של צריכה פרטית, שיעור ה־גבבא עליה של 8.5% לנפש במחירים קבועים. בעוד שבשנת 1970 הופנו כאמור, 500 מיליון ל"י (במחירי 1972) להגדלת הצריכה הפרטית, חוזים עורכי התקציב הלאומי, כי בשנת 1973 יופנו להגדלת הצריכה 2,150 מיליון ל"י, פי ארבעה ושליש יותר מאשר ב־1970.

כתוצאה מגידול זה בצריכה הפרטית תחול השנה עליה ניכרת בגרעון בחשבון השוטף של מאזן התשלומים, בסכום של קרוב ל־300 מיליון דולר. גרעון זה צפוי להגיע בשנת 1973 לרמה של 1,360 מיליון דולר!

דרוש מס ערך מוסף

מה הן הסיבות לתחזית מדאיגה זו?

מובן שניתן למנות סיבות רבות, אולם לצורך הבהרת עיקרו של הענין די אם נציין את הסיבה העיקרית היא הגידול הצפוי בהכנסתם הפנויה של תושבי המדינה, אשר יביא לעליה מהירה בצריכה הפרטית לנפש. בכל אחת משלוש השנים האחרונות עלתה ההכנסה הריאלית הממוצעת לנפש בערך ב־5 אחוזים והוא גם השיעור החזוי ל־1973. אך בעוד שבשנים הקודמות נספג חלק ניכר מגידול זה בהכנסה הריאלית על־ידי הגדלת המסים, הרי השנה תחול הקלה בשיעורי המסים וכתוצאה מכך תגדל ההכנסה הפנויה לנפש בשיעור גדול יותר מעליית ההכנסה ברוטו.

מעטים הם החולקים על הצורך בהקטנתם של שיעורי מס הכנסה, שהגיעו לרמה בלתי סבירה וגרמו לסתף בבסיס המס, להתנגדות כלכלית בזבזנית, לפגיעה במוסר התברתי, לפגיעה לעיוות הפרוגרסיביות של המס ולתופעות שליליות אחרות. ברם, הקלה בשיעורי מס הכנסה אינה מחייבת הורדה בנטל הכולל של המסים. אדרבא, בנסיבות הקיימות נטל המסים חייב להישאר ברמתו ואף לעלות במידת מה. אילו היתה מערכת המסים בנויה כיאות, כי אז ניתן היה להשיג תוצאה זו ללא נזק כלכלי רב וללא תחושת סבל אישי כפי שהדבר קורה היום (וכפי שניתן של מספר ארצות במערב אירופה יוכיח).

לא כאן המקום להיכנס בפירוט לשאלת מדיניות המסים בישראל. די אם נציין, כי אילו הונהג מס הערך המוסף בשיעור של 10%, כפי שהמליצה הועדה הציבורית לבדיקת מערכת המסים בישראל („ועדת אשר"), או אף בשיעור נמוך מ־10%, כי אז ניתן היה להפעיל את ההקלות במס הכנסה המתוכננות ל־1973 ובה בבד להגדיל את ספיגת האמצעים מן הציבור בסכום המתקרב בערך ל־1 מיליארד ל"י (שהוא פחות ממחצית הגידול הצפוי בצריכה הפרטית).

בדרך זו היה ניתן בשנת 1973 להאט את קצב הגידול של הצריכה הפרטית לנפש ולמנוע את הגידול בגרעון מאזן התשלומים. תוצאה נוספת היתה הקטנת הלחצים האינפלציוניים עקב ספיגת תקבולי המסים הנוספים שהיתה מקטינה הן את העליה באמצעי התשלום והן את רמת ההוצאה הכוללת במשק.

אם נוסיף לכך צמצום מסוים בשיעור הגידול הריאלי של הצריכה הציבורית (המתוכננת ליהגדל כ־12% מן הגידול בתוצר ב־1973, לעומת ירידה של 5.7% ב־1971), הרי התחזית ל־1973 היתה נראית אחרת לחלוטין: מתוך התוספת הצפויה לתוצר הלאומי, כ־35% — 40% היו מיועדים לצריכה הפרטית, כ־5% לגידול בהוצאות הממשלה וכ־45% — 50% לגידול בהשקעות. היה נותר עודף של כ־10% שפירושו ירידה נוספת בגרעון של מאזן התשלומים בערך ב־50—60 מיליון דולר (מובן כי ניתן להסיט אחוזים בודדים מהשקעות ליעדים אחרים, כולל צמצום הגרעון, אך ענין זה לא יידון כאן).

פעולות „טראומטיות"

הגורמים לנסיגה הכלכלית החזויה ל־1973 נעוצים איפוא בהחלטת האוצר לדחות את הנהגת מס הערך המוסף מן התאריך שתוכנן לכך תחילה (אפריל 1972) עד לאחר הבחירות ובנכונותה של הממשלה להשלים עם הגידול המוזרז בצריכה הפרטית ובאותו זמן אף להגדיל את הרמה הריאלית של ההוצאות הבטחוניות והאזרחיות. בעוד שהגידול בגרעון של מאזן התשלומים ב־1970 נבע בעיקרו מגידול הוצאות הבטחון, הרי העליה החזויה בגרעון זה לשנת 1973 נובעת בעיקרה „למממן" את עליית רמת החיים, בשיעור שלא ידענו כמותו מאז 1968.

במקום לנקוט מדיניות מרסנת, המאפשרת רק עליה מתונה ברמת החיים, צפויה ב־1973 עליה מהירה בצריכה הפרטית, בלי שהמדיניות הכלכלית התריע על כך שתנקוט הממשלה בפעולות ריסון ממשיות של קצב הגידול בצריכה הפרטית. הדאגה נתונה לא רק לנסיגה הצפויה ב־1973, אלא גם למה שעלול לקרות אחרי הבחירות. קשה אמנם לנבא, אולם כבר ראינו בעבר מצבים בהם נקטו פעולות „טראומטיות" במדיניות הכלכלית. תחילתם — בהתרה מופרזת של הרצועה תוך שאננות יתרה, וסופם בהזועקה החריף והמבוהל. הזעק חריף שכזה ב־1974 לא יהיה בדרש לולא הותרה הרצועה ב־1973 יותר על המידה. העודות כי אלה במדיניות הכלכלית — נזקן רב למשק ולחברה.

האמנם זהו מס הכרחי לדמוקרטיה?

הקול היהודי בצרפת

מאת אליהו מאייסי
סופר „הארץ" בצרפת
פאריס

סבורים שיהודי צרפת יצביעו בבחירות לבית הנבחרים שיערכו ב־4—11 במארס לפי עמדתם של המועמדים כלפי ישראל. רק היהודים המתבוללים יוצאים מכלל זה. מחוץ הדבר, אך יהודים שהתבוללו מצטרפים לעמדתם של יהודים פרו־קומוניסטים, בכוונות להצביע בעד המפלגה הקומוניסטית. היהודים האחרים מתנגדים לקומוניסטים. זאת היא הערכתם של משקיפים מהימנים כשבוע לפני סיבוב הבחירות הראשון.

בקרב הממסד הצרפתי יש הטוענים ש„לא קיים כל קול יהודי בחור שכזה". המבורים כך מוסיפים כי מוכן להסיון אחרת כי יוצא הדבר של „גזירות גזעניות".

הקומוניסטים הצרפתי קומוניסטים מנסים לרכוש קולות יהודים בטענה שהקומוניזם תמיד התנגד לאנטישמיות. בשיא לשעבר של הפדרציה הציונית הצרפתית התוכך בעת בשיטתיות בקומוניסטים, הוא שרל־הרץ אבדרי בלימאל שהשמיע לאחרונה אזהרה בענין זה.

בעלי מגמות אחרות, ניתן לחלק לשתי קבוצות: אלו הסבורים כי על היהודים להצביע נגד מרוב היוצא של הגוליסטים בגלל מדיניותם נגד ישראל; אלה הטוענים שניתן למבוא ידידים לישראל בכל המפלגות, מלבד במפלגה הקומוניסטית.

קיימת שתי מגמות עיקריות בוזודים אחר הקול היהודי. אחת קוראה להצביע בעד הסוציאליסטים בסיבוב הראשון ולהצביע „נגד אויבי ישראל" (גוליסטים) ונגד הרודפים את היהודים הסובייטים (קומוניסטים) בסיבוב השני.

האחרים קוראים ליהודים להצביע בבחירות הראשונות בעד אנשי המרכז של האופוזיציה (הקרויים רפורמיסטים), שהם ידידים מובהקים של ישראל. בחוזים אנטי־קומוניסטים בחוזים, נוטים אלמנטים אלו להצביע נגד הסוציאליסטים בשל בריתם עם הקומוניסטים.

הצהרת קפיטסם ועד יהודים צרפתים במוצא מזרח־אירופי, בגנה בחריפות את התגבולה הקומוניסטית בקרב הקהילה היהודית. בניסוח ההצהרה משתמע יהוא הגברת הפעילותם של גליסטים.

בחירתם של הנבחרים

משאל המוצר הנבחר 1973 קובע: כל גבר שלישי מטפח עצמו במוצרי "טבק אוריגינל". אלה הם הגברים המהווים את מועדון בעלי הטעם הטוב. האם גם אתה ביניהם? הצטרף ותיהנה גם אתה ממוצרי טיפוח של גברים בעלי הצלחה עולמית. טפח את אישיותך, היה צעיר, רענן ובטוח. עבור עוד היום למוצרי "טבק אוריגינל": אפטר שייב, קצף גילוח, דיאודורנט, מי קולון, סבון תפנוקים, מי שער ועוד ועוד.

מבצע "בא להכיר":
בקבוקון אפטר־שייב או מי קולון בגודל מיוחד, במחיר פרסומת של 3.15 ל"י בלבד (לתקופה מוגבלת).

סימן ההיכר למוצר המקורי:
TABAC ORIGINAL

שיפרין־נעמן

אם יש לך למכירה דירת יד־שניה!
אם נותרו לך דירות בודדות חדשות שלא מכרת!

חברת שיכון ופיתוח לישראל בע"מ
ממשיכה לרכוש
דירות עממיות לצרכי קליטה
בנות 3־1 חדרים

לקבלת פרטים נא לפנות:
למשרדי שיכון ופיתוח לישראל
* תל־אביב הקריה, רח' הארבעה 18א, טל. 260191;
* ירושלים, רח' בן־יהודה 15, טל. 231321, ביום ב';
* חיפה הקריה, מגדל השיכון, רח' העצמאות 21, טל. 660961;
* באר־שבע העיריה, בבנין השיכון, מרכז הנגב, טל. 4911 בימים ב', ג'.

هكذا من الأصل

השינויים המפליגים של ניכסון

מאת ג'יימס רֶאסטון
מיוחד ל"הארץ"
מניו־יורק טיימס

ואשינגטון

הסנטור ג'ורג' מקגאוורן ביסס את מערכת הבחירות הרה־השואה שלו, על ההנחה שהעם האמריקאי מוכן לרפורמה רדיקאלית. כעת נראה, כי הנשיא ניכסון מפרש את נצחונו המוחץ כנתינת כבוד לרפורמה שמרנית.

יהכן שניכסון חוזר על אותה שגיאה מהכיוון ההפוך, שכן התגובה לגל קיצוצי התקציב שלו והיקוני התוכניות, וזורמת עתה לואשינגטון. בעוד שהוא מראה תמיכה בשינויים צנועים, היא מצביעה בבירור על כך שיתכן כי הנשיא, בדומה למקגאוורן, הרחיק לכת יתר־על־המידה.

אם לשפוט על־פי המכתבים המגיעים לקפיטול־היל, הרי שהתנגדויותיו של הנשיא נגד כפייתה של הסעה משותפת של ילדים לבנים ושחורים לבתי־הספר; נגד סעד ונגד עקרון הממשלה הגדולה, היו פופולריות; אך הצעותיו הספציפיות לקיצוץ הסיוע הפדראלי לשרותי שיכון, בריאות, חינוך, ספריות, הכשרות כוח־אדם ועוד תוכניות תעסוקה, והצעתו האחרונה שהקונגרס יפסיק בהדרגה מתן סובסידיות פדרליות למשקים החקלאיים, מעוררות שאגות־מחאה.

תגובה זו היתה איטית בתחילתה בשל סיבות שונות. הנשיא לא יצא נגד כל התוכניות והחברתיות של תקופת רוזבלט, והתקופות שלאחריה, כפי שטענו מספר דמוקרטים שהרימו קולם במחאה, הוא היה סלקטיבי בקיצוציו וכיוון את אשו למספר מסרוה פוליסיות הכרות־ערך, שלדעת רוב המשקיפים האובייקטיביים היו צריכים להסלך מזמן. הוא גם הגדיל הקצבות גדולות יותר לכמה תוכניות חברתיות, כגון סיוע לקשישים.

אישי ציבור מתמרמרים על „הרפורמות הקיצוניות דוגמת מקגאוורן"

עצרת נגד ניכסון

הנשיא המטיר התוכניות כה רבות על הקונגרס במשך שבועות ספורים, עד שלא היה פנאי לנתח תוכנית אחת והתוכנית חדשה כבר נפלה מהבית הלבן. אך בהדרגה, כשהשפיצתים הראשונים של הנשיא הצטברו לתוכנית של רפורמה שמרנית של ממש, והשפעתה על האינטרסים הכלכליים של קבוצות רבות־עוצמה, החלו להגיע תגובות סוערות. עתה מתארגנת עצרת גדולה נגד הרפורמות של הנשיא, שתיערך תוך כמספר ימים.

קיצוצי התקציב שעורך הנשיא באו בד־בבד עם עליית מחירים גבוהה של מצרכי מזון ועם פיחות הדולר, דבר שייקר את מחיריהם של נפט מיובא, פלדה ומוצרים רבים אחרים. אינדקס המחיר הסיטונאי עלה בשעור של 1,6 אחוז בדצמבר ו־1.1 אחוז בינואר, והסקטור החקלאי של האינדקס הגיע עד ל־5.2 אחוז בדצמבר ו־2.9 אחוז בינואר, בהתאם לתעודות הצעתיות.

הממשל עושה כמיטב יכלתו כדי להפוך את התמיכה שהוא קיבל מהאיגודים המקצועיים בבחירות האחרונות, לרווח רפובליקאי קבוע בבחירות הבאות. אך כאשר שר העבודה, ג'ורג' שולץ, ירד לפלורידה כדי לשוחח עם מנהיגי איגודים מקצועיים בוועידה, נאמר לו שלא יצפה מהם לתמיכה רבה בקיצוציו של הממשל בתוכניות החברתיות.

מיניסוטה, שנמנתה על 49 המדינות שהצביעו עבור ניכסון בנובמבר, אישרה לאחרונה הוצאת 691 מיליון דולר מכספי המדינה, כדי להבטיח שויון בחינוך לכל הקהילות במדינה זאת. צעד זה בא על־סמך ההנחה שהסיוע הפדראלי לחינוך יישאר פחות או יותר כפי שהיה בתקציב האחרון. מיניסוטה תאלץ להטיל מסי־מדינה ומסים מקומיים חדשים, אם לא תוכל להשיג את ביטול הקיצוצים בתקציב החינוך הפדראלי.

מדינת ואשינגטון, כמדינות אחרות, חוששת מפני משבר־נפט חמור ובא בארצות הברית. עם זאת, הנשיא צייץ שייעשו קיצוצים בכספים המיועדים למערכת הגדולה של התנות־כוח וסכרים במדינה.

„נכעס מאוד"

„אנשים במדינה שלנו" אמר סנטור סקופ ג'קסון מואשינגטון, „אולי אוהבים לשמוע את הנשיא מדבר נגד העלאת מסים פדראליים, אך הם לא כל־כך מתרשמים לטובה אם חייבים להעלות מסים מקומיים ומסי־מדינה כדי לספק את השרותים להם הם זקוקים. הם מודאגים בעניין המסים המקומיים ומחיר המזון, וכאשר יעלו מחיריהם של גז ונפט מיובאים ודברים אחרים בגלל פיחות הדולר, הם יכעסו אפילו יותר מכעשיו".

„אני חושב שיתכן והנשיא לא הבין נכונה את כיוונן של הבחירות האחרונות והוא שוגה עתה בצורה מוטעית את הלך־הרוח של המדינה", העיר סנטור רפובליקאי שהכן בו בנובמבר. „האנשים עשויים לתמוך בשינוי מסויים, אך הם אינם בעד השינויים הקיצוניים של ניכסון יותר משהיו בעד השינויים הקיצוניים של מקגאוורן. איני חושב שהם הצביעו לכעין רפורמות דרמטיות. הם לא היכבו במיוחד את ניכסון, אך הם לא יכלו להצביע בעד מקגאוורן. זאת כל המשמעות של הצבעתם".

אפשר, כמובן, שתקציב הממשל הוא אך ורק עמדת משא־ומתן של ניכסון. בהפעלת שלטונות הוא אוהב להעמיד בפני יריביו אלטרנטיבות חמורות: המצאות או שלום בוויאטנאם; צמצמו את ההוצאות או ש„אחרים" את הכספים מעל לקו הגבול שלי; הקנו תוכניות בגבדבות או מושגנות או שאטיל עליהן וטו אם יתקבלו.

דבר זה בספק בוחרות טובות ומשמש לשמרנים הרפובליקאים קריאת־תיגר ברורה. הדבר מסייע גם לאיחוד הדמוקרטים המפולגים, ובדיעבד, לגיוס אוהדי בחירות רבי־עצמה שתמכו כעבר בדמוקרטים. יהיה זה אירוני אם ניכסון יחזור על שגיאתו של מקגאוורן וינסה ללכת הרחק מדי במהירות רבה מדי, אך אפשר מאוד שזהו הדבר הקורה עתה.

חיפושית 1302
מודל 1971
53,000 ק"מ
רדיו, שטיחים, מצב מצוין
טלפון 77035—063

כולם רוצים לתת מתנות לשבויים

מאת ווין קינג
מיוחד ל„הארץ"
מ„ניו־יורק טיימס"

ניו־יורק

לרבים משבויי המלחמה האמריקאים המשתחררים עתה, צצו לבוד שובם הביתה גל של מתנות מתורמים נדיבים, ויש אומרים — תורמים היודעים לשורת את טובת עצמם.

גופים ציבוריים ופרטיים הציעו לשבויים החוזרים מתנות מכל הסוגים לרבות כרטיסי כניסה לכל החיים למשחקי בייסבול, מכוניות חדשות לשנה וחופשות בפלורידה להם ולבני משפחותיהם.

הם חוזרים הביתה: המייג'ור ארתור בירד מחבק את אשתו לאחר שבע שנים של בדידות

על־פי הצעות חוק שהוגשו לקונגרס ולבתי מחוקקים במדינות יוענקו לחוזרים הקצבות שונות, עד 200 דולר בחודש לכל חייהם, פטור ממיסוי, המשך הטיפול הרפואי ומילגות ליבור לאנשים ולמשפחותיהם.

זרם המתנות מחוגים פרטיים כה התעצם, עד שיש המביעים חשש כי לא מאהבת המולדת ניתנו, אלא משיקולים של יחסי ציבור.

הפנטגון הטיל על קבוצת פקידים שיערכו רשימה של הצעות־שי שתימסר לשבויים החוזרים, כנראה עם צאתם מבתי־החולים, שם יעברו בדיקה סופית וטיפול רפואי.

דובר הסטייט דיפרטמנט הדגיש כי מבצע הרישום שהוא עורך לגבי המתנות אינו מיועד למטרות סינון. האנשים עצמם יצטרכו בסופו של דבר להחליט בעצמם — אמר.

מסיבות שקטות

הנשיא ניכסון ביקש שהמסיבות לכבוד השבים יהיו שקטות ויערכו בטעם ושהפוליטיקאים יימנעו מלנסות להפיק הון מן המאורע בנאומים וחגיגות.

בדרך־כלל נשמעות קבוצות פטריוטים ופקידי רשות מקומיים ברחבי ארה"ב לבקשה בדבר המסיבות השקטות.

אבל הצעות־שי והטבות מחוגים ציבוריים ופרטיים זורמות בשפע, וביניהן:

* שבוע חופשה חינם באורלנדו שבפלורידה, כולל כניסה לדיסני־לאנד ואתרי תיירות אחרים, לאנשים ולמשפחותיהם בכל מועד שהוא השנה.
* השאלה חינם לשנה של מכונית חדשה מתוצרת פורד מהדגמים אל.טי.די., מוסטנג או טורינו.
* הצעת חוק בבית הנבחרים ובסינט להקציב כ־30 ועד 200 דולר בחודש לכל אחד מהשבים, לכל חייו, בהתאם לאורך תקופת השבי.
* הצעת חוק בבית הנבחרים להנהיג הנחות במס של 10% לכל ותיקי מלחמת ויטנאם, 25% לכל שבויי המלחמה ו־15% לכל נותן עבודה המעסיק חייל משוחרר כשוליה או במסגרת תוכנית הכשרה.

כן הועלו הצעות לפיצויים לשבים במסגרת הקיצבות המשתלמות לנכים עד לדרגת נכות של 50%; והצעה להאריך את התקופה שבה יהיו השבים זכאים להטבות בטיפול רפואי.

בכמה בתי־מחוקקים הוצע להעמיד לרשות ילדיהם של השבים מלגות לימודים. בעשרים ושבע מדינות, לרבות ניו־יורק, כבר היתה חקיקה ברוח זו.

בניו־יורק שוקלים הצעות לקבלת פנים פרטיות והזמנות לשהיה בבתי המלון בעיר, לתיאטרונים ולמסעדות.

כמה רשויות עירוניות שוקלות להעניק לשבויים החוזרים היתרי כניסה חופשיים לאתרי ספורט כמגרשי גולף, מגרשי טניס ובריכות שחיה.

תדמור: אעמוד בהתשה

(סוף מעמוד 14)

מה שאנשים בתחנה רוצים או יכולים להפיק.

— רבים מעובדי הטלוויזיה קובלים על הזמנות־חוץ רבות כאשר הם מובטלים.

תדמור: רק כ־15% מסך כל התכניה המופקות בישראל והמשודרות נעשים בבתי־הפקה פרטיים. אנו רוצים שטלוויזיה פתוחה, השואפת להגיע לפוטנציאל המקצועי הקיים בישראל — בטלוויזיה ומחוצה לה. עניין זה יוצר מתיחות, אך היא איננה בהכרח מזיקה אלא מחייבת התמודדות על הרמה המקצועית.

— מנהל התוכניות בעברית יצחק שמעוני בדעה כי יש להפחית את אחוז הדרמות המשודרות כדי לשפר את האיכות. מה דעתך?

תדמור: הנסיון שצברנו בשנה האחרונה היה חשוב. הפקנו כ־20 דרמות. מראש ידענו שלא כולן יצליחו, אך יצרנו פוטנציאל לדרמה. גידינו את השוק. עודדנו יוצרים לסוגיהם לחשוב במושגים של טלוויזיה. עודדנו סופרים ומחזאים לכתוב הסריטים המיועדים מראש לטלוויזיה.

מזוכיזם לאומי

— מה הלקחים שהפקתם? התמשיכו באותה מגמה?

תדמור: לא נוותר על הדרמה בטלוויזיה ולא נבטל אותה, כפי שפורסם בעתונות, אבל נצמצם את מספר הדרמות. אנחנו חייבים לפקח על התוכניות ובנו תלוי אם נאשרן לשידור אם לא, אך בסך הכל, „הטלוויזיה איננה יכולה לקפוץ מעל לפופיק הלאומי. אני חושב שרוב התוכניות שלנו טובות ויש אף מצוינות. פרס לציינות הקיימת בציבור ביחס לטלוויזיה על תוכניותיה, עיינות המשפיעה גם על הביקורת, יש אישהו מזוכיזם לאומי הקיים בחוגים שונים ומשפיע גם על היחס לתוכניות הטלוויזיה. אין אנו משדרים תוכניות קלוקלות ואין אנו משדרים זבל, כמו בארה"ב למשל.

— עובדים בטלוויזיה טוענים כי אתה נעדר סמכויות ומסיבה זאת אתה סופג ובולם זעזועים, אך אינך מנהל.

תדמור: האיל והסמכויות מפוזרות בידי כמה בעלי־תפקידים בצלע מעמד היראכי שזה דרכי קבלת ההחלטות הן קשות ומפולות. במוסד ציבורי כמו הטלוויזיה, הרגיש מאוד לדעת הקהל ונתון ללחצים ציבוריים ופוליטיים מתמידים, קשה מאוד לחשוב במונחים של דרך ניהול אוטוריטטיבית. דרך זאת איננה אפשרית, לבד מפיצול הסמכויות ברשות השידור, שאותו ניתן וצריך לצמצם, יש מגביל מעלי ויש ועד מנהל, שבגלל הרכבו הפוליטי קשה לו מאוד להגיע להחלטות אופרטיביות ולקונסנזוס. יש מליאה ובה 31 חברים, שקשה לה, ודאי, להגיע לאחידות־דעים. יש ועדות מטעם המליאה לתחומים ותכניתיים שונים. מנהל הטלוויזיה צריך לנקז את כל ההנחיות השאיפות הללו תוך מתיחות מתמדת עם כל הגורמים.

— מה דעתך על הוועד המנהל?

תדמור: הוועד המנהל הקיים יותר פוליטי מקודמו. במובן זה הוא פחות מבטא את שיקולי הפוליטיים בהחלטותיו. יש לכך יתרונות מבחינתנו, העושים במלאכה. האינטרסים הפרליכיים של החברים השופים וגלויים, אבל בכך יש גם מיגבלה: יותר מבעבר מעורבים בהחלטות הוועד המנהל שיקולים פוליטיים לעומת שיקולים חינוכיים־תרבותיים.

— אתה מנהל עסק מסובך מאוד במציאות הישראלית.

תדמור: אנו עוסקים במינהל יצור, כפי שמכונה בזארגון המדעי. במינהל כזה יש יחסית הרבה מנהלים. הכתב, העורך, המפיק, הבמאי, הצלם, התפאורן, הגרפיקאי, המבוה, השחקן, אינם בבחינת פועלים כפופים המקבלים הוראות. כל אחד הוא מנהל, לא משום שהם אנרכיסטים, כביכול, שנטלו את הכוח לידיהם, אלא משום שטבע תפקידים הוא כזה. ניהול מינהל יצור כזה הוא פרובלמטי מאוד. קשה שבעתיים ניהול מינהל יוצר ציבורי. קשה מאוד ליישם את עקרונות הניהול הרגילים. העניין יותר מורכב.

— אבל רבים אצלכם מונו לתפקידי ניהול ללא הכשרה מוקדמת.

תדמור: נכון כי לרבים בבית הטלוויזיה אין נסיון בניהול ובמינהל. לעובדה זאת השלכות לגבי מידת נכונותם להסתגל לדפוסי מינהל. לעובדה זאת גם השלכה לגבי הדימוי שלהם ביחס למינהל טוב מהו. הדימוי של רבים אצלנו לגבי מהו מינהל טוב מעוות ואיננו תואם מינהל מודרני.

— איך עליך לנהל את הטלוויזיה במצב כזה?

תדמור: החכמה של המנהל איננה תמיד לתת הוראות, וכאלה אני מוציא בשפע, אלא ליצור מצבים, קונסטלציה של תנאים, כוחות ולחצים, שבה יעשו דברים שאתה רוצה. פתרוני בעיות חזקא בדרך זאת. עשרות דוגמאות יכולות להעיד על כך.

„איננו מתמכל"

— כלומר, אינך נעדר סמכויות?

תדמור: לביקורת „אין סמכויות" יש עוד אספקט: אין סמכות משום שאני (היינו, העובד) כופר בסמכות. לשון אחרת: העובד, הטוען כל הזמן שאין סמכות, מפתח טקטיקה שאין לה הגיון. בין שיש סמכות ובין שאין סמכות, למה לא יטען העובד שהיא, הסמכות, איננה? קבעתי המון דברים והשפעתי על המון דברים, בין היתר בניגוד למה שציפו ממני הנוגעים בדבר.

— אבל רבים בתחנה לא חושבים כך.

תדמור: משום מה נוצר בתחנה עיוות בתפיסה שלפיו אם אני מחליט לטובת מנהל היחידה הכפוף לי, אין בכך משום חכמה כי „נכנעתי" לו, האם אני מחליט בניגוד לעובד הכפוף לי — והחלטתי כך הרבה פעמים — אז אין לי סמכות. מדוע? משום שלא החלטתי לפי רצונו של זה, כי ההגיון והצדק הם כל כך לטובתו, כביכול, עד שאינני מוכן לקבל שיש הגיון או צדק אחרים. פשוט: אין למנהל סמכויות, אם היתה לו, לבטח היה מחליט כמוני, העובד.

— האם לדעתך הצלחת בתפקידך? האם אינך מתוסכל?

תדמור: אחרי שנה וחצי של ניהול הטלוויזיה אין באורך התקופה כזאת כדי ללמוד את מידת ההצלחה בתפקיד, אך במצב בו היתה הטלוויזיה נתונה, ואולי במצב בו היא נתונה עתה, יש לאורך התקופה משמעות מבחינת הערכה בעל התפקיד. מבין כל המנהלים שקדמו לי, אני משמש בתפקידי התקופה הארוכה ביותר.

— ההמשיך, או שמא תשוב לצה"ל?

תדמור: איני רוצה לעזוב. להיפך. אני מרוצה. מרתק לי להתמודד עם מוסד שהוא מן המורכבים והמסובכים ביותר בישראל, בוודאי היותר קשה לניהול. יש לא מעט ימים טובים ויפים בטלוויזיה שבסיומם אני חוזר הביתה בסיפוק. מאידך־גיסא, יש ימים קשים מאוד ומתסכלים. מנהל הטלוויזיה נתון למערכת לחצים בלתי־רגילה מבית ומחוץ. העמידה בהם מזכירה מלחמת־התשה. אני רוצה לעמוד במלחמת־ההתשה הזאת.

(מאמר זה בסידרה אנרכיה ברשות השידור. המאמר הבא ביום שלישי)

התערוכה יחיד של הצייר
רפי מינץ
הפתיחה מוצ"ש 24.2.73
בשעה 8.30 בערב.
ויקטור יורן צילו
יפתח בנגינה המוסיקה בדו מינור
מאת: י.ס. באך
התערוכה תינעל ב־17 למרץ
ככר קדומים 3 יפו העתיקה טל' 821833
גלרית אמני יפו

התפילה בישראל
בהתפתחותה ההיסטורית
מאת
יצחק משה אלבוגן
ספר יסוד במדעי היהדות
בפעם הראשונה בשפה העברית הספר המלא של י. אלבוגן שראה אור לראשונה בשנת 1913 בלשון הגרמנית וזכה למהדורות רבות בלשון זו. המחבר אינו מצטמצם בהתהוות תפילת הקבע ובהתפתחותה, אלא מרחיב את הדיבור על תולדות התפילה בבית־הכנסת לכל צורותיה, מראשיתה עד זמננו, על מנהגיה וזרמיה השונים על קריאת התורה וההפטרה, סוגי פיוטים וסליחות, תולדות שירת הקודש, מבנה בתי הכנסת הקדומים וכו', על אף היותו ספר מדעי מובהק, מנוסחים הדברים בפשטות ובבהירות יתירה. 38.— ל"י
הוצאת דביר

תערוכתו של הצייר
דוד ס. בלומסון
נמשכת
ב„גלריה חדשה"
רח' רייגס 32, ת"א
טלפון 224133
ימי חול ושבתות:
10—13, 17—21
9.3.73—17.2.73

ד.ס. בלומסון „מרגה"

בבל משתתפים בדיון הבלתי־כלליים!
בכל יום ו'
במוסף השבועי
של הארץ

בית לוחמי הגיטאות ע"ש יצחק קצנלסון / הוצאה לאור
בשיתוף עם
הוצאת הספרים של הקיבוץ המאוחד
ספרים חדשים:
אהרון כרמי, חיים פרימר - גרינשפן /
מן הדליקה ההיא
ספורם של שני חברי הארגון היהודי הלוחם בגיטו וארשה.
רשם וערך: אהרון מאירוביץ. מהדורה שניה.
240 עמ' המחיר: 10.80 ל"י
Yitzhak Katznelson /
VITTEL DIARY, 22.5.43 — 16.9.43
יומנו של יצחק קצנלסון שנכתב במחנה ויטל בתרגום אנגלי של מאיר כהן. ביומן — תיאור ימיה האחרונים של קהילת וארשה.
דברים על חייו ומותו של משורר השואה. מהדורה שניה.
276 עמ' המחיר: 15.50 ל"י
Yitskhok Rudashevski /
THE DIARY of the VILNA GHETTO
JUNE 1941 — APRIL 1943
דפי יומנו של נער כבן חמש־עשרה, שנרשמו בגיטו וילנה בצלו המאיים של הפתרון הסופי.
תורגם מיידיש וערך פרופ' פסח מאמנקו.
192 עמ' המחיר: 14.50 ל"י
פרידה מיכלסון /
ניצלתי מרומבולה [ברוסית]
סיפור קורותיה של תושבת ריגה אשר ניצלה מטבח שערכו הגרמנים בדצמבר 1941 ביערות רומבולה שעל יד ריגה לטביה.
ערך ותירגם מיידיש: דויד זילברמן.
246 עמ' המחיר: 14.— ל"י

יד יצחק בן־צבי
ירושלים
משרד החינוך והתרבות / המחלקה לתרבות תורנית
עיריית ירושלים / האגף לתרבות תורנית
החלה ההרשמה
לימי עיון וסיור
בנושא
„לתולדות בתי הכנסת העתיקים בארץ־ישראל"
שיתקיימו בימים כ"ב—כ"ה באדר ב' תשל"ג — 26—29.3.73 בירושלים
* עם קבלת התלוש המובא מטה יישלחו אליך התכנית המפורטת של ימי העיון והסיור בצירוף „כרטיס משתתף" ובו גם הפרטים המדויקים.
* פרטים נוספים אפשר לקבל במשרדי יד יצחק בן צבי טל. 39201—02, 39202—02
— גזור ושלח —
לכבוד
יד יצחק בן צבי
ת.ד. 7660,
ירושלים
שלום וברכה,
אני מבקש להשתתף בימי העיון והסיור בנושא: „לתולדות בתי הכנסת העתיקים בארץ ישראל" שיתקיימו בימים שני־חמישי, כ"ב—כ"ה אדר ב' תשל"ג (26—29.3.73).
אני מצרף בזה צ'ק צ"ס — 90.— ל"י (כולל אש"ל *)
— 30.— ל"י (ללא אש"ל)
נא להעביר אלי כרטיס משתתף:
שם ____
כתובת ____
*) מחק את המיותר

תמונות, ציורים ופסלים
מהמאה ה־19 וה־20
לרבות יצירות של בומבוא, בודין, דאריין, דופי, אוגוסטוס ג'ון, קיסלינג, לוראנסין, לאבאסק, מיילול, מאנה כץ, מירו, פאסקין, וואלטאט, וויארד ואמנים אחרים
אצל
סותבי פארק בארנאט
SOTHEBY PARKE BERNET

נער עם חמור
מאת מאנה כץ, בחתימתו ובציון השנה 1927.
$57\frac{1}{2}\times38$ אינטש,
145X96.5 ס"מ.
מכירה פומבית
שבת, 7 באפריל 1973, בשעה 10.15 לפנה"צ
מוצגים לראווה מיום שבת, 31 במארס 1973
קטלוג מאויר 2 $ / בדואר 3 $
הקטלוג ניתן להשיג גם מאת
Sotheby Parke Bernet London, 34/35 Bond Street, London, W1A, England
SOTHEBY PARKE BERNET, INC., 980 Madison Avenue New York, N. Y. 10021, phone 212/879—8300
cable PARKGAL NEWYORK

ספרים חדשים
מלון עברי־רוסי
(כעשרים ושבעה אלף מלים)
חיבר פ. ל. שפירא,
בעריכת פרופ' גראנדה
32.— ל"י
כתבי הירודוטוס
מתורגמים מיוונית, עם מבוא והערות מאת ד"ר אלכסנדר שור
כרך שני — צילום
כעת שוב אפשר להשיג את שני הכרכים
כ"א 20.— ל"י
סדרי השלטון במדינת־ישראל
עקרונות השלטון, מבנהו ויסודותיו החוקיים, מאת ד"ר י. פרוידנהיים
18.— ל"י
ר' אריה ליב דיסקין וחיבורו „יפה עינים"
תולדות חייו ומפעלו התורני הספרותי
מאת רבקה זוסקינד
15.— ל"י
הגדה של פסח
עם ציורים לילדים
מאת אוטו גייטמר
5.— ל"י
למד שחמט
מורה דרך ללימוד משחק השחמט מאת משה צ'רניאק
18.— ל"י
להשיג בכל חנות ספרים
או ע"י
הוצאת ראובן מס.
ירושלים

האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים
יצא לאור
ספר תיקון הדעות
ליצחק אלבלג
ההדיר וצירף מבוא, מראי־מקומות ומפתחות
יהודה אריה וידה
הערותיו הביקורתיות של פילוסוף יהודי מן המאה הי"ג על ספרו של התיאולוג המוסלמי אבו חאמד אל־גזאלי, „ספר כוונות הפילוסופים"
כד + 117 + V עמ' — המחיר: —20.— ל"י
ת"ד 4040, ירושלים

מלאת - חיפה
בשיתוף עם
מרכז התרבות - שגרירות גרמניה
שיעורים ללימוד השפה הגרמנית
בשעות הערב, למתחילים ולמתקדמים
מ־11.3.1973 עד 13.6.1973
ההרשמה בימי: 26 ו־28 בפברואר 1973 בין השעות 18.00—19.00
וב־27 בפברואר 1973 בין השעות 11.00—12.00
במלאת, רח' גולומב 21, חיפה
פרטים בטל. 71 98 66 בשעות הערב בלבד
דמי הלימוד (כולל ספר לימוד) בקורס של 4 שעות שבועיות 110 ל"י
דמי הלימוד יש לשלם בעת ההרשמה

האוניברסיטה העברית בירושלים
המשרד לקבלת תלמידי חו"ל
רישום מועמדים לשנת הלימודים תשל"ד (1973/74)
[עולים חדשים ותלמידים מחו"ל]
יסתיים ביום ד', כ"ו באדר א' תשל"ג (28.2.73)
מתקבלות בקשות לפקולטות/בתי־ספר:
מדעי הרוח — חינוך
מדעי החברה — הכשרת מורים (תעודת הוראה)
מתימטיקה ומדעי הטבע — הכשרת מנהלים למרכזים קהילתיים
עבודה סוציאלית — קרימינולוגיה
משפטים — מדע שימושי וטכנולוגיה
חקלאות — מדעי התזונה והבית
רוקחות — ספרנות
רפואה
רפואת שיניים
בעלי תעודת בגרות מחו"ל, או בעלי תעודת סיום של לימודי תיכון מחו"ל, או מי שלמד במוסד מוכר להשכלה גבוהה בחו"ל — יפנו אישית או בכתב, לשם קבלת טופס הרשמה, למשרד לקבלת תלמידי חו"ל, ת. ד. 24100, בנין גולדשמיט חדר 311, הר־הצופים, ירושלים.
מועמדים המבקשים יעוץ אישי בעניני הרשמה, מתבקשים לפנות בכתב לכתובת הנ"ל, או להתקשר לטלפון מספר 88201/63—02, לשם קביעת ראיון.

הוועדה לאנרגיה אטומית
המרכז למחקר גרעיני, נחל שורק
מילגות לתלמידי מחקר לתארים M.Sc ו־Ph.D
המרכז למחקר גרעיני מודיע על מילגות לתלמידי מחקר לתואר M. Sc ו־Ph. D.
בשטחים כימיה ופיסיקה
המילגות תוענקנה לתלמידים אשר נתקבלו במוסדות להשכלה גבוהה. עבודות המחקר תתבצענה במעבדות המרכז ובהדרכת הוקריו.
● בירור פרטים, נא לפנות בכתב אל:
המזכירות האקדמית
המרכז למחקר גרעיני, נחל שורק, דואר יבנה.

בסמ"ת
בית הספר להנדסאים וטכנאים
הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל
יום טכני
צבור התלמידים, ההורים, המחנכים ואנשי התעשיה מוזמן לסיור ב„יום הטכני"
אשר יערך בבית ספרנו, רח' בלפור פינת מסדה, בימים שני ושלישי, 5 ו־6 במרץ 1973.
בכל יום יתקיימו שני סיורים מודרכים:
סיור ראשון מתחיל בשעה 15.15
סיור שני מתחיל בשעה 18.15
במסגרת היום הטכני ניתן לראות מדגם מייצג של כל אחת ממחלקות בית ספרנו ולקבל מידע על האפשרויות הפתוחות בפני כל תלמיד עם כניסתו לביה"ס.
ייעוץ והכוון למועמדים לשנת הלימודים תשל"ד לכתות ט' ולכתות י' — נמשך.
פרטים נוספים ניתן לקבל במזכירות בית הספר, טלפון 661150 שלוחה 26.

אופציות בשטחים

יש לעצב את המדיניות בהתחשב עם סיכוני העתיד

מאת פרופ' סעדיה עמיאל

מאמרו של פרופסור עמיאל מתבסס על דבריו בדיון על המדיניות בשטחים במזכירות מפלגת העבודה.

בדיון המתנהל על המדיניות בשטחים אנו מתכוונים לעתיד ולשאלה איזו דמות תהיה למדינת ישראל בעוד 30, 50 שנה. רבים מנסים להיאחז בעובדות קיימות כנקודות מוצא התייחסות אל העתיד, אך העתיד אינו נגזר נעול ואני מעז לדבר, כי ישנם עתידות אלטרנטיביים ובידינו יכולת ברירה לא מבוטלת לגביהם. טעות מקובלת היא לקפל דרך שיגרה את העבר על פני העתיד, כפי שהנביאים מסוימים מנסים להילחם בהווה את מלחמות האתמול.

סביר להניח שבעולם של שנת 2000 יהיה נפוץ נשק בלתי־מקובל ולמאזן הדיקוסטי יתוספו קטבים רבים קטנים יחסית, לכבצמות העל, אבל עוצמתם תספיק לגרימת שואה, אם לא גלובלית הרי לפחות אזורית. בכחונן של מדינות קטנות בנוף כזה ייקבע לא רק במשחק הכוחות המקובלים, אלא על־ידי איום הרתעה בכישור האסטרטגי הבלתי מקובל, בדרך המט במשחק השחמט, לא צורך בהפלתו של המלך. יכולת ההכרעה תתבסס על כיוח המדינה של ההרתעה — וזו אינה מתקפיה בלעדית של מערכות נשק, אלא תלויה בצורה קריטית בנתונים של מרחב והימרון.

הנה מעצמות העל, כל אחת רואה הטריטוריה שלה כקטנה מדי והשורפה מדי למכה פתע בתנאי הרווין במאזן האימה ובתנאי הצפית מהחלל וכל אחת פורסת מערכותיה מעל והמהתת לים ועל פני כל כדור הארץ, להבטיח שרידות, כלומר השארות כל כוח התגובה לאחר מהלומת פתע. שרידות זו מבטיחה הרתעה ומניעת מכה, בשל סיכוי ההישרדות וביכולת להגיב.

באזורי אימה אזוריים, שבסוף המאה זו יהיו כנראה רחוקים מרווין, וללא כערך בירן חללי, יהיה דרוש מרחב להתראה ויכולת תימרון לסיגור ופיזור לספיגה. מפחיד לדבר במושגים כאלה, אבל אסור להתעלם ממציאות זו שהעתיד צופן בחובו. בעולם רב־קוטבי מצויד בנשק גרעיני וטילי יהיה ערך חיוני למרחבים בלתי מיושבים של גופים כבותרים, הרים ומדבריות, נוסף לאזורים חקלאיים ומיושבים, להבטחת קיומה של מדינה קטנה הנתונה באיום. כך זה אם נרצה או לא נרצה.

לא שיהיה קיום מובטח על־ידי שימוש בנשק אימה, אלא על־ידי מניעת השימוש בו, מניעה על־ידי הרתעה. הרתעה כזו — ויש לחשוב על כך כבר היום — אינה יכולה להתבסס על הטריטוריה המצומצמת בגבול הירוק, או בגבול ירוק משופר עם צירופה של ירושלים ותיקוני גבול בגולן וברצועה וליד קלקיליה ולטרון — שמלבד מסדרון הררי צר וכתף הרמה שם אין טריטוריה זו (כלבד בהר הנגב) יותר מאשר רצועת חוף ושפלה חשופה. חשיפות זו מדאיגה לא רק בבחינה של אסטרטגיות בלתי מקובלות, אלא גם במושגים של לוחמה מקובלת מודרנית צפויה, שעיקריה חילות אויר חדישים ומגון שריון נייד, מהיר ועתיר אש. הרתעה והכרעה במושגים אלה נעוצה לא רק במערכות הנשק, באיכותן ובכמותן, אלא בשמירה על היוזמה ועל גורם ההפתעה — ואלה מוגדרים בזמן ומרחב. במלים פשוטות: הנצלם של כמה, מאין, לאן ומתי — משמשים מפתח לבעיה זו של קיום.

בנושאי הבטחון הלאומי אין משאות־נפש של וגר זאב עם כבש יכולה לשמש הוליך לשיקול שיטתי. כי יהיה זה בנפשנו. כמכשירים חדישים שיהיו בשימוש בעוד חמש ועשר שנים ושיהיו מוצבים בהר יסרקו כל מטוס בבריא וכל גוף מתנועע — ואין תצפית טובה לכיוון זה או זה מהרי ארץ ישראל המערבית ורמות מרכז סיני — ומשום לא יהיה מסתור מדן ועד אילת ומראש הנקרה עד עזה. נוכח אמצעי הלחימה, אפילו המקובלים לגמרי, של שנות ה־80 וה־90 לא די יהיה בשיטות מיגננה (דפנסיבה) העלולות ליצור מצב נחות ומסוכן, אין מנהיגות אחראית ומפוכחת שתבטיל צעד למצב יחיד כזה מראש. גם השאיפה השלמה והכנה ביותר לשלום מחייבת היערכות לקראת כל הברירות המבטיחות את הקיום. איני מאמין שמנהיגות שתיתן דעתה על כך תהיה מוכנה להתעלם משיקולים אלה בלכתה לחתימת הסכם שלום, גם אם שלום ומלואו מבריכים עליו.

קטני האמונה

שמענו נימוקים של שינויים דמוגרפיים שיחולו עד 1980, מצטטים סטטיסטיקות, כאילו מדובר בנתונים בלתי מעורערים. לו היתה תמונה כזו מתייחסת למאזן הדמוגרפי בעוד שנתיים או אף בעוד 3—4 שנים, ניחא. אבל הרי ברור לכולנו שמידת הוודאות הולכת ופוחתת ככל שאנו מדברים על טווחי־זמן ארוכים. אי־ודאות זו יוצרת אפשרויות שונות, שסיכויה היחסי של כל אחת מהן פתוח ונתון ליזמות ולעשייה זו או אחרת. במלים אחרות — זה תלוי בעליה. האם נתוני העליה של שנות ה־50 וה־60 חייבים להיות נתונים וגורמים של עליה בשנות ה־70, ה־80 וה־90? תמיד אנו מוכנים להחזיק במספרים שביד ולהמעיט ערכן של ציפיות, תוכניות ויכולת. הספקנות הפכה שם נרדף לריאליזם והבל, כי יש בזה קטנות אמונה, שסטטיסטיקות של עבר משמשות לה תחמושת לעתיד.

עשיתי באחרונה חצי שנה בארה"ב והסתכלתי מנקודת־תצפית שלי על העליה. זה יישמע מאוד בוטה אם אומר, שהפסקנו למעשה העליה משם. הפסקנו, כי לא נערכנו לקליטה גם מבחינה ערכית, אף לא עשינו, כדרוש, לפיתוח משק קולט של עולי רווחה. ההיפך — אנו מהלכים עליהם אימים בהכרזות שהנה נוצר עודף אקדמאים ויהיה חוסר־עבודה נרחב של מהנדסים, מדענים, רופאים וכו' וכו'. מפחידים אותם שאין דירות ושיכונים, מפחידים שהנה רוחות מנשבות בארץ לחזור ולהתקפל משם ומשם.

הפריצה אל מרחבה של ארץ ישראל — גם זו שבלב וגם זו שבמצרים, האלבירים, הניצחון הגדול והתקוות הגדולות שהפיחו רוח ומצאנו קראו להתנדבות. ולעליה בקיץ 1967, כל אלה פינו מקומם לתסכול מתמשך. מגב שרצה של ההיסטוריה תפתח שערי רוסיה ובעוד אנו שמוזים לאלה נשתכחו האחרים.

לו היו קברניטינו מציבים לפני העם יעדים ופסגות אליהן יש לחתור, פרויקטים שכל העם על תפוצותיו יהיה שותף להם, פרויקטים של יצירת מערכת קולטת ומתפתחת, היה העם נענה. חבל לכיש הדש, ערד חדשה, אשדוד חדשה ודימונה חדשה — אלה החדשות של שנות ה־50. היכן אלה של שנות ה־70? הנה בשערה הדרומי של השפלה — העיר ימית, בהר: חברון ושילה, ובדרום — אופירה. מדוע לא תיקרא גולה הרווחה ואנו עצמנו ליעדים אלה, במושגי חלוציות והגשמה של שנות ה־70 וה־80 של חברה בתר־תעשייתית מאדגנת, במקום להיצנר בויכוח על הילוך עירוני פיתוח מסברות הלקאה עצמית זו ואחרת? קריאה כזו התארגנות כזו שיש בה חזון וגדולה ומצביעה על פסגות חדשות היתה גורמת לגידור חזק ביותר של יזמה והתלכדות הוונה תנופת פיתוח גדולה ובעיקר עליה גדולה — והדמוגרפיה שונה מזו המסתברת מסטטיסטיקות של עבר.

חוששני שהדורות הבאים לא יסלחו לנו שההזדמנות ההיסטורית זו שנתגלגלה לידינו — ויכולים אנו להתמודד איתה — הלך לאיבוד ולהם נשאיר בעיות של דמוגרפיה או ארץ צמוקה, נטולה בטחון.

מאגר של כוח-עבודה

גם בענין הפועלים הערבים מעבר לקו הירוק העובדים במשק הישראלי רצוי שנדבר במושגים של עתיד ובמידב הריאליזם. כבר היום משמשים עמי הים התיכון מאגר של עובדים לאירופה המערבית. התהליך זה ילך ויגבר עם התרחבות הפער בין המדינות המתפתחות למפותחות. אין ספק שהעולם הערבי יהיה ספק חשוב של כוח־עבודה למשקים המפותחים של אירופה — כפי שהיום ספרדים ויוגוסלבים, טורקים ואלג'יראים, משמשים בשוויץ, בגרמניה, בצרפת, בשוודיה ובתנאי שלום, ניידות ואמצעי הסעה מודרניים ושוק חופשי רק יגבירו תהליך זה, שהוא תופעה אשר יש להתייחס אליה באופן מפוכח, בדיאלקטיקה של שנות ה־80 ולא של ימי ראשית המושבות.

משק דינמי אשר התפוקה הלאומית הגולמית לראש תעבור בקרוב את 10,000 ל"י ובטוח נראה אף תגדל פי שניים, משק כזה שמעבר לגבולו המדיני, התרבותי או המשקי קיים משק ערבי, המספק עשירית משיעור זה ואף פחות, כשהפער ילך ויגדל בשאיפתנו להיות יפאן של המזרח הקרוב ומשק מערבי מפותח כשוודיה — משק כזה שלנו, שישאב עליה מארצות רווחה ומערב יהיה גם למשוך כוחות עבודה לבנין, סלילה ושרותים.

עמי אירופה אינם מעניקים אזרחות וזכות בחירה השתלבות לפועלים הזרים, כוצעים להם — וצריך להבריח זאת — שכר הוגן, תנאים סוציאליים וזכות. בעולם של שלום ושל גבולות פתוחים אפשר לגנע בהתהיות על פני שוקי העבודה, מרכזי הייצור, הסחר והתיירות. אלה רק חלק מהסממנים של עולם השפע הרווחה של הרביע האחרון של מאה זה. אמנם גילוים לשפע זה מחלות רבות ותופעות שליליות והשאלה היא רלוונטית היא כיצד להיערך לכך ולצמצם את השלילה הצפויה מאלמנט זר שיאכלס את שוק העבודה בישראל. יש לתת את הדעת בחוקה לנושא שינוי הסטרוקטורה של המשק, כך שיכוון להקטנת המרכיב הבלתי־מקצועי שבו. זה צריך להיות משק של קליטת עליה, משק מבוגר לגבי מהדעי, שהיסוד הדומיננטי בו יהיו אקדמאים ובעלי מקצוע. משק כזה יוכל להגביל ללא משברים את האלמנט הנייד של הפועל המשמש למידה סבירה, נאמר של 5%—6%.

אם לא ננקוט בפעולה זו יגבר ליבוי הקונפליקט, הוא ילך ויתפתח ככדור שלג ויהרוך ללא נשא בעיות סוציאליות ומדיניות.

במקום להיתפס לאנכרוניזמים אידיאולוגיים מוטב לטפל במצב כזה בצורה תקינה — מדינית, משקית וחברתית־מוסרית ולא להתהפס למסקנות שליליות המחייבות כתנאי, בשל הלקאה עצמית, הצעקת זכויות אזרחיות — או להיפך, הסתגרות וסגירת שער בפני פועלים ערביים כשהמשק משווע לידיים עובדות. הבאתם של פועלים מחבש ויוגוסלביה או קפריסין אינה פחות או יותר מוסרית, אלא שפחות הגיונית וכדאית ופחות נוחה לפועלים הנוסעים הלוך וחוזר בין מקום עבודתם למקום מגוריהם.

פותחים השאלות מן העבר אין להם מקום בעולם אליו אנו צריכים להתקדם בעיניים פקוחות ובמחשבה מסודרת. בשעת גיבוש מדיניות וקבלת החלטות יש לכוון אל העתיד תוך ראיה מודעת ובלתי־אמוציונאלית של אלטרנטיבות שונות, של מצבים צפויים ושקילת מידת הרגישות של הגורמים הקובעים, במסגרת ערכית מציאותית. הגשמת שאיפותיה של האומה לנוכח סכנות צפויות מחייבת התייחסות כזו לעתיד מצד כולנו, במידב התבונה והאחריות.

הערבים ונצח ישראל

מאת ד"ר יעקב הרצוג

השבוע תימלא שנה לפטירתו של ד"ר יעקב הרצוג ז"ל. אלה קטעים מדברים שנשא במיפגש שהוקדש לנושא ישראל והמזרח התיכון.

בעיית הבעיות מאז מלחמת ששת הימים, הנקודה הנוקבת לגבי העם היהודי וכל עמי המזרח התיכון, היא אם יש סיכוי כלשהו לשינוי בגישתם של הערבים אל העם היהודי בארץ ישראל.

עלינו להפריד בין בעיית שלום ומלחמה בין בעיית גישת־יסוד למעמד ישראל בארץ. לפי דעתי חל שינוי. לא חיה בלבי כל ספק בכך שהזמן פועל לטובת ישראל. הוא פועל קודם־כל בכך שהאקסיומות שבעולם הערבי שהיו מקובלות עליו במשך עשרים שנה, הוטלו לתוך מערבולת הספק, והם תוהים לגבי הערכותיהם שבעבר שנשתבשו.

הערבים האמינו שכל תופעת ישראל במזרח התיכון איננה אלא תופעה ארעית, חסרת שרשים, ללא יכולת קיום לאורך ימים. דומני, כי כתוהיים בלבבר לפני יוני 1967 הנ־

ד"ר יעקב הרצוג ז"ל

ראה נשיא מצרים, בשיחות עם עורכים מחוץ־לארץ, את בעיית ישראל כבעיה חולפת, שאין צורך לנוצה בכח, שכן מהגיון הזמן עצמו היא תתמוטט. קיום המיעוט הערבי בתוך המדינה, המשברים הרוחניים, הסכסוכים הפנימיים בקרב העם היהודי בארץ הזאת, עצם חוסר אחדות־יסוד מבעיה בין בני שבטים לאין מספר, שהתחברו לדור בכפיפה לאומית אחת, כל זה, מקובל היה עליהם, אינו בר־קיום. נשיא מצרים גרס, כי דומני שהוא נתן לא פעם ביטוי לכך, שהתופעה החולפת הזאת תימעד מעצם מציאותו של אתגר ערבי גובר והולך בסביבה של עשרות מיליוני ערבים מתקדמים בטכנולוגיה, בצבא, בשיפורי האחדות הערבית מתחילים לפרוח בקרבם.

*

אין שם ספק, לדעתי, כי מאז מלחמת ששת הימים וככל שעובר הזמן מאז אירוע היסטורי זה, ששינה את פני המזרח התיכון נתערערה אמונתם זאת וגוברים בקרב הערבים הספקות, נפערים חילוקי־דעות ובעיית היסוד שלהם ביחס למדינת ישראל הופכת יותר ויותר פרובלמטית.

לא רק עמי המזרח התיכון מתלבטים בשאלה לטובת מי פועל הזמן, אלא גם הוגי־הדעות, הפרשנים, המדינאים, אנשי כנסיות ורפותינאים ברחבי תבל. וכמעט אין אדם רציני בהם שאיננו מהרהר בתופעה המופלאה הזאת של שיבת ישראל לארצו ובמיפגש בין תרבות היהודים ובין תרבות הערבים, בהתנגשות של שתי התרבויות, במיפגש בין האמונה היהודית ובין הפאטאליזם הערבי. הרי אינני מנסה להתנבא על המאבק הזה ולראות את עתידו.

לא בכדי מתלבט העולם התיאולוגי והנוצרי בכהות הנוספת הזאת של שיבת היהודים לארצם ולירושלים וה באותה קפיצה נחשית בלתי־מובנת מיוזן־מבולת, כן המפורסת של מזרח אירופה, למעמד של המדינה שאלי היא הקובעת, מבחינה יהודית, במזרח התיכון. וכל זה בתוך 25 שנים.

זכורני שיחה עם פרופסור הוגה דעות, מחבר ספר על אירועי־היסוד בהיסטוריה האנושית, והוא שאלני לגבי קווים שונים בנושא זה, כי הספר שהוא צריך לחבר נועד לבני נוער בעולם שהם בגיל 16 ו־17, למען ידעו את אירועי היסוד בהיסטוריה האנושית, שקבעו את החזות האנושית, כפי שאנו מכירים אותה. תוך כדי שיחה סיפר לי על ויכוח לגבי מקומו של העם היהודי במכלול אירועי־היסוד. עם ידידים יהודים שלו, סיפר, הגיע למהלך משותף בכל מיני נקודות יסודיות, אבל הם טענו שעליו להכליל גם את חורבן הבית השני באירוע עולמי. והוא אומר לי: „איך אוכל לעשות זאת? הלא אני היסטוריון אוניברסאלי! וכי רק מקדש אחד נהרס ברחבי תבל בתקופה ההיא? סין נכנסה לאלף השני השלישי של קיומה, עמי אסיה נאבקו על ראשית הגדרתם, האימפריה הרומאית שלטה אז באנגליה של היום ועד צפון אפריקה ואולי גם עד המפרץ הפרסי. אמנם, העם היהודי נלחם בגבורה ובמקום שתי דיביזיות של הלגיון הרומי הוסיפו שלישית למען דכא את היהודים בארצם. אבל זה לא הביא לזעזוע האימפריה. מדוע צריכה תופעה זו להיחשב כאירוע עולמי?

עניתי לו: לגבי מלחמת ששת הימים אולי אפשר היה להצדיק את עמדתך, אבל אגב, לך אל מרכזי האיסלאם הגדולים ותראה, שזאת הפעם הראשונה בכל ההיסטוריה שלהם מתלבטים בציני מדינות האיסלאם בדיון על ירושלים. לך אל מרכזי התיאולוגיה המחשבה של מיליוני נוצרים ברומא ובמקומות אחרים בעולם המערבי, דבר עם בציגיה על ירושלים זאת שאוחזה, על הלבטים והמחשבות ההיפוש ההיסטורי, הפילוסופי, הדתי בכל המישורים, כדי המחשבה הנוקבת מתמשת הסבר. ואז ברור יהיה לך שנער בן 16 ו־17 אינו יכול לדעת תולדות העולם ולהבין את המהומה עכשיו בעולם כולו, מבחינה בינלאומית יטוית, בלי להבין את קשר היהודים לירושלים, בלי להבין את דו־השיח הזה עם הנצרות והאיסלם ומה שהושר של כל זה, מה פשרו, מה טיבו. מי שאינו יודע מה זה חורבן הבית, מה זה המושג של גלות וסבל, שהודר להתרעה האנושית עם חורבן הבית, כיצד יוכל להבין את כל התופעה הזאת, להבין את גורמי החורבן ואת התחלסה והאמונה המושה, שחורבן זה יהיה רק הקדמה לגאולה.

*

הוא הסכים אתי. אמרתי לו: אי־אפשר להבין את ישראל של היום בלי להבין את ישראל מלפני אלפיים עד שלושת אלפים שנה. זהו יסוד כל הויכוח בעולם. זה מקור הטעות במחשבה הערבית: בעיית הזמן, כאילו אנחנו איזה גורם מערבי שנקלע לכאן בכח צבאות זרים ומסעותיהם, שהופיעו על פני האיזור ועלמו בתולדות המזרח התיכון. הם לא הבינו שאין אנו מערבים, שלא יצאנו מכאן אלא בכוח פיזי שהופעל נגדנו, ואילו הנשמה נשארה פה, בירושלים.

ככל שמעגלי הויכוח בדבר זכותו של עם ישראל לארץ־ישראל מתקשרים יותר, כן מגיעים בסופו של דבר לנקודה היסודית של הזמן. ועל זה נטוש הויכוח: כמה זמן, מבחינה מעשית, יכולים היהודים לעמוד בזה, כשהם 2.5 מיליון מול עשרות מיליונים של ערבים? ובעצם, לטובת מי פועל הזמן, לטווח ארוך? שאלה זו שמענו בשלוש בירות באירופה ובאמריקה. כיום השתנו קצת ההערכות, אם כי בעיית הזמן נשארה שאלת השאלות. אבל נדמה לי, שבנקודה זו לא רווח הזמן קובע, אלא גם רושם הזמן, הרושם של הזמן פעל ללא ספק לטובתנו. רישום־הקבע של ישראל במזרח התיכון הופך יותר ויותר לנחלת־יסוד בכלל התודעה האנושית, עם כשהוא מלווה תהיות וספיקות, כהו בעצם הדבר הזה, כיצד אפשר לעצב אותו בהערכות יבשות ובעיסות המשתנות, כשמהותו היא מעבר לזמן?!

*

כאמור, זה פרק אירועתנו אף לתודעה הערבית. אינני בצפה לתוצאות מכך. אינני מזלזל בכחו של הפאטאליזם הערבי. אבל דומני, שכשם שאנו התחלנו לתפוש מימד הפאטאליזם הערבי (וזה דרש אצלנו חכמים שנה להבין, שיש פה כוח מסוים, שגם התרבות של סאראזינה ובן, שגם על מכחיו ועל יכולתו לא עמדנו עד כה), הרי גם אצלם הוחל, זאת הפעם הראשונה, להבין שיש מימד לתופעה הזאת, שנעלמה מהם עד כה. מכל מקום, הויכוח העצום הוא בזה שהדילמה „מה יהיה הסוף" עומדת לפניהם ומתחבטים עליה בבירות ערב יותר מאשר אצלנו.

היינו רגילים שאלו בעולם „כיצד ועד מתי יוכלו היהודים לעמוד?" ואילו היום נשאלות ברחבי העולם השאלות: נשיא מצרים ככה וכן הוא יחזיק מעמד? מה יהיה ברבת־עמון? מה יהיה על דמשק? מה יהיה במירוץ הזמן בין הפתיה לבין שליטי ערב? מה תעשה בריה"מ־המועצות?

אינני מדבר על כך שהם שרויים במבוכה המעשית מה לעשות מחר. אני מדבר על דילמה הרבה יותר יסודית שלהם כיצד מוצאים הרמוניה בין תפישתם היסודית את המזרח התיכון כחולה ערבית בלעדית ובין אותה תופעה של עם זר שכאילו בא מסביבה זרה, אף מדבר בלשון זרה, מחקה כאילו תרבויות אחרות, מפטיע בלשון המאה העשרים, בשעה שברור שמנותק לכל זה ישנו איזה יסוד רוחני־היסטורי, שהוא שורשי ומעבר לתפיסתם? זוהי ההתלבטות היהודית בקרבם.

אוניברסיטת בר-אילן

המחלקה לספרות

הציבור מוזמן ליום עיון

בשירת חיים נחמן ביאליק

במלאת 100 שנה להולדתו

שיתקיים אי"ה ביום שלישי כ"ה באדר א' תשל"ג (27.2.73) באודיטוריום שבבנין המנהלה בקרית האוניברסיטה, ויפתח בשעה 12.00 בצהרים.

ההרצאות:

12.00 דברי פתיחה — פרופ' מנחם צבי קדרי, רקטור האוניברסיטה

12.15 בין ביאליק לדור בארץ — ד"ר צבי לוז

15.00 יחס האני השר לעולם המיטאפיזי ולעולמה של לשון הבריאה — מר אבידוב ליפסקי

16.00 על פרק הפתיחה ל„ספיח" — פרופ' אברהם שאנן

17.00 בין ביאליק לטשרניחובסקי — פרופ' הלל ברזל

18.00 עקבותיה של שירת ההשכלה בשירת ביאליק — ד"ר יהודה פרידלנדר

ספרית-פועלים
ספרים חדשים

ו. פוקנר
הקול והזעם
עברית: רנה ליטווין
לראשונה בעברית יצירת המופת של ו. פוקנר, מגדולי הרומאן של המאה ה־20. עניינה, שקיעתו של עולם כמגולם בתולדות משפחה אחת בדרום ארה"ב, בראשית המאה. חידוש נועז בצורה וסיפור המבטיין באנושיותו.

רן עדי
אמור פלאים
ספר איך כמו סער שמימי
קובץ שירים שלישי למשורר רן עדי כגובש הייחוד, שסוקרי קבציו הקודמים הבליטוהו במאמריהם. שירים, שקול ודממה מספרים זה עם זו.

מעינקע קאץ
פרח סלע
מעינקע קאץ, משורר, תושב ניו־יורק. תהילתו בלשון יידיש ועתה באנגלית.
בקובץ — כמיטב שיריו ושתי פואימות באנגלית, שראו אור בשנים האחרונות. בתרגומו של דב ורדי.

צבי לם
ההגיונות הסותרים בהוראה
הספר הזה מפרש פירושים מקבילים את מושגי היסוד בהוראה המשמשים את המורה בהכרעותיו. הצגת הפירושים המקבילים כדפוסים אלטרנאטיביים של ההוראה נועדה לעזור למורה בשיקולי דעתו ובכך לשכלל את עיקר כשורו המקצועי.
המחבר, שהתנסה בהוראה הלכה למעשה בכל הדרגים של החינוך משמש עתה מרצה בכיר בבית ספר לחינוך וראש המחלקה להכשרת מורים.

שני ספרי ילדים חדשים, בסדרה הקטנה שהתחבבה על הקוראים:

פרא אדמדם
שירים: שולה אפרת; ציורים: הלל פסח
שירים לבני 5—8, כתובים בסוד לעולמו של הילד, הנושק באצבעו של ילד אחר, הרוצה לעשות הכל בכחות עצמו, התוהה על שיתום של הגדולים הנמשך — למרות הפחד — אל הכלב הגדול. הספר מלווה בציורים עליזים וצבעוניים.
השירים [illegible]

רמי הטלה
כתבה: הרצליה רז; צייר: אורי אליעזר
ספור רגיש המגלה את פחדיו של רמי הטלה מפני הגן, בורח מן הדיר, עובר הרפתקאות ומחר נכנע להכרח — להגן. הספור מלווה בציוריו העדינים של הצייר אורי אליעזר, המשוגים אהבה רבה לעולם החי. מתאים לילדי הגן.

אליעזר הכהן
נתיבי קיבוץ
בין פרקי הספר: על המחשבה הקיבוצית; פרקים לתולדות־חיי־הקיבוץ; ערכי חלוציות ותרמליזציה רכושנית; מהותו הלאומית של הקיבוץ; הלכה ומעשה בחברה שיתופית; בית אלפא שלי; תעשייה קיבוצית; אל עידן המידע.

מירבי

[illegible]

Deutsche Botschaft
Kulturzentrum

הסופר
קארל הוכה
KARL HOCHE
ירצה על
נטיות חדשות בספרות הגרמנית

ביום רביעי 28 בפברואר 1973 בשעה 8.30 בערב

ההרצאה תיערך בשפה הגרמנית

הזמנת מקומות (ללא תשלום) בטל: 23 13 70

19 Kikar Malchei Israel
TEL AVIV

תולדות האמונה הישראלית
4 כרכים
מאת: פרופ' יחזקאל קויפמן
מחקר מונומנטלי ששינה ערכים בבקורת המקרא ובחקר האמונה
במחיר מוזל -.74 ל"י [במקום 94]
רק עד 28.2.73
בכל חנויות הספרים
הוצאת דביר ומוסד ביאליק

נצלו את ההזדמנות!
עד ה-1 באפריל 1973 בתשלומים נוחים ובהנחה

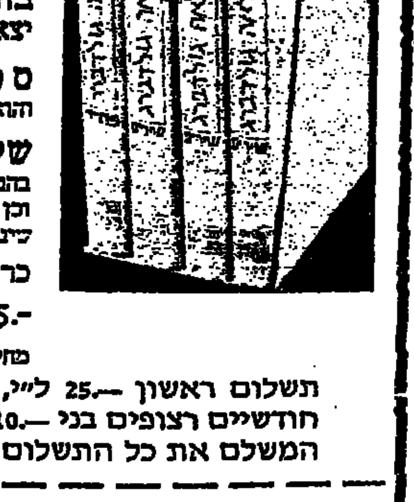

כתבי לאה גולדברג
בהוצאת ספרית פועלים
יצאו לאור ארבעה כרכים:
ספר פרוזה
והוא האור ● סיפורים ● פגישה עם משורר.
שלושה ספרי שירה
בהם קובצי־השירה כסדרם
וכן שירים שרק נדפסו בכתבי־עת
ציוני נוסחאות וציונים ביבליוגרפיים מפורטים.
כריכת-בד מלאה בקופסה נאה
-.85 ל"י במקום -.95 ל"י
מחיר הקומפלט בתנאי התשלומים
תשלום ראשון -.25 ל"י, היתרה — 60 ל"י ב-6 תשלומים חודשיים רצופים בני -.10 ל"י.
המשלם את כל התשלום מראש ייהנה מהנחה נוספת.

לכבוד ספרית פועלים בע"מ, תל־אביב, רח' אלנבי 73, ת.ד. 526 טל. 611431

אני מבקש לשלוח לי את "כתבי לאה גולדברג" ב־4 כרכים שבהוצאתכם ומצרף בזה שיק / המחאת דואר על סך -.25 ל"י ואת היתרה בסך -.60 ל"י הנני מתחייב לשלם ב־6 תשלומים שווים ורצופים של -.10 ל"י כל חודש החל מהחודש הבא למשרדכם במישרין. אני מסכים, אם לא אפרע שני תשלומים במועדיהם, יחול תובע התשלום מיד של כל יתרת חובי, במשרדכם בתל־אביב. נא לראות בהתחייבותי זו שטר התחייבות על כל הנובע ממנו.

השם ושם המשפחה ______ ת. ז. ______
כתובת ______ טלפון ______
מקום העבודה ______
תאריך ______ חתימה ______

נצל את זכותך להנחה המירבית!

הזמנות אפשר להגיש גם במישרין בחנות ספרית פועלים — ת"א, אלנבי 73

סוף סוף גם בעברית!
שיטה חדשה לפיתוח ולשמירה
על הכושר הגופני
אירוביקה
מאת: סגן אלוף (רופא) בחיל האויר של ארה"ב
ק' ה' קופר
האירוביקה
מאפשרת לך בחירה בין:
הליכה, ריצה שחיה, רכיבה על אופניים, משחקי ספורט
באירוביקה אין צורך במכשירים
האירוביקה אינה תלויה במדריך
האירוביקה ניתנת לביצוע בכל התנאים ובכל שעה
האירוביקה כוללת טבלאות מיוחדות לפי קבוצות הגיל הבאות:
גיל 30 ומטה — גיל 40 עד 49
גיל 30 עד 39 — גיל 50 ומעלה
המחיר 12.80 ל"י
להשיג בכל בתי מסחר לספרים

גזור ושלח
לכבוד בצלאל צ'ריקובר מוציא לאור בע"מ
תל־אביב, רח' השרון 12
נא לשלוח לי ______ עותקים של אירוביקה.
מצורף סך ______ ל"י.
השם ______
הכתובת ______

לודביג מאיר
בע"מ
בימ"ס ספרים
רח' שלומציון המלכה 4,
ירושלים טל. 222628
ת.ד. 1174

חלון השבוע
ספרים על
מתמטיקה ופיזיקה

יד ושם
רשות הזיכרון לשואה ולגבורה
הופיע
יד־זכרון ליהדות גרמניה:
פנקס הקהילות
גרמניה - באוואריה
ד"ר ברוך צבי אופיר
בהשתתפות
חסיה טורטל-אברזנסקה — שלמה שמידט
הכרך כולל: 279 מונוגראפיות על קהילות באוואריה, למן היווסדן ועד לאחר שואת מלחמת העולם השניה, וכן מבוא היסטורי על יהדות באוואריה. בספר 724 עמ', בפורמאט גדול וכפולי טורים, 437 איורים, מפות ודיאגרמות רבות.
ההפצה ע"י
משרד הבטחון, ההוצאה לאור, רח' ב' מס' 29 הקריה ת"א
המחיר — 50 ל"י — בחו"ל — $20

האם הצטרפת כבר אל ציבור המנויים של
מדע לנוער ולמבוגר
מדע
הימנה גם אתה על אלה היודעים מה מתרחש בעולם המדע והטכנולוגיה.
בחוברת האחרונה (מספר 3 מכרך י"ז) תוכל לקרוא על: [illegible]
וכן חדשות המדע מן העולם ומן הארץ, המדורים הקבועים, כתבות ורשימות שונות.
מחיר החוברת הבודדת -.3 ל"י. דמי החתימה לכרך י"ז -.15 ל"י.
יוצא לאור על־ידי
מוסד ויצמן לפרסומים במדעי הטבע ובטכנולוגיה
ירושלים. רחוב המלך ג'ורג' 33, טלפון 227375

לכבוד
מוסד ויצמן לפרסומים
במדעי הטבע ובטכנולוגיה
ת"ד 801, ירושלים 91000
אבקש לחתום על כרך י"ז של „מדע", מצ"ב -.15 ל"י
(בשיק או בהמחאת דואר לפקודת מוסד ויצמן לפרסומים).
השם ______
הכתובת ______ מיקוד ______

هكذا من الأصل

مكذا من الأمل

חיים גנז

במה הננו יהודים?

"משהו איננו כשורה בשגגנו ה־נפש והרוח שלנו... לפרקים יש רו־שם, כי חל בנו זעזוע, שהוציא או־תנו מתוך יהודי־מטלנו הנפשי לא לשם יצירה, אלא לשם שקיעה בהלך־רוח בלתי־יהודי".

ניתוק הדברים ההקדם, כה ש־עשיתי לעיל, נותן להם את משקלם האמיתי. שליפתם מבין הניתוחים הפתלתלים שמנתח נתן רוטנשטרייך את הקיום היהודי בזמן הזה אולי האפשר להם להתהפך עלינו כחרב. וכך ראוי שיהיה. ובתחילה מאבטא־גונים שיש לי, ודאי גם לרבים א־חרים, מסופי־פסוק.

רוטנשטרייך אומר את הדברים ה־נזכרים לקראת סיום ספרו "על ה־קיום היהודי בזמן הזה"*. הוא אומר אותם אגב דיון במשמעותה של מל־חמת ששת הימים, אגב תיאור הת־גובה הפרימיטיבית (ההגדרה היא ש־לי — ח.ג.) שהגבנו ואנו מוסיפים ל־הגיב על מלחמה זו. כאילו לא היינו יהודים. כאילו איננו נבונים ורגי־שים דיינו לראות באלו שכוחים רו־צים אנו להחזיק, כברוה־אהבה או מכמני של הכבים. אפשר שכאן, ב־נקודה זו, מצוי הקשר הגורדי — הסבך הנורא של הקיום היהודי בזמן הזה. סכת הרב כאן אולי יש בה לפתור את מכלול הבעיות (כמה אני תמים!) של הקיום היהודי היום, מכ־לול בעיות שרוטנשטרייך מציגו ב־שיטתיות עמקנית.

הבעייתיות של הקיום היהודי מ־אופיינת, אולי יותר מכול, בכך שאי אפשר להתייחס אליה בלא התוספת "בזמן הזה" — בכל זמן, ולקבל בכל זמן תשובות שונות. אם ינסה אנגלי לעורר בעייתיות לגבי "הקיום האנ־גלי", חזקה עליו שלא יעשה זאת, הוא ישיב תשובות שתתאמנה פחות או יותר לכל הזמנים, ועל־כל־פנים לא תהא תוספת הגוון האקטואלי לת־שובתו דומיננטית כל־כך כפי ש־היא מתחייבת בתשובה לשאלה זו כשהיא מכוונת אל הקיום היהודי. כי לא הרי הקיום היהודי לפני ה־אמאנציפציה כהרי הקיום היהודי ל־אחריה; ולא הרי הקיום היהודי לפני השואה כהרי הקיום היהודי לאחריה. וכך אפשר להוסיף ולמנות. ואמנם ועד את הצמד הרלבאנטי ביותר לר־שימה זו: לא הרי הקיום היהודי לפני קום מדינת ישראל כהרי ה־קיום היהודי לאחריה.

אפשר כמובן לחלוק על קביעה זו, לדבר על זיהוי פורמאליסטי לקיום היהודי, שהוא אחד ואחיד לכל הז־מנים. הדברים אינם חדשים. הדיון האחרון בהם כבוי בספרו של זאב לוי "שפינוזה ומושג היהדות"** שבו עשה המחבר מה שהוא קורא "ני־תוח השקפתם של מספר הוגים על היהדות". בין השאר: שפינוזה, מנ־דלסון ועד, סארטר, אחד העם, יש־עיהו לייבוביץ. לעניינו חשוב בי־סותו של ישעיהו לייבוביץ, לא משום שהוא מקורי, הלוי מציין את הדיון הקיים בין השקפתו להשקפת משה מנדלסון על היהדות, אלא משום ש־הוא עומד על השקפתו החד־משמ־עית בתקופה שבה הפרובלמטיות של "הנו יהודי" היא חריפה במיוחד.

לייבוביץ אומר (לפי המובאה ש־בעמ' 159 בספרו של ז. לוי): "ה־יהדות כתופעה היסטורית ספציפית ובעלת זהות ורציפות של שלושה אי־לפים שנה לא התגלמה אלא בדבר אחד — במצוות מעשיות, המצטרפות לבניין שיטתי בצורת ההלכה, ורק זהו יהודה ההיסטורי־אמפירי האוב־ייקטיבי של היהדות". קשה להחלק על זיהויו של לייבוביץ, כיוון שהוא מדבר לא על היהדות סתם אלא על "היהדות כתופעה היסטורית ספצי־פית בעלת זהות ורציפות", וגו'. הוא עושה ליהדות בערך מה שעשה דיק־

תרבות וספרות

ארט לשעווה. זיהויו הוא סובסטאנ־ציאלי. אפשר לחלוק על כתתור ול־הביא לכאן את הביקורות לביניקן על הניסוחים הסובסטאנציאליים. א־בי איבגע מכך. אומר רק, כי זיהויו של לייבוביץ ניתן לאיבחון, כי הוא זיהוי סובסטאנציאלי, ואילו אני מ־עוניין, בעקבות רוטנשטרייך, בזי־הוי פנומנולוגי, כיוון שהוא מאפשר לראות ולבחון את הפרובלמטיות של הקיום היהודי בזמננו במלוא רבגו־ניותו ועשרה.

יהודי אובייקטיבי ויהודי סובייקטיבי

הזיהוי הפנומנולוגי מאפשר גם את האבחנה שרוטנשטרייך מדגישה הי־טב בספרו — בין היהודי האובייק־טיבי ליהודי הסובייקטיבי. היהודי האובייקטיבי הוא זה המקיים את המבחן שצוטט לעיל מפי ישעיהו לייבוביץ לא מתוך הכרעה סובייק־טיבית, אלא בלא קשר לרפלכסיה והכרעה אישית, לגבי קיומן של ה־מצוות. היהודי הסובייקטיבי הוא זה המקיים רפלכסיה והכרעה אישית, חיובית או שלילית, לגבי קיומן של המצוות, כולן או מקצתן. האם הוא יהודי?

כשאני שואל שאלה זו לגבי עצ־מי, רוצה אני להשיב ב"הן", אבל כיון שאינני מקיים את המבחן ה־אובייקטיבי של קיום המצוות בלא הכרעה, ואפילו לא לאחר הכרעה, ואפילו לאחר הכרעה שלילית בא־שר לקיומן — על תשובתי החיו־בית לעמוד במבחנים אחרים, כדי שיהיה לה תוקף אובייקטיבי, או לפחות בינסובייקטיבי. כבר אינני שואל: "האם הנני יהודי?" — תשובתי לכך היא חיובית; אני שוא־ל: "במה הנני יהודי?"

כטבע הדברים כובל אותי ויהודי של המבחן האובייקטיבי הנזכר לק־ביעת מבחנים שאינם דתיים, או, לפחות, מבחנים שאינם תקפים מ־בחינת הדת היהודית. מבחנים אלה, אפשר לשימם על־פי רוב תחת ה־כותרת "לאום". ובכן: כל התשוב־ות לשאלה "במה הנני יהודי?", אם איננן תקפות מבחינתה של הדת היהודית, כהיימרות להיות תקפות מבחינתה של הלאומיות היהודית, (הדת תשמש להם לכל היותר רקע גניאולוגי, אך בשום פנים לא מקור תקפות). האספקט הלאומי הוא אף אספקט הדיון של רוטנשטרייך. הוא אומר זאת במפורש בראשית השער השלישי של ספרו: "הדיון עד כה נפרש כבחינה כסוכה מתוך ויכוח של ציונות: הוא כוון על־ידי "אמי־רה הדי לבציאות... המציאות אשר לה באמר הן היא זו שהציונות עיצ־בה אותה, כלומר מציאות שבה קיי־מת השאיפה של העם היהודי למ־צוא את מקומו בעולם בדרך התחייה הלאומית..." (הדגשה שלי, ח.ג.).

ואולם, בנסותו להשיב לשאלה "במה הנני יהודי?" כן האספקט הלאומי, איננו יכול לפסוח על ה־פרובלמטיות שביישום המושג "ל־אומי" לגבי היהודים. וגם בלפתרה קסונה. אני כותבת, כמובן, לבעיי־תיות הנובעת מן הקשר שבין ה־דת היהודית ובין הקיום של היהודים כעם. רוטנשטרייך מספר, כי ההיס־טוריון גרץ כינה קשר זה "קשר מאגי". כוסב כך, כיון שכך פטור אני מלנסות ולהסבירו. אבל עובדת קיומו של קשר זה היא ניצחת וע־ליה להיות מזוחות מדי רגע לכי שמנסה להשיב לפרובלמות היהדות שלו תשובות שהיסוד בהן הוא היסוד הלאומי ולא היסוד הדתי. לא רק כדי להשאירו תוהה באשר לצוקת תשובותיו. כיון שאם היסוד החשוב של הלאום הוא התרבות, ואם התר־בות היהודית היא דתית בעיקרה, על התשובות הלאומיות־החילוניות לשאלה "במה הנני יהודי?" לתת דעתן על בנייתה של תרבות לאו־מית, כלומר, שתהיה קשורה (ככל תרבות) לעבר (היהודי), ולא דתית, כלומר, שתינתק מגלגולו של העבר (היהודי). פאראדוכס ארור.

וזהו, בעצם, הבעיה המרכזית של הקיום היהודי בזמן הזה. היא צרי־כה להיות מוקד התשובה לשאלה "במה הנני יהודי?". ההכה ראשי־תה לבעיית הקיום היהודי היום מה־גשת אף כאספקט אבסוליטי אחר של השאלה שבראש רשימה זו. הת־שובה לשאלה זו צריכה לספק את כל המצבים שבהם שואלים בני־אדם את עצמם כיום "במה הננו יהודים?", וכל אחד ממצבים אלה שונה כמעט תכלית שינוי משאר המצבים. אבל, התשובה שתספק את המצב הבעייתי ביותר — מצבם של היהודים ב־ישראל — תספק, בסופו של דבר, אף את שאר המצבים. ובעייתם של היהודים בישראל היא הבעיה של בניין תרבות לאומית. אבחר את דבריי: ב"על הקיום היהודי בזמן הזה" מזכיר רוטנשטרייך שלושה מצבים שבהם נתונים יהודים בדו־רנו השונים זה מזה שוני עקרוני: מצבה של היהדות המכונה "יהדות המצוקה" (בבריה"מ ובארצות ערב), מצבה של יהדות המערב, ומצבה של יהדות ישראל. המציאות במצ־בים שונים אלה משנה את התשובה לשאלה: "במה הנני יהודי?" כבד הנתונים במצבים שונים אלה. "מה שנוגע ליהודי המצוקה של העולם הקומוניסטי והעולם הערבי... הרי ל־גבי גולה זו אפשר להצביע על פיתאם פשוט בין הבעיה ובין הפ־תרון הציוני..." (עמ' 153). כלומר, הבאתם אל מה שרוטנשטרייך קורא "מערכת של ריכוז לאומי טריטור־יאלי, מדינתי וחברתי" (עמ' 140). במלים אחרות: מדינת ישראל. ת־שובתו של יהודי רוסי לשאלה "במה הנני יהודי?" תהיה לפיכך: "בראש ובראשונה בשאיפתי להתאחד עם מרכזנו הלאומי של העם היהודי". הגשמת שאיפתו תבטל את האפשרות להוסיף ולהשיב תשובה של "בראש ובראשונה". בעייתו האולטימטיבי־בית היא, איפוא, בעייתם של הי־הודים בישראל. ובעייתם היא, כא־מור, לא ליצור מרכז לאומי מדיני — שהרי הוא נתון — אלא לגבש תרבות של עצמם, או להצביע עליה, אם הם סבורים שהיא קיימת.

קשה להבליע בדרך פשוטה כל־כך את הפרובלמטיות של "במה הנני יהודי?" של יהודי המערב בזו של יהודי ישראל, ולו רק משום שאין הם נוטים להשיב לשאלה זו בהב־עה על שאיפתם להתאחד עם "ה־מרכז הלאומי והמדינתי של העם ה־יהודי". מצבם הוא בעייתי עוד יותר בשל כך. רוטנשטרייך מקדיש ל־עניינם חלקים ניכרים של ספרו. ואולם, נדמה לי כי בסופו של דבר קשורים הפתרונות לבעייתיהם שוב לטבור הקיום היהודי בזמן הזה — במדינת ישראל. אני סבור, איפוא, כי ההתחבטויות של היהודי הישראלי בנסותו להשיב לשאלה "ב־מה הנני יהודי?" הן ההתחבטויות האולטימאטיביות של כל יהודי (סו־בייקטיבי) בנסותו להשיב לשאלה זו כיום. התחבטויות אלה הן, כא־מור, ההתחבטויות בשאלה: מהם ער־כי התרבות של העם היהודי.

יהודים במוכר?

לכאן, בעצם, נתכוונה המובאה שבראש רשימה זו. מהם ערכי ה־תרבות של העם היהודי? — היא בראש־וראשונה שאלה פוליטית של פוליטית של ההווה. כאן חשיבותה. מובן שהתשובה עליה צריכה להיס־מך על העבר, אבל חשוב לדעת שאין זו שאלה אקאדמית גרידא אלא שאלה של קיום, והיא בוערת משום ש"משהו איננו כשורה בשגגנו של נפש הרוח שלנו". רוטנשטרייך מ־נסח היטב את הדיאגנוזות של מח־לותינו. "הואיל ואנו בארץ־ישראל והואיל ואנו במדינת ישראל, נראה בעינינו, שאנו יהודים. מן היש, ומדעת המולדת תבוא במקום הד־עת העם, ואוריות סובה תבוא במקום חלוציות. קפצי המדינה סיי־עו להליך זה של ההקת ההווה כפני הביטוי, של שכות המקור לכבן היובל, של טיפוח היש בעל במדים כשלו במקום היש בעל כבדים גדולים כמנוי" (עמ' 169).

הדברים נאמרים בהקשר למיקומה של מדינת ישראל בתוך העם ה־יהודי. "דומה, כי אין צמצום זה של המדות מוצדק בעיקר וכי אין הוא פועל. אין הוא מוצדק בעיקרו, כשום שמדינת ישראל קיי־מת לכבן העם היהודי; כי מדינת ישראל נטולת שרשים ויעוד כלפי העם היהודי מגבדת את שיעור־קומתה". דברים נכוחים. אבל הדי־אגנוזה של מחלתנו יפה לא רק בהקשר זה. היא מקבלת משנה־תו־קף בהקשר לקוממה של מדינת יש־ראל בתוך משפחת העמים, ובעי־קר — בהקשר יחסה אל שותפה לאהבת ארץ־ישראל — העם הפלס־טינאי. כאן מדחיקים אנו את כחד־הנו היהודית מפני ביטויינו הבדוי־ניים; את רחבייתנו מפני כוחנו.

רוטנשטרייך מוסיף ואומר: "מדי־נת ישראל צריכה לאנשים, האנשים יש להם צורך למדינת ישראל... כיצד היה מדינת ישראל? לכך יש גם משקל מכוים בהכרעת התעוררותם של האנשים כדי שיראו, שהם צרי־כים למדינת ישראל. מדינת ישראל ציונית אינה יכולה להיות מקום קליטה המרצה לאנשים מן המערב וכן הבורה". אבל יותר מכך: מ־דינת ישראל ציונית והאנטגנומרית אינה יכולה להיות מדינה ליהודים שהכירו ציונות והאנגגנבריות של מדינות ועמים אחרים. אינה יכולה להיות מדינה ליהודיה סלה.

רק בעמודים האחרונים של ספרו נזקק רוטנשטרייך לעניין זה. "דוו־קא הנצחון המכריע של עם ישראל בעברות המלחמה העלה לפניו ש־אלה חשובה ביותר... השאלה ה־עומדת לפנינו היא, איזו עמדה הב־זה את המדינה הישראלית? האם הדריכנו עמדה עקרונית, אשר תוך דבקות בזכות ההיסטורית של העם היהודי למולדתו תראה גם את הז־כות הבבשית של הזולת להיות על־פי רצונו?". שאלה זו היא ב־ראש־וראשונה שאלה יהודית פני־מית, ולא רק שאלה שבין היהודים לערבים. אפשר שהתשובה לה היא הפרוגנוזה לדיאגנוזות שהובאו לעיל. רוטנשטרייך אינו מדגיש זאת כס־פיק, אבל הוא מצביע על הצורך ב"אקוויוולנט מוסרי של המלחמה", ובמקום אחר הוא אומר: "עם חכם ונבון חייב להעמיד עצמו לפרקים במקומו של הזולת — ואפילו שהוא אויב, אך אנו מבקשים להגיאו כ־אויבנו — הלא להיגרף אחרי הלי־כי־רוח שיותר כשיש בהם קוממיות יש בהם פורקן מן המצבורים ש־הוטלו עלינו בשלבים אחרים של הזיינתנו". ובכן — אפשר שזהו האקוויוולנט המוסרי של המלחמה. גם כך מסיכון בתרבותנו יש לכך. "ז־כור את אשר עשה לך עמלק" הוא פסוק יהודי. "מה דסני עליך לח־ברך לא תעביד" הוא גם כן פסוק יהודי. הננו יהודים בינתיה שנע־שה בין שני פסוקים אלה. היהו־דים במובן תרבותנו הלאומית, ה־קשורה לעבר, כוליכה היות בהווה ואינה דתית דחוקה.

* נתן רוטנשטרייך "על הקיום ה־יהודי בזמן הזה", הוצ' ספריית פו־עלים, תשל"ב — 1972, 192 עמ'.

** זאב לוי: "שפינוזה ומושג ה־יהדות", הוצ' ספריית פועלים תשל"ב 1972, 197 עמ'.

ד"ר אברהם הרצברג

יומרה משיחית ללא אלוהים

מחבר המאמר הוא ממנהי־גיה הרוחניים של יהדות אמ־ריקה. הוא משמש כרב של קהילה בסביבת ניו־יורק, פרו־פסור להיסטוריה יהודית באוני־ברסיטת קולומביה, נשיא ה־קונגרס היהודי האמריקאי ו־חבר הנהלת הסוכנות היהודית.

לעתים מוטב אולי לקרוא ספר בעניני דיומא חודשים לאחר ש־הופיע. בינתיים הספיקו להשתנות כמה מן העובדות, שעליהן השתית המחבר את נימוקיו, ומגמות שאותן ראה, שוב אינן נראות כה ודאיות. כשהנושא הוא כה נכבד כמו זה שבחר לו אליעזר ליבנה, "ישראל ומשבר הציויליזציה המערבית"*, מתעוררת הרגשה, שאולי צריך היה המחבר להשהות את הספר זמן־מה לפני פירסומו. ודאי היה מגיע גם במקרה זה לאותן מסקנות, כי מס־קנותיו של אדם על נושא כזה מיו־סדות, כמעט ללא יוצא־מן־הכלל, על אמונתו ולא על מערכת עובדות שבזוזה — אך לפחות לא היו גם העובדות שלו מתיישנות בשל המ־אורעות.

הדבר שליבנה מאמין בו איננו, למעשה כה חדש ומהדהד כפי ש־עשויים היינו לשער. על־פי הת־ייחסותו לשאלות מודרניות שב־מודרניות, כמו אקולוגיה, ולהיקף העליה מארצות־הברית. הוא שב ומאשר כמה חלקים קלאסיים של האידיאולוגיה הציונית של דורו. אין לליבנה ספק שהציונות היא תנועה משיחית, שבאה לשים קץ לגלות, אחת ולתמיד. אולי נובעת היא במידה מסוימת מקיום האנטי־שמיות, אך לא תופעה זו היא ש־יצרה אותה בראש־ראשונה. אדר־בא, ליבנה טוען ששורשיה העמו־קים ביותר של הציונות נעוצים בהדגשתו המחודשת, בימינו אנו, של "נצח ישראל לא ישקר".

אין ליבנה אומר לנו, אף לא בשורה אחת, שהוא מאמין באלו־הים, ואף־על־פי־כן מרבה הוא ל־צטט פסוקים מן המקרא וקטעים מן התלמוד, כדי לבסס את הטענה, כי ליהודים זכות שאין לבטלה על ארץ־ישראל. הוא מדגיש שמשמעות קיבוץ־הגלויות היא סיפוק הקשר ישן־חדש לפריצת מסורתם והת־בותם המסורתית היהודית בבינן של היהודים. אותה מסורת כוזה לליבנה עם התרוששות האדם, הפרט, על ידי חיים ביישובים קט־נים יותר, מתוך קשר הדוק יותר עם הטבע, והוא שוקד מאד להוכ־יח, שבעיות כה אקטואליות כב־עיית האקולוגיה יבואו על פתרונן על־פי הדוגמה שישראל נותנת כבר עתה על ידי השימוש בשמאבים. כן הסיכום ברור, שהנקודה העי־קרית היא, כי הבית השלישי ה־מוקם הולך עתה, וזכות־קיומו ה־עיקרית היא התגשמות הנבואה ד־האחרית, שיהיה "אור לגויים".

כל מי שקרא ספרות ציונית, אף בצורה שטחית ביותר, יכול לשמוע בסיכום זה את הדיהם של אחד־העם וא.ד. גורדון, ובצורה ברורה אף יותר הדי השקפתו של הרב קוק, שאותו מצטט ליבנה לעתים קרובות יותר, מסיבות אינטלקטוא־ליות גרידא יש לשאול את השאלה, שיחזקאל קויפמן שאל על אחד־העם: "מאיזו סיבה, חוץ לאמונה הדתית באלוהים שבחר בציון, מד־גיש הוא את האופי המחייב ואת העליונות של המסורת היהודית ד־אין זו שאלה אינטלקטואלית גרי־דא, ויש לה משמעות חשובות. מער־כותנו ליהודים עם ערבים ועם נוצרים כאן בארץ־הקודש היא גם דתית וגם היסטורית. ליבנה, שהוא מאקסימליסט בעניין ארץ־ישראל השלמה, מעמיד את השאלה כולה, על סמך כל הציטוטים שהוא מביא מן הספרות היהודית המקודשת, על דרג דתי. אם כך, הרי יש לנוצ־רים זכות להעמיד את תביעתם על מבסיסים, בשם מה שנתגלה להם לפי אמונתם, והמוסלמים בוודאי שהם זכאים לדבר באותה לשון ולסרב לוותר אף על שעל אחד מ־אדמת המאמינים. אם אכבם התנ"ך הוא האמונה שלנו לגבי הגדה ה־מערבית, מדוע יוותרו לנו האחרים לגבי מה שניתן להם בספריהם ה־קדושים? כמאמינים אורתודוכסים אמיתיים מאמינים להכריע על שאלה זו באותה, שאין להם ברירה ד־שיד אלוהי ישראל תהיה על ה־עליונה; אך אני בתוקפה במיוחד לקבל זאת בפעם של אדם כה מר־דני כבר אליעזר ליבנה.

ההקבתיה, במישור הכאן הפג־שיו, קשורים אנו היהודים לארץ זו בכל לבנו ונפשנו — אך גם לגבי אחרים היהה כאן מעורבות, אולי בדרגים שונים, אך דרגים ש־הם בכל־זאת מוחשיים לגביהם. גם להם יש בה זה, אם לא כבל גלות, הרי, לפחות, כשל קהילות בכל רחבי תבל הנושאות עיניהן לארץ זו. האפשר לאזן תביעות, מסורות והיסטוריות שונות אלה ב־איזו מערכת של תנאים הפועלים בעולם החילוני, רשהם אך הוק, או שאפשר להפתית את המידה. אם אין היא עמדה קדושה — או, מה כבל־ע יותר, קדושה שאלה? אם מכריזים מלחמת־קודש דתית בשם עמדתנו היהודית, הרי מוכיחים ה־סבת מלחמה כזאת שמיה, ודבר דרך זו רובץ הבורקה.

בדרג אחר מוקשה בעיני הטיעון של ליבנה, כי ישראל עתידה ל־היות, או בעצם כבר הולכת ונע־שית פתרון לבעיותיה של החברה המערבית. העבר ליבנה לאחרונה ליד בתי־הזיקוק המבריחים על חי־פה וראה את הביוב הפתוח ש בדרך? האומנם היה באבת בתל אביב? האבון הוא באבת של יש־ראל פתרה את בעיות ההתבססות העירונית והשימוש לרעה בסמ־ים לאומיים יותר משפתרה זא. כל חברה מערבית אחרת? אם היה עליו לצריך ביקור בהמאש איבי גופל אף כבבו בלהט לש־כוזה של ישראל, אף שאני ה את חיי ברובם בחוץ־לארץ. א הנה נבהכל בעינים פקוחה וב בהבעיות של ישראל, ולבעשה ש העם היהודי בכללה, לפתור או הן העובדה שאנו עצמנו מ־שפה צבוקות על ידי המאה ה־30. זה אף הפכה אותנו להבונים, לא פח בכל גורם אחר במערב. אנו נמ אים עדיין בדרך, ובוודאי שאי נועדים בראש אלה, שפתרו א בעיות המאה ה־30.

הרגשתו המשיחית של ליבנה מני־עה אותו לחשוב שקיבוץ־הגלויות כבר מובטח — כי הנה, האמריקאים באים. הלוואי שכך היה הדבר. א האמת היא שאין הם באים, א התכתבה העליה ב־10,000 בש־נה כתב את ספרו, כלומר ב 1971, הרי ב־1972 באו רק כ יותר כבחציה הבספר הזה. מעל לא היתה עליה בקנה־מידה גדו לישראל, — אף לא, אולי, התח הלה הנוכחית של העליה הרוס — מבלי שנגרמה בין הצער ע־ידי אנטישמיות רציניה. ברגע בגוף היהודי האמריקאי סצרה מלות פה־ושם רעבים, אך לא א כישמיות חזונית מן הסוג הגורם לעליה המונית.

אין להבין מדברי־ביקורת חרי־פים אלה שכאילו אני שותף למר־בית הלוכו של ליבנה. אני ציוני ולכן חולם אני יחד עמו על ישראל שתעביד אדם חדש, אדם שיתב כי יהיה יחיד־בבינו, כיון שגדל בארץ־ישראל. אני מקווה ומתפלל שהחברה החדשה זו תהיה לשאור המתהסים את העולם. אני יודע ש עדיין אין הדבר כן, ולדעתי טועה הוא להעמיד בעיות של הזולת לא כנגד בעיותינו אלא כ נגד הלוכותינו. ואחר־כך לספר לפני עצמנו שאנו טובים יותר. ליבנה חושב שהגענו. אולי הוא חושב כך מפני שהוא יושב בירוש־לים וחוכר את א.ד. גורדון. אני חושב שעודנו בדרך.

לאחר שנהגתי בו בחריפות כזאת, אולי צריך הייתי להחמיר באותה מידה עם עצמי. ייתכן שאני חד סב כך כפני שאני עצמי עודי ב־פרבר של ניו־יורק ודווי נמצא בעצמי בדרך — אך אפשר גם ש־אני סבור כן, מפני שנותרה מעלה אחת בראיית דברים מהפרספקטי־בה — אף זו של ניו־יורק. לעתים קרובות רואים גם את הדברים כפי שאחרים רואים אותם. ציון היא ה־חלום הגדול, העמוקה בתקוות הדו־רנו. בל נהפוך אותה לתקוה שלא תיאמן על ידי טענות גדולות מדי לגבי המגיה הנוכחית.

*) אליעזר ליבנה, "ישראל ו־משבר הציויליזציה המערבית". הוצ־את שוקן. 239 עמ'.

★

שמחי
שמעת עצת מחושי
ודבקי כמו אזוב
בקיר ישן.
קומי קומי
בחוץ שמים בלי תכלה
קומי
המחושים לוחשים
שבכסלי סתו —
אף כנפים אין נושרות
על סף החרף.

בסתוי נושרים רק עלים
שהצהיבו.
בחוץ רוח כפרק הרים
עופי עופי
עם צפרים נודדות
טובעות לפעמים
או נתקעות בקרח
(כך שמעתי)
אל תפחדי ממות.

זלדה

זרובבל גלעד

רימון בסתיו

א
העיר האדמים התלקחה
באש של נחשת
קלל.

מצוקה:
הרחמן ירחם,
הרחמן. —

ב
חלל לבו
הגזע היגע
נאנה.

ובעוד הרוח מערבל
בעלים
הקיפה אותי האש:
איש מבקש על נפשי
רק מאמץ אל לבי
חירך עינים,
מגע חרישי,
מלה.

אני עוצם את עיני
ועיני בוערות
כעיני הצלוב של אל־גרקו
וגופו המאיר.

זרזיר אפר
על אמיר הרמון
והרמון לפני עירם
ומריה.

ד"ר אביב כהן

התחדשות בשירתו של ישראל אפרת

זכויות רבות לו לישראל אפרת בשירה העברית החדשה, אשר זה כיובל שנים הוא מפרנסה בשלילים באמנים. ספרי שירה רבים פירסם בהכתבו בארצות־הברית ובעליותו הוס־יף יצירות חשובות בעלותו ליש־ראל ובהתיישבו בה. אך לא ההיקף הנרחב של יצירתו הוא עיקר אלא ההתחדשות המתמדת, חיפושי הדרך שלו, ניסוייו הספרותיים, נכונותו ה־מתמדה לשנות, להתמודד עם החדש, ומכאן מתהבכים אף המהפכה הג־דולה והשינוי הבולט בדרכי שירתו בישראל, מהפכה אשר שורשיה כט־תמנים כבר בקובץ שיריו "בין חו־פים נסתרים" (1) ודיכוחה מבור על שיריו החדשים ובולט בקובץ שיריו החדש "אלול כולו חודש של שירים" (2).

בקובץ שיריו הראשון "שירים" (3) מנסה ישראל אפרת לנסח לראשונה את ה"פואטיקה" שלו, להביע בשו־רות שיר את תפיסת־עולמו היצי־רתית, הוא מודע למאבק הקשה של המשורר עם החומר וחש ביסורי־היצירה. היצירה דורשת מן האמן את תמצית חייו. אין היא שעשוע או התהכלות אסתטית שלווה, אלא כולה תביעה וכוחה כוח עריץ ו־מישבצר. בשירו "הלוכו של אמן" הוא מעלה את דברי גוף־השיש ה־מתחייה ופונה אל הפסל הדורש את הדמות הגנוזה בחומר ואומר: "את כוחך תמך, / את כל לשדך, כל חייך אדוהש, / — — — — / אני היצור, אתה הוא היוצר — / גורה לך מפני יצורך..." כאן הוא חוזר ומבטא את תורת השיר שלו ותוהה על מהותה של היצירה הש־בויה בתוך האין והרתוכמת כהור־כו. אין הוא חדל לבחון את סוד הולדתו של השיר, להתמודד עם דרכי היצירה, להתחדש תמיד כט־נקודת־המוצא ההתייחסית־ההגותית ש־בה כמתגות היראה והיופי, הוא שורש חיפושיו השיריים ואף כבור־הב. אפרת נתון כולו בתהליך מר־דע של יצירת יופי, של רקיבת צו־רה, והרוה בריאת יש בכחון של כלים, רדיפה כתמדת אחרי כספית היצירה, אשר כתכתה גולה: המ־קנית ומשתנה ומתגוונת. "טיפת כסף חי הקפה במשך הזמן טיפת זמן / שבאצבע שיא חיי אני דולק אחריה, / — — — — / לחוש טיפת זמן בבריות ראשי אצבעותי / כוש־זום של זבוב — / רוחי התוהה עוד רודפת אחריה מלוא כל השולחן" ("כספית").

לכן שיריו הראשונים מתגלה אפ־רת כאדם כמה ליופי. וגעגועים אלה כמ־אים את יצירתו המכבה לתת מ־ ־ לרגשי התפעלותו מרבבות בי־טוי היופי שבקיום כולו. כך מכ־רין הוא בשירו — "די לי כי אש־... ר מאחורי, במדבר הריק האפור, כשפול של שלולית יופי..." בישתו זו הביאה בבקרים רבים לתפוש לא נכ־ את כלל שירתו, לראותה כשי־רה קלת־חיים, סגורה בפני רוחות רעות, מסוגרת בפני היגון והכאב. דברים אלה מופרכים כיסוד. אמנם קיימת ב־ירתו נטייה הארכניססית, אך רבים בשיריו מבקשים לחדור לעומקם ...: הדברים, לחשוף את המשמעות המסותרת מאחורי ה־לבושים של היופי וההדר; בכמה משיריו, כמו "דלי", "אן תלכי" ו־אחרים, מוחשות התהום האפלה, ש־על פיה ניצב המשורר הבוחר ביצ־חיים להתבשם בפרחי ההן הגוס־סים בשוליה, אך מכיר בקיום ה־תהום ומודע למסתרי מהתהכית.

עבירה זו על האין והתרושתו הג־יוסרה בהלאות, לדעת אפרת, תפ־קיד חיוני ומרכזי בתהומי האסת־טיקה. במסה הקטנה "פחד ויופי" שנתפרסמה בימים אלה הוא כותב: "אין היופי נבנה אלא עם כניסת האין. השמחה בבית בעשית אמנות רק אז כשהעצב עומד על־יד הדלת הפתוחה. וכה שאומר שירה באדם הוא לא מה שהולך וגדל אלא מה שבה־בעתה הולך ופוחת, הולך ו־נפרד, ובמילא רגיש כל־כך" (4).

התחושה הקלילות בשירתו של אפ־רת נוצרת בעיקר על־ידי המקצב השירי, מיבנה הטור השירי ואיכו־תו המוסיקאלית בשירתו. המוסיקאליות השירית שלו מבתגת את הפאתוס, מרככת את עוצמת ה־זעזוע וכאילו דוחה את הצער וה־כאב.

כן הלירקה ומן הניסויים הספ־רותיים בתחום הבאלאדה פנה אפ־רת אל האפוס, שהגיע לשכלול ב־יצירותיו "ויגוואמים שותקים" ו־"זהב" (5). ביצירותיו אלה הצטרף ל־חבריו הסופרים העברים באמריקה, ששאפו לספוג לתוכם את המורשת ההיסטורית־ההכבית האמריקאית, שביקשו להעמיק שורשם בארץ ה־חדשה, שבה היו מהגרים, על־ידי פנייה אל המקורות העממיים של שירת אמריקה. כזה היה בניכין בתחום סילקינר ב"מול אהל תימו־רה" שלו, שכרכה ב"שירת מנב־רוח", גיבורו של שבט אינדיאני קטן. סילקינר היה הראשון שהכניס לספרות העברית פרקי אפוס אינדי־אני ופתח לפני השירה העברית באמריקה אופקי ביטוי חדשים. סיל־קינר השפיע רבות על אפרת, שהש־תייך לחבורת המשוררים העברים שהתלכדו סביב סילקינר ואף הלכו בעקבותיו. לחבורה זו השתייך גם אפרים א. ליסיצקי, שב"מדורות דו־עכות" שלו העלה עולם נוסך והוא ר־כליון, עולמם של האינדיאנים המתנגשים עם תרבות הלבנים וב־"אהלי כוש" שלו נתן ביטוי לשירת שחורי־העור. כאלה היו אף הלל בבלי ב"מיסיס הדסי" ובתרגומיו ה־עשירים כשירת הכושים, יצחק דיל־ברשלג ב"שירי הכושים" ואחרים.

לא נתעכב כאן על האפיקה צות הנבע של אפרת ב"ויגוואמים שות־קים" וב"זהב", הראויה לדיון מיוחד ומקיף על מרקם ההשפעות הספרות־יות של אדגר לי מאסטרס ואחרים עליה ועל הרומנטיקה המקורית היהו־דית שלה לשירתנו. נציין רק את ניסוייו המוצלחים בציור האפי ה־מפורט של חיי האינדיאנים, ואת השילוב המעניין המקורי בשירתו של קטעים אפיים, קטעי־הגות ו־קטעים לירויים עגוגים.

בדמות חדשה מתגלה אפרת בס־פריו "גורל ופתאום" ו"בין חופים נסתרים", ובעיקר בספר שיריו ה־חדש "אלול כולו חודש של שירי". ניתן להצביע על תהליך של התחד־שות מתמדת בכתיבתו, התרחקות ממליצה, מרטוריקה פאתטית ומבי־טוי מרומם והגיגי וניתן להבחין בהתגדיות של דרכי־הכתיבה. רבים ומגוונים הם שיריו החדשים, אך לא מיגוון הנושאים הוא עיקר אלא דפוסי הביטוי החדשים של אפרת, פשטות וצלילות ניבו, תפישתו ה־חדשה את מהות השירה, את תפקי־דה של המלה בשיר על איכותה ה־צלילית, משמעותה הפיוטית, איכו־תה הצבעונית ומערך האסוציאציות שהיא מעוררת. לכאורה, גולשת שי־רתו אל הפרוזה, אך מתוך הפרוזה צומחת איכות שירית חדשה, מרו־כזת וכנה.

על מעט ספרי שירה ניתן לומר שכולם שיר. דומה כי לא יקשה לומר זאת על ספרו האחרון של אפרת. זה השירי ביותר בין כל כרכי שירתו הרבים, המובחר ביותר, המשוחרר מכבל של יסודות חוץ שיריים, של כוונות, לגיטימיות אמ־נם אך מכבידות ומדעיכות את ה־שיר, של ציור חיצוני, הנבצות הר־בויות בתעות וכדומה. רבים מן השירים בספר הם תבנית של מלים והם שופעים שורות־שיר מרוכזות ומפליאות ביופיין.

"אלול כולו חודש של שירי" מת־רונן כולו בשירת סוף הקיץ וערוב היום, שירת האדם המפקד את הזמן שכולו נעשה עבר — "אתמולים יושבים בצל מרפסות / לכל אורך הרחוב ומקומים / אחד אחד את פני / והכול ללא קול, רק ראיים רחובים / גם הכול מסתכל מה־ראי / ראיים כל תמולים. / ואי־זו פקעת מאירה של אושר וצב חן: / ראה הכול טב, הכל טב, הרקליט, / הכול גז. / במו עינו של הזמן האצורה הכול מפעפעה" ("על זמן ועל הרק").

קובץ שיריו הקודם, "בין חופים נסתרים", היה, כשמו, שירת אדם בין חופים — ואילו הקובץ האחרון הוא שירת האדם שהגיע לחוף, והוא התה בראות הדרך שחלפה, שלי־גביו יש לזמן איכות חדשה ולראייה פכחון חדש. אף שירי הקובץ החדש ספוגים הגות, אך גם זאת הגות מסוג חדש, הגותו של אדם שביקש להשיב את העולם בכוח ההגות, ב־כוח הידיעה ונמצא בסופו של דבר "מין יציר / שיודע הבון דעת בלי דעת מה זאת הוא יודע / שמושיט זרועות בחלל בלי דעת בדיוק לאן / ודופק בהרכה על חוזה בלי דעת החוה על שום מה..." ("על זמן ועל הורק").

הרבה משירי הקובץ החדש הם שירי זכרונות של הדרך והבראשית, אך זכרונות אלה נקיים מנוסטאלג־יה ומרגשות משהבכה; אלה זכ־רונות שהם חלק מן המהות, געגו־עים של האני אל מה שהוא מהותו, אל אותו סך־הכול של מראות ור־שמים, קולות וצלילים, פגישות ו־פרידות, שהם־הם החומרים היוצרים את האדם.

התחושה של ערוב היום אינה מטשטשת את ראייתו של אפרת, אינה מצעפת את מבטו בצעיפי אר־גמן, כשהכול הופך נוגה־מרגש, כחולם ב"פילטר בגעגועים", להיפך, ראייתו מתחדדת ושירתו הופכת שי־רת המראות הצלולים, הראייה ה־חודדת — "אלול כולו החודש של שיר, דיוק שבדיוק ובהירות שב־בהירות, כמו הכל חיתוך יהלום תוך זכוכית".

(1). ישראל אפרת, "בין חופים נסתרים". הוצאת "דביר", תל־אביב השכ"א.

(2). ישראל אפרת, "אלול כולו חו־דש של שירי". הוצאת אגודת הסופ־רים העברים בישראל, ליד "מס־דה", רמת־גן 1973.

(3). ישראל אפרת: "שירים", הו־צאת "חברים" ליד "מצפה". אמרי־קה—תל־אביב, 1932.

(4). ישראל אפרת: "פחד ויופי", מאזנים, שבט תשל"ג, עמ' 88.

(5). ישראל אפרת: "ויגוואמים שותקים", הוצאת "מצפה", תל־אביב, תרצ"ג.

(6). ישראל אפרת: "זהב", הוצאת "ספריב", ניו־יורק, תש"ב.

בריטן ז'יל

הפיסול הציבורי החדיש — תרבות או מגיפה

המטייל הישראלי ימצא יצירות פיסוליות במקומות הבלתי־צפויים ביותר — גם בנוף הפתוח וגם ב־סביבה העירונית. פסלים מתנשאים בכיכרות ציבוריות, לצידי הדרכים, בלב היערות ועל פני גבעות שלמות. לעתים מזומנות נשמעת הטענה: "הארץ מתמלאת פסלים". לאדם ה־ממוצע נראות בוודאי רוב היצירות כהתגלמות המודרניזם באמנות ו־הוא מניח שמאחורי הקמת יצירות אלה עומד צוות של מומחים, אשר נתמנו מטעם גוף ממלכתי או עי־רוני, האנשים אלה בוודאי "יודעים מה שהם עושים", על יסוד הנחה כזאת אפשר היה להסיק שפריחת הפיסול הציבורי היא תוצאה של שגשוג תרבותי, ושהיצירות הממל־אות את הארץ הן יצירות־מופת כו־לן. האומנם כך הדבר?

התשובה הכנה חייבת להיות שלי־לית. רוב הפסלים במקומות הצי־בוריים אינם יצירות־מופת ואפשר לפקפק בערכן האסתטי והפונקצי־יונלי. רובן מוזמנות על־ידי גופים ציבוריים שונים, ללא ייעוץ אמנותי ומקצועי של מומחה המעוניין או המסוגל לשפוט את היצירה על־פי קריטריונים נאותים של אמנות ו־ארכיטקטורה.

חוסר־ההבנה נובע ממכלול של בעיות, הטבוע בתפיסת הפסל הצי־בורי. לא המזמינים וגם לא האמנים לא ניסו עד כה לברר שאלות מהו־תיות אלה. ראשית לכול יש להב־היר, לשם מה בכלל כדאי להציב פסל במקום מסוים. האם הוא ימלא שם תפקיד מוגדר? כלומר, האם הוא חייב להשפיע על הצופה? ואם כן, על איזה סוג של צופה? — צעיר, או מבוגר? בעל השכלה גבוהה או ציבור רחב ככל האפ־שר? ובאיזו צורה הוא צריך ל־השפיע — מקרוב או מרחוק? האם עליו להציג, לעניין, לשכח, לעורר כבוד, זעם, רצון לגעת בו או סתם להיות קישוט חיצוני?

את הפסלים הרבים והשונים המו־צבים ברחבי הארץ אפשר לחלק באופן כללי לכמה קטיגוריות רח־בות: פסלי הנצחה, פסלים שהוצ־בו בגלל ערכם האסתטי, ופסלים בעלי תפקיד חברתי או סביבתי. אין ספק שניתן לשלב את התכונות האלה, בתנאי שעושים זאת מתוך הבנה, אך אי־אפשר לערבב אותן!

✶

פסלי הנצחה הם הנפוצים ביותר. יצירות מן הסוג הזה באות בדרך־כלל להנציח מאורע היסטורי או לכבד זכרו של אדם. לעתים קרו־בות בא פסל מן הסוג הזה לכבוד את זכרה של קבוצת אנשים או של אדם אחד, שהקריבו את חייהם או שירתו חברה מסוימת. המסורת ה־אמנותית של מצבות כאלה היא ארוכה ויש בה מספר אספקטים קבועים. אם המשמעות של הפסל אינה ברורה לכול, הוא אינו משיג את מטרת ההנצחה. וזוהי אחת הסי־בות לכך שהמוטיבים בעיטורן של יצירות אלה הם מוטיבים המקובלים זה מאות בשנים. אולם לאחרונה דוחה במידת־מה העולם המודרני ה־מערבי את מצבת־הזכרון, בגלל הת־גברות התפיסה האידיאולוגית, ש־צרכי האנשים החיים חשובים יותר מהנצחת העבר. במאות שעברו היו רוב האמנים קשורים בצורה זו או אחרת ליצירת פסלי־הנצחה, ואילו בימינו האמנים כבר כמעט שאינם עוסקים בסוג זה של פיסול.

המציאות הישראלית, עם מלחמו־תיה ומעשי־הגבורה שלה, עוררה מחדש את הצורך במצבות־הנצחה. עד כדי כך, שהעיריות ויחידות־צבא מתחרות ביניהן בהקמת אנדר־טאות ומצבות כפוליות. מוסדות אלה מחפשים בדרך־כלל אמן פרוג־רסיבי, אך לא אוואנגארדי יותר מדי, לביצוע המשימה. התוצאה היא, שמספר קטן של אמנים הפקיד לאחרונה מספר גדול של יצירות ברחבי הארץ. רבים מן האמנים האלה היו לפני שנים מספר אמנים אוואנגארדיים, שפעלו לקידום ה־אמנות על־ידי יצירת פסלים בעלי צורות חדשות ומעניינות; על־פי רוב פנו עורף לפיסול המונומנ־טאלי המסורתי, כדי ליצור מורפו־לוגיה חדשה, המבוססת על החיים המודרניים. אך כאשר גבר הביקוש לאנדרטאות, לא עמדו האמנים ה־לו בפיתוי. הם חזרו לפיסול המונו־מנטאלי, שממנו הסתייגו כאשר היו אמנים אוואנגארדיים, תוך כדי שמירה על המורפולוגיה החדשה שפיתחו. במלים אחרות, הם מנסים לשלב את האמנות המודרנית ביו־תר עם מסורת אנדרטאות־הזכרון; הם הפכו לאמני הממסד בתוך ה־ידיעה, תוך שמירה על צורות שב־עצם אינן מתאימות לצרכיה של ה־ציבור הרחב, שהצורות האוואנגאר־דיות אינן מדברות אל לבו. יתר על כן, לא זו בלבד שהמורפולוגיה של האמנים האלה הועברה לסוג מסוים של פיסול — כלומר, אנדר־טאות — אלא היא הועברה לכל סוגי הפיסול. התוצאה היא, שאין שום הבדל בין פסל שהוא אנדרטה ובין פסל המוצב ברחבת הכניסה של תיאטרון או בכיכר. אלה הם רובם ככולם פסלים קישוטיים, ומתקבל הרושם שהם באים להנצחת לא את הרעיון, אלא את האמן.

עירוב התחומים הוא כללי, ופס־לים שנועדו להיות קישוטיים נר־אים כמו מצבות, ואנדרטאות נר־אות לעתים כפסל קליל וסובב. רוב הפסלים האלה רמתם האמנותית נמוכה, והצורות החדשות לכאורה הן למעשה מיושנות ולא־מקצועיות. גרוע מזה — הן אינן מובנות לקהל שלמענו נוצר הפסל.

האספקט השני, הקבוע בתולדות האנדרטאות, הוא ההכרח בחומר עמיד. כדי להשיג את מטרת ההנ־צחה חייב הפסל להחזיק מעמד שנים ארוכות בתנאים של טיפול. רוב המוסדות אינם ערוכים לשי־מור היצירה בצורה מקצועית, וב־ארץ אין בדרך־כלל מודעות לבעיה זו. כתוצאה מכך הוקמו הרבה פס־לי פלדה צבועים. הצבע נמחה מהר, כמובן, והפסל הופך לגרוטאה חלו־דה. לעתים קרובות הוא גם נופל קרבן לחריטת השמות. התוצאה היא שהרבה אנדרטאות, אשר הוק־מו אך לפני זמן קצר, אינן משמשות את מטרתן בגלל צורתן המוזנחת.

נשאלת השאלה, לשם מה נחוצות האנדרטאות בכלל? מדוע, בעצם, אנו הולכים בעקבות מסורת אירו־פית־נוצרית של הקמת פסלי הנצחה בתקופה שמסורת זו כבר נדחתה בעולם המערבי המודרני? ובפרט, שהאנדרטאות הפיסוליות החדשות בארץ הן יצירות־אמנות מפוקפקות ואין בהן ביטוי ברור של הנצחה.

ישנן אפשרויות רבות ושונות ל־הנצחה. גם יער הוא ביטוי משמ־עותי, או שם של רחוב, גן ציבורי או בנין־כשהקים, ואפילו שדה התעופה ("קנדי" בניו־יורק). מה גם שבכל אלה יש מקום נרחב לשיתוף אמנים וארכיטקטים, שיש לאל ידם להבליט את אלמנט ההנצחה.

✶

הקטיגוריה השנייה של הפיסול הציבורי היא זו של הפסלים המו־קמים בזכות יופיים. פסלים רבים בסוג זה הוקמו לאחרונה בערי ה־ארץ. תפקידם הוא קישוט האלה שמעמידים אותם מאמינים שטבוע בהם איזה ערך אסתטי. גם כאן אפשר לשאול: מי קובע מה הוא יפה ולאיזה ציבור מכוונת היצירה. הבעיה העיקרית בסוג זה של פס־לים היא בדרך־כלל לא היופי הסובייקטיבי לגבי היפה או המכוער (אף־על־פי שגם כאן ההחלטות הן בדרך־כלל של חובבים ורוב המו־זיאונים לא היו מקבלים את האי־כות האמנותית של היצירות), וה־חסרון הגדול שלהם הוא בדרך־כלל המיקום.

אפילו הפסל בעל הערך האסתטי העצמי הגדול ביותר קשור לארכי־טקטורה שבסביבו. כלומר, ערכו הפלאסטי האוטונומי מצוק רק ב־מכלול הדינאמיקה המרחבית הנק־בעת על־ידי האלמנטים שבסביבו — כמו כבישים, עמודים, בתים, עצים, צבעים, תאורה, ועוד. פסל ציבורי יראה במיטבו רק במידה שהוכבן בשילוב עם הסביבה. ל־צער, רוב הפסלים בישראל אינם מתוכננים כך. על־פי רוב מכינים את הפסל בבית־מלאכה ו־אחר־כך מחפשים מקום "להתוב או־תו"; או, כאשר מדובר במסרה, מגישים מודל קטן של הפסל ומצי־ינים ב"הוכות קטנות לאיזה גודל יש "לנפח" אותו; ואביא כדוגמה את הפסלים שהוצבו לאחרונה בשדה־התעופה לוד. למרות שהפסלים עם גבוהים יחסית, הם נעלמים בין האלמנטים הויזואליים הרבים ב־שדה־התעופה. העיצוב המספר־סים הגדולים כשלעצמו בבניין ד־יפה בדרך־כלל הרבה יותר מבעיד הקהל ובועצו יותר את תשומת־לבו. כדי להציב במקום זה לא היה צורך לחשוב במושגים של פסלים מוגדר־ים כשאלים בסוג זה.

✶

קטיגוריה נוספת היא הפיסול ה־ציבורי החברתי והסביבתי. סוג זה עדיין אינו נפוץ בארץ. הכוונה כאן היא לא דווקא לסוג מסוים של פס־לים, אלא יותר לגישה שהאמן מביא בחשבון את הצרכים של החברה שאותה הוא משרת. יש באפשרותו לעזור לעצב מגרש־משחקים, כיכר ציבורית, כביש, אזור מגורים; לצור־

(המשך בעמוד 19, טור 2)

אהוד בן עזר / ספרי דורות קודמים

עם נסוך תרדמה לאוסקר באום

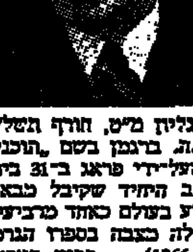

בחוברת האחרונה של "שדמות" (גליון מ"ט, חורף תשל"ג) מצאתי מכתב של אוסקר באום אל ש.ה. ברגמן בשם "תוכניות לתיקון העולם"*, שנכתב בזיננבורג, שעל־ידי פראג ב־31 ביולי 1919. בהערותיו למכתב, שהוא המכתב היחיד שקיבל מבאום, אומר ש.ה. ברגמן, כי אוסקר באום ידוע בעולם כאחד מרביעיית הסופרים, שמאכס ברוד המנוח הציב לה מצבה בספרו הגרמני Der Prager Kreis (החוג הפראגאי, 1966) — פרנץ קאפקא, מאכס ברוד, פליכס וולטש ואוסקר באום. סקרנותי נתעוררה לק־רוא ולדעת מיהו ומה כתב אוסקר באום, וכמו כדי לצרני בהגש־מת חפצי נזדקר לנגד עיני, כמעט באותו שבוע, ספרו שתורגם לעברית "עם נסוך תרדמה", מעל מדף בספריה העירונית. על־פי המונוגראפיה הקצרה, "המחבר וספרו", שצירף מאכס ברוד לספר, ועל פי הערותיו של ש.ה. ברגמן, אני מקדים לספרו של באום את פרשת חייו.

אוסקר באום (1883—1941) היה עיוור. עינו האחת היתה חלשה מלידה ואחרי זמן אבד לגמרי כוח־ראייתה. עינו השנייה נפגעה בהיותו בן אחת־עשרה באבן שנזרקה בקטטה של ילדי בית־הספר, הוא התעוור לגמרי, אמנם, אומר ברוד, בשל העובדה שעד שנתו האחת־עשרה עדיין ראה את העולם, יכול היה לתאר את חיי פקוחי־העין בכוח זכרונו המפליא. אדם שלא ידע על עוורונו לא יכול כלל להעלות על דעתו כי אלה הם תיאוריו של סומא.

הוריו שלחוהו להתחנך בבית־הספר היהודי לעיוורים בווינה, ועיקר חינוכו היה בתחום המוסיקה — נגינה בפסנתר, תורת המוסיקה והקומפוזיציה. באום לא הסכים לחיות באווירה הפי־לאנתרופית המתחסדת־המתוקת והאופפת את העיוור. במוסד שבו התחנך, מצא, כנראה, רוח מצמצמת וחוסר־הבנה. ספריו הראשו־נים היו מלאי מחאה נגד מוריו, והיא הפכה למחאה נגד המשפחה, נגד מחנכים בכלל, נגד כל עולם האנשים הרואים. באום ראה בגורלו האישי גורל המטיל עליו תפקיד להיאבק בכל מיני עוול. מתוך מרירות וצער, כשהוא נעזר במין מיהוד של הומור, הוא נלחם כנגד הרחמים, שמגלים הפיקחים כלפי העיוור. אין להפריד את חייו הפרטיים של באום, אומר ברוד, מחיי המשורר והיוצר. ודווקא עובדה זו מעידה על גדולתו. באום חי כאחד הגיבורים שלו, גדוש מרץ ועומד בתוקף מול פני החיים. עד־מהרה מצא את דרכו לעצמאות, בראשונה כנגן־עוגב בבית־כנסת, אחר־כך כמורה לפסנתר, ולבסוף כמבקר־המוסיקה הנכבד ביותר בפראג, שביקורתו היתה בלתי־משוחדת, שלמה, מעמיקה ומלאת־חבה.

הרומאנים שלו, שהופיעו גם בתרגום לאנגלית, לצ'כית ולשפות אחרות, ועבודתו ברדיו פראג, עמדו עד מהרה בשורה הראשונה. הוא נשא אשה ובנה לו בית משלו בגיל צעיר, כשה־בריו עדיין גרו בבתי הוריהם. ברוד מספר כי באום יצר שפע של קומפוזיציות לפסנתר, אך לא העלה אותן על הכתב, אלא היה מנגן אותן לפני ידידיו. ועוד הוא מספר: "רבות אפשר לספר על ידידותנו, על היחסים המשונים שלנו לפראנץ קאפקא, שבאום גר אתו זמן־מה באותה דירה (מכתבי קאפקא לבאום הם מן החשובים ביותר), לפליכס וולטש; בראשית מארס 1941 מת באום אחרי ניתוח (בפראג, המשועבדת לשלטון הנאצים). הכאב על מותו הפתאומי הוא עדיין כותם על שפתי. בחוגנו שלנו, "החוג הפראגאי", היה אוסקר באום בלי ספק החזק ביותר, השלם ביותר, אף כי (ואולי דווקא משום כך) הוטל עליו לעמוד בפני ההתגברות הקשה ביותר." (עמ' 239). משנת 1933, עם עלית היטלר לשלטון, זרמו סופרים יהודיים רבים מגרמניה לפראג, כפליטים, ואוסקר באום מצא תמיד למענם מקורות עזרה, גם כאשר חבריו התייאשו כבר.

מבין הרומאנים שלו ראוי להזכיר את "הדלת אל הבלתי־אפשרי", את "נקיון־הכפיים המרושש", שהוא רומאן העיירה היהודית, על היחסים בין יהודים, צ'כים וגרמנים בעיירה צ'כית קטנה לפני מלחמת־העולם, וכן "זכרונות של הגברת מאריאנה רולברג", "לילה סביבבי" על חיי עיוור, ו"שני גרמנים", המאבק של הניצוץ האנושי האחרון בגרמניה על קיומו.

"יצירת־המופת של באום, לדברי ברוד, היא ספרו האחרון: "עם נסוך־תרדמה". באום מתאר, על יסוד תעודות היסטוריות, את מדינת הכוזרים, אשר שליטה קיבל עליו את דת ישראל בשנת 733, והוא מתארה כמדינה של סובלנות שלא היתה כדוגמתה בכל העולם בימי־הביניים. הוא רצה להראות בה דוגמה יהודית־מדינית למה שמסוגל לחולל כוח־יצירה יהודי־מדיני אשר נשאר נאמן למוסר היהדות, מוסר ה"שלומים" ויראת־השם.

גיבור הסיפור ההיסטורי הוא בולאן, ילד יהודי מורד ורב־כות, אשר דוחה את מידת הכניעות והלמדנות הסרת־התכלית, המובילה לפאסיביות, של יושבי שכונת היהודים בעיר־הבירה של מדינת הכוזרים. בולאן עוזב את הלימודים, מלקט סביבו בני־חיל יהודים, ונעשה ראש לחבורת יהודים צעירים עצמאיים המאמינים בכוח ואינם סומכים על עזרת השם בלבד. אלוהים מצוי בכל אדם ועל־כן חייב כל אדם לעזור לעצמו ולעמו ואסור לו לסמוך רק על חסדי השם, אומר בולאן. והוא נתון בויכוח מר עם זקני העדה היהודית, החוששים כדרכו, נזקקים לו בשעת צרה, ועם־זאת רואים בשימושו בכוח־הזרוע כמין בגידה באידיאה של היהדות המתנשאת לאחות חיי הגויים, אשר למרות הבטחון שהם בוטחים בכוח־הזרוע סופם כליה, משום שהכוח נעשה מכשיר לעצמו והוא חסר כל משמעות רוחנית.

בדרכי עלילה נפתלים של תככים, אהבה ומלחמה מצליח בולאן להביא לעמו ישועה אחרי שכמעט לא נותרה עוד תקווה. הוא ניחן בתכונות של פשטות ומנהיגות טבעית, וסופו שנעשה לחד־קאה, כלומר לשליט העליון על כל ממלכת הכוזרים, והמסכים לקבל עליו את השלטון רק לאחר שהכוזרים מקבלים על עצמם את הדת היהודית, מרצון ולא מאונס.

מבנה הסיפור רומאנטי מאוד וגדוש הרפתקאות והפתעות. לעתים הוא נקרא כמעט כסיפור הרפתקאות לבני־הנעורים. ואולם תוכנו האידיאי אינו נעדר חשיבות גם כיום. "כל העמים נסוכי־תרדמה הם, אבל היהודים יש להם מעוררים אדירי־קול ביותר, בלהבים ביותר, לא רק בקרב נביאיהם, אלא גם בקרב אויביהם", אומר באום במוטו לפרק השני בספרו. ובעצם, יש כאן שני עמים נסוכי־תרדמה בסיפור ההיסטורי. מצד אחד, היהודים, שמחזיקים בדת אמיתית ובאמונה נעלה ביותר, אך כוח אינו עומד להם בשעה של צרה ואיום לקיומם; ומצד שני, הכוזרים, עובדי־אלילים ברובם, המתנודדים בין נצרות לאיסלאם, שכוח רב בידם אך אינם יודעים להשתמש בו בתבונה והם נוחלים מפלה צבאיות וניגפים לפני צבאותיו של גיארה, המצביא הזקן של הכליף היישאם היושב בארמונו הלבן בדמשק. המאקאן האחרון של הכוזרים מרגיש בחסרון ולומד להכיר ולאהוב את היהדות ועורך את הויכוח המפורסם, שעליו מספר ר' יהודה הלוי בספר הכוזרי. ואולם המאקאן נרצח, ורק לאחר מותו עולה בולאן, הקרוי מעתה עובדיה, על כס השלטון.

המשמעות האקטואלית של "עם נסוך־תרדמה" היא כפולה. קשה שלא לראות בו אנאלוגיה מקיפה למצבם של היהודים בקרב הצ'כים וגם הגרמנים: לאלה אמונה בלא כוח מעשי, ולאלה כוח רב בלא תושייה, ועל שניהם לדעת להסתדר יחד כדי לעמוד בפני סכנת האויב אשר בחוץ. ואולם המשמעות היותר אקטואלית היא בזוית האפשרות להגשים את האידיאה הרוחנית של היהדות, המתפסת כבעלת ערכים אנושיים אוניברסאליים, בתוך מדינה יהודית הלוקחת חלק פעיל בהיסטוריה ונשענת על כוחה ועוצמתה. החזון אשר באום הביע בספרו היא סינתיזה רומאנטית מאוד ואוטופית.

"מוקדש לבני ורעיי ליאו", כתב באום בשער ספרו "עם נסוך־תרדמה". ואולם בנו יחידו ליאו לא האריך ימים הרבה אחרי מות אביו. בהיותו ציוני נלהב עלה לארץ־ישראל זמן רב לפני פלישת היטלר לפראג, ונספה עם הנספים בפיצוץ מלון המלך דויד בירושלים, באותה פעולה של כוח יהודי, אשר אביו כה חרד בפניו בכתבו על ממלכת הכוזרים. מאכס ברוד, המספר על קצו הטראגי של ליאו, מציין בספרו, כי צרה באום, אלמנתו, שומרת את עזבונו הספרותי של אוסקר באום, הכתוב בכתב־עיוורים ומצפה לפענוחו. מעניין לדעת מה עלה בגורלו של העזבון?

* אוסקר באום: עם נסוך־תרדמה. סיפור היסטורי מימי הכוז־רים. מגרמנית מאיר מוהר. על המחבר וספרו מאכס ברוד. ספרית "שחרות", הוצאת "עם עובד", תל־אביב, תש"ט, 1949. 243 עמ'.

העורך: אברהם יבין

מלך הנפט

סיפור מאת אביגדור פלדמן

בלילה. אבלי בכיסה. רגע בא אי רגע כמו ראש נדבק לראש, להיות היה בשונה. רבה־לישונה. מסיחים בי האשמות וקללות. אני רוצה לדעת למה לא נותנים לי לצעות. אני רוצה להאשים את אבא שלי בכול. להגיד: „אני לבש בגדים של אבא שלי. אני לא מלך הנפט באמת".

אני שוכב בכיסה כמו טיפש דרוכ. זה כך אצלי: פעם אחת בעצותי על איזו קליפה על שטות ואז אני גוף לבן ועיניים כבויות.

כל הזמן הזה שאני גוף לבן ועיניים כבויות, המשאבה הגדולה בשדות נפט שלי אינה פועלת. בתוך גופי תשתי את הנעשות האחרונות. הזכרון זה יש לי ואני שב והתהפך בו. איך הלב שלי היה תלוי כמו מטוטלת. יורד צנים הגוף שלי המלא עד אפס מקום וזמרים מתנוקים.

הלב שלי שר: „תנו מקום, תנו מקום, אני רוצה להתגודד כמו רקד־ית". אבל בפנים היו מחשבות אחרות שעשו את הכול עבה וסתום. מטוטלת חתרה שם כמו אדם נחנק. הורדע הגדולה של המשאבה היתה כמו יד של שבר־כלי. אני רציתי לעזור לה. לחשוב מחשבות קלות, כחש־בות שקופות, כדי שהלב שלי יהיה כמו כלה יוצאה ובאה בוולדות על קשי. חשבתי על פרחים ועל ילדים, אך זה היה חיצוני. בפנים הכול נדחס וקשת תנועת המטוטלת התקצרה כל הזמן.

הסוחר בוברמן בא ועמד ליד מיטתי ואמר: „קח את עצמך בידיים, מי־אוס. אבא שלך מת, ועכשיו אתה מלך הנפט החדש". עד שלבסוף נעצרה המשאבה הגדולה והמטוטלת שבתוכי נהקשה כמו ציגן.

אני יודע שזו ברכה ואסור לי להתלונן. זה בדיוק מה שהמחשבות הרועשות שלי צריכות — עוגן. כשבאה הסערה, אני הייתי, כמו שכבר אמרתי, גוף לבן ועיניים כבויות ושום דבר לא יכול לפגוע בי.

כבר אחד־עשר הו־ים כאן מות אבי ומן הרגע ההוא שהכול ברח מראש שלי פניכה אל הגוף שלי ואני ככו בובת־טפורת איני יכול אלא להפיח ידי בפני ובבטני.

בערב יש בי כעין כוח להגות קצת על הקשר בין גופי הרפה ומשאבת הנפט הגדולה. פעם אחת אני אומר לעצמי: „אני מלך הנפט. אני הרוח הנפש של שדות־הנפט". הבלים האלה כובשות אותי. הייתי רוצה לחזור גליון עשרות פעמים, עד שיהיה לי דם חדש בגוף, אבל אז כבה אצלי אור עד הבוקר.

בלילה, כאשר אני חסר־אונים לגמרי, עושים פקידי־המס ביקורת יסוה בחשבונות שלי. מבקשים לתפוש אותי בחולשתי. באים אל חדרי מסירים אותי מהמיטה כמו מסירים כיסוי קרוע. מניחים אותי על הכיסא אני מקופל כמו פקעת צמר. אם קורה וברגע הזה אני מתעורר ומביט בם מבעד לעיני העצומות להחצה, אני לא זז, כי אני יודע, שהמבצב ראשון שלי הוא להיות חסר־הכרה וכל תנועה תפרום אותי.

פקידי־המס מוציאים את ספרי־החשבונות מתחת למזרן שלי. אין קום נסתר אחר. כאילו חקירה נראה השתוללה בחדר ולא הותירה פינה בריה אחת. הכול נאסף באור הסר־הגון של מנורה גדולה שהועמדה אמצע החדר וסבבה שלרכה ימים כמו גולגולת כתריה על כניפה.

אני חושב שהחקירה הגדולה של פקידי המס היתה לפני שבאתי לחדר. פיק־הזמן הקצר שבין כוה אבי ועד שנהייתי מלך הנפט החדש — חרד, ידוע ובטוח.

פקידי־המס מרכיבים על כחם מצחיות ירוקות. הם הופכים בסורי־פרות הארוכים, מסכמים אותם בלחש ולא מוצאים שום דבר. אפילו לא פרה קטנה של מאות סעיפי פקודות המס. הסוחר בוברמן דואג לכך התשבונות יהיו בסדר. רק אני לא מבין איך כל כה שקורה במוחי, דומה למסדרונות קופים, נרשם בספרי החשבונות בשורות ישרות וקצר־ות.

הסוחר בוברמן כתורצץ סביב פקידי־המס כמו היה נתעבת, מוכן תמיד הסבירים ארוכים. אצבעותיו הינכוה את הדפים כאילו היו בניין היקרים הוא מציג אותם בגאווה לפני חכמי המדינה. יד חזקה לסוחר בוברמן חשבונות.

פקידי־המס מקיפים אותו בשאלות, מצטטים בעל־פה ספיפים ארוכים בוברמן משיב להם בלשונם. כל ספרה יתורגה מן המשבצת, מעוררה שורת שאלות והסברים. כל כתם־דיו הוא תעלומה קשה לפקידי־המס. ם בגרדים אותו בסכין־גילוח, רק כדי לגלות מתחתיו את כתב־ידי העקום, בוך.

בבקרים, כשהסוחר בוברמן בחדרו, אני כנסה לעשות את החישובים. שורת כל המספרים שרשמתי ביגיעה גדולה כל־כך מהוקים בדיו כחולה. בוברמן הסביר את זה לפקידי־המס והם מביטים בי בתשובה של אמים ואימה.

חסרי־בושה הם פקידי־המס. אין להם כבוד לספרים. לאחר שאני תעורר, אני מוצא את הדפים כתורים כמו תלתלים שלי.

בבוקר בא הסוחר בוברמן כדי להלביש אותי חליפה. חוכה. עוד לא תשורותי וכבר אני לכוד בבד החום. הדשים הרחבים סוגרים על צוארי מו ידיים.

התשורותי ועקתי.

חלום היה לי: כל הלילה ניפחו פועלים גבוהים את האדמה במקודחים חולים ובבוקר נשפך הנפט החוצה כמו לכלוך. תכה אני לדעת, מה היה זברמן אומר, אילו ספרתי לו את החלום.

„תזכור טוב", היה אומר, „אילו היה משהו בחלום על הסוד". הוא נתבונן לפה, איך מוציאים נפט מהאדמה. אני מוכרח להיזכר.

אני רוצה להצחיק את הסוחר בוברמן כי הוא מתנעגע לאבא שלי. אני כחליף את הצעקה שלי בניהוך משונה.

„הפתעתי אותך", אני אומר.

בוברמן כחייך.

את התלונות לא סגר. שיהיה כך, שידאו כל פועלי הנפט. איך מלבי־שים את מלך הנפט בבגדים של אבא שלי, החליפה החומה, הנעליים כרובעות־החרטום, עם שרוכי הפלאסטיק, הכובע הבלוי, המטפחת הנרקבת בכיס המעיל.

את ידי תפתח בוברמן בעזיגות אל השרוולים הסרוחים של המעיל. ארוכים כדי. בשאר קטע שרוול ריק, ככו צינור ברשא. בשבילי להכות על פניו של בוברמן.

אל חדרי הביאו את צלוחית הנפט.

„תנעצע", אמר, „תנעצע בכל הכוח".

אני מנעצע עד שראשי סחרחר. כך זה מתחיל.

דינה הביאה לי את ארוחת־הבוקר.

„איך אתה מרגיש", צוקה. אחוזה בידי ולקחה אותה אל בשרה. אין לי עניין בבשר של דינה. בשבילי הוא כמו דונג. לשוני על פניה סחוסה ולבנה.

„גוריה", היא קוראת לי. „אביך בקבר נראה טוב ממך".

אבל אני מלך הנפט החדש ואבי מת. אם יתפרו בראשי יממצאו נפט.

אני מטפס אל החלון ומביט בשדות הנפט שלי. קוראים לי על שמי. ברציק. אני יודע שזהו חלק מגופי, ממוחי. אני רוצה להרגיש קרוב אליהם, לדעת על־פיהם את שקורה לי כשהסערה באה. אני לא יכול. המגדלים הגבוהים נראים כמו טירות מכושפות. האדמה רוטשת מתחת לעיני. בהרות שחורים של נפט זורמים שם, ודאי אסורות.

אחרי ארוחת־הבוקר אני מקבל את הסוחרים הקטנים. אלה שעיסוקם בפסולת־נפט ובשמנים המסריחים.

„הם לא שוכחים את ברציק", אומר בוברמן.

גם שמי ברציק.

הסוחרים הצעירים קוראים לי אדון ברציק. לא מפזים להביט בפני. אם הייתי רואים את עיני, היו המלים נתקעות בגרונם. מתמוכבים בשולי מיטתי. דוחפים שטרות־כסף מתחת לשמיכה, מעבירים יד רכה על רגלי.

„תן לנו את הכיוך", הם לוחשים, „את הכיוך".

אחרי רבע שעה נכנס בוברמן ומסלק אותם.

„עוד לא התלטנו כלום בעניין הכיוך", הוא אומר, „תגישו הצעות. אנחנו לא מתחייבים לקבל את ההצעה הזולה ביותר".

הם מנשקים את ידי ויוצאים את החדר. במסדרון תיתן דינה לכל אחד מהם בקבוק נפט.

התקווה מחיה אותם. אילו ידעו שאין יותר נפט באדמה, היו זורקים אותי ואת בוברמן לרחוב. מה אני יכול לעשות ברחוב — גוף לבן ועיניים כבויות. להתלבש בעצמי אני לא יכול.

הסוחרים הקטנים מקרבים את הבקבוקים עם הנוזל הצלול לחוטמיהם.

„ריח גן־עדן", הם אומרים, „כל יום נפט יותר טוב. ברציק הצעיר יודע לכלכל ישה את העניינים ואנחנו לא בטחנו בו בהתחלה".

„עוד כעט יגמר הנפט באמבטיה", אומר לי בוברמן אחרי שהסוחרים יוצאים (אבי, לפני מותו, ציווה למלא את האמבטיה נפט ומאז אני לא מתרחץ וריח גופי כמו מגיפה). „ולא יהיה לנו מה לתת לסוחרים הקטנים. אתה יודע כה יקרה אחר־כך".

אני יודע ומשך את השמיכה מעל לראשי. בוברמן קודע אותה מעלי והוקף מתחת לאפי את אחד הבקבוקים: „תריח, תריח!". הוא מכה על ראשי: „אתה מוכרח להיזכר. הסוד הזה, איך מוציאים נפט מהאדמה, חבוי באיזה מקום בגוף שלך. אתה הבן של מלך הנפט והסוד נמסר בדם. אני אוציא את זה ממך".

הוא צובט בבטני, סוטר על לחיי. אני לא זוכר כלום.

„זה נמצא אצלך", הוא אומר, „יש לך הדם של אבא שלך".

אני מנסה להרחיק את הבקבוק הנורא מאפי, אך ידי חלשות ובוברמן אינו מרפה ממני: „אביך היה גאון. אין אדם שידע כמוהו את פקודות־המס. הוא הבחין בפרצות הזעירות ודרכן התגנב על פקידי־המס בשורות כדהימות של ספרות".

אני לא מבין למה הוא מספר את זה לי. אני הלילה של אבי.

„היה לו מוח נפלא", אומר בוברמן.

„למי היה מוח נפלא?"

בוברמן מביט בי בתקווה נפלאה: „לא הקשבת לי. חשבת על משהו אחר. על מה חשבת? ספר לי. נכון שבאו לך המחשבות של אבא שלך. ידעתי שזה יבוא. זה בדם שלך".

היה קורא לדינה שתשמע את המחשבות והאהרונות של אבא שלי. „לולא עצרתי בעדו.

„לא חשבתי על כלום, רק היה לי קר".

„זה יבוא לך", אמר בהתרגשות. „אתה תראה. זה לא הולך לאיבוד". ידיו רעדות, הנפט מן הבקבוק נשפך על צוארי ונספג בכתמים עכורים בכתונת־הלילה שלי.

אני לא יכול לסבול את הריח הזה. באמצע היום משתוירות פני. אני שומע זעקה משמיכה כולה ויורדת משדות הנפט שלי.

בעולם הספרות והאמנות

תערוכת אווה האסא בניו־יורק

התערוכה של הציירת אווה האסא במוזיאון גוגנהיים בניו־יורק נחשבת כמאורע רב־עניין. זו התערוכה המצי־גה את יצירותיה של אמנית צעירה, שחיתה מעורבת בחידושים ובנסיו־נות שעברכו באמנות הציור של שנות השישים, כן מהווה התערוכה סקירה מקיפה ראשונה של קאריירה אמנו־תית מהירה אך קצרה. ושמפנת אור על כמה בעיות אסתטיות קשות, ששימשו דחף לקריירה זו.

אווה האסא מתה ב־1970, בגיל 34. היא נולדה בהאמבורג להורים יהודים והגיעה לניו־יורק ב־1939. למדה אמנות באוניברסיטת ייל ו־היתה בשוהה והקופה קצרה לפסל תם דויל. בין השנים 65—1964 עש־תה בגרמניה המערבית והציגה בה מיצירותיה. היא חזרה לניו־יורק ב־1965 ולמשך חמש שנים מתה ממחלת הסרטן.

התערוכה במוזיאון גוגנהיים מור־כבת ביצירות שיצרה אווה האסא בחמש השנים האחרונות לחייה וכו־ללת 81 עבודות, אשר 52 מתוכן מוגדרות כפסלים והשאר — כרי־שומים. ואולם קשה לכנות בשם פסלים את היצירות הללו. האמנית עצמה הצהירה פעם על יצירותיה: „רוב פסלי עשויים להיחשב ציורים, ורבים מתוכם עשויים להיחשב כלא־כלום — דבר או מושא או כל מלה חדשה שתהפצו להשתמש בה, משום שאין הם עשויים בדרך מסורתית".

אמנם כבר רגילים אנו בהדירת היסוד הלא־פיסולי אל תחום הפי־סול, אולם כפל המשמעות שלי־מוברות אווה האסא בעינו עומד. הקושי אינו בהגדרת המוצר, אלא בעצם ההוויה שמעיקה יצירה זו לצופה — לפאתוס של כתותיה. זהו רפרטואר של צורות שנולד צבזמן מתחום הציור, אשר בו איבדו את הכוח להגדיר הגושמה, הדשים, וגש־ארו נטולי מקום או בית בעולם שהוא מעבר לציור. אין זו אלא גלותן של הצורות, שנטשו את ה־מחסה הבטוח של המלל הציורי ולא מצאו להן מקום בטוח בחלל הפי־סולי. והיא הנחרטת לתחושה הד־מיתות שמשדרות יצירותיה של אווה האסא על הצופה. היא היתה קרובה לציור המינימאליסטי ולתהליך האנטי־ציורי של האמנות — שהיותה האנטיתזה למינימאליזם בציור; היא נמשכה מאוד אל רעיון הסאריאליות באמנות. להורה על מוטיב אחד, או־לם העקרון הסאריאלי ההגבל של ידי הצרכים של היצירה האינטימיזואר־לית. אפשר למצוא נקודות קשר בין יצירותיה ובין יצירות מאמצאס מ־צד אחד ומוריס, מצד שני, קשר עם אולדנבורג ועם לא ויט — ומעבר לכל ההשפעות האלה, הסיודוב להיות מוחזרת מבחינה סגנונית. את ה־אוטיות שבוציציירתה ניתן למצוא לא בסגנון אלא בתכונה של האמנית כלפיהן. יש בעבודותיה בוז גמור ל־קונאסיבי באמנות והרצון להעמיד אותה בתחום שהוא מעבר להנאה וחותית גרידא. היא השתמשה ב־פיברגלאס, תבל, הל, נייר, גומי ועוד — חומרים אלה איפשרו לה לעבוד בטכניקה של הצייר, בה ב־שעה שנעתקה מתוך לתחום הציור; הם איפשרו לה ליצור מיבנים פי־סוליים מזולי ממדים, בלי שמץ של צורה קונסטרוקטיביסטית או טכנו־לוגית. העדר צורה קונסטרוקטיביס־טית זו הוא אחת התרומות החשו־בות של אווה האסא לפיסול. מעניין ביותר שרישומיה של אווה האסא — רישומים גאים ועדינים — מר־כיזים שלימה גמורה באסתטיקה ה־קונסטרוקטיביסטית.

זכרונות של מפיק

„לעבור במרוצה" מאת גרין האוד־מן (הצ' „אלן לייך") הוא אוטו־ביוגרפיה של מפיק קולנוע, שנולד בבוקארשט למהגר יהודי כאלזאס ולישפהיה אוריה־ולשית, ואשר עשה את נעוריו בין לונדון לפאריס של ראשית המאה. הוא זכה במילגה ל־קיימברידג', דחה אותה, ותחת זאת התיישב באחוזה בארגנטינה. האוד־מן, שהיה מפיקו של אורסון ואלס בתיאטרון מרקורי בשנות 1937/8, פגש בשתקן המהולל לראשונה ב־1934. באותה עת כבר היה האוזמן כאותב בתיאטרון. ואלס הקסימו ו־במשך שש השנים הבאות עמד ב־מוקד פעילותו. ביכים ההם היה אורסון ואלס צעק בן 20, בעל היא־בון, כרין ותרמוזיות של עשקים. גם היום, לאחר שחלפו 35 שנים, עדיין חש הקורא בדברי האוזמן את ההתרגה הגדולה לאיש בכל העוצ־מת הפראית והאליכה, שהאמין כי ביכולתו לעשות הכול ולהשיג הכול. כיום חושב ואלס את האוזמן לאויד־בו, בעקבות הסרטת „האורה קייף". מה שקרה הוא שוואלס ביקש ליטול את כל ההילה לעצמו. כותב האוד־מן: „מבחינה עקרונית היה זה סרטו של אורסון. חותמו, והוויכחו בכל תמונה של הסרט. אבל הוא לא כתב אותו. הרמן מנקביץ ואני כתבנו אותו יחדיו. אורסון הכוחיש זאת וכך החלו הצרות". הקטעים המעניינים ביותר בספרו של האוזמן הם פרקי הילדות וסיפוריו על אורסון ואלס — דמות אדירה. (טאגרדי טייבס).

יומנו של מקס פריש

פרסום יומן חדש של הסופר מכס פריש נחשב לאירוע ספרותי בעל חשיבות. יומנו הראשון, מן השנים 1946—1949, הפוך בשעתו כאחד ה־ספרים המקסימים שהופיעו בתקופה שלאחר המלחמה. הסופר השווייצי, שהיה אז בשנות ה־30 לחייו, קנה לו באותו זמן שם, כשהציג את מחזותיו הראשונים (יחד עם בר־ארצו דירנמאט) ומילא את החלל שנוצר בספרות הגרמנית לאחר נפי־לת הרייך השלישי. באותו יומן מסר פריש דו"ח על מסעותיו באירופה ההרוסה „כאדם שהגורל לא התאנה לו, כמי שניצב מחוץ למתנות ה־לאומיים" — כפי שניסח זאת ב־מבוא ליומן. נוסף עליכך כלל ה־יומן סקיצות ליצירות החשובות ש־התבונן פריש לכתוב במרוצת עשר השנים שלאחר־מכן. יומן זה פרסומו הוגבל לארצות הדוברות גרמנית, כי באותן שנים עדיין לא נתפרסם פריש ברחבי העולם.

יומנו החדש של פריש: „יומן 1966—1971" (הוצ' „זורקאמפ") עוסק בחמה שעסק היומן הקודם, היינו: בהתרשמויות אישיות ממקר־בות ומאנשים, ברשמי מסע, בעי־קר ברוסיה ובאמריקה, ובסקיצות ספרותיות. אבל הטון השתנה. ה־סגנון הסכתני יותר וכך גם הפר־ שנות האישית. הוא מסתפק בניון חוויותיו ומשאיר לקורא להסיק את מסקנותיו. הסתגרות זו אינה מד־טיבה עם היומן. גם ציורי המסע בארצות שכבר נכתב עליהן רבות, אין בהם עניין מיוחד. אף־על־פי־כן התבוננותו הקרה ויכולתו לתאר תמונה או פגישה לא נפגמו. ביומן חוזרות ונשנות שאלות המופנות אל הכותב ואל הקורא כאחד. אלה הן שאלות על נושאים, כמו תקוה, הר־מור, רכוש, ידידות ומוות. נושא אחר, שחוזר ומופיע בצורה אובי־סטיבית, הוא ההזדקנות. אף כי יומן זה עשוי לאכזב את קוראי היומן הקודם, הוא מציג שוב את פריש כרב אמן, המעוגן בבעיות זמננו.

ציורי א"י עתיקים במוזיאון ישראל

ציוריהם של עולי־רגל מ־500 ה־שנים האחרונות מוצגים במוזיאון ישראל. תפקידו של „צלם־עתונאי" מילא לפני 500 שנה ארהרד ראויך שנילוה לקבוצת צליינים בראשות ברנהרד ברייטנבאך. רישומיו היו אחר־כך בסיס להיתוכי־עץ שעיטרו ספר נסיעות.

מראה ארץ־ישראל במאות השנים האחרונות ידוע מאומנותם השקד־נית של רשמי הנוף וציירי המפות — מראשוני המסיירים ועד לציירים כ־דוברטס ולאר שבאו ארצה, במיוחד כדי לצייר את נופיה ואנשיה.

התערוכה „תוספים לארץ הקודש" נפתחת לרגל יום־השנה למותו של הרמן מאיר, איש „אניברסיטאי", ש־הקדיש עשרות שנים לחקר משות א"י וציוריה. בתערוכה יצירות מאוסף המוזיאון, מאוסף הרמן מאיר ז"ל ומאוסף עדי קולק.

מוסקבה משאילה ציורים לוואשינגטון

ארבעים ואחד ציורים מן האוס־פים הסובייטים של ציור אימפר־סיוניסטי ובתר־אימפרסיוניסטי, ש־חלק מהם מעולם לא הוצגו במערב, מושאלים לתערוכה שתיערך בגל־ריה הלאומית בוושינגטון. ציורים אלה הגבאו בראשית המאה מאר־ים לרוסיה על ידי שני רוסים עשירים, זבמם שעבעה ציורים של מאטיס וגוגן ויצירות חשובות של אאדרגון ופיקאסו. השאלה נעשתה בחיתכו של איל־הנפט האספן האמ־נות האמריקאי ארמנד המר, שעשה עסקים עם רוסיה עוד בימיו של לנין. בסתיו שעבר הציג המר 105 ציורים מאוספו במוזיאון ארמיטאז' בלנינגראד והעניק למוזיאון ציור של גויה, ששוויו מיליון דולר, זאת לאחר שהתם שם על עיסקות נפט, גאז וכימיקלים במיליוני דולרים. האוסף הרוסי כולל דיוקן של אשת מאטיס, שנחשב בעיני הרוסים „ב־אחד הדיוקנאות החשובים שצוירו אי־פעם". יצירות חשובות אחרות הן „סוס מותקף על ידי יגואר" של רוסו, ציורים של פיקאסו מה־עידים על התפתחות הקוביזם, „ה־מתרחצות" של סיזאן ושלוש תמו־נות מן הים הדרומי של גוגין („הארולד טריביון").

תערוכת פרויד

„תערוכת פרויד" נפתחה בספרית אוניברסיטת ת"א. התערוכה אור־גנה על ידי מכון גיטה, מיכבן, והיא מציגה, במסמכים ובתמונות, את חייו ויצירתו של הפסיכואנליסט הגדול זיגמונד פרויד.

יורם ברונובסקי

מלה כשהיא עירומה

אתחיל בהזכרת חלום — או אשליה — של דורות רבים. וירג'יניה וולף כיוונה לאשליה זו בכותרת של אחת היסות שבמסותיה: „על אי ידיעת יוונית" On Not Knowing Greek

הדמיון המערבי מיקד ביוון העתיקה את כל משאת חלומו־תיו באשר ל„היפה והטוב" שבחיים. במשך מאות שנים זו ושיגשג מיתוס „יוון הלבנה" — ארץ השיש הלבן של פסלי פידיאס ופראכסיטלס ומדינת האידיאות האפלטוניות. נושאי־דברו של המיתוס — למן פטרארקה באיטליה הבינימית ועד הלדרלין בגרמניה של המאה השמונה־עשרה — יצרו את הדת הוולונית הזאת שכתבי־הקודש שלה היו שירי הומרוס (כמש כפי שהיו ביוון של הוד־ההוב) ושירי הטראגדיות של אייסכילוס וסופוקלס. פטרארקה בכה מהתרגשות כשהביאו לפניו את האיליאס במקור — אבל... הוא לא יכול היה לקרוא אותו, הוא לא ידע יוונית. הלדרלין קרא יוונית, כמובן, ואף תירגם את סופוקלס ומשוררים אחרים. פריחת הבלשנות הקלאסית בגרמניה ידעה גם תופעות של מלומדים שכתבו בעצמם יצירות ארוכות ביוונית, אך גדול הפילולוגים של העת החדשה, וילאמוביץ מאלאנדורף, כתב בזכרונותיו, שברי לו שלעולם לא ידע יוונית כפי שידע אותה ילד בן חמש באתונה של אז!

כתבי המשוררים וההוגים ניצלו, מילותיהם נרשמו אלפא־ביתית במילונים — אנחנו יכולים ללמוד אותן ולהתפעל מעושרו של אוצר־המלים היווני. פרופסור גרמני למוסיקה ולבלשנות שיחזר באמנות, לדבריו ולהכחותיו, את דרך ההגייה של היוונים והקליטה למען תלמידיו — ובכל־זאת: איננו יודעים את סודה של המלה היוונית, איננו יודעים אותה במערומיה ורק ידיעה כזאת (הפועל העברי „ידע" מבטא יפה את יסוד־המגע שבהכרה אמיתית) היא ידיעה של ממש.

אני אוהב לדמות לעצמי שאפשר להתקרב ביותר לאותה פאטא־מורגנה יפה־חסרת־גוף, שהיא המלה היוונית, כשנתבונים מעל למה שקרוי „פראגמנט". כידוע, מיצירות רבות של הקדמו־נים נותרו לנו רק קטעים, לעתים תצאי־משפטים, לעתים מלים ספורות, ולא פעם רק מלה אחת ויחידה מיצירה ארוכה. כתצית־משפט כזאת, מלה כזאת בבדידותה — דומות להלקי אותם פסלים קדומים, שבהם חיבלה יד הזמן — מציגות את המלים הללו במלוא מיסתוריותן ולפיכך במלוא יופין הרעננות. אני מעלה בעיני־רוחי את התמונה הפאתטית של הרפתקן שוחר הקדמוניות המוצא בתולות מצרים פפירוס, שהכתוב עליו נישטש עד לבלתי־היקרא חוץ מלה אחת נשמרה בבירור: „שוהי", „צבתה", „ירוקה" (שלוש המלים הן פראגמנטים של סאפפו האיביקוס). אני כותה שלקטע־שיר כמו זה:

...בוחנת ייסורים

...מספרת סיפורים

או כמו זה

עטורות אזוב...

(שגיהם של סאפפו) יש מכמטות עמוקה יותר, הם בעיני „יווניים" יותר, מפרקי טראגדיה קלאסית שלמים. הם מקרבים לנו את הצולם האבוד את האשליה בטהרתה — ועל־כן מקרבים לנו את העולם האבוד אל קצות האצבעות. אשר לגעת. על ניתן למלומדים להוליד אותנו שולל: ההיסטוריה בכלל — ההיסטוריה הקדומה בפרט — היא הסרת כל השיבות הרעלתנית, היא עוד פתוח „בתכנה" משירה. היו הזדמנויות רבות די הצורך להיווכח, שאם היא „כותרת החיים", לפי האימרה הרוסית, הרי שהיא כורה גרועה מאוד ומוכב לסכרה, אם רק זהו הפקידה. אך מה שבאמת חשוב בה הוא יסוד האשליה, התבולה הקסם כל „בכונת הזכר", שיכולה להתגשם רק בה ולא בשום מדע אחר.

„שוהי" — מלה בודדה, זרוקה על המסך הלבן של „אי ידיעת היוונית" שלנו. לפיכך בולטת שבעתיים, מאירה שבעתיים. אפילו התואר־הבלוה התמרי, הכבנה את אילת־השחר „ורודת אצבעות", אינו יכול להשתוות עם זוהר מבוקר זה של המלה האמת המבודדת. פתאום חקים אותה, יודעים אותה, קרבים ל„שוהי" קראותה סאפפו — „אי ידיעתנו" פתותת, כלה בעצ־רומיה.

לא פעם סודניה במקצועה היא הבלה בחיי היום־יום שלנו. כל רבע מתרחש חילול מסוג אחר ובכיוון אחר של טוהרה: העיתונות, הרדיו, כבולי הספרים, סורים אינסופיים של „שירה" פספטנית — בכל אלה הבלה היא כפחה הרוצה, עלובה ומעוצבת. „השפה היא פרוצה, שעלי לכוב ולהפכה לבתולה מדי לילה" — מכתם זה של קארל קראוס („השפתה") מבטא את מצוקתו ואת מאווייו של כי שמתגעגע למלה הטהורה השלמה. על אותו נושא כתב אודן במסתו „הכותבה": „...הרי זו תהילתה ובושתה של הסירה בעת־ובעונה־אחת, שמקדשים שלה אינו מגלה פרטית, שהמשורר אינו יכול להמציא את מלותיו והמלים הן מוצרים לא של הטבע אלא של התברה האנושית, המשתמשת בהן גם לאלף מטרות אחרות. בחברות המודרניות, שבהן הלשון היא כל הזמן מושפלת ומצומצמת ללא־לשון (non-speech) המשורר הוא בסכנה כתמדת שאוגו תישחת — סכנה, שהצייר והמלחין, אשר המדיה שלהם הם נחלתם הפרטית, אינם צפויים לה".

שעה שאני מנבה לחיפוש המלים־בטוהרתן בשירה המודרנית, אני מודרך על־ידי זכר הטובה הפאראדוכסלית שעשתה הפראג־מנטאציה לשירה הקדומה. קסם־הפראגמנט גרם לעזרא פאונד להבר את השיר „פפירוס":

אביב...

זמן רב מדי...

גונגילה...

אך מיסטיפיקאציות מסוג זה הן רק בדיחות עצובות, שיותר משהן מחיות את האשליה, הן מחבלות בכוחה האינן יכולות להיות לאורך ימים מפלט משחיתותה של לשון. הפראגמנט הוא, כמובן, בלתי־מודע, הוא שיר שמחבר אותו לא רק המשורר אלא גם הזמן, הזויף פוגע בעצם מהותו. באורח מדהים, היכול לשכנע בקיומו של הגורל גם את הספקן העקשן ביותר, הפראג־מנטאציה האמיתית התקיימה בשירה של העת החדשה רק אצל הלדרלין, אחד החולמים הגדולים של מיתוס „יוון הלבנה". דרך־כתיבתו בשנות שגעונו הממושכות, ובנוסף לכך גם ההפר־כות כתבי־היד שלו, גרמו לכך שמצויה בידינו קבוצה שלמה של שירים שגם הם מורכבים ממלים בודדות, זרוקות על לובנו של הדף, מאירות לפתע את העיניים לזוהרה של המלה. כמו להשלים את הזיקה הגורלית, אחד הקטעים הללו של הלדרלין קרוי „שירת הגרבור של סאפפו":

...אהבה שמימית אם אשכוך...

אתם...

כאשר לא נותר לי מן הנעורים המתוקים

אלא הזכרון שהוא תמיד עמי

...אתה...

לו ידעתי...

שיר מקוטע אחר של הלדרלין קרוי „יוון". בכתו של מאטום (טראגי ?) הופך המשורר יליד המאה השמונה־עשרה לבן הקופתם של משוררי הקדם הנערצים עליו.

אך מקרהו של הלדרלין הוא, כמובן, יוצא־דופן. אני שואל את עצמי, איך תוכל המלה להופיע כיום בערטולה מבלי להזקק למיסטיפיקאציות המיכות נוסח פאונד. „הפראגמנטים הן הצורות היחידות שבהן אני בוטח" — כתב אחד המוכשרים שבין סופריה הצעירים של ארה"ב, דונאלד בארטהלמי. לצורה הפראגמנטית של החשיבה הסירית קרבים אליוט ב„ארץ הישמבה" („...ערמת המונות שבורות") וגידים בפרק לא־אחד של „יוליסס" ולכל ארם של „פונגנס דיוקי". אך כבבידה על הפראג־מנטאריות הזאת המודעות שבה כתבו הסופרים את יצירותיהם, גרעין־התחבולה (בין אם נקרא לה התבולת „זרם התודעה" ובין אם נקרא לה אחרת) הפוגם בהדרתו של הקיטוע. דומה, שיש לחפש את המלה הערומה בנקום אחר, במקום שם הקיטוע הוא שלכות, שם הוויה היא נקייה כל־כך עד שמלה אחת יכולה להספיק לה והמלה זו כתמלאת על־ידיה על גדותיה. האידי — בעופעל, במקומה — את השיר האידיאלי. איני בטוח שאוכל לבטא הזבמאות רבות לגישתו. אך לפתים, לבקרא שיריו של ויליאם קארלוס ויליאמס, דומה עשוב מופיעה — לאחר כנות גלות והתיהוות רבות — המלה כשהיא עירומה. שירי ויליאמס נהקלו בתואר־הבנה, ראו בהם פרוזה ותו לא. ואמנם, ברבים כהם הקסם אינו פועל. אך לעתים כלה שלו — מבודדת, יחידה, זרוקה לפתע על הדף הזה — „עושה את זה". זכור לי השיר „סיפסי" שבפתות כעשר כליס (דובצ'י) יותר את הסוף — ארגבני, עסיסי, פרי האותה — כמו בעליל. כשקוראים את השיר הזה, השיש בטעמו, וכשאוכלים שזיף נזכרים בשיר הזה. הכשורר הוא באבת „פיאסאסי" — עוקה, יהגי.

זה כשנתיים, לערך, מופיעים בעיתונות הספרותית קטעי שירה של משורר עברי צעיר המצליחים לעתים „לכשות" (כיאין) את הדברים. כוונתי לקטעי הפואימה הארוכה, כך־הסתם, של אהרן שבתאי. דומה ששירים אלה לא זכו להכרה־לב מספקת ואולי אף לא הובנו כליל. אריה זקס הזבנה בטעתו את הטובה־לבי לדיקה שבין שירי שבתאי אלה לשיריו של ויליאמס. בודאי: גם אלה כלים חיות כאור, זהירות, לא תמיד, אך לעתים קרובות. לא תמיד די לקרוא להפך בהם — כדי שהחפץ יקום להווית, כי שאינו משורר לא יצליח בכך לעולם. אך שבתאי מצליח בכך לעתים קרובות ואין זה דבר של מה־בכך. בכוה כה? — „פעם שאלתי את הבחור והיא ענתה לי: הרע על כך בסקי..." — כתב הלדרלין באחד הפראגמנטים.

כדי להשלים את ההבונה ולסגור את המעגל: אהרן שבתאי הוא גם תלמיד מקין של היוונים, בההגבם המעולה של סאפפו ושל אר־כילוכוס.

מכתבים לעורך

„קשר השתיקה בימי השואה"

בשיטתו דן א. מבציר („תרבות וספרות" 9.2.73) בשתיקת העולם המערבי בתקופת השואה. אולם אין עובים גם עתה לדון אצלנו בנושא זה אחר כאותה תקופה: שתיקתם וחסר־פעולתם של יהודים מסויימים בארץ ובחו"ל, שידעו על השואה ה־מתחוללת ויכולו לפעול ולהציל. הזי־כר מועט על נושא זה אפשר למצוא בספרו של הרב ויסמנדל „מן ה־מיצר", בהוצאת „אמונה" ניו־יורק. קשה להשיג ספר זה בארץ, והרעת נוהגת, שהסיבה לכך היא אותה סיבה שבגללה אין מלמדים ואין מ־דברים בפומבי על הנושא. חובה לח־קור, ללמוד וללמד גם פרשה איומה זו.

ירושלים — דניאל שרשבסקי

„פסל המריבה"

איש לא התווכח עם תומרקין על אמונתו שבהתרחשות. קריאה־ההד־ר על התפיסה של „הנוכחות ומסי־וקי הצל והצורה" שב„התרחשות" — היו על צנות תלושה. ובמקומם אנו קוראים בכתבה כל לאה מגורר זינן („תרבות וספרות" 9.2) שהוא איש הלל להבנה „האיש הפסוס" „אנשים שאינם מבירים", „הבנה", שימכה בכינול את יצירות האמנות גדולות, שהקים לנו כל דור הדור, ותומרקין הוא המימסדי שבאבנים שאמצבות הוכחה מילכודיה־דיאלק־תיה). עד מתי נעלה את פולחן האיש הפשוט, הטבעי, המבין, הדמוקרט, ובוליכי?

את כבודו של „הארץ", שהוכתם ב„מימסדיות אמנותית", אגיה לאמ־ים לבקש. אך, כסטודנט באוני־ברסיטת ת"א, האוניברסיטה שבה תרחש „ההתרחשות", אנסה להציג את מן „המתאה" שקמה. הסטודנ־טים ה„מוחים", סקמו נגד „טסיפת המה המרוכזות" של המימסד, כיוונו את להט מחאתם נגד הרס חלקת הדשא הנעימה (דשא הוא קונ־ספציה בסיסית בעולם הסטודנטים) שלפני „בניין מכסיקו", נגד הגזל שנעשה ע"י „אוליגרכיה" אמנותית ובלי שיתופם של הסטודנטים, שהם „עיקר הרוב הקובע באוניברסיטה" (מכתבים ל„יתושי" — 17.12.72). כלומר, מחאה פוליטית־תועלתנית, ותו לא. וכמחאה זאת עספו בצעקות קולניות על שהפסל „אינו כתמהג־ועל שהוא „כפריע לשלוחה" („יתושי" שם). ובתוך כל המהומה אף לא נתנו לבם למכתבו של תומרקין („יתושי", 3.12.72), שבו נתן לבו לבשאלות־הלב המכוסות של הס־טודנטים, וציין כי „התרחשות" גם נועד „לשמש מקום מושב ורכזה על הדשא (הדגשה של תומרקין), כך שמבטם אל התהיכות הרושבות ו־כים ה„מוחים", ואם הם רואים בקט־פוס — אולי משום שהולכת אלף הים הקטנה שבה לאיתנה (סולקו שוריד תמרי הבניין) — וש„התר־חשות" עומד למלא את ייעודו כ־נקודת־ציון מרכזית במרחבי הקמ־פוס, הפרוצים לכל עבר.

גראה, שכיום נרגעו הרוחות בקמ־פוס — אולי משום שהולכת אלף הים הקטנה שבה לאיתנה (סולקו שירידי תמרי הבניין) — וש„התר־חשות" עומד למלא את ייעודו כ־נקודת־ציון מרכזית במרחבי הקמ־פוס, הפרוצים לכל עבר.

ואת הכוונת הנעכרה ובני קבו־צות, הנתונים ב„הרגשת חנק", הרי־ני מוכן לנשום את אויר המרענן של הקמפוס, לבוא ולראות את ה־„התרחשות" בשעות היום השונות, הן של יום סגריר, אך בעיקר של יום שמש חמים. אפשר שאז יוקיים בהם מאמרם של חז"ל על אוירה של א"י.

שמואל מאיר

תל־אביב

פנים של היבט

הנושא העומד לפנינו היום יש לו השלכות שונות לבעיות לשוננו המתחדשת וליחסי לעז ותחדיש. משום כך אבקש מקוראיי מיקודו עצמם במבנה בדומה של אורך רוח. שכן לא ההכרעה המעשית חשובה כאן, אלא העיון בתהליכים המתאר־שאין מדקקים בו לפירוק הבעיה ולעיון מ„אספקטים" שונים. אם כן, לית כאן דפליג, כי המושג הזה דורש הבעה, ובודאי אין לבוא ולד־בר: נסה להתבטא בדרך אחרה. או שנכ‹תוב 'אספקט' או שנבכא החליף עברי שיירש את מקומו. זאת נקודת המוצא לדיוננו.

ביכתיים כבר מוכן לקוראים במה המדובר. לשון 'אספקט' הוא מן המלים הלטיניסטיות המקובלות ב־לשונות אירופה, ובה היסוד — Spec שעניינו 'ראייה'. הרי הדבר פשוט: בא מי שבא והמציא שם עצם מלשון 'הביט' בעברית. שם עצם כזה — על משקל טבול־דגש־צירה כמו 'היגד' — לא היה מבוי, ואפשר היה ליחס לו אטוא בדרך ת־חודש את המכמת של 'אספקט', הרי לך פיתרון פשוט: במקום לכתוב 'אספקט' כמו שאברצה עד כה, אמור 'היבט'. הרי ששוב הובא לנו ב־לשוננו, והכל בא על מקומו ב־שלום.

אילו היה הדבר כל כך פשוט לא היינו צריכים להאריך בו. היינו אומרים: לך לך אצל מילון, ואל תכריד אותנו. הצרה היא בדיוק זו: המלה 'היבט' אולי לא באה למלא צורך בעברית, היא לא באה כדי לגרש מלה לעוזית מקרבנו. היא באה לדחוק מלה עברית, אשר שי־משה מאות בשנים. התהליך שאנו באים לדבר בו הוא אפוא מסובך יותר: האם בכלל היה צורך לחדש כונח עברי, שעה שכבר שימש כר־נה אחר. ואם שימש — מדוע תחדש אחר? וכה מקום הלעז במצב ה־חדש שנוצר?

מתוך כוונתנו ברור כמעט למה הכוונה. את סירוס התהליך נראה בהמשך עיוננו.

משה גושן־גוטשטיין

טור הלשון

עים לגד עינינו ממש. האין צריך לומר, כי לצורך דיוננו אין כל חשיבות, אם מלה בסמיכות זכותה לבוכה ...קדמיה או לגינוניה. ה־תהליך הלשוני הוא העומד במרכז עיוננו.

אפתח בשאלה הבעשית. קוראים ...ושו על מלה, אשר מופיעה באוד־לונה בעיתונים בצורה 'הבט' — או בכתיב המגולה קצת יותר על צור־תה: היבט. 'היבט' זה מהו, בה עקצו, מה בא לבטא — ואולי: מה דוהק: כדי להקל על המעיין ביא מיד ציטטה: „המאבק הששי־ן בהיבט הבינלאומי של ההדגר־נה...” (האוניברסיטה, יוני 71).

עם קצת עיון בדוגמאות אשר עבוד בהגיה על המכון. אין יהי־בכי אלא התחדש עברי במקום הלעז 'אספקט', וכה פירוש הלעז 'אס־פקט'? פירושו: הדרך שבה אפשר להסתכל בדבר, בבנין. כאלו כך הדברים: הן בחיי המוחש הן בחיי המופשט יש תלת־כמדיות. אין נקר־דה אותה בלבד, שבבנה אפשר להס־תכל. אפשר להחליף את הנקודה שממנה אנו מסתכלים — ואז כת־חלף גם כה שנגלה לעין. כי ש־רוצה להגביר דבר על בוריו, לא יסתפק אפוא בעבודה בנקודה אחת. אלא כאילו כהלך כסביב לאובייקט שאותו הוא מנסה להכיר. הוא כביט כבאן ובכאן — עד שלבסוף הוא רואה את הכל בכל הצדדים.

בלבתה הכתיבה היהודית־ספ־רית־העיתית שלנו בעשבת המלה 'אספקט' שימוש נרחב. אין לך דיון

הפיסול הציבורי החדיש

(סוף כשבי' 18)

רך זה יערך כהקר או ייעצר בכת־קרים בסוגים שונים כמו מחקרים פסיכולוגיים, או סוציולוגיים, על אזור כבוים, או מוקדים על משח־קי ילדים, על בעיות אקולוגיות וכ־דומה. לעתים פסל או אבן כגוג זה ייצא בבדידותו, כדי לעבור בצוות עם מתכננים ארכיטקטים, אדריכלי גנים, מומחי תאורה וכו'. בניגוד לאבן הדגל בערך האסתטי במכורה בפני עצמה, יגבה האבן הסביבתי או הסביבתי לפתור בעיות תברתיות או סביבתיות ואבנותו תהיה כוהא־כת לכך. ברור שבבקרה הזה ההד־צאה אינה בהדרך־כלל פיסול מוגמר מבטאלי אלא אבנות שהיא יותר פונקציונאלית והסביבתית; לדוגמה — גן־הרפתקאות שנעשה בידי ה־פסל מיכן שריג בתל־אביב, פסל ההנצחה של ניקי זה סאן פאל ב־ירושלים, והיקום מתצבת גקר בידי הפסל יצחק הציגר.

לברבה הצער, ממשיכים היום ל־הקים אנדרטאות ופסלים קיטשיים בקצב מהיר. הציבור יאלץ להתר־בתן בהם עוד שנים רבות, בין אם ירצה ובין אם לא ירצה, שכן יצי־רות אלה עומדות בדרך־כלל במקו־מות ציבוריים בולטים ולא במוזי־אונים סגורים. כל זמר הגופים ה־ממשלתיים, העירוניים והצבאיים ו־שאר מזמיני הפסלים אינם שואלים את עצמם, לשם מה נצרר פסלים אלה והמדוע נעשו בבחירה זאת ו־הוצבו במקום זה — תימשך הקמת היצירות הבינוניות והאלה. מתקבל הרושם, שהקמת הפסלים היום היא עניין של אופנה ותחרות על גודל והיקף; שאין היא ביטוי של הרבנות, אלא של שגעון־גדלות. ואת בזמן כיים בישראל לא מעט כשרונות וידע, שאפשר לגייסם לשם יצירת יצירות אבוסיות, צנועות ותרבותי־ות יותר. שיש בהן כדי למלא את כל הערכים שצוינו לעיל.

זה עתה הופיע

אליעזר ליבנה

ישראל ומשבר הציוויליזציה המערבית

אליעזר ליבנה בודק את מצבו של עם ישראל לאור ההיסטוריה היהודית, השואה, תקומתה של הממלכתיות הישראלית שמצאה את ביטויה המובהק במלחמת ששת הימים ובתוצאותיה. כן מצביע המחבר על המשאבים הרוחניים היהודיים של עמנו שבעזרתם ניתן, לדעתו, לעמוד באתגרים של הציוויליזציה המערבית הנתונה במשבר קשה ושל העידן הטכנולוגי.

המחיר — 14.— ל"י.

ש' הוצאת שוקן / ירושלים ותל־אביב

שטרייכמן

עבודה בשלוה מהשנים 1964/71

★

תומרקין

1960/61 עבודה בהדה מלאת מקוריות ועוז, מהתקופה החשובה „הזקוף" במיוחד במסלול יצירתו של האומן.

★

כהנא

1961 „הנגאלי" (קומפוזיציה כחולה)

★

עזוז

קומפוזיציה בשחור כסף ואדום. יצירת מופת של אומן ישראלי הזוכה להדים רוחבים באירופה (במיוחד בבריטניה)

Rooz

גלריה לאמנות

סמטת בית השואבה 1

(פינת אלנבי 94)

תל־אביב, טל. 613924

שעות עבודה: 9.30—13.00, 16.30—19.00

תצוגה מתמדת של תמונות מעולות

„ציור ופיסול"

הופיע גיליון מס' 2 של הרבעון לאומנות הפלסטית בהוצאת

„אגודת הציירים והפסלים בישראל"

בחוברת מאמרים ותבתות על העשה בתחום אמנות הציור והפיסול בארץ ובעולם מאמרים מקיפים על טכניקות של הרעפים אמנותיים מאמרי הגות, כתבות מצולמות ועוד.

מחיר חוברת אחת 6.— ל"י.

המחיר למנוי שנתי (4 חוברות) — 20.— ל"י.

שלח המחאה למזכירות אגודת הציירים והפסלים, רחוב אלחריזי 9 ת"א, והחוברת תשלח לביתך. בודד מספר חוברות בודדות של גליון מס' 1) כן ניתן לרכוש את כתב העת, בבתיני האמנים, בגלריות, ובחנויות ספרים נבחרות.

פינות

בגלריה בלטמן

תל־אביב, רחוב היפין 5

המציגים: פנחס עשת, עודד פינגרש, רפי לביא, יעקב חפץ, רן שחורי, מירה שחורי, בועז ועדיה, מיכל נאמן, שיקו כץ, מיכל תומר, גד אולמן (הנוך רון), יוכבד וינפלד, שמשון מרחב, אהוד פקר, נחום טבת, פרדי פביאן, נחום טיכר, גדעון גבמן

הוצאת א. לוין־אפשטין בע"מ

הופיעו!

4 ספרי ילדים מקסימים

לגיל הרך

ימימה שרון כתבה

איה שמואלי ציירה

יש לי אח

זריקה

יעל נוסעת לירושלים

תמר ואילנה

סוף סוף, סדרה מקורית לילדים שאינה נופלת ברמתה

מסדרת דיק ברונה שזכתה להצלחה כה מרובה בישראל

להשיג בכל חנויות הספרים

הפצה ראשית: „בית עלים", רח' קרל נטר 3, טל. 623959

חידון סמלים

ראה מוסף הארץ עמ' 6-7

הכזא מן הأصل

مكذا من الأمل

500 שנה להולדת קופרניקוס

בולים
מאת שמואל שלום

פולין וגרמניה־המערבית הנפיקו באחרונה בולים במלאת 500 שנה להולדת ניקולאוס קופרניקוס — איש מדע שקבע שיטה חדשה באסטרונומיה ששינתה את השקפת האדם על היקום.

קופרניקוס שנולד בשנת 1473 בעיר תורן שהיתה בזמן מסויים בשלטון פולני ובזמן אחר בשלטון גרמני. לכן טוענים הפולנים שקופרניקוס פולני והגרמנים — שהוא גרמני.

בגרמניה־המערבית הונפק בול זכרון בודד בערך נקוב 40 פניג. הבול שתבניתו מלבנית־אופקית מראה ב־

חלקו השמאלי את דיוקנו של קופרניקוס על רקע שיטתו ההליוצנטרית. בול זה צוייר בידי הרברט קרן מ־מינכן ונדפס על נייר פלואורסצנטי לבן, בגודל 25,5X43 מ"מ, אצל ה־מדפיס הממשלתי בברלין־המערבית בצבעים אדום ושחור.

הדואר הפולני הנפיק סדרה בת ארבעה בולים בערכים שונים וכן גליון־זוטא בערך נקוב 5+10 זלוטי, כשהערך הנוסף נועד לממן תערוכת בולים בינלאומית שתתקיים ה־שנה בפוזנאן במלאת חמש מאות שנה להולדת קופרניקוס. ארבעת ה־בולים הפולניים, בתבנית מלבנית־אופקית מראים (בחלקם הימני) את דיוקנו של קופרניקוס, על רקע ציורים סמליים המדגישים את שטחי המדע הריבגוניים שלו.

הבול הפולני בערך נקוב 40 גרושי זהה כמעט לבול המערב גרמני. הבולים הפולנים צויירו בידי ו. אנדז'יבסקי ונדפסו בשיטת דפוס־שטח (אופסט) אצל המדפיס הממשלתי בווארשה. הבולים הפולנים הוכנסו למחזור בסוף 1972 והבול המערב־גרמני הונפק ב־19 בפברואר 1973.

ציפורים בבולי נוער מערב גרמנים

הדואר במערב גרמניה הנפיק בתחילת פברואר סדרה בת שמונה בולים בערכים שונים, שנושא לציורם שימשו ציפורים. הבולים צויירו בידי קרל גיגר מגנוט בשיטת דפוס־שקע (פוטוגרבורה) בצבעים מרהיבי עין, אצל המדפיס הממשלתי בברלין־המערבית.

הבולים בתבנית מלבנית־אנכית מצטיינים ברבגוניותם. ערכם 10+25, 15+30, 20+40, 35+70 ,10+20, 15+30, 20+40 ו־35+70 (שתי מהדורות בערכים דומים), שהערך הנוסף נועד לטובת מוסדות של מתנדבים הפעילים למען הנוער המערב גרמני.

ציפורים גם בצ'כוסלובקיה

גם הדואר בצ'כוסלובקיה הנפיק בסוף 1972 סדרה בת ששת בולים בערכים שונים, עליהם מצויירות ציפורים. הבולים מצטיינים בחן רב ובגיבוש גראפי נאה, כשהציפורים שצוירו ברקע לסביבתם הטבעית נדפסו בצבעים מרהיבי עין.

שלושה בולים בסדרה נדפסו בתבנית מלבנית־אופקית זעירה ושלושת הבולים הנותרים בסדרה נדפסו בצורה מלבנית־אנכית גדולה מהרגיל. הערכים הם 0.60, 0.80, 100, 1.60, 2 ו־3 קרונות צ'כיות.

מכוניות דואר בשוודיה

בתחילת השנה של ינואר 1973 הנפיק הדואר בשוודיה סדרה בת שני בולים בערכים 60 ו־70 אירה, שנושאם התפתחות שרותי הדואר במשך השנים האחרונות.

הבול בערך נקוב 60 אירה מראה דגם של מכונית ששימשה להובלת

דואר ב־1923. הבול בערך נקוב 70 אירה מראה אוטובוס חדש, בשימוש להובלת דואר ב־1973.

הבולים בתבנית מלבנית־אופקית, צויירו בידי ניל אלונד ונדפסו בשיטת דפוס־שקע (פוטוגרבורה) על נייר פלאורסצנטי לבן, בגודל 31.25X24 מ"מ.

בולים מן המניין באנטילים ההולנדיים

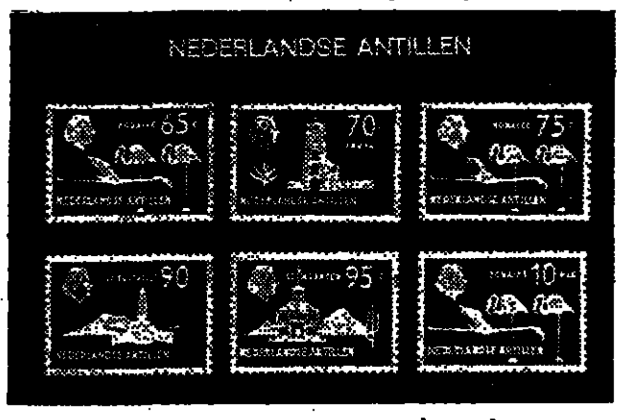

הדואר באנטילים ההולנדיים הנפיק שמונה ערכים נוספים לסדרה מן המניין. הבולים בתבנית מלבנית־אופקית, מראים בפינה השמאלית העליונה את דיוקנה של יוליאנה מלכת הולנד, על מראות נוף אופייניים לאנטילים ההולנדיים. הבולים בערכים 45, 55, 65, 70, 75, 85, 90 ו־95 סנט, נדפסו בהולנד בשיטת דפוס־שטח (אופסט) על נייר פלאורסצנטי לבן, ללא סמני מים, בגליונות בני 100 (10X10) בולים כ"א).

שחמט ללא משגים... משעמם

שחמט
מאת משה צ'רניאק

המשגים מהווים חלק בלתי נפרד של השחמט. אולם רק המצטיינים שבהם זוכים להבחנה.

הנצחון שהוחמץ

בעמדת הדיאגרמה הלבן אינו יכול להמשיך 4 בשל מה—ג3+. עם זאת עכשיו לרשותו התבולות־נצחון נאה. הלבן המשיך את האסטרטגיה, והמשיך 28. ד5, ס6; 29. ר—ג1, מה—ה5+; הוסכם על תיקו.

ראו־נא כיצד יכול היה הלבן לנצח:

סיום משחק מס' 798

אליפות בריה"מ לאמנים צעירים

גולקו

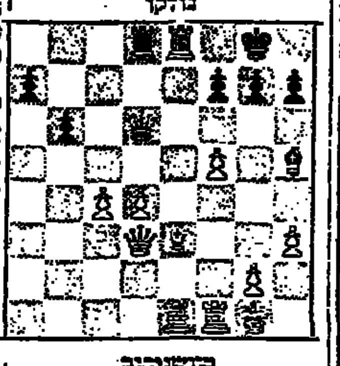

קודנישקוב

28. ר—ה4, צ:ה4; כפוי; אחרת יפסיד השחור כלי. 29. ר:ד6, ר—ד2; 30. מ—ג3, צ:ג1+; 31. מ—ד2, ר:ג4; אם 31. ר—ד1 אז ר—ג7!; 32. צ—ג1, מה—ד3; 33. צ—ה1, ר—ג3 וזוכה בכלי.

32. מה—ג5, צ—ב3; 33. מה—ב5 זוכה ברץ.

אם 33. צ—8א; אז 34. מה—ג6.

רב האמן נתפתה

סיום משחק מס' 799

אליפות לנינגראד, 1973

קורצ'נוי

שטיין

במצב שנוצר זה היו לשחור שתי דרכים: פ—ז4+ רמה—ה6+.

קורצ'נוי ניתח ביסודיות את המסע 24... פ—ז4+, הוא הבחין כי אחרי 25. ה:ז4 לא מספיק 25... מה—ה6+; 26. מה—ה3, מה—ז4+; 27. ז3, מה:ה2+; 28. מה—ז2, מה:ה2+; 29. מ:ה2, צ—ד7+; 30. מ—ה3, צ:ב2; 31. ר—ה8! והלבן זוכה. לשמות זה מביא המשך 25... מה—ה6+ (שה ביניים חשוב); 26. מה—ז3, פ:ה3; 27. צ—ד7+, מ—ה8; 28. ר:ה7+, מ—ה8; 29. צ:ד6, פ—ד1+; 30. מ—ה1, פ—ז2+; לתיקו בשח־תמידי.

כאמור קורצ'נוי חזה בכל אלה אך בכל זאת בחר במשך האחר, בתקווה כי יוכל להבקיע מס על המלך הלבן, היוצא לטייל באמצע הלוח.

24... מה—ה6+; 25. ז3, פ—ז4+; 26. ..ה—ז3

אחר, כמובן, 26. ה:ז4, מה—ה6+; 27. מ—ז3, מה—ה4X.

26... פ—ה4 !?

בשל אפשרות באה זו נתפתה כנראה קורצ'נוי להמשך הרפתקני, אך לא בחר.

27. ז:ה4, מה—ה2+; 28. מ—ז3, מה:ה2+; 29. מ—ה4.

הבאות הפרש אסורה: 29. מ:ה4 ?, צ—ה1+, 30. מ—ה5, פ6+; 31. מ—ה6, מה:ה4X. קורצ'נוי חזה באפשרות זו היה סבור כי שלושת הכלים שנותרו לו יוכלו איישם להנחית כם על המלך הנרדף.

29... מה—ה2+.

יותר סיכויים מעניק 29... צ—ה1+ כי אז 30. מה:ה1, מה:ה1; 31. מ—ה4, כה—ה2 מביא לתיקו. אך המסע המפתיע היפה 30. מ—ה5!! היה כנראה מביא לנצחון הלבן. למשל: 30... מה:ה7+; 31. מ—ה6! (אך לא מיד 31. מ—ה5, בשל צ—ה5+!) 31... צ—ה7+; 32. מ—ה5, מ6+; 33. מ—ה4! וזוכה.

30. מ—ה4, צ—ה1+; 31. מ—ה5, מ6+; 32. מ—ה6, פ—ה5+; 33. מה:ה5, צ—ה1+; 34. מה—ה5, 35. צ:ה7 + +, השחור נכנע.

העצה משתלמת

לבן: רייסר
שחור: גוהר
ליגה ארצית, 1973

1. ה4, ה5; 2. פ—ג3, פ—ג6; 3. ר—ב5, א6; 4. ר:ג6, ד:ג6; 5. 0—0, ר—ד6; 6. ד3, ה5;

לפני שנים מספר היתה נוסחה זו „אופנתית". אולם מאז נחקרו אפשרויות שני הצדדים באופן יסודי. כיום נוטים מומחי התיאוריה לקבל את דעתו של הד"ר לסקר, אשר גרס עוד לפני 50 שנה: הלבן יזכה בעדיפות קלה... בסיומו של המשחק.

7. ד4.

אפשרי גם 7. ג3, אך לא רצויה הבאות הרץ ג4, לא עכשיו ואף לא אחרי 7. צ—ה1, מה—ה6; כמו־כן פרוה טוב 7. ד4 בשל ר:ג3.

7... מה—ה6; 8. ר—ה3.

יותר מקובל ההמשך: 8. פ־ב—ד2, פ—ה7; 9. צ—ה1, פ—ה6; 10. ד4, ר—ד6; 11. ה:ד4, ה:ד4; 12. פ—ד2, צ:ה2; 13. מה:ד4, מה—ה4; עם סיכויים שקולים.

8. פ—ה7; 9. פ־ב—ד2, פ—ה6!?

עתה מהווה מסע זה הקרבת כלי שתוצאותיה אינן ברורות. אך מכל מקום, עם עשית המסע 6... ה5 בנוסחה זו, קיבל השחור על עצמו סיכון מסויים.

10. ה:ה4, ה:ה4; 11. פ—ה5?!

משגה. הנכון הוא 11. ר—ה5, מה—ה6; 12. פ—ה2, ה3; 13. פ־ה—ה3 ודומה של השחור מגיעה למבוי סתום. לא כן אחרי 13. פ—ה4 כאן מצא גוהר דרך נאה לנצחון השחור: 13... ה6; 14. ר—ה3, צ—ה4; 15. ה3, מה—ה8; 16. צ—ה1 (16. מה—ה1, פ—ה4) 16... מה—ה7; 17. מ—ה1, צ:ה4; 18. ה:ה4, מה—ה1+; 19. ר—ה1, ר—ה5; 20. מ—ה3, פ—ה4; 21. מה—ה2, ר—ה3; זוכה.

11... פ—ה4; 12. מה:ה4?

מצבו של הלבן לא היה טוב ממילא, אך טעות חמורה זו מחישה את המפלה. האמן הירושלמי שיחק באותו יום מתחת לכושרו הרגיל. אילו הבחין במלכודת שקופה, היה ממשיך 12. פ—ה3 ועדיין מקשה על השחור את נצחונו, למשל: 12... ז:ה3; 13. ה3, פ—ה6; 14. פ—ה2 והמאבק נמשך.

12... מה:ה5; 13. ה3

כמובן, לא 13. מה:ה5, פ—ה2X.

אף לא 13. מה—ה3?, מה:ה2+!; ומט במסע הבא. עתה כקוה הלבן שכלבו יימלט דרך ה2. אבל...

13... פ—ה3+!; הלבן נכנע.

אחרי 14. ז:ה3, מה:ה3+; 15. צ—ה2, ר—ה5; הוא נשאר בגרעון כלי, לפחות.

שחמט בעולם

בשחמט הסובייטי הפדרציה הסובייטית החליטה על עיבוד מחדש במתכונת האליפות הקבוצתיות. כעתה תערך אליפות היחידים בשתי ליגות נפרדות, כשרק־ממן ישתתפו מדי שנה. בליגה העליונה נקבעו השנה 18 שחקנים: ספאסקי, רמסדוניאן, סמיסלוב, טאל, קורצ'נוי, קרס, גלר, קרפוב, פולוגייבסקי, טיימנוב, סבון, שטיין, סוקאלוב, קוזמין וארבעת המנצחים של תחרויות הצייר־הגמר.

מנצח בתחרות זו יזכה בתואר אלוף בריה"מ. התוצאות: 9 הראשונים ישארו בליגה העליונה גם בשנה הבאה. אליה תוצפים את המקומות 10—15 יועברו לליגה הראשונה (16 שחקנים, רובם רב־אמנים). ההתמודדות בשתי הליגות היא חובה ● באפריל יתקיים במוסקווה תלת־קרב בין ערים לשש קבוצות בנות 10 שחמטאים כ"א. הנבחרת הראשונה תורכב משחקני „הליגה העליונה", בנבחרת השניה יתמודדו בין השאר ברונשטיין, כיינוב, ואסיוקוב, תלכובי ועוד. הקבוצה השלישית היא נבחרת הצעירים: קרפוב, באלאשוב, סוקאלוב ועוד ● באליפות אמנים צעירים ניצח סוטוניקוב עם 11 נק' (מ־15). אחריו: פודגייץ 9½, גולקו, סיבוטצ'נקו 9, ביזורנווה 8½ ● באליפות לנינגראד, אחרי 8 סיבובים: מובנן 5 (1), שטיין, צייטלין 4 (2). בצריין כי בעונה התחרות משתתפים קורצ'נוי וטיימנוב (!) שנחלו הפסדים מפתיעים ● באליפות מוסקוה אחרי 6 סיבובים מובילים ליין, דבורצקי עם 4½ נקודות כ"א ● תחרות מעניינת תיערך בקרוב בטאלין, בירת אסטוניה. בין משתתפיה: אלופי העולם לשעבר ספאסקי וטאל, רבי האמנים ברונשטיין, קרס, פולוגייבסקי, באלאשוב.

שחמט בישראל

ידיעות בקצרה. נודעה רשימת הדירוג של בדרכוטר ישראלי (ל־1 ינואר 1973). עקב ההצבעה באליפות סקופליה והאליפות הצותבית באר־שבע חלו הזוחה בסדר העמות בצמרת. הרי 15 הראשונים ברשימה א': קריידמן 2482, בלכר 2473, קלדור 2464, בליימן 43 כבן 2438, צ'רניאק 2435, פרי שמואל 2418, פרץ 2417, רוזם 6 אבנר 2394, גלפר 2392, עוזר דומבריק 2376, קוקקי 2372, בר 2344. מבין 8 אבשי התמרת, 7 הם את כספר נקודותיהם ורק כבו, עזור הוא המועמד הבכיר היחידי „הסתנן" לתוך משפחת האבנים. פר שחמטאים „דורגייים" הוחפו לבוה בדרוזקים: פורת — 27, גן 37, אליהו יצחק — 58. צולים הן צעירים בראש רשימה ב' (לשאים שטרם שיחקו בארץ 50 הקי תחרות): יכבמן 2432, ברנר 2325, לדרמן 2313 ● מתקיים הסיבוב הרביעי בליגה. במפגשי הליגה הארצית מבוררת ביותר ההתמודדות בין אוניברסיטת ת"א למכביון — האלופה הוא כמו־כן יתמודדו „פלדקליין" — בינשטיין, רבת־גן — „לסקר" ביתי"ר — „הסקר" היפה, בתי"צמק חפר, הפ' ירושלים — חדרה בגבעת חביבה. החלה התחרות תית על אליפות ההתיישבות בית. 68 שחמטאים, הביצוגים כל התנועות של הקיבוצים שבים תולקו לשני בתים. בבית לשחקני דרגות גבוהות משתתפים 22 איש (11 סיבובים, שיטה שוויצרית). בבית ב', לדרגות נמוכות יותר, משתתפים 46 (9 סיבובים). אחרי 8 סבובים הוביל בבית יעקב בינשטיין עם 7½ נקודות נמשכות תחרויות ½ הגבר. ב„לס" ה"א מובילים אחרי 5 סיבובים: גולד 4½, יגלום 4; במרכז הנוער (סיבובים): להב, ברנשטיין אאופנן 1½(1); בחדרה מוביל קלר עם 1½ (מ־2); במועדון „רקי" ת"א, אחרי 5 סיבובים: ב 3½, קורצמג 3(2), טורם 2½(2); השתגה הרבה במועדון „רטי", א 4 סיבובים: וולפינגר, גרוס, פ 2½(1), רוטלוי 2½.

פסטיבל מוצלח ביותר

חות מכובדים. האורחים מחו"ל (ל־מעלה מ־150 הגיעו) תפסו מקום ראשון בתחרות הזוגות המעורבים, בקבוצות ראשון ושלישי בתחרות הקבוצות הערכיות, כוצאית מקום שלישי בתחרות הזוגות הערכית, ומקום שלישי בתחרות היחידים. האורחים ניצחו גם בתחרות קבוצות האמנים.

בין האורחים בלט השחקן הצעיר בן ה־28, מישל לאבל מצרפת, שנחשב כבר היום לאחד מטובי אמני הברידג' הבינלאומיים. ביד שלפנינו הוא הדגים את יכולתו הגבוהה. מערב פתח את מהלך ההכרזה בקריאה של „1 הארט" ומזרח קרא „1 בלי שליט" כאן התערב לאבל (דרום) בהכרזה של „2 ספייד". מערב קרא „3 הארט" ואמן (שימלה) הכריז „3 ספייד". מזרח הכריז „4 הארט", אולם לאבל החליט כי החוזה כזה יבוצע כנראה על ידי המתנגדים, והוא החליט „להקריב" באמצעות הכרזה של „4 ספייד" שהוכפל על ידי מערב.

צפון
♠ K
♡ 6 4 3 2
◇ K 10 8 5
♣ A 7 5 2

מערב
♠ A J
♡ A Q 10 8 7 5
◇ 6
♣ K J 9 6

מזרח
♠ 6 4 2
♡ K J
◇ K J 9 7 5 2
♣ Q 8

דרום
♠ Q 10 9 8 7 5 3
♡ 9
◇ A 4
♣ 10 4 3

מערב הוביל את הזוגה עם ה־דיאמונד הבודד, שנלקח ביד הכרוז עם ה־A דיאמונד. לאבל שיחק ספייד מיד שנלקח עם ה־A ספייד של מערב בלוכדו את ה־K ספייד של הדומם. מערב חשש לשחק מ־תחת ל־A הארט (מחשש שהכרוז מחזיק ב־K הארט בודד) והוא שיחק את ה־A הארט, המשיך בהארט נמוך. ה־K הארט של מזרח נתפס ביד הכרוז. לאבל משך את ה־Q ספייד שלכד את ה־J ספייד מיד מערב. הכרוז משך שלוש לקיחות נוספות בספייד, ובשלב זה לאחור הלקיחה השמינית (למגינים היו לקיחות). כיראו הידיים בנקודה:

דומם
♡ 6 4
◇ K
♣ A 7
♠ —

מערב
♠ —
♡ Q 10
◇ —
♣ K J 9

מזרח
♠ —
♡ —
◇ Q J 7
♣ Q 8

כרוז
♠ 8
♡ —
◇ 4
♣ 10 4 3

הכרוז שיחק דיאמונד מידו אל ה־K דיאמונד בדומם ומערב הוכנס למצב ענום של לחץ בשתי סדרותיו. הוא היה מוכרח לשמור על קלפי ההארט (כי אחרת ייתוך הארט מ־הדומם והאחרונה הקריבי שם יגבה ובלית ברירה השליך קלאב. הכרוז שיחק את ה־A קלאב מהדומם והמ־שיך בקלאב. הלקיחה נלכדה אמנם על ידי ה־K קלאב של מערב, ש־לכד גם את ה־Q קלאב ואילו ה־10 קלאב הוגבה ביד הכרוז, שביחד עם הספייד האחרון השלימו את ביצוע המוצלח של החוזה המוכפל והביאו לכרוז „TOP" מוחלט.

רביעי בערב בטקס חלוקת הפרסים למנצחים מקרב 400 המתמודדים שנטלו חלק בתחרויות. גם השנה זכו הישראלים ברוב המקומות הראשונים בתחרויות השונות, אולם בפסטיבל השנה הצליח מספר ניכר של אורחים מחוץ לארץ לתפוס מקר

פסטיבל הברידג' הבינלאומי ה־שמיני נסגל בצורה חגיגית ביום

תוצאות תחרויות הפסטיבל

תחרות קבוצות מרכזית:

(1) ל. שינקין, לוינסון, גריפית, שפילמן, פ. שינקין (בריטניה). (2) ד"ר רנר, כץ, עזיאל, משולם, דר־מובנר, קפוסטה (ת"א). (3) גבי ריקסי מרקוס (אנגליה), סינמנר, ילוז (צרפת), אבארלי, פרנדו (איטליה). (4) אילן, מוסקונה, פחטר, סתר (ת"א). (5) גבי כהם, ליברנט, הוז, הוז (נתניה). (6) בן־יהודה, פרישקי, ד"ר משולם, גבי אגימן (ת"א). (7) חיים, מרק, פלג, שוסטר, גבי צור (ת"א). (8) רומיק, לב, הוכברים, לוזים, אליגנן (ת"א). (9) ציטרין, שכטמן, ליברמן, פרידמן, פרידברג (ת"א). (10) גורו, זדורוף, שימלה, לאבל (צרפת). (11) גוסלר, גוסלר (דרום אפריקה), פון ציונים (גרמניה), הופמן (אנגליה).

תחרות זוגות מרכזית:

(1) לב־רומיק (ת"א). (2) גבי אגימן—רוזנבל (ת"א). (3) ד"ר קרקובסקי (ת"א) — אכטרברג (שוויץ). (4) עזיאל — משולם (סביון). (5) פרידריך — שאופל (ת"א). (6) גבי ברכנר — מוסקוביץ' (ת"א. (7) גבי צור — שוסטר (ת"א). (8) לאבל — שימלה (צרפת). (9) לוקאץ' — אלנברג (ת"א). (10) גבי אילן — לוי (סביון). (11) גוסלר — גבי גוסלר (דרום אפריקה). (12) פרץ — דומו (צרפת).

תחרות קבוצות אמנים:

(1) גבי מרקוס (אנגליה), אכטרברג (שוויץ), ויידמן (ארה"ב), קרקובסקי, בן־נחום, ברכנר (ת"א). (2) רומיק, לב, גינצבורג, וגנר, זליגמן, לבנהואר (ת"א). (3) אברילי, פרנדו, לובקין, ויזל, גריצי, רומנו (איטליה).

תחרות קבוצות אמנים בינלאומיים:

(1) צרפת (גורו, זדורף, לאבל, שימלה, סינמנר, ילוז). (2) בריטניה (גבי מרקוס, גריפית, הופמן שינקין, לוינסון, גריפית). (3) ישראל הנבחרת (ד"ר רנר, כץ, שאופל, פרידריך, דוכובני, לוקאץ', אלנברג).

פרויד ובנו

„בונים בע"מ"
229508, 268627

הדירה לכל החיים

דירות פאר בכל הגדלים
חנויות ומשרדים ברחובי תל־אביב.

3) דירות בנות 3—3½ חדרים חנויות בדיזנגוף 279	2) דירה בת 5½ חדרים ברח' רופין 22	1) דירות בנות 3 חדרים ברח' בהלל 12

המשרד: ברח' בהלל 24, בשעות 16.00—18.00

פרסום אמיר 269760

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ־ישראל

מבטחים

מוסד לבטוח סוציאלי של העובדים בע"מ

לכבוד
ועדי העובדים
חברי מבטחים
א. נ.,

פברואר 1973

הנדון:

חברי מבטחים צעירים

הרינו להודיעכם כי הקמנו במבטחים ועדה מיוחדה שבתפקידה לברוק את הנושא של
„התאמת תנאים בקרן מבטחים לחברים צעירים
(בגילים 20—30)"

הנהלת מבטחים מבקשת לקבל הצעות לקידום הנושא.
את ההצעות נבקשכם להעביר בכתב למרכז מבטחים, רחוב ארלוזורוב 150, תל־אביב, לידי עו"ד עמירן — מרכז הועדה.

בברכת חברים,
הנהלת מבטחים

מוסד ציבורי

מעונין לשכור 15-18 חדרי משרדים בירושלים

רצוי עם מחסן

להתקשר לטלפון 227375(02)

האגודה להקמת מעונות

רענגה ת"ד 76

מכרז מס' 1/73

1. הנהלת האגודה מכריזה בזה על קבלת הצעות מקבלנים מורשים להקמת בנייני מגורים ומרפאה בשטח כולל של 4000 מטר, במקום למגורים חברת נעורים ע"י תל־מונד.
2. את טפסי ההצעות והתכניות אפשר לקבל החל מ־27.2 במשרד הסעד; שד' ירושלים 22, תל־אביב, אצל המהנדס כ. ורדי, בשעות 8.00 — 13.00.
3. עם קבלת התכניות יש להפקיד 500 ל"י, עם החזרת התכניות יוחזרו 450 ל"י.
4. ההצעות יש להחזיר לא יאוחר מ־25.3.73 בשעה 12.00 בצהריים במשרד הנ"ל.
5. סיור קבלנים יתקיים ב־4.3.73 בשעה 10.00 לפנה"צ בשטח מעון חברת נעורים ע"י תל־מונד.
6. על המציע לצרף ערבות בנקאית בסך 10% מערך הצעתו למשך 2 חדשים.
7. האגודה אינה מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או הצעה כל שהיא.

נתן דסברג יו"ר האגודה

מדוע מוכר מר כספי ב־68% יותר מכמר ליבוביץ?

כי עם חזית זכוכית, החנות שלו פתוחה גם כשהיא סגורה.

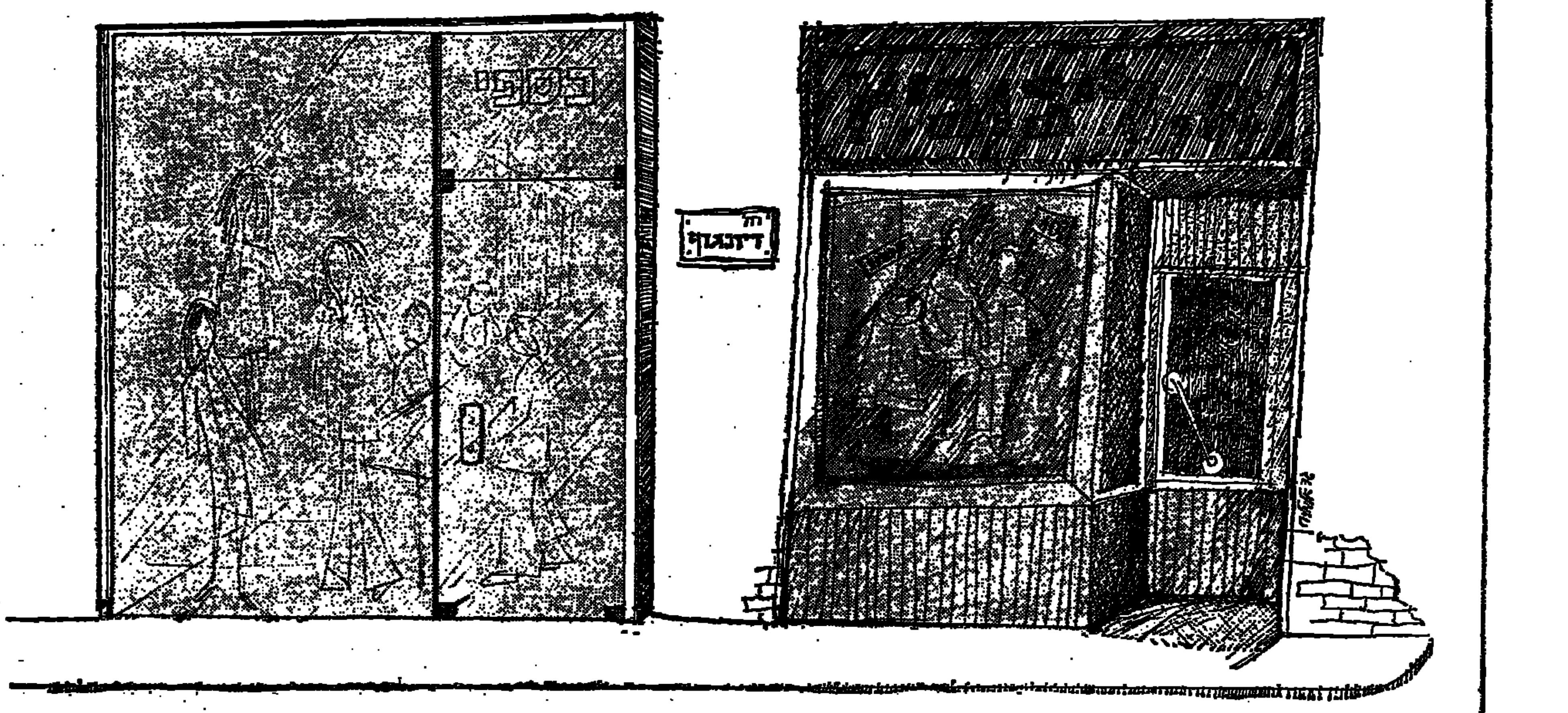

בראי לך להקדיש מחשבה לרעיון שקוף זה.
חזית זכוכית משנה להלוטין את מראה חנותך.
היא תבטל את המחיצה בינך ובין הלקוח.
היא תמשוך לקוחות חדשים ותקדם את המכירות.
התקן לך חזית מושלמת מזכוכית „פניציה" חדשה.
ללא סדקים ומסגרות אלומיניום.
התקשר עוד היום לקבלת פרטים.

השווה בעצמך את מכרי החלונות

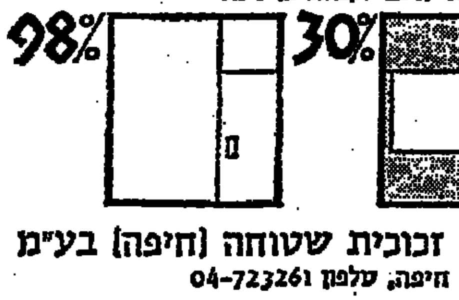

פניציה

פניציה זכוכית שטוחה (חיפה) בע"מ
ת. ד. 168 חיפה, טלפון 04-723261

החברה להפצת מוצרי זכוכית בע"מ
תל־אביב, רח' בן־יהודה 99, טל. 248241, 239651

*תנור „פניציה" החדיש מפיק זכוכית בגודל 6.00X3.50 מטר, עד עובי של 22 מ"מ, באיכות הגבוהה ביותר, ללא גלים.

מדריך לקופות החולים

מאת אמנון ברזילי

קופות החולים בארץ נצרכות לפ־יות הדרוך ביצוח. הכנסת אישרה בקריאה את הצעת החוק לביטוח בריאות ממלכתי. החוק יחייב את כל תושבי המדינה להשתייך לאחת מקו־פות החולים הקיימות. המדובר בכ־20 מן האוכלוסיה שעדיין אינם ים בקופת החולים — וזה ציבור המונה יותר מ־60 אלף איש, זה עיקר המאבק בין קופות החו־לים.

לקראת הפעלת חוק ביטוח בריאות נולדו דעותיהם הספקניות של מנהלי הקופות הקטנות. החשש העיקרי שלהן הוא שבא קופת חולים של ההסתדרות תבליע את הקופות הקטנות. כן חוששים הם מאפשרות שלא תובטח הבחירה החופשית לכל אזרח. מנסחי חוק הבריאות מדגישים כי כל אדם יהיה רשאי להצטרף לקופת חולים לפי בחירתו. שאלה זו עדיין אינה ברורה די צורכה וועדות הכנסת שתדון בהצעת החוק, לאחר שתעבור קריאה ראשונה בכנסת, תצטרך לתת דעתה על כך. כבל כקום הפעלת חוק ביטוח בריאות ממלכתי, שגם האופטימיים אינם מאמינים כי יופעל לפני סוף 1974 או תחילת 1975, הבא לכידור רוסות בקופות החולים, תתבהר השאלה איזו קופת חולים יפה ואיזו נותנת שרותים רפואיים טובים.

כמה מבוטחים בכל קופה

מתוך שלושה מיליונים אזרחים מבוטחים בקופות החולים, כ־2.3 מיליונים חברים בקופת חולים של ההסתדרות הכללית. 250 אלף חברים בקופת חולים לאומית, כ־250 אלף חברים בקופת חולים מכבי, כ־10 אלף חברים בקופת חולים עממית, כ־80 אלף חברים בקופת חולים מרכזית, וכ־55 אלף חברים בקופת חולים אסף. סך הכל כ־740 אלף מבוטחים בקופות החולים הקטנות. שליש כמספר המבוטחים בקופה הגדולה של ההסתדרות. בדיקה השוואתית של התנאים בקופות החולים מראה הבדלים משמעותיים בין קופה לקופה ובעיקר בין הקופות הקטנות ובין קופת חולים של ההסתדרות. לא נעים לראשי ההסתדרות להודות שהסיבה להצטרפות להסתדרות היא בעיקר האפשרות לטיפול הרפואי בקופת חולים. כאן הקופה כרוכה החברות בקופה בתשלום מס ובהצטרפות להסתדרות הכללית. לא יתכן כי חבר קופת חולים לא יהיה חבר בהסתדרות. חלק מהמס שמשלם החבר קופת חולים אחת לחודש הולך לפעולות ההסתדרותיות. לכן המס המשולם לקופת חולים ההסתדרותית הוא גבוה מזה שמשלם חבר באחת מקופות החולים הקטנות.

המשכורת הגבוהה ביותר לפיה משלם חבר קופ"ח של ההסתדרות את מס החבר הוא 1000 ל"י ברוטו. חבר רווק, ישלם 36 ל"י בחודש. בעל משפחה משלם 44.95 ל"י. אם האשה עובדת ומשכורתה 1,000 ל"י ברוטו, ניתנת לה הנחה של 25% והיא משלמת 27 ל"י בחודש (סך כל תשלומי הזוג שמשכורתם כל אחד 1000 ל"י ברוטו לקופת חולים ההסתדרות, 71.95 ל"י בחודש).

בקופת חולים לאומית, רווק שמשתכר 1000 ל"י בחודש משלם רק 33 ל"י. בעל משפחה משלם כמשכורת של 1000 ל"י 40.5 ל"י בחודש. לאשה שעובדת ניתנת הנחה של 50% אם משכורתה זהה למשכורת בעלה והיא תשלם רק 20.25 ל"י ובסך הכל תשלם המשפחה 60.75 ל"י בחודש.

תעריפים מגוונים

תעריפי מס מגוונים, בקופת חולים מכבי. יחיד שמשכורתו 1000 ל"י משלם רק 30 ל"י כס בחודש. אם הוא נשוי משלם 26 ל"י בחודש. אם הוא אב לבן אחד המס — 31 ל"י לחודש, ועם שני ילדים ויותר, כ־36 ל"י בחודש. אם אשתו עובדת ולה משכורת 1000 ל"י תשלם 14 ל"י נוספת וסך הכל 50 ל"י בחודש. תשלומי המס בשיעורים אלו נוגעים לחברים עד גיל 55. חברים שהצטרפו לקופה מלא בגיל שבגבר חייבים בתשלום תוספת גיל: ליחיד 6 ל"י ולזוג 10 ל"י בחודש. חברי קופת חולים מכבי עובדי המדינה, נהנים מהנחות גדולה בתשלום המס. בעל משפחה שמשכורתו 1000 ל"י בחודש משלם 24 ל"י לחודש ואם אשתו עובדת ולה אותה משכורת, משלמת עוד 10 ל"י (שיעור המס שמשלם לקופת חולים ההסתדרותית עובד בעל אותה משכורת כו־ אשתו 63.45 ל"י בחודש). בעל משכורת של 1000 ל"י ויותר אב לשניים שאשתו עובדת ישלם 37.65 ל"י (לעומת 71.95 ל"י בקופת חולים של ההסתדרות). כלומר זה משלם חבר קופת חולים 70 אג' כל חודש לקרן העזרה.

אם חבר בקופת חולים מכבי שייך לאיגוד מקצועי כלשהו, עליו לשלם מס ארגון להסתדרות. מס זה הוא בגובה של 1% כמשכורות עד תקרה של 1000 ל"י, כלומר מכסימום 10 ל"י בחודש (חבר בקופת חולים לאומית כבחודר מתשלום מס ארגון).

בכל קופות החולים להוציא אסף, תקרת המס היא משכורת של 1000 ל"י בחודש. בגלל היוקר ומצבו הכספי הדחוק של מרבית הקופות נשמעות הצעות להעלות תקרת המס. באופן של ההסתדרות עבה. הנדיון המצטבר מתהפך כבר כ־25% ב־ל"י מדברים על דבר יקר בשיפור של 2—6 ל"י בחודש לדמי החבר.

ב,אסף' תקרת המס על הבודד היא גם כן 1000 ל"י. למשפחה אינו עולה על 850 ל"י בחודש. זוג עובדים להם שני ילדים ויותר משלמים 41.5 ל"י. רווק משלם 22.5 ל"י בחודש אסף עובדת בשני שינויים לגבי תשלומי דמי החבר. החל מאפריל יבוטל כס גם כאשה עובדת בשיעור שעדיין לא נקבע. יעשה מאמץ להעלות את התקרה ל־1000 ל"י (הבעיה כפי שאמר אחד מראשי הקופה היא, כיצד לאמת את הצהרות החברים על גובה משכורתם).

גם קופת חולים מרכזית עובדת לפי שיטה בגובה דמי החבר. עד כה היה המס כבר בשיטת חברת הביטוח ומבוסס על גילו של המבוטח. מה־1 באפריל יעברו לשיטת המס הפרוגרסיבי, המבוססת על הכנסה החודשית של האדם עד לתקרה של 1000 ל"י בחודש.

דמי תרופות

דמי החבר הנמוכים ביותר הם בקופת חולים עממית. בעל משכורת של 1000 ל"י ויותר משלם 38 ל"י ללא קשר למספר הילדים או לאשה עובדת. הקופה משלמת גם 50% ממס הארגון כך שבכל מקרה אין התשלום עולה על 43 ל"י בחודש. בערים כפר־סבא וירושלים משלם חבר הקופה תשלום נוסף מיוחד של 3 ל"י בחודש שכן שם אין בתי־חולים ממשלתיים. (כמו בכל הקופות הקטנות גם המבוטחים ב,עממית' מאושפזים בבתי־החולים הממשלתיים).

דמי החבר הנמוכים יחסית בקופת החולים הקטנות עשויות להטעות במידה מסויימת שכן כל הקופות גובות דמי תרופות. לכל קופה פנקס תרופות משלה והחבר יכול לקבל בכל אחד מבתי המרקחת את התרופה הרצויה לו. חבר בקופת חולים מכבי צריך לשלם 75 אגורות על כל תרופה ובקופות הקטנות האחרות 50 אגורות. אלא שיש תרופות שקופות החולים הקטנות משתתפות רק ב־50% ממחירן ובמקרים מסויימים כל מחיר התרופה חל על החבר. הכלל מקובל כי פנקס התרופות של קופת חולים ההסתדרותית הוא הגדול ביותר ורק במקרים בודדים חבר קופה זו נאלץ להוסיף מכספו לקבלת תרופה המוצעת לו.

בכל הקופות הקטנות מופעלת בהצלחה שיטת הרופא העצמאי וחברי הקופה יכולים להיבדק אצל הרופא בביתו. הגם שחלק מהקופות מעמידות גם מרפאות לרשות החברים. ראשי הקופות מסכימים כי יתכן שמבחינה כספית זעיר הבדל בינו לבין קופת־חולים של ההסתדרות. אך לדעתם יעילותם גבוהה בטיפול אישי יותר לחבר.

נוסף לשרות הרפואי הבסיסי שמעניקים בקופת חולים של ההסתדרות, שאינו שונה מזה הניתן בקופות החולים האחרות, מצביעים על כך שלרשות ההסתדרות עומדות רשת צפופה של בתי הבראה ובתי אבות, לעומת זה, הפעילו מנהלי קופות החולים הקטנות הטבות משלהם.

דמי אישפוז

אחת ההטבות המקובלות היא דמי־אישפוז היא נהוגה בקופות חולים של מכבי, אסף, עממית, ומרכזית. בעד כל יום שהיה בבית חולים, מקבל חבר קופת חולים מכבי 20 ל"י ביום. החל מהיום הרביעי לאישפוזו עד 90 יום בשנה (אם זו מחלה כרונית מקבל רק 10 ל"י ליום). בעד ביטוח דמי מחלה משלם החבר עוד 1 ל"י כל חודש. ב,אסף' משלם החבר 1.5 ל"י בחודש דמי אישפוז, אך הוא מקבל רק 15 ל"י ליום עד 100 ימים בשנה. אותו הסדר קיים גם בקופת חולים מרכזית. בקופת־חולים עממית, דמי האישפוז הם 15 ל"י ביום ל־20 הימים הראשונים ו־10 ל"י לכל יום נוסף עד 80 יום בשנה. הנהלת עממית, רוצה להפסיק שיטה זו ובמקומה להנהיג ביטוח אישפוז לנפגעי תאונות דרכים.

הטבה אחרת המקובלת בשתי הקופות היא ביטוח חיים בסכומים קטנים. תמורת תשלום של 1.25 ל"י בחודש נותנת קופת חולים לאומית 2,000 ל"י למשפחה במקרה שמת חבר מבוטח. בקופה מקבלת המשפחה 1,000 ל"י במקרה של מות ראש המשפחה. כמענק לכיסוי הוצאות בלתי צפויות וללא תשלום כלשהו מצד המשפחה.

בקופ"ח עממית, שבה מבוטחים כל חברי ארגון רופאי המדינה, שומרים בסוד את אחת ההטבות שניתנות לחברים, שבא יוודע הדבר לכל המבוטחים בקופה. המדובר הוא במענק הבראה של שבעה ימים. 30 ל"י ביום, לחולים שהיו מאושפזים בבית חולים. הטבה זו אמנם אינה מופיעה בתקנון הקופה. אך היא נעשתה נוהג קיים רק לחבר שידע עליה ומבקש אותה. אותו הסדר קיים גם בקופת חולים מרכזית לגבי שכירים שמשלמים בעדם מס מקביל. הם מקבלים 14 ימי הבראה אחרי אישפוז, לפי 30 ל"י ביום. החבר יכול לצבות לכל בית מלון ולשלם את ההפרש שבין המענק שניתן לו מקופת חולים לבין המחיר הרשמי.

הבדווים והביטוח הלאומי

יום יום בנגב
מאת מרדכי ארציאלי

בעקבות הערת מבקר המדינה בדו"חו כמספר 22, בו תבע להגדיל את הפיקוח כיצד זכויות הבדווים בנגב לגימלאות, ערך הביטוח הלאומי סבב להכללת הבדווים ברשת המבוטחים.

בנגב כ־30 אלף בדווים החיים במסגרת 6,000 משפחות המשתייכות ל־21 שבטים. במסגרת המבצע נערכו פעולות הסברה בקופות בעיקר בין ראשי השבטים, להם הכפיפה על בני השבט. בסקר נתברר, בין היתר, כאחוז הגברים הזונחים את המלאכות המסורתיות הולך וגדל והם פונים לעבודות אחרות כמו: בנין, תעשיה, שירותים ואפילו עבודה ציבורית. כן גובר אחוז העובדים שמעבידיהם חייבים בתשלום דמי ביטוח עבורם. אולם אחוז הלא־שכירים עדיין גבוה מן המקובל במשק הישראלי ומגיע לכ־50% מהחייבים בדמי ביטוח. אחוז הלא־שכירים באוכלוסיה היהודית הוא כ־15 בלבד.

מבצע ביטוח הבדווים (בעיקר ל־... 1973) ... כי מספר המשפחות המבוטחות בכרטסת הגבוה הפעילה מגיע ל־1695 ; 1378 משפחות מקבלות קיצבה חודשית ; קיצבת זיקנה מקבלות 291 משפחות ; 34 משפחות מקבלות קיצבת זיקנה מיוחדת ; 42 משפחות מקבלות תוספת שכר נמוך ומעוקים.

בעקבות הסקר ניכרת עליה בתביעות שנתקבלו מבאהלים שנסקרו. אולם לא כל אלה שפנו לברר את זכויותיהם הסדירו את ביטוחם. לא אחת נמצא, כי בדווי סירב לשלם לאחר סכום הקיצבה הרטרואקטיבית כנגד בסכום קטן אחר יתרת חובו ונתבע כמנו התשלום חד־פעמי של מאות או עשרות ל"י, כדי לכסות חובות בשנים קודמות ולזכות בקיצבאות למשפחות מרובות ילדים. מאמצים רבים ושיחות ארוכות נדרשו לשכנע את הבדווים בכדאיות ובהגיון הכלכלי לשלם את הסכום הפעוט, כדי לזכות ביתרונות גדולים.

הוכח מחדש כי ההסתגלות, הרתיעה והוסר האימון לרשות, עדיין מושרשים בבדווי ומונעים ממנו לשקול באורח הגיוני את התועלתיות.

בארוחת צהרים שערך השבט באהלו של שייך הבד אבו־רביע לכבוד מנכ"ל המוסד לביטוח לאומי ד"ר ישראל כ"ץ, לכבוד סיום מבצע הכללת הבדווים במסגרת המוסד לביטוח לאומי, היה השייך על המבצע הסקר. לדבריו הולכת ועולה רמת ההשכלה בקרב צעירי הבדווים והדבר מגביר את המגמה לצאת לעבודה שכירה. כן גוברת התודעה וההבנה כלפי כרוחי המוסד לביטוח לאומי. כשליש מבין הבדווים עדיין אינם ברשת וכ־30%—40% עדיין אינם מנצלים את הזכויות. אך לא הזלפו ימים רבים ואחדים אלה יצטרפו וילכו.

* * *

החבר אבא אבן יורד אל העם

אפילו בבאר־שבע — עיר עתיקה המחודשת את נעוריה — קשה לעשות דברים בפעם הראשונה מזה אלפיים שנה. אולם ביום ד' השבוע הצליח שר־החוץ מר אבא אבן לעשות דבר שהוא בבחינת חידוש לרוב שרי הממשלה: לאכול ארוחת צהרים יחד עם פועלים בחדר אוכל של מפעל תעשייתי.

יש לשער כי השר התלבט מה ילבש למאורע זה. האם יענוד עניבה או יבוא בלעדיה? אם עניבה — מה צבעה? האם יבוא בחליפה או יופיע כ,פרולטר'? שר החוץ מצא פשרה. הוא הופיע במכנסיים אפורים, בלייזר חום ועניבה כחולה.

ירידה אל העם אין פירושה לבוש צנוע בלבד. היא מחייבת גם סיגנון דיבור כזה של פועלים. אך בכך לא עמד שר החוץ. הוא הרצה שעה ארוכה בפני 250 פועלים, חברי מועצות עובדים, ועדי עובדים, ונציגי הנהלות היצור של מפעלי הדרום והסיך־יאס.

בראשית דבריו ניסה השר לדבר בשפה 'עממית'. אך נסיון זה נמשך דקות אחדות בלבד. השר דיבר אל הפועלים לאחר מכן בעברית מתוקצעת ו,בכלים של בית מרקחת', כפי שהתבטא אחד הפועלים. ,אנונים כוללים', ,גישות השתתאתיות', ,אופציות מדיניות', ,פתיחות אשנבים לרווחה', ,נוסטלגיה ציונית', ,רוח אקומנית' — היו מהביטויים שהופנו אל הנוכחים, ביניהם פועלים חברי קטקים במגוחות שרק לאחרונה התוודעו לעברית.

את שר־החוץ הזמין לבאר־שבע מר אורי סבג, מזכיר מועצת הפועלים וחבר לשכת המזכירות של מפלגת העבודה. שאף ערך לחבר אבא אבן קבלת פנים גדולה בבית ההסתדרות. האולם הקטן היה מלא מפה אל פה, ושלושה צלמים הבזיקו במצלמותיהם הנציחו את החבר אבא אבן עם הפקידה, עם השוער, עם אחותו של חבר מועצת הפועלים ובעצם עם מי לא. הכל השים שעה ארוכה יחד לכל אלה שהוצגו בפניו והסביר פנים לנוכחים.

היה זה נסיון מעניין לשר החוץ — אך לא קל — לפגוש את ה,עמך', הדי שנת הבחירות נשמעו ברקע, וכן נשמע קולו של אחד הפועלים שאמר בתום ההרצאה: דיבר יפה השר החוץ, דיבר דברים חשובים וגדולים, הכל רק שלא הבנתי אותם.

* * *

סלעים ונוף

לאחרונה החל בחיזוק הסכרים הדרומיים בים המלח. הדבר נעשה באמצעות דיפון הסכרים באבנים גדולות. תחילה נלקחו סלעים אלה מנחל בצפע שליד ערד. אולם כמות האבנים הגדולות לא הספיקה ובשבוע שעבר החל ,לגלח' את השכת שבין מצדה לעין גדי.

לוא היו מסתפקים בהעתקת עשרות או מאות טונות אחדות של סלעים היה הדבר עובר בשקט. אולם משהתחבר לסניף הגנת הטבע בעיר, כי המגמה להוציא בהמשך אלפי טונות של סלעים — קמה צעקה.

טוענים אנשי הגנת הטבע בעיר: הורסים לנו את אחד הנופים המקסימים באזור. תהיה זו בכיה לדורות. הם פנו וביקשו ליטול סלעים ממקומות אחרים ולא נענו. עתה החליטו לפעול. מה יעשו? זאת אין הם מוכנים לגלות עתה.

* * *

תזמורת קאמרית בבאר־שבע

לקהלה כאלף משפחות של עולים מברית המועצות נקלטו בבאר שבע, בתם מספר לא קטן של מוסיקאים מקצועיים שלא מצאו תעסוקה בתזמורות הקיימות בארץ. כדי למצוא לסבלם שבהם עבודה במקצועם, הציע משרד הקליטה לעיריית באר שבע להקים תזמורת קאמרית בת 14 נגנים, תוך הבטחה לממן את משכורתם של חברי התזמורת ומנצחה במשך השנתיים הראשונות לקיומה. אך זה בתנאי שהעירייה תתחייב לדאוג להמשך קיומה של התזמורת לאחר מכן.

במגעים שהיו בין נציגי משרד הקליטה ונציגי העירייה הציעו האחרונים שמשרד הקליטה לא יממן את שכרם של חברי התזמורת כל חודש, אלא ישקיע כ־440 אלף ל"י בשביל השנתיים הראשונות, תוך הבטחה שהעירייה תדאג לקיום התזמורת בעתיד. תשובת משרד הקליטה עדיין לא נתקבלה, אך כבר החל בהכנות הנשעמנים.

* * *

נהגת בדווית ראשונה

בשנות ה־50 לא שלחו הבדווים את בנותיהם לבתי הספר. היתה זו עבירה על חוק חינוך חובה ובחוגים שונים התקיימו דיונים אם לאחוז נגדם באמצעים כספיים או להניח לזמן לעשות את שלו.

באחד הדיונים האלה אמר השייך עודה אבו־מעמר, ראש שבט העזזמה בנגב, כי הזמן אינו רחוק ו,אני מבטיחכם שכאשר בנותי יגיעו לגיל בית הספר, וילמדו בו, ילכו בדווים רבים בעקבותי'.

מאז חלפו 20 שנה. בדוויות לומדות. אמנם בשבטים רבים הן עושות זאת עד גיל 10־12 שכן אז הן כבר ,נשים לכל דבר'. אולם בקרב בנות הבדווים יש כיום רבות היודעות קרוא וכתוב.

שייך חסן אל־צאנע, שייך שבט קדיראת אל־צאנע החליט לצעוד צעד נוסף לקראת עידן הקידמה הבדווית בהכריזו כי בתו תהיה הבדווית הראשונה שתנהג מכונית בישראל. ואכן, הבת נענתה לאתגר שהציב לה אביה וניתן לראותה ברחובות באר שבע מחזיקה בהגה, בינתים ליד המורה לנהיגה. אולם לזמן קצר בלבד, כפי שמבטיח אביה השייך, שאף הבטיח לרכוש לה מכונית.

שר התחבורה שמעון פרס בראיון להארץ

המטוס הלובי נע לכיוון באר־שבע

הטייס ראה את מטוס חיל־האוויר מזהיר * התנהגותו המוזרה של הטייס הגבירה החשש מפני כוונות פיגוע בתחום ישראל * איומי אירגוני החבלה ותמיכת מדינות ערב מסכנים התעופה האזרחית בעולם

מאת עמוס חדד

התרסקותו של המטוס הלובי בסיני מעוררת שאלות רבות אשר לא נמצא להן מענה. אתמול, למחרת ישיבת הממשלה שבה נמסרו פרטים על ההתרסקות ועל מה שקדם לה, נפגשתי עם שר התחבורה, מר שמעון פרס, אשר נאות בראיון מיוחד ל"הארץ" להשיב על חלק מהשאלות שהתעוררו. בהמשך הראיון, הצגתי לשר־התחבורה שאלות גם לגבי שביתת המנהלים הטכניים באל־על וסיבותיה.

שאלה: האם התגלו מימצאים חדשים המשליכים אור נוסף על התרסקות המטוס הלובי?

פרס: התמונה היתה ברורה גם ביום ד'. העולם כהר — וכך גם ישראל — ביחס למטוסים אזרחיים. אבל כאן הנסיבות היו כאלה שהביאו לתוצאה האומללה. אני מתכוון בעיקר לשני דברים:

* התנהגותו המוזרה מאוד של הטייס, שלא שעה לאזהרות כאשר היה בשטח שכחו תחום אוויר של ישראל ואין ספק שידע בדיוק היכן הוא נמצא. היא הוזהר והיה לו גם מגע עין.

שמעון פרס

* כל האיומים של ארגוני החבלה המשתמשים במטוסים אזרחיים למטרות הפוכות מאלה המקובלות בעולם. המטוס היה בכיוון לבאר־שבע בבהירות גדולה — ושני הדברים כאחד הביאו לתוצאה שכולנו מצטערים עליה בגלל אבדן חיי אדם.

שאלה: האם ברור כיצד הגיע המטוס למרחב האווירי של סיני?

פרס: לא. כל התנהגותו של המטוס אינה סבירה בשני המקרים. במקרה הראשון, מדוע הוא טעה. במקרה השני, מדוע התנהג כפי שהתנהג כאשר טעה. אני לא רוצה לעסוק בניחושים.

שאלה: האם מכשירי הקשר במטוס הלובי היו תקינים?

פרס: כל הדברים האלה נמצאים בחקירה. אני רק יודע שהטייס הוזהר היה מגע בין הב"ה של חיל האוויר לבין הטייס שהוזהר. הטייס של המטוס ראה את טייס חיל האוויר מזהיר וגם לפי הדיווח של מגדל הפיקוח המצרי הוא ידע בדיוק מה מצבו.

שאלה: האם היה חשש כלשהו שהמטוס הלובי מתכוון לבצע פעולת פיגוע בתחום לאור הכרזות המחבלים בעניין זה?

פרס: חשש כזה תמיד ישנו והתנהגות המוזרה של המטוס רק פירנסה חשש כזה.

פעולה בכל הדרגים

שאלה: פורסם, כי קיימת אפשרות שבמטוס הלובי היו מחבלים והם שגרמו להסטתו לתחום האווירי של ישראל?

פרס: לא ידוע לי בעניין זה שום דבר.

שאלה: האם ישראל העבירה לאחת מדינות ערב הבעת צער על האסון?

פרס: השאלה היא לא המדינה אלא הבעת צער על אבדן חיי אדם, וזאת עשתה ראש הממשלה בשם הממשלה כולה. כשאנשים נקטלים הצער הוא בראש וראשונה על אבדן חיי אדם. זה לא עניין לאומי, זה ענין אנושי ועל כך ישראל הביעה צער.

שאלה: האם גורמי תעופה בינלאומיים פנו לישראל בעניין המטוס הלובי?

פרס: היתה פנית המזכיר הכללי של אירגון חברות התעופה הבינלאומי (יאטא) מר קנוט המרשלד, שביקש לדעת פרטים והפרטים נמסרו לו. היתה פניה מחברת אייר־פרנס בקשר לצוות שלה וגם כאן מסרנו את כל הפרטים.

שאלה: האם אתה סבור כי לתקרית יהיו השלכות לגבי השגת השלום במזרח התיכון?

פרס: בספק. איני רואה קשר בין המהוזית. זהו אירוע בודד ולא מערכה חדשה. הלקח העיקרי הוא שכל המדינות — ולא חשוב אם הן במצב של שלום או מלחמה — חייבות להוציא את התעופה האזרחית מכלל המערכת של הטרור. כי שמכניסים את התעופה האזרחית לתחום הטרור מעודד את ארגוני הטרור בתמיכה גלויה או נסתרת מצד מדינות ערב ובראשן לוב, והיות ולכל המדינות יש מטוסים אזרחיים וכולם מטיסים נוסעים אזרחיים, הלקח שיש להסיק הוא להוציא מכלל מערכת האיבה את כל התעופה האזרחית של כל המדינות — לא לאפשר למחבלים לשים פצצות בתוך מטוסים או לתפוס מטוסים או להגיד שנטוס במטוס מעל לת"א ונתאבד אתו וכדומה. מי שיוצא באיומים כאלה הוא גם יוצר אווירה שעלולה לסכן את התעופה האזרחית העולמית.

שאלה: כיצד אתה מתייחס להודעת מצרים כי התקרית העלה לנו ביוקר?

פרס: תותחים של מצרים עצמה הפילו מטוס נוסעים אזרחי שלהם. על מצרים להפיק קודם כל לקח לגביה. מה שנוגע לבקרה כאן, אנו נהגנו, לפי דעתי, לפי כל הכללים הבינלאומיים — הכללים הבינלאומיים שייכים לנסיבות של האירוע. למשל, האם זה באיזור צבאי, באיזו מהירות ובאיזה כיוון נע המטוס, מה תגובת הטייס להוראות שניתנו לו על ידי כתות האוויר של המדינה. כאן, לפני שישראל נקטה פעולה כלשהיא, היא ניסתה את כל הדרגים הקודמים של אזהרה ומניעה הטל אילוץ המטוס למסלולו הנכון. כאן יש רושם שהיתה זו טעות מרחיקת לכת מצד המטוס.

שאלה: האם המקרה אינו מהווה תקדים מסוכן בתחום התעופה האזרחית בכלל?

פרס: אני מקווה שזה לא יהווה שום תקדים. החובה להגן על חיי הנוסעים היא חובה כפולה, הן של המדינה שבתחומה טס המטוס והן של הטייס שאחראי על ביטחונו. גם אצלו צריך להיות ביטחון הנוסעים השיקול הראשון במעלה. אילו הקברניט במקרה הזה, היה חושב על ביטחון הנוסעים, היתה לו האפשרות לנהוג.

שאלה: איזה ביטחון יש לנו כי הטייס אכן קלט את האזהרות שלנו וכי מכשירי הקשר שלו פעלו?

פרס: עניין זה נתון לחקירה. אמרתי קודם שהיה לנו מגע אתו, כי המטוסים שלנו היו מספיק קרובים כדי להזהיר אותו. לפי ההודעה המצרית, הטייס ידע באיזה מצב הוא נמצא.

מכאן אנו עוברים לשביתת המנהלים הטכניים של אל־על, ששיתקה את פעולות החברה במשך שלושה ימים. שאלתי את שר התחבורה: השביתה הוכיחה שיש בחברת התעופה הבין־לאומית שלנו עובדים המצפצפים על חוקי המדינה. בשאלה השאלה, האם בידם של אלה ניתן להפקיד מטוסים הדורשים אחריות רבה וההתנהגות לפי כללי החוק הישראלי והבין־לאומי כאחד?

מטוס בואינג לובי מדגם 727, שאחד כמותו הופל בסיני

פרס: חוקי המדינה הם שווים לכל עובד אל־על. בסופו של דבר החוק עשה את שלו. הם שבו לעבודה לפי צו. שמעתי, שהעובדים מתמרמרים על כך שנאחזו נגדם באמצעים משפטיים. הדבר דומה לכך, שאתה נוסע בצד שמאל של הכביש ומתמרמר שהמדינה תובעת אותך לדין על עבירת תנועה. חוקי המדינה שווים לכולם. לגופו של עניין: השופט מציג סימני שאלה שנצטרך להשיב עליהם. האנשים האלה אינם מטיסים נוסעים אלא אחראים על הצד הטכנולוגי של המטוס.

לקחי השביתה

— ללא אישורם, אין המטוס יכול להמריא מבחינת כשירותו לטיסה?

פרס: זה תפקיד מאוד אחראי ונצטרך לעיין בהחלט במה שנאמר במסקנות בית־הדין.

שאלה: עתה, לאחר שהשביתה נסתיימה, האם אתה מתכוון להפיק לקחים כלפי אל־על בכלל, שם קיימים עשרה ועדים — וכל ועד יכול באחד הימים לקום ולשתק את החברה?

פרס: בהחלט, את הלקחים האלה אנו התחלנו להפיק לפני השביתה ולא אחריה. כפי שאמרתי בכנסת, הפעם הממשלה הצביעה על זה עד שיתבצעו התנאים האמורים לחידוש העבודה באל־על ולא רק על יישוב הסכסוך.

הועידה המרכזית קיבלה שלוש החלטות שהן היו תביעות של הממשלה ושל אל־על. שלוש התביעות היו: א) שהמגעים יסתיימו תוך שבועיים עם הוועדים כאשר היום הסתיימו המגעים רק עם שני ועדים. ב) שתוקם נציגות אחידה לכל העובדים. ג) שתיווצר מערכת של ערבויות הדדיות, אשר תבטיח הפסקת עבודה בתעזיר הן בצורה של שביתה או שביתה חלקית או סנקציות. אלה הם שלושת התנאים היסודיים שהיו דרושים לחידוש העבודה. זה הלקח הראשון. הלקח השני, אני מקווה שהעובדים, או יותר נכון הוועדים, למדו הפעם, שהחוק הגיע עמו. אולם נוסף לחוק יש עוד שני דברים חשובים. האחד, הפגנה החד־משמעית של דעת־הקהל. אין לי ספק שעובדי אל־על רגישים לדעת הקהל כמו שכולנו רגישים לה. דעת הקהל לא הותירה שום ספק לגינוי השביתה ולגינוי התנהגות הוועד.

מה זאת אומרת ועד שהולך להסתתר בבית מלון א' ובבית מלון ב' ואחר־כך מופיע בבית־המשפט ואומר לא ידעתי שחיפשו אותי? אם לא ידעו שחיפשו אותו, או למה הסתתר? זו צורה מאוד מוזרה. הלקח השלישי הוא שחברת אל־על חייבת להישאר בעתיד חברה שקיומה הוא על כושר תחרות ולא על יניקת סובסידיות. מדובר על מפעל כלכלי ומשקי גדול, שהעניין קיומו על הפעלתו התקינה והאמינה. אם אדם קונה כרטיס עליו להניח שיוכל לבוא לשדה ולטוס עמו. מה שאיפיין את השביתה הזו, ואני שמח על כך, שהממשלה וההסתדרות עמדו בחזית אחת. אם היה מתגלה בקע, היה הדבר פוגע הן בעקביות והן בתקיפות.

שאלה: בציבור לא ברור מה הן התביעות הקונקרטיות של המנהלים הטכניים, על מה שבתו, כמה כסף הם דורשים נוסף על ההטבות הרבות שמקבלים ואשר אין להם תקדים במשק המדינה?

פרס: מהנהלת החברה נמסר כי חברי הוועד תבעו תוספת של 1.045 ל"י לחודש. הוצע להם 17% הם תבעו 30%, כלוה 1.045 ל"י לעובדים, בדרג הנמוך של המנהלים הטכניים. זו היתה עילת השביתה.

העובדים הביעו צער

שאלה: הנהלת אל־על הודיעה לחברי ועד המנהלים הטכניים כי הם חדלו לשמש בתפקיד זה. קיימת התמרמרות רבה מצד העובדים, על צעד זה, כיצד אתה מתייחס לכך?

פרס: האמת, שהוחלט להפסיק את עבודתם כמנהלים טכניים ברגע שהוועד פורק וברגע שלא הופיעו בפני בית־המשפט. ההחלטה נתקבלה לא רק על דעת הנהלת אל־על, שבסמכותה להחליט בעניין זה, אלא גם על דעת חוגים בהסתדרות. גם בפסק־הדין של בית המשפט נקבע השופט את התוצאה־לב החברה לדון בנושא הזה.

שאלה: עתה, לאחר סיום השביתה, האם אתה יכול לגלות כיצד התכוננתם להפעיל את אל־על אילו לא היו חוזרים העובדים לעבודה?

פרס: לא. איני מוכן לפרט. אני שולל את השיטה של איומים. אני מקווה שהחברה תחזור למסלול העבודה. עובדים רבים הביעו את צערם. אני בטוח שזה לא לרווחם של כל העובדים. אני מקווה שזו אפיזודה חולפת, כי אל־על הוא אחד ממקומות העבודה הטובים בארץ, והמפעל הוא מפעל חיוני ולא יהיה יחס לאל־על מצד הציבור כאשר תתחיל לקבל את תבנה הסובסידיות הראשונה.

שאלה: בציבור היתה הרגשה שלקח קצת יותר מדי זמן כדי להביא לסיום שביתה ששיתקה את התעופה האזרחית הבין־לאומית של אל־על. מדוע אי־אפשר היה לפעול יותר במהירות?

פרס: כאן מעורבים שלושה גורמים: הממשלה, ההסתדרות ובית־הדין. הממשלה התכנסה עוד בערב השביתה. הממשלה לא יכולה להכתיב לבית־המשפט כיצד לפעול. על כן יש שלושה גופים, שפועלים כל אחד לפי שיקוליו ונהליו, זה יכול היה לקחת יום נוסף.

שנה שחונה מאוד

החקלאים נתבקשו לשקול הקטנת היקף גידולי הקיץ

מאת שלמה גרבר

עצירת הגשמים הממושכת בעונת החורף הנוכחית, שפירושה לכנסה היא בצורת 'אקלימית' ואף בצורת חקלאית, אף כי עדיין לא הוכרז על כך רשמית, מעוררת דאגה חמורה בקרב האחראים למשק המים במדינה, לא רק לטווח הקצר, אלא בעיקר לטווח הארוך. שר החקלאות חיים גבתי הכריז בתחילת השבוע כי 'אנו עומדים השנה בפני מחסור במים חמור... בינתיים יעשה מאמץ לספק מים לחקלאות במסגרת ההקצבות, אך בקרוב יהיה צורך לדון על קיצוצים בהקצבות'.

גם נציב המים, מר מנחם קנטור, כינס השבוע מסיבת עתונאים, בה עמד על חומרת המצב והגדיר את השנה כ,שנה שחונה מאוד'. מר קנטור מסר על החמרת הפיקוח על צריכת המים, כדי למנוע חריגה מן ההקצבות וכן על אי־מתן תוספות מים חדשות להרחבות השטח לקראת גידולי הקיץ, כגון כותנה, בטנים ודומה. פירושה של הודעה זו הוא קיצוץ היקף גידולי הקיץ במידה ניכרת ופגיעה נוספת בחקלאים, שכבר סבלו השנה מנזקים גדולים מהקרה הממושכת.

מיפנה במשק המים

אין ספק, כי עצירת הגשמים הממושכת חייבת להביא מפנה במשק המים של המדינה, דבר שמדברים עליו כבר שנים רבות, אך אין מעיזים לעשות דבר בנושא זה מחשש לתגובה חריפה של החקלאים העלולים להיפגע מכך. מר קנטור אף גילה במסיבת העתונאים, כי כבר לפני שלוש שנים החליטה נציבות המים לנהוג קמצנות בשימוש במים נוכח התריבה בממדים עצומים כהמיכסות, במיוחד בחקלאות, ו,לבוא אל הציבור ולומר לו, כי מהיום והלאה נסתיימה ההפקרות בשימוש במים'. אולם השנים האחרונות היו שנים גשומות וקשה היה, לדבריו, לבוא אל הציבור בהגבלות ובעונשים.

אולם השנה נוצר מצב שאם לא יצליחו להגביל את הצריכה עלולים לחסל את כל מלאי המים המצוי במאגרים. ואם השנה אין מלאי גם בכינרת, שמיפלסו ירד בשעור ללא תקדים מאז 1925, הרי שיש עוד רזרבות תת־קרקעיות לשנה הנוכחית ואולי לשנה הבאה, אך רק אם יעמדו על ריסון הצריכה. אחרת לא יהיה מנוס מקיצוצים במיכסות המים, בעיקר לחקלאות.

מחירי המים יעלו

מר קנטור, ועמו אנשי מקורות, הודיעו ברורות, כי לחקלאים אשר יחרגו השנה מן המכסות יגבו את מחירי המים ואף יוטלו עליהם קנסות. החל מה־1 באפריל ייכנסו לתוקפן התקנות להעלאת מחירי המים בהתאם למסקנות ועדת יעקובי, ובהן סעיפים שהתחכור באחרונה. הקנסות שיוטלו על חקלאים בעל חריגה מן ההקצבה יהיו בשעור של 25 אגורות למ"ק, שהוא סכום כפול מהמחיר הממוצע של המים לחקלאות, הלצריכה עירונית ולתעשיה יהיו הקנסות בשעור של 45 אגורות למ"ק, שאף הוא כפול מן הממוצע כיום.

כדי לעמוד על חומרת המצב של משק המים במדינה יש לציין, כי צריכת המים בישראל מגיעה היום לכ־1.5 מיליארד מ"ק בשנה, מזה כ־1.3 מיליארד מ"ק בחקלאות, כ־280 מיליון מ"ק בצריכה ביתית וכ־90 מיליון מ"ק בתעשיה.

לעומת זאת התפוקה המתוחשת של מקורות המים, אשר ניתנת להינקה באמצעים הקיימים, היא מעט פחות מכך. הצריכה עולה כיום מדי שנה בכ־35 מיליון מ"ק בשנה, בעוד שהתפוקה אינה עולה בקצב זה. הבעיה הנוכחית בפני האחראים למשק המים היא להביא לאיזון בין הצריכה לתפוקה — בעיה שמתלבטים בה קשות עקב המחסור באמצעים כספיים. מתכנני משק המים הזהירו בעבר ומזהירים גם היום מפני הסכנה של גירעון גדל והולך במאגרי המים התת־קרקעיים, העלול להביא בסופו של דבר למשבר חמור שיידרשו קיצוצים באספקת המים, אותו חזו לסוף שנות ה־70. ואם באה עתה שנה שחונה ביותר, שגרמה לירידת מיפלס הכנרת ולירידה דרסטית עוד יותר של הזרימה בירדן, הרי שהדבר עלול להקדים בהרבה את המשבר.

אוצר התת־קרקעי

אנשי ה,תהל', העורכים מחקרים מתמידים על מקורות המים בארץ מציינים, כי כאשר עולה הצורך בקיצוץ המים לחקלאות, מוצעת לא פעם ההצעה לשאוב יותר מים מאגני המים התת־קרקעיים, ובעיקר באקויפר (אגן תת־קרקעי) החופי המשתרע בין פרדס־חנה ללוד. התמלאותו השנתית הממוצעת של אגן זה היא כ־360 מיליון מ"ק בשנה, אולם הוא מכיל כמויות מים גדולות שניקו בו בעבר ואפשר כעת לשאבן. ההאמדות בכ־40 מיליארד מ"ק.

השיקול אם לכרות (המונח כרייה במשמעותו כאן ניצול חד־פעמי של כמות שאינה מתחדשת) מים מהאגנים התת־קרקעיים של המערכת הארצית, אינו מתייחס למעשה לכריית מיליארד מ"ק אחד, כיוון שביחס לכמות כזאת כבר נפלה למעשה הכרעה: כמות כזאת כבר נידונה לכרייה בעתיד. קצב ההשקעות בפיתוח מקורות חדשים הוא קטן מקצב גידול הצריכה, ועם זאת לא נעשו עד כה כל המבצעים לצמצום הצריכה החקלאית, בעוד שהצריכה הביתית והתעשייתית גדלה והולכת. אם ימשיך הצריכה לעלות בקצב הנוכחי עד סוף העשור, תידלדל הרזרבה הארצית במיליארד מ"ק מים, וזאת באקלים ממוצע.

ההצעה בדבר כרייה מכוונת נוגעת איפוא לכמויות שמעל למיליארד הראשון. אולם כרייה כזאת כרוכה במספר סכנות. האחת — הורדת מיפלס המים באקויפר במידה מוגזמת (במטר אחד לכל 100 מיליון מ"ק), העלולה להביא לזרימת מים מלוחים לאגן המלחתו ללא תקנה. השניה — האקוויפר מהווה רזרבת מים העיקרית לשנות חירום ואין לנצלו לשם צריכה שוטפת. זמני חירום כאלה, העשויים להצדיק שימוש ברזרבה זאת, הם, לדוגמא — שנות בצורת.

הקטנת שטחי גידולים

אנשי משרד החקלאות ונציבות המים פנו אל החקלאים וביקשום לשקול אפשרות של הקטנת היקף גידולי הקיץ שלהם. אולם קשה להאמין, כי החקלאי הבודד יחליט בעצמו להקטין את גידוליו שעליהם פרנסתו. נראה, כי יהיה על משרד החקלאות לדון ולהחליט באפשרות על הוצאת הוראות כפר־רשות להקטין את שטחי הגידולים בכ־20% בערך, כדי להימנע מחריגות מן ההקצבות.

הסיכוי לעתיד מעורפל. אין עדיין מדיניות ולא נפלו הכרעות לגבי הגדלת מקורות המים כדי להדביק את הצריכה בשנות אקלים רגיל. לא כל שכן בשנות בצורת. על המתקת מי־ים עדיין אין כל הכרעה, והחששים כי מחיר המים שיופקו בצורה זו יהיה גבוה. התקוות הרבות שתלו בהורדת גשם מלאכותי נתבדו. למרות הפעילה המוכחה שנעשתה בנושא זה היו התוצאות אפסיות. המקור היחיד הקיים היום, שעוד תולים בו תקוות רבות, הוא ניצול השפכים הביתיים (לא תעשייתיים) לאחר טיהורם לצרכים חקלאיים. כך ייחסכו מים מתוקים שיופנו לצריכה ביתית ולתעשיה. קיימת גם אפשרות של ניצול יעיל יותר של המים והחסכון במים, אך זהו תהליך ממושך וקשה, הכרוך אף הוא בהשקעות ניכרות בציוד חדיש, ובמיוחד בהחלפת הצנרת בערים הגדולות, עקב הדלף החמור המגיע לעתים לעשרות אחוזים מן האספקה.

למרבה הפלא אין האחראים למשק המים מדברים כלל על אפשרות של רוויזיה בהקצבות המים לחקלאות, כלומר הקטנת הקצבות המים למשקים חקלאיים שאינם מנצלים אותן באופן כלכלי והעברתם למשקים החסרים מים. אין ספק שניצולם ממכסות המים עלול לעורר תגובות נזעמות מצד החקלאים. לכן מבכרים האחראים למשק המים ללכת בדרך הקלה של קיצוצים באספקת המים לחקלאות, דבר שיגדיל את הפיגורים הקיימים בחלוקת ההקצבות. משקים עם הקצבות מים עודפות ייפגעו רק במעט, בעוד שמשקים חסרי מים ייפגעו בבירה נוספת.

ה.י.ל

צוות הי"ל לבניה והשקעות בע"מ
רח' מונטיפיורי 32 תל־אביב
טלפון: 615316

נותרו מספר מצומצם של
דירות פאר בנות 4 חדרים
ברחוב פנקס 67 בתל־אביב

הבנין בן 9 קומות
נמצא בשלבי בניה אחרונים.

פרטים במשרד, רח' מונטיפיורי 32 ת"א
טלפון 615316

קנה דירה־ מתוכננת היטב

סבון באלי
צמחי טהור, סבון קוסמטי שי לעור

هكذا من الأصل

مكذا من الأمل

הלוח הכפול | הארץ | ידיעות אחרונות

המשרד הראשי: תל־אביב שד' רוטשילד 99 (פנת שינקין)
טלפונים: מחלקת מודעות — 248905, 230521, 230401
המחיר: יום הו׳: 1.00 ל״י לשורה / יום ו׳: 1.20 ל״י לשורה

למכון למחקרי נפט וגיאופיסיקה

דרושים

עוזר למחסנאי

שיוכשר לתפקיד מחסנאי
דרושה ידיעה בסיסית בשפה האנגלית

עוזר למודד

בעל רשיון נהיגה וידיעה בפוטוגרפיה
שיוכשר לתפקידי מדידה בשדה

נא לפנות בכתב אל:
המכון למחקרי נפט וגיאופיסיקה
רח' המשביר 1, אזור התעשיה, חולון
טלפון 845112.

בגדי

בית אופנה להלבשת גברות וגברים
חיפה, רחוב הרצל 46

למחלקת גברים דרושים:
* חייט מעולה
* חייט לתיקונים
* מוכר מעולה — בעל נסיון

★

תנאים יוצאים מן הכלל לאנשים המתאימים
נא לפנות להנהלה בין השעות 10.00—12.00

לחברת בניה גדולה בסביבות ת״א

דרושים

★ **מנהלי עבודה מעולים**
עדיפות לבעלי נסיון בבניה טרומית

★ **טכנאי בנין**
נסיון בחישוב כמויות והחשבים, פיקוח על קבלנים וביצוע

בפרטים נא לפנות בכתב לת.ד. 29280 ת״א עבור אגף הבניה

משרד פרסום ידוע ומבוסס בתל-אביב

מחפש

תקציבאי מנוסה

הצעות בכתב־יד הכוללות קורות חיים ונסיון קודם נא להפנות לת.ד. 1469 תל־אביב, עבור "תקציבאי".

סודיות מוחלטת מובטחת!

חברה לבנין בחיפה
מחפשת

1. **מהנדס ביצוע עצמאי**
לתפקיד בכיר בחברה
(עד גיל 35)
2. **הנדסאי עצמאי**
לריכוז ביצוע פרויקט גדול
(עד גיל 30)
3. **הנדסאית — לעבודה משרדית**
אפשרות של עבודה חלקית בשעות 8—13

רק בעלי מקצוע מעולים ובעלי יוזמה ותושיה מתבקשים להגיש מועמדותם
נא לכתוב — „חברה לבנין" — ת. ד. 6378 חיפה
תנאים טובים סודיות מובטחת

דרושים
נציגי מכירות
איזוריים

לעבודה מענינת ואחראית, דרושים נציגי מכירות באיזור דן — שעות עבודה לא מוגבלות.

תנאים טובים למועמדים המתאימים

לפנות למוסך „פלא" רח' הרצל 158, ת״א כל יום בין השעות 10-11, 16-17

מסגר רתך

אם הנך בעל מקצוע מעולה
ורצונך לעבור לעבודה מעניינת ולהרויח יותר
מקומך אצלנו
במפעל מתפתח לייצור עגורנים
סודיות מובטחת.
טלפון 745503 במשך כל היום.

סברינה מפעלי טקסטיל בע״מ

דרושים

1. **מנהל/ת חשבונות**
דרוש/ה בעל/ת סוג ג' לעבודה מגוונת ומעניינת, נסיון של שנתיים בעבודה עצמית. העבודה בתל־אביב.
2. **מזכירה**
שליטה מלאה בעברית כולל ניסוח והדפסת מכתבים (רצוי ידע ב־אנגלית) כושר ניהול מסודר ב־אופן עצמאי. נסיון של שנתיים במזכירות. העבודה בתל־אביב.

שעות העבודה למשרות אלו הן: 16.00—8.00
נא להתקשר לטל' 231158 / לקביעת פגישה, או לפנות בכתב ל־מחלקת כח אדם בצירוף פרטים אישיים ונסיון
סודיות מובטחת!

sabrina

למחלקת עסקות חוץ
של
בנק במרכז תל אביב

דרוש פקיד

השכלה תיכונית וידיעה מסוימת באנגלית יתרון
הכשרה תינתן במקום

פניות מפורטות בכתב יד לת.ד. 29569 ת״א עבור עסקות חוץ.

לחברת בטוח

דרושים:
1) קופאי/ת
2) עוזר/ת למנהל חשבונות

נא לפנות בכתב לת.ד. 1334 ת״א, ל/14502

לבית חרושת למזון ברמת-גן

דרושים

1) **לבורנטית תעשייתית**
2) **מזלגנים**

נא לפנות בכתב לת.ד. 224 רמת־גן

לחברת בניה גדולה
בסביבות ת״א

דרושים

פועלי הרכבה

למבנים טרומיים בתנאים טובים
בפרטים נא לפנות טלפון: 757191/3
בין השעות 9.00 — 16.00

DELEK דלק

ל„דלק"
במשרדה הראשי בתל-אביב

דרושה

עובדת נשיונאל
(מכונה מס' 33)
מנוסה

שעות העבודה מ־08.00 עד 15.00
המעוניינות מתבקשות לפנות למח' כח אדם של החברה, רחוב אחוזת בית 6, תל־אביב, טל. 59421.

ל„אומן" מפעלי פרזה בע״מ

דרוש
למפעלנו בקרית־גת

טכנאי ייצור

עם נסיון של שנתיים עד שלוש
תנאים טובים למועמדים המתאימים
וסיכויי התקדמות טובים

המעונינים מתבקשים לפנות למנהל כח־אדם בצירוף קורות חיים לת. ד. 89 קרית־גת.
— סודיות מובטחת —

דרושים לחב' „אסטרגל" בע״מ

* **הנדסאי חשמל**
* **הנדסאי אלקטרוניקה**

לתפקיד אנשי מכירות
רצוי נסיון קודם ובעלי רכב פרטי.
תנאים טובים למועמדים המתאימים

נא לפנות בכתב בציון השכלה ונסיון קודם אל ת.ד. 7082 תל־אביב.

למפעל תעשייתי גדול במפרץ חיפה

דרוש

הנדסאי או טכנאי לפלסטיקה

למעבדת מחקר ופתוח במפעל לייצור חמרי גלם פלסטיים
רצוי נסיון בשטח החמרים הפלסטיים

בדבר פרטים נוספים נא לפנות בכתב יד ובצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת. ד. 99 חיפה

למוסך גדול
בירושלים

דרוש

מנהל־עבודה

דובר אנגלית — ערבית רצויה,
ובעל כתב הסמכה למיהול מוסך.

נא לפנות בכתב עם פירוט נסיון ותולדות חיים לת. ד. 522 תל־אביב (עבור המחלקה הטכנית).

דרוש
מרכיב
חדרי שינה

בעל מקצוע מעולה
עם רשיון נהיגה ● תנאים טובים

רהיטי כרמון
רח' בן־יהודה 110, טל. 246888

לחברה גדולה בתל-אביב

דרושה

פקידת כח אדם

הכישורים הדרושים:
* השכלה תיכונית
* נסיון של 5 שנים בעבודות משרד ומזכירות ופיקוח על צוות עובדים.
* כושר ניסוח והדפסה במכונה עברית.

עדיפות תינתן למועמדת ששירתה בצה״ל בתפקיד קצינת ניהול.

נא לפנות בכתב יד, בציון קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 7095, ת״א עבור מס' 71.

למוסד ממלכתי
למחקר ופתוח

דרוש

★ **טכנאי מכניקה עדינה**

לטיפול ואחזקה של מעבדת פתוח סרטים וציוד הדפסה והקרנה

כישורים: בוגר ביה״ס מקצועי מכני, רצוי נסיון בעבודה הנדרשת, ידע באנגלית טכנית

● המעונינים יפנו בצירוף תולדות חיים לת. ד. 7057 תל־אביב, עבור א.ש.

בוחני רכב

מכונאי רכב

ופקידים טכניים

המעוניינים באפשרויות לקידום במקצועם
והשתלבות בצוות עובדי כושר של

חברת יבוא רכב

יפנו טלפונית אל 39871 ת״א
לשם קביעת ראיון.

אנו מחפשים עבור בנק

מנהל מחלקת ניירות ערך
לסניף גדול במרכז ת״א

סודיות מוחלטת מובטחת

• • •

פניות לת.ד. 3468 תל־אביב עבור „מנהל ניירות ערך"

רוטופלס בע״מ
תעשית מוצרי פלסטיקה
ירושלים אזור התעשיה תלפיות ת.ד. 10285
טל: 02-64461, 02-33255

למפעלנו המתפתח

דרושים:

1) עובד ייצור לעבודה במשמרות
2) מסגרים מעולים
3) עובד לעבודות גמר. נסיון קודם לא דרוש. הכשרה תנתן במפעל.

תנאים טובים לעובדים המתאימים.

ACRILAN Monsanto

סיבים כימיים ישראליים בע״מ
חברה בת של מונסנטו ארה״ב

דרושים

1. **חשמלאי תעשייתי**
כישורים — בעל תעודת חשמלאי מוסמך. בוגר בית ספר מקצועי — רצוי. נסיון קודם בעבודה זו — רצוי.
2. **מזכירה**
כישורים — ידיעת עברית ואנגלית (כולל הדפסה) על בורין.

המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב לת. ד. 19 אשדוד

דרושה פקידה
למשרד קבלנים
בעלת ידע
בהנהלת־חשבונות
טל. 846755
בין השעות 9—12

פקיד דרוש
למפעל תעשיה
להכנת תמחירי מוצרים
וחשבונות ללקוחות
רצוי בוגר
קורס לתמחיר
להתקשר
252236

למפעל תעשייתי גדול בשטח
אלקטרוניקה בסביבות ת״א

דרושים

1) **מבלטן**
בוגר ביה״ס מקצועי במגמת הרשת כלים או מבלטנות עם נסיון של שנתיים לפחות.

2) **חרט מעולה**
למחלקת כלים בעל נסיון מעשי בחרטות של 3 עד 5 שנים.

3) **כרסם**
עם נסיון של שנתיים ומעלה, בעל השכלה מקצועית לכרסום מהיר ומדוייק.

המעוניינים יפנו בכתב בציון קורות חיים תוך הדגשת נסיונם הקודם והכשרתם המקצועית לת. ד. 2644 רמת־גן.
סודיות מובטחת.

אלסינט בע״מ
מכשור מדעי

לאגף הפיתוח — מחלקת התיעוד
טלפון 537390

דרושים

אחראי לכתיבה טכנית
מהנדס אלקטרוניקה או פיסיקאי לניהול צוות כותבים טכניים וקבלת אחריות על נושא הכתיבה.
כישורים:
שליטה מושלמת בשפה האנגלית, נסיון בכתיבה תיעוד טכני.

כתבים טכניים
לנסוח וכתיבת ספרי מכשיר והוראות.
כישורים:
מהנדסי אלקטרוניקה או פיסיקאים, שליטה מלאה באנגלית — רצוי כשפת אם.

עורכים למעגלים מודפסים
כישורים:
טכנאי אלקטרוניקה או בעלי השכלה של 10 שנות לימוד לפחות אשר יקבלו הכשרה תוך כדי עבודתם.
מהמועמדים נדרש הגיון, חוש לעבודות ידיים ודיוק.

תנאים טובים למועמדים המתאימים
— סודיות מובטחת —

ת.ד. 5258, חיפה, טל. 522872

לחנות לריהוט קל
בתל־אביב

דרוש

מוכר

לפנות בכתב לת. ד. 7095 עבור מס' 72, ת״א

אתגר לבעלות יזמה
(הדוברות בשפה עברית ואנגלית)

נערת־מכירות

למכירת בשמי יהודית מילר
בגמר התקופה הזו ● 4 שעות ביום
תנאים טובים לנערה המתאימה.

נא לפנות: יהודית מילר בע״מ
טלפון: 04—244911/2
או בכתב: ת.ד. 7079, חיפה.

אוניברסיטת חיפה

דרוש/ה מתכנת/ת

עם נסיון בתכנות יישומים מנהליים
* ידיעת אנגלית חיונית.
* רצוי נסיון בקבצים על דיסקים (בגישה ישירה).
* עדיפות ידיעת פורטרן והכרת מחשב 1130.

בקשות יש להפנות למנהלת על כח אדם
אוניברסיטת חיפה

רס״ר צעיר
משתחרר בקרוב,

מנהל עבודה

בעל ידע באחזקת מערכות חשמל ואלקטרוניקה וניהול צוות עובדים

מחפש
משרה מתאימה

הצעות רציניות לפנות ת.ד. 567 פתח־תקוה.

דרושה
מזכירה כתבנית
עברית מעולה
ידיעת צרפתית יתרון.
טלפון 58571
בין 10—12

כפר האמנים
עין הוד
ד.נ. חוף הכרמל

דרוש
פקיד

בעל ידע בסיסי
בהנהלת השבונות

נא לפנות בכתב בציון משכורת מבוקשת.

מקום פנוי
לקוסמטיקאית —
צעירה ומתלמדת
במכון ליופי

יהודית מילר

בית־הקרנות, רח' הרצל 20, חיפה.

למשרד עורכי דין בחיפה

דרושה

פקידה כתבנית מעולה

שעות העבודה תהיינה רצופות
מועמדות רציניות מתבקשות לפנות בכתב לת.ד. 469 חיפה.

דרושים:

נהגי אוטובוסים

מאזור גוש דן

לעבודה קבועה בתחבורה ציבורית

טלפון — 625940

בוגרי תיכון!!!

למרכז חישוב גדול באיזור חיפה
דרושים בוגרי מגמה ריאלית (גברים)
לאחר שירות בצה״ל לתפקידי הפעלת מחשב

המועמדים המתאימים יקבלו הכשרה במחשב מהגדולים בארץ. העבודה במשמרות.

המעוניינים יפנו בכתב בצרוף תאור קורות חיים ופרוט ציוני תעודת בגרות, לת.ד. 9757, חיפה (עבור „מפעילי מחשב").

דרושים

א. מפקחים
* מפקחים מחוזיים על הטיפול בחבורות רחוב.
* מפקחים מחוזיים על הטיפול בנערה במצוקה

מועמדים בעלי נסיון בטיפול בנוער ללא מסגרת ובעלי נסיון בהדרכת עובדים, יפנו בכתב בציון השכלה, נסיון בעבודה ובהדרכת עובדים, למפקח הארצי על הטיפול בחבורות רחוב, משרד הסעד, ירושלים

ב. עובדי חבורות רחוב

עובדי חבורות רחוב בכל חלקי הארץ מועמדים יוצאי צבא יפנו בכתב בציון גיל, השכלה ונסיון בעבודה, למפקח הארצי על הטיפול בחבורות רחוב, משרד הסעד, ירושלים

לעבודת מטה ושטח
באזור ת״א, ירושלים והשטחים

דרושים

קציני צה״ל

משתחררים בדרגות סרן, רס״ן עד גיל 35, בעלי השכלה גבוהה או גבוהה חלקית.

מעוניינים מתבקשים לפנות בכתב לת.ד. 33232 ת״א, בצרוף פרטים אישיים מלאים ומס' טלפון וכן מקום העבודה הרצוי.

רק מועמדים מתאימים ייענו. — סודיות מובטחת —

קריירה!!!

חברה פיננסית ידועה ודינמית תכשיר מספר מצומצם של מועמדים לעבודה עצמאית ומכניסה

הכישורים הדרושים:
- **השכלה תיכונית - רצויה גבוהה**
- **גיל 25 - 45**
- **כושר שכנוע והופעה**

בא בחשבון גם עבודה חלקית ההכשרה תנתן בסניפי החברה

בירושלים באר־שבע
ת״א • חיפה רחובות
נתניה

פניות בכתב בצירוף תולדות חיים ת.ד. 29277 עבור קריירה

סודיות מובטחת!

המשרד הראשי: תל־אביב רח' רוטשילד 99 (פנת שינקין)
טלפונים: מחלקת מודעות — 248905, 230521, 238401
המחיר: יום חול 1.00 ל״י למלה / יום ו׳ 1.20 ל״י למלה

תושבי באר־שבע, רחובות, נתניה, ירושלים ותל־אביב;

בשאר מספר מקומות מוגבל

לקורסים לסוכני ביטוח־חיים

נצלו הזדמנות נדירה, להגיע להכנסה גבוהה ולעבודה עצמאית ומעניינת אשר מקנה לכם

חברת ביטוח ידועה

כישורים: גיל 25—55. השכלה תיכונית.

לפנות בכתב בצירוף פרטים אישיים לת.ד. 29322 ת"א עבור „ביטוח־חיים".

סודיות מובטחת.

לחברה בענף תעשייתי בחיפה

דרוש

מנהל כללי

הכישורים הדרושים:
- השכלה אקדמאית, רצוי במנהל עסקים או הכשרה כלכלית
- נסיון ניהול של 5 שנים
- כושר בנהיגות
- חבה ונסיון במסחר

נא לפנות בפרטים מלאים ובמספר טלפון לת.ד. 4505 חיפה עבור מנהל כללי.

סודיות מובטחת.

דניש אינטריורס

דרושים

מעצב פנים/ אנשי מכירה

* בתלמיים ישתלבו בקורס מכירות אינטנסיבי.
* שכר מוביל כולל לעבודה הרציה וטובלתיים.
* המקצועיים בקריירה בחברה דינמית ... להם להרויח בין 2,000.— ל״י לחודש.

אנגלית ועברית — הכרחיים.

ספרדית, גרמנית וכל שפה אחרת — יתרון.

נא להתקשר, יום ראשון עד חמישי למנהל כח אדם טלפון 03/784131.

לבית מלאכה אלקטרו מכני ברמת־גן

דרוש

מלפף מנועים

טלפון 746375 בין השעות 17.00 — 18.00

דרוש מנהל פדגוגי

לבית־ספר תיכון/עיוני בתל־אביב

בפקוח משרד החינוך והתרבות לקראת שנת הלימודים

הכישורים הדרושים: השכלה אקדמאית, רשיון הוראה קבוע, נסיון בניהול מוסד חינוכי, כושר ארגון וגישה לבני נוער.

תנאים טובים למועמד המתאים

לפנות בכתב לת.ד. 26284 תל־אביב עבור „מנהל"

למפעל חדיש ברמת החייל

דרושה

נשיונליסטית / פקידה

אפשרי גם מתחילה

התחבורה עד המפעל קוים: 20, 40, 75

תנאים טובים

ת. ד. 86, תל־אביב

דרוש/ה

מוכר/ת

שעות העבודה:

מ־8.30 עד 13.00 ומ־16.00 עד 19.00

המלצות נדרשות

לפנות בין השעות 5—7 בערב להנדרי שבים, אלנבי 39 תל־אביב, טל. 50677

דרושים מועמדים בכל הארץ

אם סיימת חמישית או שישית תיכון.

אם אין לך מקצוע.

אם אתה מעוניין להחליף מקצוע תוכל להרויח כ־1000 לירות לחודש בשטח האלקטרוניקה ולהגיע למעמד מקצועי גבוה.

לקבלת פרטים מלא ושלח לת. ד. 28125 ת"א למס׳ 7

שם:

כתובת:

השכלה:

גיל:

דרוש

מנהל חשבונות עצמאי

לנהול מערכת החשבונות בחברה קבלנית

לפנות טלפון [illegible]

לחברה לכימיקלים במרכז הארץ

דרושים:

* **כימאי אורגני**
רצוי בעל נסיון בחמרים פלסטיים.

* **טכנאי כימי או הנדסאי**
רצוי בעל נסיון בפיקוח על ייצור

המעומדים מתבקשים לפנות בכתב בציון קורות חיים ופרטים על הנסיון, לת. ד. 2438 תל־אביב ולציין את המשרה המבוקשת על גבי המעטפה (רצוי לציין מספר טלפון אם יש).

סודיות מובטחת

ביה"ס החקלאי מקוה־ישראל

דרושים, לכניסה מיידית לעבודה

1) גנן נוי
2) שרברב תחזוקה — המתמצא בדודי קיטור
3) טלפונאית (מחליפה)

המועמדים מתבקשים לפנות בהקדם למזכירות מקוה־ישראל בשעות המשרד (8.00 — 2.00)

לחברה מסחרית בת"א

דרוש/ה

עוזר/ת למנהל חשבונות

סוג 2 או 3

עם ידיעה בהתאמות

להתקשר טל. 614063 לשלמה

דרוש טכנאי בנין צעיר

לעבודה באזור ת"א

בדבר פרטים נא לפנות ל„אהרם גולדשטיין" טלפון 725137.

ארגמן בע"מ יבנה

חברת בת של ארגמן

מפעלים לצביעת טקסטיל בע"מ

דרושים למפעל מתכת:

1. רתכי ארגון
2. מסגרים מעולים
3. מסגר כלים
4. מסגר לעבודות פח
5. מפעיל גליוטינה ואבקנט
6. צנרים
7. טכנאי/שרטט למשרד טכני
8. כרסם

המעונינים מתבקשים לפנות לטל. 95251 — (055)

סודיות מובטחת

הסעה מובטחת

לרהיטי שפר בחיפה

דרושה

מוכרת מקצועית

לעבודה לפנה"צ

לקביעת ראיון נא לטלפן בשעות 19.30—20.30 לטלפון 242570—04.

דרוש לשגרירות ארה"ב

עוזר לפיתוח יחסי מסחר

מועמדים אשר:

שולטים שליטה מוחלטת בעברית ובאנגלית — בדיבור ובכתב. מקורים בתנאי המסחר בארץ ובעלי נסיון בתחום המסחר, הכלכלה או הפיננסים.

מתבקשים לפנות בכתב באנגלית תוך ציון כישוריהם ובצירוף קורות חיים, לנספח המסחרי בשגרירות ארה"ב, רח' הירקון 71, תל־אביב.

הבקשות של אזרחי ארה"ב לא מתקבלות.

למשרד עורכי־דין בתל־אביב

דרוש

פקיד לפעולות הוצאה לפועל

נא לפנות לת.ד. 29529 ת"א

סודיות מובטחת

בית־יציקה **וולקן** בע"מ

חיפה 31000, ת.ד. 624, טל: 721304

דרושים

* חשמלאי אחזקה — בעלי רשיון
* חרטים — בעלי נסיון
* מסגרי אחזקה
* רתכים

המעונינים מתבקשים לפנות למחלקת המנגנון במפעל

בין השעות 08.00—13.00

לחברת גירוסלם גירסי בע"מ ירושלים

דרושים:

1. מנהלי משמרות
2. מנהלי מחלקות
3. מייסטרים למכונות סריגה עגולות
4. פקידה כללית למחלקת כוח אדם כולל הדפסה במכונת כתיבה עברית.
5. נער שליח

הדרכה תנתן במקום

בדבר פרטים נא לפנות למנהל כח אדם, גבעת שאול ב', ירושלים אוטובוס קו 11. טל. 522294.

למפעל גדול לטקסטיל קונפקציה בנתניה

דרושים

1. גזרן — מומחה לסטריץ'־קונפקציה
2. עוזרים לגזרן
3. תופרות לקונפקציה
4. כתבנית טובה — היודעת אנגלית וצרפתית

המעומדים יפנו ל„אלתא" נתניה שכון הותיקים

החברה למרכזי תרבות (לנוער ולמבוגרים) בע"מ

דרושים

מנהלים

למרכזים קהילתיים

בעיירות הפיתוח בצפון ובדרום.

ההכשרה הדרושה:
— נסיון בעבודה באחד מהתחומים: תרבות, נוער, ספורט או עבודה קהילתית.
— כושר לקיום מגע עם מוסדות ואישים.
— יכולת עבודה עם ציבור מכל הגילים והשכבות.
— רצון לעבוד בשעות ובימים בלתי מקובלים.
— ומעל לכל — נכונות להשתתף בחיים התרבותיים והחברתיים בישוב.

המנהלים שיתקבלו יודרגו בדירוג האקדמאים. המעונינים, בעלי תואר ב. א. במדעי הרוח ו/או החברה, ובעלי הנסיון כאמור יפנו אלינו עד ליום 9.3.73, לפי הכתובת: החברה למרכזי תרבות וספורט, שד' הרצל 82, בית הכרם ירושלים.

למשרד תכנון כבישים

דרושים

* שרטט/ת בעל/ת נסיון של 2 שנים לפחות
* שרטט/ת מתחיל/ה

בפרטים נא לפנות: אינג'ינר ל. זיסמן רח' סוטין 26 ת"א, טל: 234082 בין השעות 7.30 — 14.00

מפעל תעשיתי גדול במפרץ חיפה

מחפש

מנהל מעבדה

הכישורים הדרושים: בעל תואר אקדמאי בכימיה (אנליטית ו/או אורגנית). נסיון בניהול מעבדה ופקוח על צוות עובדים. ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין הכרחית.

הצעות תוך פרוט תולדות חיים והנסיון קודם בעבודה נא להפנות לת.ד. 4868 חיפה, עבור מס' 193.

הכפר הירוק ע"ש לוי אשכול

דרוש גנן

לפנות בכתב: הכפר הירוק 60974

למוסד רפואי בירושלים

דרוש/ה

לבורנט/ית רפואי/ת

לפנות ת.ד. 2045 ירושלים למס' 414

המרכז לאינפורמציה

רחוב אוסישקין 10, ירושלים

דרושות

* כתבנית אנגלית מעולה לעבודה חלקית (5 שעות), רצויה ידיעת הדפסה בשפות נוספות.
* חניכה שיודעת אנגלית

רק מועמדות בעלות כישורים מתאימים יפנו לטלפון: 90013—02 ירושלים

לחברת הנדסה ארצית

דרושים לעבודה באזור ת"א והמרכז

מהנדסי בנין

מבוקשים לתפקידי

א) ביצוע ב) פיקוח

תנאים מצויינים למתאימים

לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 33008 תל אביב.

דרושה בירושלים

ע"י מפעל תעשייתי גדול

מזכירה־כתבנית

שליטה מלאה בשפה העברית, נסיון של 3 שנים לפחות בעבודת משרד.

עדיפות תנתן למעמדת השולטת באנגלית

שעות עבודה מ־8—16.00, תנאים טובים

לפנות בצרוף תולדות חיים לת. ד. 222, ירושלים.

סודיות מובטחת

דרוש/ה

מנהל/ת חשבונות

סוג ד'

בעל/ת נסיון

נא לפנות בכתב לת.ד. 13033 ת"א ולציין נסיון בעבודה והמשכורת מבוקשת.

דרושים

• **מסגרים מעולים** — לעבודה קבוצה

• **מסגרים** סוג א' — לעבודה קבוצה

הכישורים הדרושים:

א' קריאת תכניות

ב' ידע בריתוך חשמלי (כולל פח)

תנאים טובים

לפנות: מעליות ישראליפט רח' הקישון 31, בני־ברק

אוניברסיטת הנגב

מכרז מספר 33/72

אוניברסיטת הנגב מודיעה על משרות פנויות: —

א. בבית הספר להנדסאים וטכנאים

מזכיר לימודי

תאור התפקיד:
1. כפוף לסגן מנהל ביה"ס.
2. הפעלת עובדי המזכירות הלימודית.
3. טפול ורכזה בועדות פדגוגיות, מקצועיות, קבלה וועדת פרויקטים.
4. טפול בעניני ועד הסטודנטים — ועדות משמעת, ועדת ספורט וכו'.
5. טפול בהכנת מבחנים למרצים.
6. תאום למידי עם המכון הממשלתי להכשרה טכנית ובמשרד החנוך והתרבות.

הכישורים הדרושים:
1. תואר אקדמאי.
2. נסיון ארגוני של 2—3 שנים.
3. ידיעת שפות עברית ואנגלית.

הדרגה המוצעת:

ד'—ג' אקדמאים.

לעובדים מחוץ לבאר־שבע תנתן עזרה בדיור.

ב. **כתבנית עברית** (5 כשרות)

הכישורים הדרושים:
1. השכלה תיכונית מלאה או חלקית.
2. הקשה עברית ברמה גבוהה, נסיון של שנתיים לפחות.

פניה של מועמדת אשר לא מתאימה לדרישות זה הגיל לא תענינה.

כל המשרות הינן מלאות

פניות בכתב בצירוף תולדות חיים ותעודות יש לשלוח עד יום ו' 2.3.73 אל מחלקת המנגנון אוניברסיטת הנגב, ת. ד. 2053, באר־שבע.

נא לציין על המעטפה מספר המשרה המבוקשת

דרוש

סוכן מכירות

עם נסיון בענף ברזל לבניה, בעל רכב ל־פירמה ידועה.

תנאים טובים למתאים.

לפנות: „הרשמאר" בע"מ, טל. 745374—742819

לבית־מלאכה „הכלי"

דרושים:

כרסם

חרט

תנאים טובים למתאימים

לפנות: מסילת ישרים 92, תל־אביב טלפון 822746

בירושלים

דרושה

מזכירה

ידיעות בהנהלת חשבונות

להתקשר 64205־02

עובדת ייצור אלקטרוניקה

אם ברצונך להצטרף לחברה דינמית ומתפתחת ולזכות בעבודה מעניינת ובתנאי שכר הולמים את כישוריך ואת מעמדך פני נא אלינו עוד היום לת.ד. 16284 תל־אביב עבור „עובדת אלקטרוניקה"

להדר רוזן בע"מ

דרוש/ה

פקיד/ת יצוא

השולט/ת בשפה האנגלית עם ידע בכתבנות בעברית

תנאים טובים למתאים

טלפון 32177/8

דרושות מלצריות למועדון התאטרון ביפו

(עדיפות תנתן לסטודנטיות).

שעות העבודה 2.00— 9.00 בלילה. להתקשר 246246 בבוקר.

בעל מקצוע מחפש מקום לניהול מטבח גדול או במסעדה מעולה בצפון

בהצעות לפנות ת.ד. 4496 חיפה למס' 18616

צעיר (27) מחפש משרה מתאימה כעוזר למנהל מנגנון

* תעודה גמר בהכשרת „ניהול מנגנון"
* נסיון במוסד ציבורי גדול.
* ידיעה טובה באנגלית

ת.ד. 1025 חיפה

דרושה

פקידה

אחרי הצבא עם נסיון בעבודה לפחות של שנתיים וידיעה בהנהלת חשבונות

נא לפנות לחב' אוהיר רח' גורדון 42, תל־אביב בין השעות 12—14 (למשרד בקומה א')

למפעל אופנה ג'רקולי

דרוש

מנהל מתפרה

ליצור המוני של הלבשת נשים.

תנאים טובים למועמד המתאים.

נא לפנות למפעל ג'רקולי תל־אביב, רח' תחכמוני 20 (מול רח' המסגר 19) טל. 32411, 36962.

למחלקת הנהלת חשבונות של חברת ביטוח

דרושה פקידה

בעלת רקע בהנה"ח או בוגרת בי"ס מסחרי

לפנות טלפונית 58165 קו פנימי 13

דרוש

מנהל אחזקה

לטפול באחזקה שוטפת

למפעל תעשייתי באיזור קרית־מלאכי

לפנות לת.ד. 1334 ת"א לבס' 9807562

למפעל תעשייתי גדול למזון באיזור תל־אביב

דרוש:

בקטריולוג תעשייתי או ביאוכימאי

בעל תואר שני עם נסיון של לפחות 3 שנים. גיל עד 40 שנה.

על המועמד לנהל מעבדה תעשייתית ולפי הצורך לעסוק בפיתוח מוצרים חדשים וטכניקות חדישות למבדוקים. ניהול צוות עובדים במעבדה.

על המעונינים לפנות בכתב, בציון קורות חיים, מקומות עבודה קודמים לת"ד 817, כפר־שמריהו עבור מנגנון.

סודיות מובטחת

סיפל

בית יציקה למתכות קלות בע"מ ליד חיפה

דרושים:

1. **מהנדס מכונות** — לתכנון ופיתוח מוצרים
2. **מנהל עבודה** — (רצוי טכנאי או הנדסאי)
3. **מבקר איכות** — לבקרה גיאומטרית
4. **פועלי ייצור** (השכר לפי דירוג יוצקים)

* יתרון לבעלי נסיון ביציקות

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון למנהל כח אדם ת"ד 1682 חיפה.

מונסאל מכשירים אלקטרוניים בע"מ, חיפה

חברת בת של מונסנטו

מהנדס וטכנאי אלקטרוניקה

זכה בהכרה אישית להשגיך בקהיליה המקצועית הבינלאומית.

אנו מציעים לך־

1. אתגר נדיר בפיתוח מיכשור חדיש ומתוחכם לשווקי היצוא —
2. עצמאות ועדוד רעיונותיך המקוריים —
3. אפשרות השתלמות בטכניון —
4. תנאים מצויינים וקידום מהיר לאדם הנכון —

באם אתה־

* מהנדס אלקטרוניקה מנוסה בעבודות מיקרוגלים ו־ —
* מהנדס אלקטרוניקה הבקיא במיכשור ו/או תכנון מעגלים —
* טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה בעל נסיון מעשי של 3 שנים לפחות בעבודות VHF ו־UHF —
* עורך מעגלים מודפסים / טכנאי לעריכת מעגלים מודפסים, זיווד ותכנון מוצרים —

נא פנה בכתב בצרוף קורות חיים למחלקת כח אדם, ת.ד. 1496 חיפה טלפון 660974—04.

סודיות מובטחת

למפעל גדול בדרום

דרוש:

* **ראש ענף קניות במחלקת אספקה**

תאור התפקיד: אחריות לבצוע המבצעי של רכישות * איתור מקורות הספקה חדשים * ניהול משא ומתן בחוזים עם ספקים ויצרנים * אחריות לבדיקת דו"חות מהמחסן וחשבונות.

הכישורים: רצויה השכלה על־תיכונית * נסיון של שלוש שנים בתפקיד דומה.

הדירוג: דיור אחיד (עזרה בדיור למועמדים מחוץ לאזור באר־שבע).

* המעונינים ישלחו קורות־חיים ופרוט נסיונם המקצועי לת.ד. 387 באר־שבע. יוזמנו לראיון אישי.

هكذا من الأصل

مكزا من الأمل

הלוח הכבול | הארץ | ידיעות אחרונות

המשרד הראשי: תל-אביב שד' רוטשילד 99 (פנת שינקין)
טלפונים: מחלקת מודעות — 248905, 230521, 220401
המחיר: יום חול: 1.00 ל"י לשורה / יום ו': 1.20 ל"י לשורה

רוטקס
דבוטינסקי 7 בני־ברק

דרושות

1) פקידה
לחישובי פרמיות

2) פקידה כללית
לאזור קרית צבאי

רצוי ידיעת הדפסה בעברית
לפנות:
טל. 789191

עירית באר-שבע
מכרז מספר 05/59/73

דרושים מורים

לבתי הספר התיכוניים המקיפים כלליים ודתי להוראה בשנה״ל הבעל״ט.
בכל המקצועות
ובמיוחד מורים ומדריכים במקצועות:

שרטוט מכני	חשמלאות
שרטוט וחבורי בנין	כתבנות
אלקטרוניקה	מוסיקה
במלורגיה	תולדות האמנות
חשמל	ריתמיקה
תעופה	תורת הנן
חינוך גופני	כלכלת בית
מוכירות־מינהל	מסגרות כבנים וריתוך

מיכשור במקצועות פרוז, בקרה, פנאומטיקה —
רצוי בעל תואר בהנדסה
מועמדים בעלי השכלה ונסיון מתאימים יגישו מועמדותם בכתב בציון השכלה ותק בהוראה אל מחלקת המנגנון עד י"א אדר ב' תשל"ג 20.3.73
אליהו נאוי, ראש העיריה

משרות
לבוגרי צבא
לעבודה עם נוער
בכל חלקי הארץ

המעוניינים יעברו תקופת הכשרה לתואר מדריך מוסמך וישובצו להדרכה במשרות מלאות בכל חלקי הארץ.

בתקופת הסמינר תינתן אפשרות להשלים את בחינות הבגרות.

שכר הלימוד ימומן על ידי המוסד, תמורת התחיבות לשנת עבודה, בשכר.

קבלת מועמדים בכל יום רביעי, בין השעות 13—8, במרכז הנוער העובד והלומד, רחוב החשמונאים 91, תל-אביב, טלפון 267246 או 267241.

קולסו בע"מ
A SUBSIDIARY OF KULICKE AND SOFFA USA
ייצור מכשירים אולטרה מדוייקים
חיפה, קרית המדע, ת.ד. 7206, טל. 520071

דרושים
חרטים
כרסמים } מעולים
משחיזים

קדום מקצועי · קדום כלכלי · עתיד בטוח

מץ
טלוויזיה ומכשירי חשמל (ישראל) בע"מ
ת"א, רח' בן־אביגדור 8, טל. 267062

לקראת הרחבת פעולות החברה
והעברתה לבנין חדש
אנו מוכנים לקלוט לעבודה קבועה:

- **מזכירות־מחלקה**
- **פקידות יחסי־צבור**

הכישורים הדרושים:
- השכלה תיכונית מושלמת.
- יכולת לקיים קשר אדיב עם קהל.
- קול נעים וכושר התבטאות בע"פ.
- הופעה נאה.

— * —

עדיפות לבעלות נסיון בעבודת מזכירות וארגון, אשר סיימו שרות צבאי.

— * —

מועמדות מתאימות תקבלנה הכשרה מקצועית על חשבון החברה.

— * —

לקביעת ראיון אישי, נא לפנות בכתב יד תוך פירוט תולדות חיים ונסיון קודם בעבודה לת. ד. 20139 ת"א, ולציין על המעטפה את המשרה המבוקשת.

לתיאטרון בובות
בובמרון – גבעת חיים
דרושים
סטודנטים ובחורים צעירים
כמפעילי בובות

בעלי חוש לתנועה וקצב. לעבודה חלקית
תנאים טובים.
לפנות ת.ד. 36239 למס' 11

למפעל באזור חיפה
דרוש
מהנדס תעשיה
בעל נסיון קודם, בקדום ומעקב בהקמת מפעל תעשייתי.

נא לפנות לת.ד. 23119 תל־אביב.

להברה גדולה
דרוש
אפסנאי טכני
בעל נסיון

נא לפנות: ת.ד. 4397 ת"א עבור „אפסנאי".
סודיות מובטחת.

למוסד רפואי ארצי
דרושים
במשרות מלאות

- **רופאים מינהליים**
- **רופאים כלליים**
- **ורופאי ילדים**

באיזור תל-אביב ורמת-גן

כן דרושים רופאים כלליים ורופאי ילדים באיזור לוד.

מועמדים יפנו בכתב, עם ציון קורות חיים ונסיון עבודה קודם לת.ד. 4696 תל־אביב.

הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל
הפקולטה להנדסת תעשיה וניהול

דרושים מורים
למקצועות הבאים:

1) חקר עבודה
על המועמד להיות בעל תואר ראשון לפחות, בהנדסת תעשיה ובעל נסיון רחב בשימושים בטכניקות של חקר עבודה.

2) מערך מפעלים
על המועמד להיות בעל תואר ראשון לפחות בהנדסת תעשיה ובעל נסיון רחב בבעיות של תכנון מפעלי תעשיה.

יועדפו מועמדים בעלי תואר שני.

מועמדים מתאימים מתבקשים להפנות את בקשותיהם לפרופ' א. דראל בפקולטה להנדסת תעשיה וניהול, הטכניון, קרית הטכניון, חיפה, בצירוף קורות חיים, אישורי לימודים, גליון ציונים ושמות שלושה ממליצים.

חברת ביטוח גדולה בת"א
מחפש
אחראי
על תביעות ימיות

הכישורים הדרושים:
* השכלה משפטית
* שליטה מלאה בשפה האנגלית

עדיפות למועמד בעל נסיון קודם.
תנאים טובים למועמד המתאים.

לפנות בכתב יד בציון קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 7095 מס' 78.
סודיות מובטחת!

NCR
דרוש
לאגף הטכני בתל-אביב
מחסנאי טכני

הכישורים הדרושים:
— נסיון בסיסי במקצוע
— ידיעה מספקת בקריאה ובהבנה של מונחים טכניים באנגלית
עבודה יציבה * תנאים טובים
נא לפנות בכתב יד בציון קורות־חיים
לי. א. מיסוך ובנין בע"מ
ת.ד. 1089 ת"א מס' משרה 46־6
— סודיות מובטחת —

מועצת החלב
בשיתוף עם
המכון הממשלתי להכשרה טכנית
פותחת
מסלול הכשרת טכנאי חלב

הקורס מיועד למסיימי צבא בעלי תעודת בגרות או 12 שנות לימוד (עיוני או מקצועי)
לבוגרי הקורס מובטחת תעסוקה במחלבות בדרגה תחילית ג' טכנאים.

המעוניינים יפנו לשם קבלת פרוספקט מפורט למועצת החלב ת.ד. 20035 ת"א, או יתייצבו תוועדת הקבלה ביום ג' 6.3.73 בשעה 8.30 בבקר במשרד המועצה, קרליבך 25, ת"א.

קולסו בע"מ
A SUBSIDIARY OF KULICKE AND SOFFA USA
ייצור מכשירים אולטרה מדוייקים
חיפה, קרית המדע, ת.ד. 7206, טל. 520071

דרושים
עובדים/ות למחלקות הרכבה
לעבודה מיוחדת ממינה.
רקע טכני רצוי — אך לא הכרחי.
תמחירן
רצוי נסיון בענף המתכת.
מזכירה
בעלת נסיון בניהול משרד.
הדפסה עברית אנגלית הכרחית.
שרטט טכני
רצוי נסיון בשרטוט חלקי מכונות.

קדום מקצועי · קדום כלכלי · עתיד בטוח

למשרד גדול של רואי חשבון
בתל־אביב
דרושים
בוחנים מכל הדרגות

הזדמנות טובה להשתלמות במקצוע ולהתקדמות במעמד

בהצעות נא לפנות לת. ד. 29782, תל־אביב

למפעל תעשייתי גדול באזור חיפה
דרוש
רואה חשבון צעיר
לתפקיד בכיר

בעל ידע רחב בחשבונאות מינהלית ומחשבים.

נא לפנות לת.ד. 4868 חיפה עבור מספר 194.

מוסד הטכניון למחקר ופתוח
במעבדה ההידרולית
פקידה - כתבנית

הכשירויות הדרושות:
ידיעת הדפסה טובה בשפה העברית וידיעת הדפסה בשפה האנגלית.

מועמדות מתאימות מתבקשות לפנות בכתב ליחידת המנגנון, מוסד הטכניון למחקר ופתוח בע"מ, בית הסנט, קרית הטכניון עד יום ו', 2.3.73, בציון מס' מו/31/73.

הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל
הפקולטה להנדסת תעשיה וניהול
דרושים
אסיסטנטים ומדריכים
לתפקידי הוראה ומחקר בהנדסת תעשיה

מועמדים בעלי תואר ראשון או שני במקצועות הנדסיים, בעלי הישגים בלימודים, מתבקשים להפנות את בקשותיהם לפרופסור א. דראל בפקולטה להנדסת תעשיה וניהול, הטכניון, קרית הטכניון, חיפה, בצרוף קורות חיים, אישורי לימודים, גליון ציונים ושמות שני ממליצים.
מינויים למשרות הנ"ל מותנה בקבלת המועמד ללימודי תואר שני או שלישי בהנדסת תעשיה.

האוניברסיטה העברית בירושלים
מודיעה על משרות פנויות של:

עובד מעבדה — מח׳ המשק — ביה"ס לרפואה
מכרז מס' 22/73
תיאור התפקיד — עזרה בהכנת מעבדות להוראה ובהכנת ריאגנטים, סיוע בטיפול ופיקוח על ציוד היחידה והלוקתו בהתאם. הפעלת עזרי לימוד אור קוליים והחזקתם התקינה — כולל כלוחידה מבגל סגור.
דרישות התפקיד — ידיעת השפות עברית ואנגלית על בורין; בוגר בי"ס להנדסאים־טכנאים — או לבורנטים; ידע ונסיון קודם באחזקה, ציוד מעבדתי והפעלת עזרי לימוד אור קוליים.
הדרגה — בהתאם לכישורי המועמד בדירוג עובדי המעבדות.

טכנאי מכונות במחלקת המשק — ביה"ס לרפואה
מכרז מס' 29/73
תיאור התפקיד — טיפול באחזקה שוטפת של הדרי מכונות, הפעלת מערכות הסקה, קירור, כערכות אוורור, ביצוע תיקונים במערכות הנ"ל והכרת המיכשור המתאים, טיפול ואחזקה על דודי הסקה.
דרישות התפקיד — ידיעת השפה העברית על בוריה, וידיעה באנגלית; בוגר בי"ס מקצועי 4 שנים במגמת מכונאות, בוגר בי"ס לטכנאים או הנדסאים; נסיון של 3 שנים בהפעלת דודי הסקה, קיטור, משאבות ומערכות פיקוד.
תנאים — העבודה מבוצעת במשמרות לפי הצורך.
הדרגה — הד"ג בדירוג טכנאים.

טכנאי אלקטרוניקה בפקולטה למדעי הרוח — המרכז לבלשנות שימושית / מעבדות הלשון
מכרז מס' 469/72
תיאור התפקיד — תיקון ואחזקה שוטפת של מעבדות לשון (הכוללים רשמי קול ומערכות בקרה); הקלטת שיעורים כולל כל הפעולות הקשורות בכך.
דרישות התפקיד — ידיעת השפות עברית ואנגלית — ידיעת שפות נוספות יתרון; בוגר בי"ס מקצועי 4 שנים, במגמת אלקטרוניקה או השכלה מקבילה; שנתיים נסיון בתיקון ואחזקת מערכות שמע ומערכות בקרה; עדיף בעל נסיון בהקלטה.
תנאים — דרוש אדם המסוגל לבוא במגע עם קהל.
הדרגה — ד"ג בדירוג טכנאים.

חשמלאי במחלקת המשק
מכרז מס' 502/72
תיאור התפקיד — חשמלאי מאור, כח ופיקוד בעבודות התקנות, אחזקה ושכטים.
דרישות התפקיד — ידיעת השפה העברית, רצויה שפת זרה אחת (אנגלית). בוגר בי"ס מקצועי 3 שנים בעל רשיון „מוסמך". נסיון של 2 שנים לפחות.
תנאים — התפקיד דורש עבודה במשמרות ובשעות נוספות רגילות ובלתי רגילות.
הדרגה — יא"י־יג בדירוג האחיד.

עורך פרסומים בביה"ס לתלמידים מחו"ל
מכרז מס' 10/73
תיאור התפקיד — עריכת קטלוגים וחומר הסברה לתלמידי חו"ל באנגלית ושפות אחרות, תרגום חומר כנ"ל, חיבור חומר מקורי על סמך מידע המסופק ע"י רשויות אקדמאיות שונות, הבאת חומר כנ"ל לדפוס.
דרישות התפקיד — ידיעת השפות רצוי אנגלית כשפת אם, עברית וידיעה מינימלית בשפות נר ספות (צרפתית או גרמנית), רצויה השכלה גבוהה, נסיון בעבודה דומה, יכולת עריכה, סיגנון וחיבור באנגלית — הכרות עם מבנה האוניברסיטה ושיטות הלימוד, הכרת תהליכי הדפוס.
הדרגה — הד"ד בדירוג מח"ר ו/או יב־יד בדירוג האחיד.

על המעונינים לפנות בכתב בצרוף תולדות חיים עד תאריך 5.3.73 אל: — מחלקת כח אדם, קרית האוניברסיטה העברית, ירושלים ולציין על המעטפה „מועמד למשרה מס׳ ....." (בהתאם למספר המצויין בראש המכרז המבוקש).

דרוש
איש מכירות
להפצת מכשור תעשייתי הי"ס

הכישורים הדרושים: בוגר בית ספר מקצועי במכניקה, התמצאות בנושאי ייצור.
רכב במצב תקין.
ידיעת אנגלית רצויה.
לכתוב לת.ד. 296, תל־אביב

למפעל תעשייתי במפרץ חיפה
דרושה
נערה חניכה
לעבודות משרד וטלפון

שעות העבודה מ־7.00 עד 15.00.

בא לפנות לת.ד. 318 חיפה,
טלפון 04—720016/7.

אוניברסיטת חיפה
מכריז לניהול מסעדה ומזנון בבנין הרב־תכליתי

1. מתבקשות בזה הצעות לניהול מסעדה ומזנון בבנין הרב־תכליתי באוניברסיטת חיפה.
2. את תנאי המכרז אפשר לקבל תמורת תשלום בסך 50 ל"י אצל מר י. בלזמן הממונה על שירותי התלמיד באוניברסיטה, חדר 125, בכל ימי השבוע בין השעות 08.00—13.00.
3. את ההצעות יש להכניס לתוך מעטפות המכרז ולציין: מכרז לניהול מסעדה ומזנון, ולשימן בתיבת המכרזים במחלקת המשק של האוניברסיטה לא יאוחר מיום 20.3.1973 בשעה 12.00.
4. אין אוניברסיטת חיפה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.

ל„ציון"
חברה לביטוח בע"מ
דרושות
נערות
בגילאים 16—17
לעבודה משרדית

נא לפנות למחלקת כח אדם רח׳ ליליינבלום 43 או טלפונית אל 614711.

מכרז על משרה פנויה מס' 15/73
מתבקשים מועמדים לתפקידי ניהול בבנק ישראל תל-אביב

המועמדים המתקבלים לעבודה יודרגו כמנהלי מדורים, ויעברו התמחות של שנה בשטחי הבנק העיקריים.

הכשירויות הדרושות:
1. השכלה אקדמאית, רצוי תואר שני במינהל עסקים;
2. שליטה מלאה בלשון העברית;
3. ידיעה טובה בלשון האנגלית;
4. כושר הבעה בכתב ובעל פה;
5. כושר אירגוני;
6. כושר בניהול צוות עובדים.

● המעונינים יפנו ליחידת כח אדם, בנק ישראל, ת"ד 780 ירושלים, לשם קבלת שאלון אישי אותו יש להחזיר עד 7.3.73, נא לציין את מס' המכרז בגוף הבקשה.

לחברה קבלנית
דרושים
טכנאי בנין
עם נסיון ביצוע
מנהל עבודה
בא לפנות בהצעות לת.ד. 16457 ת"א

לבית מסחר סיטוני
דרוש
מנהל חשבונות עצמאי
לכתוב לת. ד. 296 תל־אביב
עם פירוט נסיון קודם.

א.אי.ל ישראל בע"מ
תעשיות אלקטרוניות
דרוש
מבקר איכות טלפוניה
* רקע טכני מכני.
* ידיעת השפה הגרמנית, הכרחית.

נא לפנות בכתב או טלפונית 782141, או 787131 אל מחלקת כח־אדם, רח' מבצע קדש 48, בני־ברק
סודיות מובטחת

לביח"ר גדול לקונפקצית נשים בתל-אביב
דרוש
סוכן
לאזור המרכז והדרום
* נסיון בענף הכרחי
* בעל רכב
הצעות רציניות נא להפנות: ת. ד. 1696 תל־אביב, עבור „סוכן"
סודיות מובטחת

לחברת
טלמוסיקה בע"מ
נציגי FISHER RADIO בישראל
דרושים:
נציגי מכירות
לקידום ויזום מכירות ושיווק
באמצעות חנויות, סוכנים ומתווכים.

רק בעלי נסיון בשיווק מוצרי חשמל לחנויות מתבקשים לפנות בכתב אל: ת. ד. 16480 ת"א בצרוף פרוט מלא של קורות חיים ונסיון קודם.
סודיות מובטחת

דרושים
- **מזכירה**
למחלקה מכנית.
ידיעת שרטוט טכני רצויה
- **חשמלאי**
לחוט לוחות פיקוד
- **חשמלאי**
לבדיקת לוחות פיקוד
- **עובדות**
מחלקת חשמל
- **שרטטות מכונות**

לפנות במקום:
מעליות ישראליפט,
רח' הקישון 13, בני־ברק.

אלג'ים בע"מ
חולון 58361 - ת.ד. 1201 - טל. 853102/3/4

דרושים

מהנדס אלקטרוניקה
למחקר ופתוח בתחום תדירויות גבוהות מאד. דרוש נסיון של לפחות 3 שנים בתכנון ופיתוח של רכיבים ומערכות בתדירות גבוהה מאד (מתגים עד מיקרוגלים).

מהנדס אלקטרוניקה
לפתוח מעגלים בתחום התדר הספרתי. דרוש נסיון מוקדם בפתוח מעגלים.

מהנדס מכונות
לעבודה בתכנון ופתוח מערכות אלקטרו־מכניות מתוחכמות, רכבי מיקרוגל ועוד. רצוי נסיון בעבודה עם סטנדרטים צבאיים.

מהנדס מכונות (למפעלנו בנתניה)
לתכנון ופיתוח מערכות אלקטרו־מכניות, ניידות, קלות משקל, הכוללות בעיות זעזוע, דינמיות והעברת חום.
רצוי נסיון בעבודה עם סטנדרטים צבאיים לרכיבי מיקרוגל.

מסגר מכני
לעבודה במחקר ופיתוח.
כישורים: בוגר בי"ס מקצועי עם שלש שנות נסיון לפחות.

* המשרות המוצעות הן בשטח פיתוח מערכות חדישות ובאפשרות התקדמות מקצועית מהירה.
* תנאי שכר וקידום בהתאם לנהוג בתעשייה.

המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב, בצרוף תולדות חיים, אל מנהל כח־אדם.

סודיות מובטחת

המשרד הראשי: תל־אביב שד' רוטשילד 99 (פנת שינקין)
טלפונים: מחלקת מודעות — 248905, 230521, 230401
המחיר: יום חול: 1.00 ל"י לשורה / יום ו': 1.20 ל"י לשורה

לאמישראגז דרושים
פועלים
לחלוקת מיכלי גז
באזורים ת"א ורחובות

מועמדים בעלי רשיון נהיגה על משאית מתבקשים לפנות למחלקת הסגל במשרדנו הראשי ברחוב אחד העם 34 תל־אביב.

דרושה בירושלים
מזכירה למנהל הכללי
הדפסה בעברית, אנגלית ורצוי צרפתית

לפנות בכתב יד תוך פירוט נסיון והמלצות לת.ד. 502 ירושלים, ולציין: מזכירה למנהל הכללי.

לחברה א"י לאוטומובילים בע"מ
מפיצי Ford בישראל
דרושים
איש מכירות
נסיון במכירות, רצוי בשטח הרכב, רקע מכני במכונאות רכב, ידיעת השפות עברית ואנגלית לפחות, רשיון נהיגה לרכב כשא.
מחסנאים
לחלקי חילוף לרכב
בעלי נסיון של שנה לפחות במקצוע זה, לאחר שרות צבאי.
אחראית למזכירות
נסיון מארגן מעולה, כתבנית בנהה בעברית, רצוי גם אנגלית, רצוי נסיון בהפעלת מרכזיה.

● ● ●

המעוניינים מתבקשים לפנות לחברתנו בתל־אביב לאגף כח אדם, רח' הסוגר 43, בשעות העבודה.

לחברת א"י לאוטומובילים בע"מ
מפיצי Ford בישראל
למוסכנו דרושים
מכונאים
(כולל דיזל)
רצוי נסיון בתיקון משאיות.
לאחר שרות צבאי.

המעוניינים מתבקשים לפנות אישית למנהל המוסך שברח' מיטב 6, ת"א

למוסד ציבורי בתל־אביב
דרושות
● פקידה אחראית
בעלת ידע או נסיון בהנהלת חשבונות, רצוי בוגרת תיכון או בי"ס לפקידות.

לפנות למר רפאל יפה, טלפון 257242
● פקידה־כתבנית
אחראית, בוגרת תיכון.

לפנות לגבי יהודית קינן, טלפון 257241

אוניברסיטת תל-אביב

מכרז מס' 1/73
דרושים/ות
שם המשרה: **רכז/ת מעקב**

היחידה: ענף הסגל האקדמי, המזכירות האקדמית.
תאור התפקיד: 1. הכנת רשימות הסגל הבאה לפרסום של הלקו. 2. איסוף נתונים לגבי סגל אקדמי. 3. אחריות על הטפול בגבוי מורים אורחים ומורים חלקיים. 4. טפול בעניני המשך עבודתם של מורים.
הדרגה: ייקבע בדירוג האחיד.
הכשורים הדרושים: השכלה תיכונית; נסיון משרדי בתפקיד אחראי ובעבודה עצמאית במשך שלוש שנים לפחות; ידיעת השפה האנגלית; ידיעה ונסיון בהדפסה עברית ולועזית; רצויה ידיעה כללית בעבוד נתונים.
פניה בכתב בצירוף קורות חיים, פרטים על נסיון בעבודה ומספר המכרז, יש להגיש לענף כח־אדם, מחלקת המנגנון אוניברסיטת תל־אביב, רמת־אביב

— — — — — —

1. מהנדס מכונות:
(במחלקת המשק — ענף חשמל ומתקנים) — להאום ורכה אחזקת המתקנים אלקטרו־מכניים. רצוי נסיון במתקנים אלקטרו־מכניים.
2. פקידה:
בעלת ידע בהדפסה הנהלת חשבונות. רצוי בוגרת בי"ס לפקידות וכינהלה.
3. נערים/ות:
עד גיל 17 לעבודות עזר במשרד.

על המעוניינים/ות במשרות 1, 2, 3, לפנות בכתב, טלפונית או אישית לענף כח־אדם במחלקת המנגנון, אוניברסיטת תל־אביב רמת־אביב טל' 420713 או טל' מס': 416111/713

משטרת ישראל
למשטרת ישראל
דרושים
עורכי דין
עד גיל 35, תושבי ירושלים, לעבודה כ־:
1. לשכת היועץ המשפטי של המשטרה;
2. לשכת הממונה על תלונות הציבור.

* על המעוניינים לפנות בכתב לראש מחלקת כח אדם, משטרת ישראל — המטה הארצי, רח' אמץ 2, תל־אביב—יפו.

משרד החוץ
המחלקה לשיתוף בינלאומי
דרוש
מרצה למתמטיקה
לתקופת שרות של שנתיים עם אפשרות הארכה, באחת המדינות באפריקה המזרחית דוברת אנגלית.

הכישורים לתפקיד:
1. בעל תואר M. Sc. במתמטיקה.
2. בעל נסיון מעשי בהוראה אקדמאית בנושא הנ"ל של 3 שנים לפחות.
3. ידיעת השפה האנגלית על בוריה.
4. בעל רשיון נהיגה.
5. אזרחות ישראלית.

תנאי השרות ייקבעו בהתאם לכישורי המועמד ובהתאם לנהלי משיב.
על המעוניינים לפנות בכתב, למדור כח אדם, המחלקה לשיתוף בינלאומי, משרד החוץ, ירושלים, בצירוף קורות חיים בעברית ובאנגלית לא יאוחר מיום 9־3־73.

„אתא"
חברה לטכסטיל בע"מ
דרושים
1. שרטט
רצוי טכנאי מכונות בעל נסיון של שנתיים לפחות.
2. חשמלאי תעשיתי
בעל רשיון ממשלתי — לעבודה מעניינת באחזקת זרם ישר תילופין ומערכת פיקוד
3. מנהל/ת חשבונות
הכישורים הדרושים: בוגר קורס הנה"ח ונסיון של כ־3 שנים.

המעוניינים יפנו בכתב או אישית למחלקת כח־אדם לפי הכתובת ביח"ר „אתא", קרית אתא, רח' העצמאות 10, ת.ד. 83, טלפון 04—721321

למפעל תעשיתי גדול באזור ת"א
דרוש
חשב
הכישורים הדרושים:
א. מנהל חשבונות בכיר.
ב. נסיון בעבודה עם מחשב.
ג. כושר ניהול משא ומתן עם מוסדות פיננסיים.
ד. כושר ניהול צוות עובדים.
ה. נסיון בהכנת דוחות כספיים.
ו. נסיון של 5 שנים לפחות בעבודה דומה בתעשיה.
ז. שפות: עברית אנגלית.
ח. מעל גיל 30

*

מועמדים העונים על הדרישות הנ"ל מתבקשים לפנות בכתב יד עם פרוט תולדות חיים ונסיון קודם לת.ד. 10071, ת"א.
סודיות מובטחת

למפעל תעשייתי
באזור ירושלים
דרוש
מנהל חשבונות ראשי:
* נסיון בתעשיה
* ידיעת השפות אנגלית וצרפתית

נא לפנות בכתב לת.ד. 2789 תל־אביב, בצירוף קורות חיים ונסיון מקצועי.
סודיות מובטחת

למסמיםי באר־שבע
דרוש דחוף
מפעיל
לג'י־סי־בי 4
לפנות הרצל 82
טל. 057—3601

דרוש
גזרן/ית
לקונפקציה נשים
פקידה לחשבונות
„אודיוה" רבן גמליאל 22 ת"א, פינת שוק הכרמל

אוניברסיטת תל-אביב
דרושים/ות
עובד מחקר
לעבודה במעבדה אורגנית
במחלקה לכימיה.

תאור התפקיד: השתתפות בתכניות מחקר בשטח הכימיה אורגנית־פיסיקלית עם השלכות לביולוגיה ורפואה ועבודה ארגנית.
הכשורים הדרושים: תואר „מוסמך" בכימיה או בביוכימיה. רצוי נסיון בסינתזות ארגניות.
הדרגה: בהתאם לכישורים. המשרה תקנית.
— על המעונינים לפנות בכתב בצירוף קורות חיים, השכלה ופרטים על נסיון קודם, למחלקה לכימיה, אוניברסיטת תל־אביב, רמת־אביב.
ספרן
לספריה למדעי-החיים באבו-כביר.

הכשורים הדרושים: שלב ב' בספרנות; נסיון קודם בעבודת השאלה וידע ארגוני; ידיעת השפה האנגלית הכרחית.
— העובד יועסק על חוזה מיוחד לתקופה של שנה עם אפשרות הארכה.
— העבודה במשמרות (פעמיים אחה"צ) עד 19.00
— על המעונינים, לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ומסמכים, לספריה למדעי־החיים באבו־כביר, אוניברסיטת תל־אביב רח' הרצל 155 ת"א.
סורקות לעבודה במעבדה
להסתכלות ומדידה של תופעות פיזיקליות בתמונות (בתא בועות)
הדרגה: ה' בדירוג האחיד;
העבודה במשמרות.
העובדות תקבלנה הדרכה במקצוע תוך עבודתן.
— על המעונינות, לפנות כל יום בין השעות 09.00—12.00 לחדר מס' 6 בבנין המחשב האלקטרוני, אוניברסיטת תל־אביב, רמת־אביב, או טלפונית, טל' מס': 416111 קו פנימי 281, לקביעת ראיון.

הטכניון — מכון טכנולוגי לישראל

מודיע על המשרות הבאות הפנויות:

במרכז המחשבים
מתכנת/ת מערכות
הכשירויות הדרושות: אקדמאי במדעי הטבע או הנדסה בעל נסיון בתכנות מערכות למערכות S/MFT או S/MVT עם ידע ב־HASP. שפת תכנות דרושה: PL/1 אסמבלר 370, רצוי גם שפות נוספות.
תאור התפקיד: אחזקת ופיתוח מערכת הפעלה S/MVT עם HASP למערכת י.ב.מ. 370/165. למועמד המתאים תנתן אפשרות להשתלם לתואר גבוה.
מס' המשרה: מח.ג./121

בפקולטה להנדסת חשמל
עובד/ת טכני — במעבדה למיקרו־אלקטרוניקה
הכשירויות הדרושות: בוגר/ת בי"ס מקצועי 4 שנתי; שליטה בעברית וידיעת אנגלית טכנית; ידיעות באלקטרוניקה; ידע ונסיון במערכות ואקום/או נידוף.
מס. המשרה: חש.ג./125
כתבנית דו לשונית
הכשירויות הדרושות: השכלה תיכונית; ידע ונסיון קודם בהדפסה בשפות עברית ואנגלית.
מס' המשרה: חש.ג./96

בפקולטה לארכיטקטורה
מזכירה בכירה
הכשירויות הדרושות: השכלה תיכונית; ידיעה מושלמת בשפות עברית ואנגלית, כולל הדפסה; נסיון קודם בעבודה משרדית של 5 שנים.
מס' המשרה: אר.ג./124

במחלקה להכשרת מורים
אלקטרונאי
הכשירויות הדרושות: בוגר בי"ס מקצועי במגמת אלקטרוניקה (יוצא צבא); שליטה מלאה בעברית.
תאור התפקיד: טיפול בציוד טלויזיה במעגל סגור, צילום והקלטה.
מס' המשרה: הכ.ג./100

מועמדים מתאימים העונים לדרישות יפנו בכתב לאגף כח אדם בצירוף קורות חיים ונסיון קודם עד יום 2.3.73 בציון מס' המשרה.

ספן SEFEN
למפעלי „ספן"
עמק־הירדן
דרושים
● מהנדס כימאי
תפקיד פיתוח ופיקוח על תהליכים כימיים בשטח פולימרים ויצור שרפים.

הכישורים הדרושים: נסיון קודם בתעשיה כימית, ידיעת השפות עברית אנגלית. רצוי נסיון בתעשית שרפים.

תנאי שכר טובים + אפשרות קידום אישי.
תינתן עזרה בהשגת דיור.
● הנדסאי כימאי
תפקידים וכישורים כנ"ל.

נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים אל מנהל כח אדם, במפעלי „ספן", ד.נ. עמק הירדן, טל' 067—50275.
סודיות מובטחת.

סניף תל־אביב
רח' ישראל בק 34, תל־אביב
טל. 3־2־259231

לסניף תל-אביב, וחיפה
1. דרושים מכנאים למכונות כביסה
בעלי נסיון למכונות אוטומטיות, עם רשיון נהיגה. רצוי בעלי רכב.

לסניף תל-אביב
2. דרושה פקידת קהל
תנאים טובים * סודיות מובטחת

לפנות טלפונית או במקום

שרותי חשמל ואלקטרוניקה אויס בע"מ

דרוש
אדם אחראי
(גבר)
לעבודה חלקית במרכזיה
לשעות אחה"צ
תנאים טובים

נא לטלפן בין השעות 16.00—19.00
וביום ו' בשעות 14.00—16.00 טל. 264266

אוניברסיטת חיפה
דרוש
ספרן במדעי החברה (אוספים מיוחדים)
תיאור התפקיד: יטפל ברכישת חמר ספרותי בסוציולוגיה ובמדעי החברה תוך תיאום עם המורים, ריכוז האחריות על המפעל של ה־ Human Relation Area File
דרישות התפקיד: השכלה אקדמאית בסוציולוגיה, אנטרופולוגיה או נושא קרוב אחר.
השכלה ספרנית גבוהה.
הדרגה: בהתאם לכישורי המועמד.
בהצעות מועמדות: נא לפנות לאוניברסיטת חיפה, מחלקת כח אדם, הר־הכרמל, חיפה.

סהר חברה לבטוח בע"מ
למחלקת בטוח חיים
דרושה
כתבנית
פוליסות
עם נסיון של שנתיים לפחות.

נא לפנות טלפונית 54311 קו פנימי 16, לזהב.

ליזום בירושלים
דרוש
מסגר מכני
בעל נסיון של שלוש שנים לפחות

*

מועמדים מתאימים יפנו בצירוף פרטים אישיים, נסיון מקצועי לת. ד. 1414, ירושלים.

משטרת ישראל
משטרת ישראל
מציעה
תפקידי אתגר
מעניינים
בבגדים אזרחיים
באזור תל־אביב
לגברים בעלי הכישורים הבאים: —
1. שרות בצה"ל בתפקידי פיקוד (מ"כים, משקים, קצינים).
2. רמת בריאות גבוהה.
3. רשיון נהיגה (מכונית/קטנוע/אופנוע).
4. גיל — עד 30 שנה.

* המעוניינים יפנו אישית למשרדי הגיוס: בת"א, רח' הרכבת 14; בירושלים, רח' יפו 191; בחיפה, דרך העצמאות 82.
ויביאו עמם תעודות אלה:
א. תעודת זהות;
ב. פנקס מלואים;
וקורסים;
ד. רשיון נהיגה.

לאמישראגז דרושים
* מנהל חשבונות
בעל סוג ג' או ד', היודע הבעה בכתב ובע"פ
* מנהל חשבונות
* פקיד
נא לפנות אישית למח' הסגל רח' אחד העם 34 תל־אביב

פרסומאי
אחראי על פרסום ויחסי ציבור
במפעל תעשייתי גדול
נסיון 5 שנים בביצוע תקציבי פרסום, מודעות, עיצוב, COPYWRITING, עריכה, תערוכות
מעוניין להחליף מקום עבודה
בהצעות נא לפנות לת. ד. 36392 ת"א

מכרז על משרות פנויות מס' 18/73
לבנק ישראל בתל־אביב
דרושות רושמות במכונות נשיונל
עם נסיון מעשי של שנתיים לפחות

המעוניינות תפננה למדור כח אדם, בנק ישראל, רח' ליליינבלום 37 לשם קבלת שאלון אשר יש להחזירו עד יום 10.3.73. נא לציין את מס' המכרז בגוף הבקשה

לחברת השמירה
דרושים
לסניף ירושלים
עובדי אבטחה
למשמרות יום ולילה
תנאים טובים

לפנות אישית למשרד הסניף שלנו בירושלים, רח' כורש 12, בין השעות 16.00—18.00
סניפים בכל רחבי הארץ

שמירה • אבטחה • חקירות
מערכות אזעקה

למכשירי תנועה בע"מ
דרושה
כתבנית עברית
מעולה
בעלת נסיון רב בהדפסה עברית

על המעוניינות לפנות בכתב־יד בצרוף קורות חיים אל ת.ד. 20205 ת"א

מיקרואלקטרוניקס בע"מ
מפעל לרכיבים אלקטרוניים
MICROELECTRONICS LTD
דרוש איש אחזקה מפעלי
עובד מקצועי הבקי באחזקת מכונות ביצור, ידע בצנרת אויר וגזים.
תנאים טובים למועמד המתאים.
לפנות למחלקת כח־אדם, טלפון 848038 או לרחוב הפסיש 4, אזור התעשיה חולון.

לחברה מסחרית בתל־אביב
דרוש/ה
צעיר/ה עד גיל 35
לתפקיד קופאי/ת
עדיפות תנתן לבעלי נסיון
שעות עבודה 8.00 — 16.30
מועמדים יפנו לטלפון 252104

למוסד אופני בירושלים
דרוש
איש מכירות
נסיון במכירת בנין
פרטים בכתב לת.ד. 595, ירושלים. טלפון 02—233366

דרוש
מסגר
למפעל
בפתח־תקוה
לפנות
טלפון 914166

דרושה עובדת
למכונת הנהלת־חשבונות
(אוליבטי 1502)
וכן לעזרה בהנהלת חשבונות
נסיון קודם רצוי אך לא הכרחי.
לפנות: חברת איגוד בע"מ רח' א' מס' 23 (ליד תחנת הרכבת) לוד טלפון 964101

לרכב ניר בע"מ
יבואני ומפיצי מכוניות
הנודע הגשל — B.M.W.
דרושים
* מחסנאי לחלקי חילוף
* עוזר למחסנאי
* שליח עם או בלי קטנוע

לפנות: רח' גיבורים 6 ת"א טל. 36777 (ליד היכל הספורט יד אליהו)

לעיתון יומי דרוש
גובה מוסמך
בעל נסיון רב + המלצות, לעבודה קבועה, מעניינת ורצינית.
לפנות אישית: „מריבונה", בבית־הרצל 113, תל־אביב

תדיראן
למפעל הנבישום באזור
דרושים
1. מסגר מכני
לבנית מכשירים ומתקנים
2. פועלים/ות ייצור
לעבודה של 5 ימים בשבוע. למתאימים תנתן הכשרה מקצועית.

מועמדים מתאימים יפנו ישירות למפעל, רחוב תבנע 23, אזור, אזור התעשיה, חולון או טלפונית, 251121, 842825

אם את/ה
מחפש/ת אתגר
ועניין בעבודה
אנו זקוקים לך לעבודה
במשרה מלאה עם נוער במושבים

תאור העבודה:
א) הפעלת ילדים ובני נוער במסגרת חברתית.
ב) טיפול בקהילה הבוגרת שבמושב.

הדרישות:
בוגרי סמינר למדריכים ו/או בוגרי כתות י"ב. העבודה בכל חלקי הארץ.
קיימות משרות גם לבוגרי אוניברסיטה במגמות עבודה סוציאלית, פסיכולוגית, סוציולוגית.
השכר יקבע לפי הכישורים

בדבר פרטים נוספים נא לפנות:
ועדת הנוער של תנועת המושבים,
רח' ליאונרדו דה וינצ'י 19 תל־אביב, טל. 258473

דרושים
מדריכים - יועצים
להדרכת מדריכי נוער העובדים במושבים.

תאור העבודה:
א) הדרכת עובדים בפתרון בעיות בתחום פרטני, קבוצתי, קהילתי.
ב) הדרכת עובדים בתחום תרבות וחברה במושב.
המשרה מלאה, אפשרי גם חצי משרה.

דרישות המשרה:
1) בוגרי אוניברסיטה במגמות עבודה סוציאלית, פסיכולוגית, סוציולוגית.
2) בעלי 3 שנות נסיון בעבודה בשדה (רצוי עם נוער)
3) יועדפו עובדים בעלי נסיון בהדרכת עובדים.
השכר יקבע לפי הכישורים

בדבר פרטים נוספים נא לפנות:
ועדת הנוער תנועת המושבים,
רח' ליאונרדו דה וינצ'י 19 תל־אביב, טל. 258473

פקיד צעיר
עבור מכירת מוצרים מכניים ו/או מתכת
דרוש
לבית מסחרנו הראשי בתל-אביב. תינתן אפשרות ללימוד המקצוע.

*

נא לפנות בכתב עם תולדות חיים בציון נסיון וידיעת שפות לת.ד. 1758, תל־אביב.

נחושתן
תל־אביב • חיפה • ירושלים

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

הלוח הכפול | הארץ | ידיעות אחרונות

המשרד הראשי: תל־אביב, רח׳ רוטשילד 52 (פנת שינקין) טלפונים: מחלקת מודעות — 248903, 230521, 230401 המחיר: יום חול 1.00 ל״י לשורה / יום ו׳ 1.20 ל״י לשורה

מפעל לקונפקציה
מרחק 15 ק״מ מתל־אביב
מחפש
מנהל יצור וכח אדם
עם נסיון בניהול מתפרה ומגזרה של 100 עובדים
לפנות לת.ד. 1022, רמת־גן
סודיות מובטחת

מועדון „כפר המכביה"
בהנהלת
מועדון בריכת השחיה מכבי רמת-חן
דרוש
מנהל
לאירגון וניהול
ה„קאונטרי-קלאב החדש

הכישורים הדרושים:
1) נסיון בניהול פיקוח על צוות עובדים
2) ידע בסיסי במקצועות הספורט
3) כושר מגע עם קהל

מועמדים מתבקשים לפנות בכתב עם ציון קורות חיים לפי הכתובת: כפר המכביה, רמת־חן, עבור „מנהל „קאנטרי־קלאב"

למפעל טקסטיל בתל אביב
דרוש
טכנאי ייצור
עם נסיון של כשנה.
שכר גבוה, משכורת 13, אחזקת רכב.
לפנות טלפונית 771189 למר משה סלע, או בכתב לת. ד. 33250 ת״א.

למפעל לתעשיה כימית בת״א דרוש
טכנאי או הנדסאי כימיה
● בעל נסיון בטפול מתכות
● בעל רכב
● ידיעת שפות רצויה
הצעות מפורטות נא לפנות לת.ד. 4333 ת״א למס. 957.

הסתדרות מדיצינית הדסה
דרושה
מזכירה רפואית בכירה
(73/12)
(לתפקיד מזכירת מחלקה רפואית גדולה)
דרישות התפקיד: שליטה מלאה בעברית ובאנגלית, כושר נסוח והדפסה טובה בשפות הנ״ל, בעלת נסיון בעבודות מזכירות, רצוי בוגרת קורס מזכירות רפואיות ובנוסף לכך השתלמויות בשטח המזכירות.
מועמדות העונות על הדרישות הנ״ל, מתבקשות להפנות בקשותיהן תוך פירוט השכלה ונסיון, אל אגף כח אדם, הדסה, ת.ד. 499, ירושלים.

למרכז למידע על מחקרים במדעי ההתנהגות שליד מכון הנרייטה סאלד — ירושלים
דרוש(ה)
עובד(ת)
לעריכה ביבליוגרפית
הכישורים הדרושים:
1. בעל תואר בוגר בחינוך, או סוציולוגיה, או פסיכולוגיה.
2. בוגר בית הספר לספרנות (או קורס להכשרת ספרנים).
— יועדף מועמד בעל נסיון קודם בעבודות ספרנות ביבליוגרפית.
— הדרגה המוצעת ה—ג׳ בדירוג המח״ר.
להצעות נא לצרף קורות חיים ותעודות על השכלה ונסיון קודם ולשלוח אל: מכון סאלד, רח׳ קולומביה 9, קרית מנחם, ירושלים ולציין „מכרז לספרן".

מוסד כלכלי גדול בתל־אביב
המרחיב את פעולותיו בהחלפת מחשב ל־370
בשמוש ב־Teleprocessing
מחפש:
✶ מתכנתים מנוסים
למחשב 360/30 מערכת DOS
✶ מפעילים
בעלי נסיון במחשבי 360
✶ נקבניות
עם נסיון לפחות של שנתיים
לנקבניות המתאימות — תנאי תשלום מיוחדים
בפרטים נא לכתוב לת.ד. 866, תל אביב עבור מס. 774

למלון חדש במרכז ירושלים
(3 כוכבים)
דרושים:
✶ מזכירה (עברית אנגלית)
✶ מנהל(ת) משק
✶ מרכזנית
✶ פקיד(ת) קבלה
לקביעת ראיון נא לפנות בכתב לת.ד. 2525 ירושלים, או לטלפון 02—223044.

החברה לשיקום ולפיתוח הרובע היהודי בעיר העתיקה
מחפשת
מנהל חשבונות
בעל נסיון
תנאי השכר יקבעו בהתאם להתאמות המועמד
על המועמדים לפנות בכתב לת.ד. 14012 ירושלים

לסניף מכירות בחיפה של חברה תעשיתית גדולה בענף המזון
דרוש
פקיד הנהלת חשבונות-קופאי
● עם נסיון קודם בניהול קופה וידע בהנהלת חשבונות. גיל רצוי 25—40.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב־יד עם פירוט קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 2438 תל־אביב עבור „פקיד הנהלת חשבונות".
סודיות מובטחת

למפעל מתפתח בירושלים של משקיע חוץ
דרוש
מנהל חשבונות עצמאי
עם נסיון של 3 שנים
למשרה מלאה
פרטים נוספים נא לכתוב לת.ד. 1016 ירושלים, עבור מנהל חשבונות.

למשרד הנהלת חשבונות
דרושות מפעילות
למכונות אוליבטי
לעבודה למשמרת שניה — מ־14.00 באפשרות בחשבון גם כמתלמדות
טלפון 39992/3 ת״א עד 16.00

למפעל מזון באיזור פתח-תקוה
דרוש
מנהל חשבונות
סוג ג—ד׳
בפרטים מלאים נא לפנות לת.ד. 33157 ת״א עבור מספר 659.

אל־ייד מפעלי מתכת בע״מ
מפעל המנועים ירושלים
דרושים:
עובדים מקצועיים בנושאים
✶ מכונאות רכב
✶ כירסום
✶ חרטות
✶ ריתוך
✶ השחזה
✶ פחחות
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים הנסיון מעשי לת.ד. 8144 ירושלים.

MOVE מווה
תעשיות מווה
ירושלים בע״מ
דרוש
מנהל חשבונות סוג 2
הכישורים הדרושים: נסיון במפעל תעשייתי וידיעת השפות צרפתית ו/או אנגלית
✶
השכר יקבע בהתאם לכישורים
✶
לקביעת ראיון נא לפנות טל. 02—65125/6

לרהיטי שפר בחיפה
דרושה
מוכרת מקצועית
בגיל 30 ומעלה
לעבודה לפנה״צ
לקביעת ראיון נא לטלפן בשעות 19.30—20.30 לטלפון 04—242570

למפעל מתכת בת״א דרושים:
1. כרסמים
2. חרטים } בעלי נסיון
לפנות בטלפון 820811 בשעות 4—7

לחברת בנין
דרוש שותף
בעל השקעה של 500,000 ל״י
לפרויקט בניה באשדוד.
בקשר לפרטים נא לפנות לת. ד. 135, אשדוד

אלקו ELCO
דרושים
מסגרים בכל התחומים
מסגרי אחזקה
מסגרים מיכניים
ורתכים
נער שליח
נערה לעבודות משרדיות
✶
המעונינים יפנו אישית למפעל, דרך ז׳בוטינסקי 23 רמת־גן, או טלפונית 737131 למח׳ המנגנון.

לחברה פיננסית גדולה
דרושות
כתבניות נשיונל
בעלות נסיון של שנתיים לפחות
רצוי בהנהלת חשבונות.
תנאים טובים למועמדות המתאימות.
לפנות בכתב יד בציון קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 1425 ת״א
סודיות מובטחת!

למוסד ציבורי גדול בחיפה
דרוש
קבלן לאחזקת מזנון
והגשת תה ל־450 עובדים.
נא לפנות בכתב בציון פרטים ונסיון בעבודה לת.ד. 866, תל־אביב, עבור מס׳ 773.

בית ספר התיכון ע״ש מ. בויאר ירושלים
דרושה
מזכירה-כתבנית
למשרד בית הספר, למשרה מלאה
מועמדות מתבקשות לפנות טלפונית בין השעות 8.00—14.00 לפי המספרים 527026, 532696, ירושלים

לחברת שרותים בינלאומית
דרוש בחיפה
מנהל אזורי לחיפה והצפון
הכישורים הנדרשים: שליטה בשפות אנגלית ועברית. כושר הבעה בכתב ובע״פ בשתי השפות.
נסיון של 3 שנים לפחות בנהול חברה.
התמצאות כללית ברכב.
בא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים, המלצות, ומשכורת מבוקשת, אל ת.ד. 33157 תל־אביב, עבור מספר 668.

ל„אסיא"
מעבדות כימיות בע״מ
דרושים
1. עובדים להפעלת מתקנים כימיים
העבודה בשלוש משמרות.
יועדפו בעלי נסיון קודם.
2. עובדים למחלקה הפרמצבטית, יועדפו בעלי נסיון קודם, או בעלי השכלה של עוזר רוקח.
3. פקיד טכני, לנהול מחסן חומרים וחלפים לבית־המלאכה. יועדף בוגר קורס צבאי מתאים.
נא לפנות טלפונית 915021, או בכתב בצרוף קורות חיים ופרוט נסיון קודם אל ת.ד. 1423 ת״א אל מנהל המנגנון.

חברה משגשגת ומתקדמת
מחפשת
אנשים צעירים 21 - 23
צעירים המעוניינים לפתח קריירה בחברת דינמית הדורשת רמה גבוהה של יזמה והגינות.
החברה מעניקה אפשרויות קידום גבוהה לבעלי יוזמה וכן הכשרה מתאימה ועתיד בטוח.
למועמדים חייבת להיות נטיה טכנית וידיים טובות. רשיון נהיגה ג׳ או ב׳ רצוי אבל אינו הכרחי. למועמדים המתאימים תעניק החברה משכורת טובה, הטבות, למינימום ושבוע עבודה בן 5 ימים. פנה אלינו רק אם הנך מעוניין לפתח קריירה לטווח ארוך.
תכנית ההכשרה שלנו כוללת קורסים ב: — אנגלית — טכניקות הרכבה — יחסי ציבור.
התפקידים יכללו:
הרכבת רהיטים, אחסנה, נהיגה, אחזקה, בקורת ואריזה של סחורות.
הכנית ההעסקה ל־1973 כוללת:
3 מועמדים עם רשיון נהיגה ג׳
3 מועמדים עם רשיון נהיגה ב׳
3 מועמדים רצוי עם רשיון אך לא הכרחי.
לידיעתכם:
2 מנהלי סניף, 3 יועצי מכירות בכירים ו־2 מנהלי הפצה המשתכרים כיום למעלה מ־2,000 ל״י בחודש התחילו את קידומם בדניש במחסנים ובמחלקת הרכבה.
על המועמדים לפנות למנהל כוח אדם טל׳ 784131 לשם קביעת ראיון.
דניש אינטיריורס
רח׳ הגלמיה 23, פרדס כץ, בני ברק

מרום קור בע״מ
חברה להנדסה קירור ומיזוג אויר
דרושים
טכנאי קירור
שרות והתקנות
תנאים טובים מובטחים
בא לפנות טלפון 963860, 962936 לוד
— סודיות מובטחת! —

פז
לפז חברת נפט בע״מ
דרוש
רכז תנועת חומרים
לעבודה במתקני החברה בחיפה
מהות התפקיד: רישום, קביעה ובעקב אחר תנועת חומרים (חומרי גלם לתעשיית שמנים, אריזות וכו׳).
הכישורים הנדרשים:
— ידע בהנהלת חשבונות
— רקע טכני בעבודות מחסן
— כושר פקידותי מעולה
— רצויה ידיעת השפה האנגלית
המשכורת תקבע בהתאם לכישורי המועמד
נא לפנות בכתב, תוך ציון פרטים אישיים ונסיון בעבודה, לאגף כח אדם, ת.ד. 434, חיפה.

למפעל תעשייתי בסביבת ת״א
דרושים
חשמלאים
בעלי רשיון מוסמך או עוזר
על המעוניינים לפנות ל־ת.ד. 232 פתח־תקוה.

למפעל גדול ומתפתח בירושלים
דרושים:
✶ עוזר למנהל מחלקת החשבונות
כישורים: נסיון של 5 שנים לפחות בנהול חשבונות. גיל עד 35, יועדף בעל השכלה בראיית חשבון
✶ קופאי ראשי
כישורים: נסיון של 5 שנים לפחות, בנהול קופה. לפנות בציון פרטים לת.ד. 7501 ירושלים

דור כימיקלים בע״מ
מפעל המתנול
דרושים
מכשירנים תעשייתיים
בעלי נסיון של 3 שנים בתעשיה הכימית
מסגרים מכניים
בעלי נסיון של 5 שנים באחזקת מכונות
פקיד טכני
נא לפנות בכתב בצרוף תולדות חיים ופרוט הנסיון הקודם לת. ד. 10036 חיפה

הסתדרות מדיצינית הדסה
מודיעה על המשרה הפנויה הבאה
טכנאי להפעלת מכונת לב־ריאה לניתוחי לב פתוח
(73/11)
דרישות התפקיד: טכנאי חדר ניתוח לאחר השתלמות בהפעלת מכונת לב־ריאה.
מועמדים העונים על הדרישות הנ״ל, מתבקשים להפנות בקשותיהם תוך פירוט השכלה ונסיון, אל אגף כח אדם, הדסה, ת.ד. 499, ירושלים.

אוניברסיטת בר־אילן
מודיעה על משרות פנויות במחלקת המשק
מכרז מס׳ 2/73
1. עובד על מכונת מלמילית
2. חשמלאים בעלי רשיון עם נסיון של שנתיים לפחות
3. מבוגרי בי״ס מקצועי במגמה חשמל או מכניקה
4. הנדסאי או טכנאי בנין
5. שרברבים, מסגרים ונגרים.
נא לפנות בכתב בציון מס׳ המכרז אל: מחלקת המנגנון, אוניברסיטת בר אילן, רמת־גן

דרושה פקידה
עם ידע בהנהלת חשבונות והדפסה במכונת כתיבה
לפנות: תגורי שביט, רמת החיל טלפון 775111

מכרז על משרה פנויה 16/73
לבנק ישראל בירושלים
דרוש מבקר
בהנהלת החשבונות הראשית
הכשירויות הדרושות:
1. גמר בחינות המועצה לראיית חשבון, או בוגר כלכלה, או בוגר מינהל עסקים.
2. נסיון של 3 שנים לפחות בתחומי בקאות וביקורת.
3. שליטה מלאה בלשון העברית.
4. ידיעה טובה בלשון האנגלית.
5. כושר הבעה בכתב ובעל פה.
6. כושר ארגון.
7. כושר נהול צוות עובדים.
המעוניינים יפנו ליחידת כח אדם, בנק ישראל, הקר׳ 780, ירושלים, לשם קבלת שאלון אישי אשר יש להחזירו עד יום ה 1.3.73, נא לציין את מס׳ המכרז בגוף הבקשה.

POLYGON פוליגון
דרושים
פוליגון בע״מ
עובדים למחלקת אחזקה:
1) מכונאים
2) מסגרים
3) אינסטלטורים
4) חשמלאים
העבודה בשעות יום בלבד.
לפנות לטלפון 04—531294/5 למחלקת כח אדם.

גרפיקאי
למרכז תרבות העסים לנוער בירושלים
דרוש גרפיקאי במשרה מלאה, בעל נסיון קודם, ידע בדפוס ובעריכת תערוכות.
בדבר פרטים נוספים, נא לפנות לטל.: 31375 — 63390 או לת.ד. 8009 ירושלים רח׳ עמק רפאים 12א׳

דרושים:
1. עובדי מתכת
2. רתכים
אזור: צפון, המקדמות מובטחות
הסעה למפעל חוורה
לפנות: 854695—855992

„ציון"
חברה לביטוח בע״מ
דרושות
לסניף גבעתיים
✶ פקידה כללית
הכישורים הדרושים: השכלה תיכונית ונסיון של שנה בעבודה משרדית.
✶ נערה
לעבודה משרדית
הערה: שעות העבודה מפוצלות 4 ימים בשבוע
בא להתקשר טלפונית לקביעת ראיון למס׳ 723434.

ויטקו כימיקלים
חיפה ת.ד. 975 טל 725071
דרוש
פקיד טכני ויצוא
יועדף בעל נסיון במפעל תעשייתי
תנאים טובים למועמד המתאים
המועמדים מתבקשים לפנות בכתב לת.ד. 975, חיפה

A SUBSIDIARY OF CONTROL DATA CORPORATION
אלביט מחשבים בע״מ
דרוש
מנתח מערכות בכיר
לפרויקט פתוח גדול ומעניין
דרוש נסיון בתוכנה (Software)
של 3 שנים לפחות, רצוי במערכות העובדות בזמן אמיתי
— תנאים טובים למועמד המתאים —
לפנות בצרוף קורות חיים מפורטים:
ת.ד. 5390 חיפה, מחלקת כח אדם. סודיות מובטחת.

למפעל גדול בדרום
דרוש:
מהנדס בנין
בעל נסיון של 3—8 שנים בפקוח על עבודות בנין בהיקף נרחב
למועמד המתאים מובטחים:
עבודה רבת ענין.
שכר בהתאם לכישורים.
עזרה נכבדת בדיור
על המעוניינים לפנות תוך פירוט השכלתם ונסיונם המקצועי לת.ד. 20147 ת״א, ויוזמנו לראיון אישי.

המשרד הראשי: תל־אביב, שד' רוטשילד 99 (פנת שינקין)
טלפונים: מחלקת מודעות — 248905, 230521, 230481
המחיר: יום חול: 1.00 ל"י לשורה / יום ו': 1.20 ל"י לשורה

למכון הוצאה לאור
דרושים

1. **דפס**
קט אופסט ½ גליון לעבודה בשיטות מודרניות. הכרחי נסיון של שנתיים לפחות.

2. **פנסיונר**
למשרה חלקית לעבודות ניהול כגון: קיפולים חיתוכים וכו'. רצוי ידע מכני מינימלי
מעונינים יפנו טלפונית 33578 ת"א

לחברת בנין ציבורית
דרוש
עובד אחזקה

שיעסוק בעיקר בעבודות שוטפות באחזקת משרדי החברה בתל־אביב, ובדורים שונים בהתאם.

עדיף עובד מבוגר

המשכורת המוצעת —.800 ל"י לחודש.
המעונינים מתבקשים לפנות בכתב תוך פרוט קורות חיים לת.ד. 7037, ת"א לכמ' 16 (נא לציין בפניה מספר טלפון).

מהנדס מכונות ראשי
מהנדס כימי
בשטח דבקים פלסטיים
בעלי נסיון של 5 שנים לפחות
דרושים למפעל תעשייתי גדול באזור חולון
נא לפנות בכתב לת. ד. 2905, תל־אביב

לחב' „אליאב" בע"מ
דרושים
1. **מנהל עבודה מעולה**
להנחת קווי ביוב ותיעול
2. **מודד** בעל נסיון
המעונינים יפנו טל. 789972 או בכתב לחב' „אליאב", רח' בר־כוכבא 8, בני־ברק, בציון נסיון בעבודה ותנאי שכר

לחברת יבוא בירושלים
דרושה מזכירה
בעלת הכשורים הבאים:
התמצאות ביבוא; ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין (כולל הדפסה); כושר ניהול משרד.
תנאים טובים למתאימה.
לפנות בצרוף תולדות חיים ופירוט נסיון קודם, אל ת"ד 3366 ירושלים, עבור מזכירה.

בכפר-סבא דרוש
מנהל עבודה
או טכנאי בנין
מנוסה
לפנות בכתב לחב' „פורדה" ת"ד 14285 ת"א, בציון נסיון בעבודה ותנאי שכר.

מבוקשת בחיפה
כתבנית
מנוסה בעברית עם ידע באנגלית
למשרד הדפסות
טלפון 662445—04, בערב 223410—04.

מישרים בע"מ
דרושים
פועלים בעלי רשיון מאיזור נהיגה והדרה להפעלת ציוד מכני כבד.
עבודה בכל הארץ, בתנאים טובים
המעונין יפנה בין השעות 8.00—16.00 לטלפון 27114־053, 23516־053.

לחברת בנין גדולה בת"א
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
עצמאי/ת
למשרה מלאה

לפנות בכתב יד, עם פרטים מלאים, נסיון קודם ומשכורת מבוקשת, לת.ד. 1049 ת"א עבור „חברת בנין".

דרושים
לעבודה בסיני
טבחים
מלצרים/ות
מזנונאי עצמאי
לפנות: משרדי מלון משה, רח' החשמונאים 90 ת"א, בימי ראשון ושני 25־26.2 בשעות 13־10.

עירית רמלה
מודעה מס' 1/73
מודיעה בזה על משרה פנויה
(חצי משרה)
פסיכולוג(ית)

בוגר(ת) אוניברסיטה בעל(ת) תואר B.A. יועדף בעל תואר שני M.A. בעל נסיון בעבודה פסיכולוגית חינוכית וקלינית. פרטים בקשר למשרה אפשר לקבל בתחנה לשירות פסיכולוגי חינוכי שליד מחי החינוך בעירית רמלה.
המשכורת הקבע בהתאם לתעודות וכישורים של המועמד.
על המעונינים להגיש הצעותיהם בצירוף תולדות חיים ותעודות, למזכיר העיר רמלה עד 5.3.73.
א. אבוחצירא, ראש העיריה

למשרד פרסום גדול
דרושות:
1. **מרכזנית** לעבודת יום שלם (5—8) יוצאת צבא.
רצויה ידיעה בהדפסה עברית
2. **כתבנית** (עברית) לעבודת יום שלם (5—8) יוצאת צבא.
עדיפות תינתן ליודעת הדפסה בשפה האנגלית.
נא לטלפן 250161, ת"א אך ורק בין 2—4 אחה"צ לקביעת ראיון.

לחברה מסחרית גדולה בחיפה
דרוש
מנהל חשבונות ראשי
בעל נסיון רב בעבודה
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים נסיון והמלצות לת.ד. 4353 חיפה עבור מס' 384.
סודיות מובטחת

למפעל מזון גדול
בסביבות תל-אביב
דרוש
מנהל מחלקה
עד גיל 45
תאור התפקיד: ניהול מחלקת ייצור (כ־100 עובדים) בעבודות ארגון ופיקוח.
הכישורים: נסיון בניהול צוות עובדים גדול, הכשרה בהנדסת ייצור (רצוי קורס טכנאות ייצור או הכשרה דומה).
בעל יזמה וכושר אירגוני.
נא לפנות לת.ד. 2897 תל־אביב, לכמ' 7 בציון הפרטים הבאים: קורות חיים, נסיון בעבר ודרישות שכר.
סודיות מובטחת

Fine
דרושים
בירושלים
* **מנהל חשבונות עצמאי**
3 שנות נסיון, משרה מלאה רצויה ידיעת אנגלית.
* **מבקרות טיב**
בנות רציניות עם הבנה בתפקידה שעות עבודה רצופות או במשמרות (07.00—13.00 — 13.00—17.00).
* **מכונאי למכונות תעשייתיות**
בעלי נסיון יענו, רצוי נסיון בייחוד במכונות יריעות תפירה, אוברלוק, ומכונות לולאות.
* **פקידה כללית — בוגרת תיכון**
עם ידיעות באנגלית רצוי נסיון בהדפסה.
* **עוזר מחסנאי**
לאחר שרות צבאי
תנאים מצויינים למתאימים והמתאימות
הכרישה יכך קבודה בשבוע
לפנות טלפונית: בשעות היום, 30469־02
בשעות הערב, 526185 או 68446
בכתב: ת.ד. 8199

מנהל מכירות
או
מהנדס מכירות
בעל נסיון בשטח הבניה
מנהל ייצור
בעל נסיון בתעשיה
דרושים למפעל תעשייתי גדול באזור התעשיה חולון.
נא לפנות בכתב לת.ד. 2905 תל־אביב.

דרושה
תופרת מנוסה
למרפדיה של בית־קארו בע"מ
לפנות: רח' אילת 14 ת"א

דרוש
משקיע פעיל
250,000 ל"י. — 100,000 ל"י
לצוות מומחים
לעבוד יהלומים
לשם הקמת מפעל ליצוא
לפנות: ת.ד. 866, עבור 775, תל־אביב.

לחברה מסחרית בחיפה
דרוש
מנהל חשבונות עצמאי
צעיר, דינמי ובעל יוזמה
על המעונינים לפנות לת.ד. 4353 חיפה עבור מספר 383.
— סודיות מובטחת —

לחברה תעשייתית
באזור אשדוד
דרוש חשב
תאור התפקיד: ניהול כספים, הנהלת חשבונות, תיקצוב, דיווח תקציבי, דיווח מאזני.
דרישות התפקיד: רואה חשבון או מנהל חשבונות ראשי מנוסה, רצוי נסיון תעשייתי.
לפנות בכתב, בצרוף תולדות חיים אל ת.ד. 29057, ת"א.
— ● —
סודיות מובטחת

למפעל תעשייתי גדול
באזור חיפה
דרושים
1. **עוזר לאחראי על תכנות ומיכון השכר**
רצוי עם רקע אקדמאי.
2. **עובד בקורת פנימית**
עם נסיון במפעל תעשייתי.
מועמדים מתאימים יפנו הצעותיהם אל ת.ד. 4353 חיפה עבור מספר 376.

תעשוש
אחזקה
ותפעול מערכות בע"מ
לעבודה בחיפה דרושים עובדי אחזקה במקצועות הבאים:
מכונאים
מסגרים
שרברבים
מחסנאים טכניים
מועמדים מתבקשים לפנות בכתב אל
ת. ד. 9775 חיפה.

1000 ל"י
לצעירות
בחורות
ונשים
תוכלי להרוויח לאחר הכשרה במוסד המבוגר במקצוע חדש ומתפתח גיל והשכלה לא קובעים.
ת.ד. 6288 תל־אביב, עבור מספר 19.

דרושה קבוצה
לבנית שלד
עם או בלי ציוד
עבור פרויקט
של בנין צבורי
כ־4000 מ"ר
בסביבות תל־אביב.
לפנות טלפון 917431
בין השעות 7—8 בערב
(פרט לשבת)

אם את
צעירה*
ותוססת

ומחפשת עבודה בעלת אתגר וסיכויי קידום — חברת שיווק ארצית למוצרי קוסמטיקה מציעה לך עבודת פקידות מעניינת. (ללא הדפסות)

מקום העבודה — תל־אביב
שעות העבודה — 8.00 עד 4.00

נא לפנות בציון קורות חיים, ומשכורת מבוקשת אל ת. ד. 14187.

* לאחר שרות צבאי.

כל

עבור חברת־בת
העוסקת בסחר חוץ:
מנכ"ל סניף
בדרום־אמריקה

תיאור התפקיד: ייעול חברת מסחרית, משא ומתן עם גורמים מקומיים בדרג גבוה וייצוג החברה לפני גורמים מסחריים וממשלתיים מקומיים.

דרישות התפקיד: נסיון בסחר־חוץ; רקע טכני; ידיעת השפות אנגלית וספרדית; עד גיל 45; מוכן לשהות בחו"ל לפחות שנה; הכרה סבירה של התעשיה והמסחר בישראל.

עבור חברת־בת:
מנהל חשבונות
ראשי

תיאור התפקיד: בנהלת ראשי ועצמאי של חברה קבלנית בגודל בינוני, בכפיפות לחשב הסיבה הבניה של „כלל".

דרישות התפקיד: מנהל מדופלם; נסיון של שלוש שנים לפחות כמנהל חשבונות עצמאי. רצוי בחברה קבלנית לבניה; שליטה מלאה בהנהלת, חישובים מסחריים, תמחיר, דיווח ומיסים; מגע עם קהל וניהול צוות עובדים.

לפנות בכתב, בצרוף תולדות חיים אל כוח אדם „כלל", יהודה הלוי 62, ת"א.

סודיות מובטחת.

כלבעת

„שם", שרות מנהל תעשייתי בע"מ
דרושים
מהנדסים וטכנאי ייצור
למשרה יעוץ למפעלים באזור באר־שבע
ת.ד. 385 ב"ש, טלפון 268970 אחרי 18.00

כדורובינדר
מפעלי כתבת אשקלון בע"מ
דרושים לנו:
1. **מרכיבים** — לעבודה בכל חלקי הארץ.
2. **פועלי ייצור** — מאומנים ובלתי מאומנים.
לפנות: ל„מירומית" אזור התעשיה אשקלון או רח' מונטפיורי 44 ת"א טל. 2—611481

למוסד טכני בת"א
דרוש
מהנדס ייצור
לפיקוח ומעקב אחרי פרוייקטים בפיתוח
המועמד חייב להיות בעל נסיון של לפחות שנתיים בעבודה דומה. תנאי השכר בהתאם לנסיון המועמד.
על המעוניינים לפנות בכתב לת.ד. 17021 ת"א בצירוף פרטים אישיים ולציין על המעטפה „עבור מ. ייצור".
— סודיות מובטחת —

דרושים
1) מכנאי מכונות (ממ"ס)
2) מכנאי חשמל מכשירים (חמ"מ)
סטקמרוניקס בע"מ
ת.ד. 36036, ת"א

לחברה גדולה
בתל-אביב
דרוש נער
לשליחויות
רצוי תלמיד תיכון ערב
תנאים טובים.
לפנות טל. 614394

למשרד אדריכלים
דרוש
אדריכל
להתקשר לטל. 440448
בשעות 08.00—14.00

דרושה מפעילה
מנוסה
למכונת הנהלת חשבונות
רצוי אוליבטי
לטלפן: 32395 ת"א
בשעות 8—16.

דרושים
עובדי
מנועים
לטשים
עשת-לפיד
טל. 824509, 824369
תל־אביב.

דרושים
נהגים
בתנאי שותפות
* לסמיטריילרים
* להיברים
* למערבלי בטון
לפנות:
טלפון 747421—03
מ־17.00 עד 20.00

דרושים
1. כורכים מנוסים למכונות עגולות
2. סוללות ופועלות לסריגה
העבודה במשמרות
תנאים טובים.
●
לפנות: מרגית, סוקולוב 10 רמת־גן
טל. 797136

למפעל מבוסס
ומתפתח דרוש
הרם מסגר
למתאים תנאים טובים
לפנות: רח' שטינברג 21 ת"א, טל. 32972

דרוש אורג מעולה
על מכונה קרום פמון משמרת אחת
להתקשר בערב
טל. 56893

תדיראן

דרושים:

1. **מסגר מבנים**
בעל נסיון של 3 שנים

2. **מזכירה למנהל מפעל**
ידיעת עברית ואנגלית והבחנות, כולל הדפסה בהכרה, רצוי 3 שנות נסיון בעבודה דומה.

3. **גרפיקאי**
תכנון, עיצוב והפקה של פרוספקטים, מודעות, חוברות והערכות מקצועיות.
שליטה באנגלית ובעברית. נסיון קודם של שנתיים, לפחות.

4. **כתבנית עברית-אנגלית מעולה**
כולל עבודות מזכירות. מקום העבודה בירושלים.

5. **אחראי אחזקה**
אחראי על אחזקה וטפול מתמיד של ציוד מכני והשמלי.
בוגר בי"ס מקצועי במגמה מכנית.

מועמדים/ות מתאימים/ות יפנו לת.ד. 648, תל־אביב, בציון פרטים אישיים ונסיון מקצועי.

סודיות מובטחת

תדיראן תדיראן

דרושה
פקידה
בעלת נסיון
עם ידיעה בהנה"ש
רצוי לאחר שרות
צבאי.
*
לפנות טל. 849820

דרוש
מורה
לחקלאות
בבית ספר יסודי
לפנות:
בצרוף תולדות חיים
לת.ד. 4265, תל־אביב.

לחברת בנין בנתניה
דרוש
מנהל חשבונות
עצמאי
לפנות ת.ד. 22188
תל־אביב.

לפרסום אתגר בת־ים
דרושה
פקידה/גרפיקאית
עדיפות לבעלת נסיון
לפנות בת־ים רוטשילד 30 משעה 16.

דרושים
משוחררי צה"ל
לעבודה בהנחת
כבלי חשמל.
לפנות טל. 30418
אחרי 19.00

לבית-דפוס
דרוש
סדר יד
לאחר צבא.
טלפון 946426

להרמקם בע"מ
מפעלי סריגה
בת־ים
דרושה נערה
לכתבנות אנגלית
לטלפן 867501

לחברה מסחרית
דרושה מזכירה
הדפסה בעברית ובאנגלית נסיון בניהול משרד.
עבודה עצמאית ואחראית בת"א
לפנות בכתב לת.ד. 56 רמת־השרון.

דרושים סוכנים
בכל חלקי הארץ
בענף הקונפקציה
לנשים
לפנות רח' זמנהוף 29 תל־אביב ק"ב
טל. 235751.

דרושים
מסגר-רתך
חרטים
כרסם
עשת-לפיד
טל. 824509, 824369
תל־אביב.

אנו מחפשים אחראית למטבח
דרושה בחורה אחראית להפעלה וניהול מטבח במועדון (דרוש ידע בבישול).
שעות העבודה בלילה 2.00—8.00
המעונינות יפנו אישית למועדון, כפר מלכי ישראל 9, ת"א בין השעות 13.00—10.00.

לחברה קבלנית גדולה לבנין
דרוש
מנהל חשבונות מתחיל
אפשרי סטודנט עם סידור לשעות עבודה גמישות
לפנות לטלפון 281105 תל־אביב

לחברת י.ב.מ.
מחלקת ההסברה

דרוש
מנהל פרסום
וקידום מכירות

על המועמד להיות בעל נסיון עתונאי עם יכולת לכתוב ולערוך בטאונים של החברה.

נסיון רציני קודם בפרסום וקידום מכירות — הכרחי.

הצעות רציניות בלבד — עם פירוט תולדות חיים, ונסיון קודם — להפנות אל:

מחלקת ההסברה
י.ב.מ. ישראל בע"מ
ת. ד. 20210, תל־אביב

סודיות מובטחת.

יבמ IBM

הכזا من الأصل

مكذا من الأمل

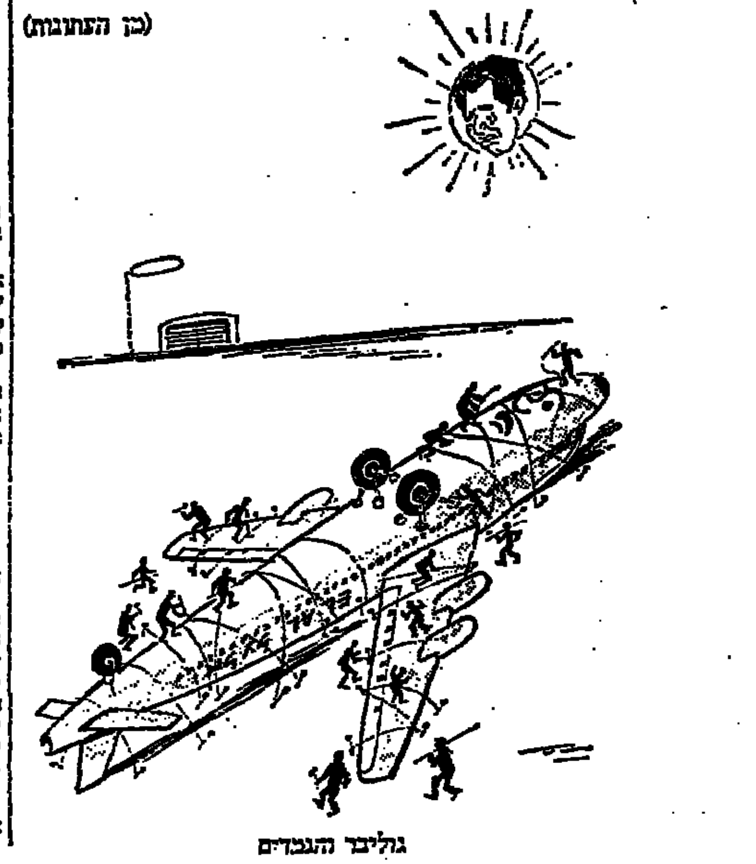

הימים הללו

מנהלים מבניים של „אל־על" השביתו את הטיסות. (מן העתונות)

גוליבר הגמדים

מכתבים למערכת הארץ

בעיות אספקה יוצאות דופן

ברצוני להגיב על הידיעה „מפגע רפואי חמור באיכילוב" („הארץ" 11.2).

כדי להקל על מצב המשפחה ד' אפשרות מתן עזרה רפואית מקיימ־לית, החלט להפעיל אגף מיוחד לחדרי חולים — וכך נפתחת מחלקה פנימית ו', שעליה מדובר בידיעה. בסידורי הירום היינו חייבים לפתור בעיות אספקה יוצאות דופן, כמו אספקת כילי המטבח שהם אחד המצרכים הדחופים ביותר בבי"ח. כדי להבטיח את אספקתם באלצנו להסכים שהמוכן יביא אותם בשעות הבוקר המוקדמות.

לפעיתנו ומוקדמות השמיטים ספק המיכלים לבוא לפני התחלת עבו־דתו. עד לפני פירסום הידיעה הצ־לחנו לשכנעו להביא את המיכלים בשעות אחרות, כדי לשכוח על כבו־דת העולים, והדבר אכנם נעשה.

ש. אהרבר
סגן מנהלן בתי־החולים
תל־אביב

עקרון הסגרגאציה

כתמלא אני כי במאמר הראשי ה־אמיץ: „פשע הראפי לגבי גבריק" („הארץ" 18.2) מופיעה סתירה פני־מית של חיוב סגרגאציה: „החברה היהודית והחברה הערבית נבדלות על ידי מחיצות גבוהות, והמגעים אינ־טימיים בין בני הרוב לבני המיעוט הם יוצאים מהכלל. כבחינה עקרונית יש לחייב זאת אך בחיוב זה לא צריך לנבוע, כי מקרים יוצאי דופן ראויים להוכחה".

עצם חיוב רעיון הסגרגאציה הוא צעד לקראת הדרדרות שיכולה להביא בעקבותיה צורות אלימות ביותר של תראות גזעניות. בקלאסיפיקציה של הוועדה לזכויות האדם של האו"ם חיוב סגרגאציה הוא הדרגה השניה בחברה בין שש הדרגות של פעולות אפליה.

גם בזמן שאנשים יסתפקו בחיוב עקרוני של סגרגאציה, אך יכירו ב־זכות של הפרט לסטות מן העקרון. אחרים (לפי דרגת קנאותם ובורותם התרבותית־תרבותית) יעקבו צעדים מעשיים האלימים כדי להציג סגר־גאציה בדרך השק או „שמירת טוהר הגזע".

שלילת העסקה הלגיטימית הצי־בורית של כל צורה שהיא, גזעית או לאומית — של מעשים סגרגאטיביים, היא בין התפתחויות החשובות ביו־תר בעשור האחרון בתרבות המער־בית.

גבעתיים ד"ר ג. ר. מגרין

התעלמות מהצעה

ברצוני להגיב על מכתבו של מ. דפנה „מכת הרכב הכבד" („הארץ" 14.2).

מועצת מובילי המשאות בישראל ערה לבעיות שהוזכרו במכתבו וכבר בסוף 1970 פנתה ביוזמתה למשרד התחבורה, לראש עיריית תל־אביב ולגורמים נוספים והגישה הצעה ל־הקים מסוף משאים גדול באיזור תל־אביב, אשר יפחית את הכפי־עות בעיר. לפי תכנית זו לא יכנס הרכב הכבד לעיר ולא יתפוס מק־מות חניה בשטח עירוני. הימצאו־תם של מסופים מסוג זה היתה מ־אפשרת פיקוח על הרכב לאחר ש־עת העבודה.

כל עוד מתעלמים מהצעתנו לה־קים את המסוף אין אפשרות מעשית להגביל את הנהג להשתמש ברכבו בתחום העיר, לנוכח העובדה שאין לו מקומות חניה מוסדרים המיוע־דים למטרה זו.

איתן לבשמיין
יוסי ציבור — מועצת מובילי המשאות בישראל

לא הצטרף

ביום 18.2 פורסמה ב„הארץ" ידי־עה תחת הכותרת „חברי החוג ל־מחשבה ומפשית בחירות לדורשים הס־בר על המחפשים". בידיעה זו כתוב כי אנכי הכרזתי על הצטרפותי ל־חוג הזה.

ברצוני להודיע ברבים כי לא הכ־רזתי על הצטרפותי ולא הצטרפתי לחוג האמור, ולא לכל חוג אחר.

הכנסת, ירושלים ח"כ דב מילמן

צנעת הפרט לא נפגעה

ברצוני להגיב על רשימתו של ד"ר קלוד קליין „פגיעה בצנעת ה־פרט בעידן המחשב" („הארץ" 15.2).

אגודתנו שולחת 25 אלף מכתבים לבעלי רכב בארץ ל־25 אלף בעלי מכוניות שאת כתובותיהם קיבלנו ממקורות פרטיים בתולם, בלי כל קשר למשרד הרישוי או למשרד ממשלתי אחר.

אולם גם אם העובדות שבידי כותב הרשימה היו נכונות, יש מקום לערער על קביעתו כי מסירת רשי־מות, או שימוש ברשימות למטרה התנדבותית הוא עניין פסול. ראש־ית, יש רשימות רבות מאוד גלו־יות ונתונות לשימושו של כל אדם במדינה, כגון רשימת מנויי הטלפון, בעלי זכות הבחירה לכנסת, לרשו־יות המקומיות ולהסתדרות, רשימות של חברי התמודדות, עורכי־הדין, חברי ההסתדרות הרפואית וכיו"ב. בארצות־הברית נמכרות רשימות של צרכנים, מנויים וחברים בארגונים כסחורה העוברת לסוחר ונסחרת כמו כל סחורה אחרת.

שנית, בעיקון התעקשות הצדדי־נית מהווה פגיעה בודאי, כמו פגיעה באמצעות מודעה בעיתון או פירסו־מת ברדיו, או „היהלום נושא פרסים", או „הגרלה" כלשהי — אמצעי לגי־טימי לקידום מכירות. פירוקם מר־דעה של זוג מצוחצח ולבוש הדר העומד ליד מכונית חדישה ומעשן סיגריות כתוצרת מסויימת הוא „לחץ סמוי", כדברי הכותב, לא פחות מאשר שיגור חומר הביתה עם בק־שה לתרום תמורתו סכום מסויים, או להחזיר את החומר על חשבון השולח.

חיים קליין
מכירות האגודה למלחמה בסרטן

פרופ' מנספלד לא חייב

ב„הארץ" מיום 8.2 פורסמה ידי־עה בכותרת: „בבירור באגודת ה־אינג'ינרים והארכיטקטים בחיפה: פרופסור מנספלד חייב לשלם 17 אלף ל"י על הפרת זכויות".

הכותרת הנ"ל, וכן תוכן הכתבה עצמה — המכילים עובדות שבחלקן אינן תואמות את המציאות ובחלקן אינן מדוייקות ואינן מלאות — פגעו בשמו הטוב של מרשי, שהינו לא רק ארכיטקט נודע ופרופסור ב־טכניון, אלא גם בעל פרס ישראל בארכיטקטורה. תוכן הכתבה הנ"ל והכותרת גרמו למרשי עוגמת־נפש וצער רב.

להלן העובדות לאמיתן:

אין זה נכון שהבירור, שהתנהל בפני ביה"ד של האגודה כבורר, התחייב בו פרופסור מנספלד היו על הפרת זכויות. הנכון הוא כי הבירור היה בהקשר לסיכסוך שבין הצדדים לגבי פירוש סעיפי הסכם על פירוק השותפות ביניהם.

פרופסור גוטאי המנוח תבע מ־פרופסור מנספלד חלק מהסכומים שקולמו ע"י חברי סרקו ומשרד ה־שיכון בעד עבודות תיכנון נוספות ושינויים בתוכניות המקוריות של „רמת־הדר", שבוצעו ע"י פרופסור מנספלד לאחר פירוק השותפות.

ביה"ד מצא כי עבודות השינויים בתוכנית המקורית היו במסגרת הס־כם פירוק השותפות וחייב את פרו־פסור מנספלד בתשלום חלקו של המנוח בסך 12,662 ל"י, בתוספת ריבית ביום הגשת התביעה בסך 5,065 ל"י. ואילו את התביעה בעד התיכנון הנוסף שהוזמן ע"י משרד השיכון, ותיכנון מבנים נוספים ב־„רמת־הדר" דחה בית הדין לאחר שמצא כי אלה אינם נכללים במס־גרת הסכם פירוק השותפות.

לעומת זאת, עומדת ותלויה תבי־עת פרופ' מנספלד נגד עזבון המ־נוח על אשר המנוח לא העביר ל־פרופסור מנספלד את חלקו בסכומים שקיבל עוד בשנת 1964 מאת משרד השיכון בעד ביצוע עבודות בתיכ־נון בשותף לפני הפירוק.

ביה"ד לא מצא לנכון להאשים את פרופ' מנספלד בהאשמה שיוחסה לו ע"י פרופ' גוטאי המנוח, וזאת לאחר שלא הוכח שהנתבע פירסם ו/או גרם לפרסומים של עבודות שבוצעו ע"י השותפות בניגוד להס־כם פירוק השותפות או בניגוד ל־אתיקה המקצועית.

אין זה נכון כי המשפט עורר עניין רב באגודת האינג'ינרים וה־ארכיטקטים בישראל. הנכון הוא כי הבירור לא שימש כלל נושא לדיון בין חברי האגודה, אשר גם לא ידעו על קיומו.

חיפה זאב ארגמן, עו"ד

הערת המערכת: לאחר ברור ה־עובדות מסתבר כי אמנם לא חוייב פרופ' מנספלד בעד הפרת זכויות, אלא היה זה בירור של סיכסוך כספי בינו לבין המנוח פרופ' גוטאי בעקבות פירוק הסכם על פירוק השותפות ביניהם.

ראיתי שמעתי

ממשלת ההסתדרות

דעה שלילית של ריבוי הגורמים ההסתדרותיים המכריזים השכם והערב על מדיניות ההסתדרות בלי שניתנה להם הסמכות לכך, היוותה הצד הרווח אצל מר שמוס דגני. „לא קובעים כביכול לפתוח ארוך בדוגמה המרכזית של ההסתדרות" — אומר מר דגני — „אבל אתה קורא בעיתון שההסתדרות בעד מלווה חובה או מכריזה על שביתת קונים. אתה לא יודע איפוא החליטו על כך. אתה לא יודע מתי, מי ולמה החליטו".

מר דגני מתנחם בעובדה שבמטה ישנם עוד כמה חברים בוועדה המרכזת („בממשלת ההסתדרות"), המקרים לדעת היכן נופלות ההחלטות או ההכרזות שאין הם יודעים עליהן דבר אלא מפירסומים בעיתונים.

חגיגות הכ"ה באמריקה

הסנאטור יעקב יעבץ מניו־יורק והסנאטור אברהם ריביקוף מקונטיקט יכהנו יחדיו כיושבי ראש של הוועדה האמריקאית ל־חגיגות הכ"ה של ישראל. היו"ר השלישי יהיה יעקב שטיין, יו"ר ועידת הנשיאים של הארגונים היהודיים הגדולים בארה"ב.

הוועדה תארגן חגיגות ברחבי המדינה ביום העצמאות ה־ישראלי, בהשתתפות אמריקאים בני כל הדתות. החגיגות ייערכו בכ־300 קהילות גדולות בכל איזורי המדינה. בחגיגות אלה וב־טקסים שבהם ישתתפו אישים אמריקאים ידועים, ביניהם חתני פרס נובל, מחנכים, מנהיגי פועלים, חברי קונגרס ופוליטיקאים רבים.

גן דפנה

דפנה קרסו

בימים אלו מקימים גן בוטני מחקרי באוניברסיטת תל־אביב במקום הגן הישן באבו־כביר. הגן יועבר תחת פיקוחו של פרופ' יעקב גליל מהמח־לקה לבוטניקה באוניברסיטת תל־אביב וישמש מקום למחקר והוראה לסטודנטים וכמרכז להפצת הידע ב־בוטניקה לתלמידי בתי־הספר. הגן ישתרע על שטח של 7 דונם, בעברו המזרחי של הקמפוס. מתכנניו מקווים כי בעוד כשנה יוכל לשרת את ציבור הסטודנטים.

הגן הבוטני ייקרא „גן דפנה" על שמה של דפנה קרסו ז"ל, שניספתה אשתקד בתאונת דרכים ליד ירושלים. דפנה היתה בוגרת אוניברסיטת ז'נבה, ועבדה כמזכירה בלשכתו של יושב־ראש הכנסת המנוח ראובן ברקת. הגן, שיועמד לרשות סטודנטים וחוקרי בוטניקה רבים, ישמור על זכרם של חיים צעירים שנקטלו באיבם.

רו"ן

חשש להפרעות

בתגובה על הקטע „אסור לצלם" במדור „ראיתי שמעתי" („הארץ" 18.2) אבקש להעיר:

ביקורי אורחים בבתי־ספר מת־קיימים אך ורק באישור הפיקוח של משרד החינוך והתרבות, כדי לתאם את הביקורים ולהמעיט בהפ־רעות, ובכך לאפשר את ההפרעה למהלך ה־תקין של הלימודים.

האורחים שביקשו לבקר בבית־הספר התיכון המקיף בירכא בקשו לצלם בתוך בית־הספר והדבר נאסר עליהם. בעל הקטע מתקשה להבין את סיבת איסור זה, בעוד שהוא מבין את האיסור על הביקור בלא תיאום מראש. איני יודע מה ראה להבדיל בין ביקור לבין צילום בתוך בית־הספר. הצד השווה ש־בהם — הפרעה למהלך התקין של הלימודים בבית־הספר. כדי למנוע הפרעה כזו, יש להקפיד על מילוי ההו־ראות, ובמיוחד במוסדות מפוארים המהווים אטראקציה למבקרים, כ־בית־הספר בירכא.

אמנון דקנר
דובר משרד החינוך והתרבות

האוניברסיטה העברית בירושלים

מחלקת מינהל תלמידים
המשרד לקבלת תלמידים

רישום מועמדים
לשנת הלימודים תשל"ד
(1973/74)
יפתח ביום ד' כ"ו באדר א' תשל"ג
(28.2.73).

מתקבלות בקשות לפקולטה / בית־ספר:

מדעי הרוח
חינוך
הכשרת מורים (תעודת הוראה)
מדעי החברה
עבודה סוציאלית
הכשרת מנהלים
למרכזים קהילתיים
משפטים
קרימינולוגיה

רפואה
רפואת שיניים
רוקחות
מתימטיקה ומדעי הטבע
מדע שימושי וטכנולוגיה
הוראת המדעים
חקלאות
מדעי התזונה והבית
ספרנות

בעלי תעודת בגרות ישראלית או מי שלמד במוסד להשכלה גבוהה בארץ שנה אחת לפחות, יפנו אישית או בכתב ל„אקדמון", ת.ד. 41, גבעת רם, ירושלים 91999 ויקבלו את „המדריך לתלמיד החדש" וטפסי רישום תמורת 4.— ל"י (ללא צירוף המחאה על הסך הנ"ל לא יישלח המדריך).

חיילים בשרות חובה יקבלו את המדריך חינם, אישית או לכתובתם הצבאית.

בעלי תעודת בגרות שאינה ישראלית ושטרם למדו במוסד להשכלה גבוהה בארץ, יפנו למרכז לתלמידי חו"ל, הר הצופים, ירושלים 95621.

מועמדים חדשים או מחליפי פקולטות המבקשים להתקבל ללימודי תעודה / מוסמך, מתבקשים לפנות לייעוץ מוקדם למזכירויות החוגים.

תלמידי האוניברסיטה העברית המבקשים להוסיף / להחליף תחום לימודים יקבלו טפסים במזכירות הפקולטה או במשרד לקבלת תלמידים.

מועדי הרישום לשנה א' שלעיל חלים על כל המועמדים.

„אור עציון"
ישיבת בני־עקיבא
מועצה אזורית שפיר מרכז שפירא מיקוד 79411

לכל בוגרינו — השלום והברכה!

אנו מתכננים כנס בוגרים לציון

שנת הבר־מצוה של ישיבתנו

שחלה השנה, כיה למדינת ישראל.

שלחו נא בהקדם את כתובותיכם הפרטיות ו/או הצבאיות אלינו. פרטים על תכנית הכנס ומועדו יישלחו אליכם לפי הכתובת שנקבל מכם.

בברכה נאמנה,
ההנהלה

מקבלת עבודות תרגום מעברית לאנגלית ולהיפך וכן מדפיסה במכונת־כתיבה
לפנות: טלפון 288772 או 283973

למכירה קוטג'
167 מ"ר בהרצליה
לפנות טלפון 740210
ללא מתווכים

תושב חוץ מעוניין לרכוש
בית פרטי בירושלים
שלושה עד ארבעה חדרי שינה
רצוי בסביבות רחביה, אבו־טור, ימין משה או ירושלים המזרחית
לפנות ת"ד 858 אילת
טל' 059־3571

מדינת ישראל
משרד האוצר
(רשות החברות הממשלתיות)

מכירת מניות

ממשלת ישראל המחזיקה ב־100% מהון המניות המונפק והנפרע של „שבח" — חברה ליצור בתים להרכבה בע"מ — רשמה שמורה לבקש הצעות לקנית כל מניותיה בחברה.

גופים המעונינים ברכישת המניות ואשר לרשותם מקורות המימון הדרושים, מתבקשים לפנות בכתב למר י. הררי רשות החברות הממשלתיות, משרד האוצר, הקריה, ירושלים, בציון מקורות המימון העומדים לרשותם.

על הפניה להגיע למשרד האוצר לא יאוחר מיום א' 4 במרץ 1973

ועדה בין־משרדית תקבע אלו מהפונים יתבקשו להגיש הצעות, ואליהם ישלחו נוסח המכרז ונתונים על החברה.

מכרז למכירת מכונית
אופל רקורד 1968

ניתן לראותה בחניון הסנה, רח' יבנה 42 תל־אביב, בימים א, ב, ג, בין השעות 8 — 15.

בדבר פרטים להתקשר, בשעות העבודה, לטלפון 614461 למר דרזי.

הצעות יש לשלוח לת.ד. 2622, ת"א, עד יום שלישי 6.3.73, במעטפה סגורה ולציין „מכרז למכונית".

עיריית ראשון־לציון
מכרז מס' 16/73

עיריית ראשון־לציון מבקשת בזה כל קבלת הצעות מאת קבלנים לבצוע תאורה ברחובות אנילביץ ושאול המלך.

תנאי התשלום: 80% בתשלומים ר"ח 20% ב־18 התשלומים החדשים שוים, שזמן פרעונו של הראשון יהיה החדש אחרי אישור החשבון הסופי ע"י מהנדס העיר, בלי תוספת ריבית.

פרטים ותכניות על העבודה הנ"ל אפשר לקבל במחלקת מהנדס העיר בשעות העבודה הרגילות תמורת תשלום של — 50 ל"י.

רשאים להשתתף במכרז זה רק קבלנים רשומים בהתאם לחוק רישום קבלנים תשכ"ט—1969.

את ההצעות בצרוף ערבות בנקאית או צ'ק בנקאי (ערבות אחרת לא תתקבל) בשעור של 5% מערך ההצעה ל־3 החודשים, יש לשלוח במכתב רשום או למסור לידיו של מזכיר העיר במעטפה סגורה נושאת ציון „מכרז מס' 16/73", עד יום רביעי, י"ז אדר ב' תשל"ג, 21.3.73.

אין העיריה מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.

ח. גבשטיין, ראש העיריה

כל הקודם זוכה!

במכונת הכביסה הטובה מכולן

קריסטל ליידי

עדיין במחיר הישן!

כמות מוגבלת בלבד ניתן להשיג אצל סוכני קריסטל המורשים

אשדוד — דיזנגוף, בית החשמל. אשקלון — רוזנצוויג קלמן, רח' הרצל. באר־שבע — פנחס רפי, מבני סחר. בני־ברק — מאיר יוסף, רח' עקיבא 41. בת־ים — סלון הזה, רח' בלפור 48. דימונה — בכר דוד, רח' מרכז מסחרי. הרצליה — שטראוס, רח' סוקולוב. הדרה — שוינר, חברת סמואל 68. חולון — אמאות, רחוב סוקולוב 65. צרוסי, רח' שנקר 42. חיפה — וילברשטיין, פרקלין הכרמל. רחוב הנביאים 25. סלון הוד מרכזי, רחוב הרצל 6. טבריה — קובי יוסף, רחוב הגליל. ירושלים — שיך יחזקאל, רחוב יפו 115. „ליאור" קיראצי צדוק, רח' שמאי 23. יהוד — סבן בן ציון, רח' קבוץ גלויות 47. יפו — לבל, שד' ירושלים 29. כפר־סבא — גבדל זלוטניק, רח' ויצמן 116. לוד — הגיצי, רח' הרצל 49. נהריה — ה.ב.ב., התנה אגד. נצרת — סרוגי, רח' 114. נתניה — בר מכה, רח' הרצל 36; תבה אושר, כד' בנימין 13; ש.ב.ב., רח' הרצל 43; פרידמן זגורי, כד' בנימין 14. עכו — סס, רח' בן עמי 27. עפולה — פינת האושר, רח' ירושלים 5. פ"ת — ויסמן, רח' חובבי ציון 23. צפת — איזנברג, מגנז. ראשל"צ — ברנפלד, רח' רוטשילד 41. רחובות — גינזבורסקי קרן, רח' סלר 32. רמלה — שייניס, רח' הרצל 104. רמת־אביב — פינג, רח' מרכז מסחרי 7. תל־אביב — גולד דב, רח' סלמה 139; סלון להט, רח' אבן גבירול 20; כלבר, רח' ליבנסקי 66; מיקוד, נחלת בנימין 17; סלון מרכזי, רח' בן־יהודה 32; פרידמן, רח' גורדון 39; הללו—ודוי, רח' בן־יהודה 100; סופר, רח' אלנבי 122; סלון סקלס, רח' אלנבי 16; סלון אלנבי, רח' אלנבי 113. רמת־גן — כל אלקטריק, ז'בוטינסקי 93. חולון — אמבי, רח' סוקולוב 42. רמת־גן — סלון נגן רח' הרצל 66. היפה — סלון אריה רח' ביאליק 11. אשדוד — אשקור, מרכז מסחרי 41 א'.

גם בעוד 10 שנים תהיי מאושרת עם „ליידי" קריסטל

אוניברסיטת תל־אביב

מודיעה

כי טכס חלוקת תעודות בוגר אוניברסיטה בביולוגיה

יתקיים ביום ראשון 11.3.73

תלמידים שטרם קיבלו הודעות על כך לבתיהם, מתבקשים לפנות בהקדם למזכירות הפקולטה.

המפלגה הליברלית

תכנית שבועית

ארגון הנשים והמו־ לעולים חדשים — מרחב ת"א—יפו

שבת — 24.2 בשעה 11.00 לפנה"צ, במסגרת „קידוש ל־עולים" בב.צ.א. ירצה מר י. וירניק — מנהל האיגוד העו־למי של הצה"כ בניו־יורק על הנושא: „יהדות ארה"ב ומ־דינת ישראל". הפותח: י. אי־זנברג. פרשת השבוע — א. גולדברג. המנחה: גב' ב. וס־קרין.

נתניה

שבת — 24.2 בשעה 7.00 ב־ערב במסגרת „עונג שבת ל־עולים חדשים בבית האוהל", ירצה ד"ר ישורון, הפותחת ו־מנחה: גב' חנה מוסקוביץ.

ארגון הנשים — המרכז

ביום ראשון — 25.2 בשעה 10.00 בבוקר עד 3.00 אחה"צ, יערך יום עיון לחברות פעי־לות בבית סוקולוב, בהשתתפ' ח"כ ד"ר א. רימלט, יו"ר ה־מפלגה שירצה על הנושא: „המדינה בשנת חצי היובל" (בעיות פנים וחוץ). מר ל. דולצ'ין — גזבר הסוכנות ו־יו"ר המרכז בנושא: „קליטת עליה", ח"כ ש.ז. אברמוב — יו"ר הסיעה בכנסת על הנו־שא: „זכויות הרכוש של ה־אשה". הפותחת גב' אהובה מירון, המנחה: גב' חולדה ספיר.

גבעתיים

ביום ראשון — 25.2 בשעה 8.00 בערב, תיערך פגישה של תושבי דרום גבעתיים בנושא סדורי תנועה וחנית־רכב, ב־משרדי המפלגה הליברלית ב־גבעתיים, כצנלסון 68, ב־השתתפ' יו"ר ועדת התנועה ה־עירונית וחברי העיריה.

נשר

ביום ראשון — 25.2 בשעה 7.00 בערב, ישיבת הנהלת ה־סניף במועדון המפלגה, רח' המגינים 1, בהשתתפ' ח"כ גד־עון פת, ר. הצבי, ז. גרנו.

מרחב תל־אביב—יפו

ביום שני — 26.2 בשעה 4.30 אחה"צ, יערך סיור חברי מו־עצת העיריה ופעילי המפלגה באזור הדרום ביד אליהו. נפ־גשים ליד בריכת „גלית" (פי־נת שד' המעפילים).

כפר קרע / אום אל פחם

ביום שני — 26.2 בשעה 2.00 בצהרים, תתקיימנה פגישות פעילים בכפרים הנ"ל בהשתתפ' ז. גרנו.

המעמד הבינוני/סוחרים — מרחב ת"א—יפו

ביום שלישי — 27.2 בשעה 7.00 בערב, ישיבת ועד ענף המזון, בבית המפלגה קומה ה' חדר 520, בהשתתפ' מר יהושע גורי.

אור יהודה

ביום שלישי — 27.2 בשעה 6.30 בערב, ישיבת הנהלת ה־סניף במועדון המפלגה, ב־השתתפ' ר. הצבי.

גבעתיים — דור ההמשך

ביום רביעי — 28.2 בשעה 8.30 בערב, שיח צעירים בנו־שא: מפלגה פוליטית בישר־אל ותפקידה בעיצוב מדיניות ודמות החברה, בהשתתפ' רפאל הצבי — במשרדי המפלגה בגבעתיים, כצנלסון 68.

ירושלים

ביום רביעי — 28.2 בשעה 7.30 בערב, מפגש עם נוער עובד, בהשתתפ' ח"כ אברהם כץ ודרור זייגרמן, במועדון המפלגה, רחוב הבצלאל 9.

ארגון הנשים — מרחב ת"א—יפו

ביום רביעי — 28.2 בשעה 10.00 בבוקר, במסגרת „יום האם", חלוקת שי לאמהות ב־בית חולים איכילוב.

רעננה

ביום רביעי — 28.2 בשעה 6.00 בערב, ישיבת מזכירות הסניף במועדון המפלגה, רח' אחוזה, בהשתתפ' ז. גרנו.

מרחב תל־אביב—יפו

ביום חמישי — 1.3.73 בשעה 4.30 אחה"צ, יערך טכס קרי־את רחוב ע"ש ד"ר אברהם סטופ בשכ' נוה־יהושע (ע"י ביה"ס „מורשת משה") רמת־גן. התהלוכה יוצאת בשעה 4.00 אחה"צ, מבית מרכז ה־מפלגה, ת"א אבן־גבירול 68.

כנס הנהלות סניפי אזור השומרון

ביום חמישי — 1.3 בשעה 7.30 בערב, יתקיים כנס הנ־הלות סניפי השומרון, בבית ההבראה „בית רמז" בזכרון יעקב, בהשתתפ' ח"כ ד"ר א. רימלט, ח"כ גדעון פת, רפאל הצבי וחברי מינהל הארגון ה־ארצי.

רוצים לקנות
נול
4 בתי נירים
04—920717
04—921757

10 דונם אדמה
בסביבת
אבן יהודה
אפשרות לבניה בקרוב
במחיר הזדמנותי של
160,000 ל"י
לטלפן מ־7 בערב,
04—663732

הוד: לא היתה כוונה להפיל את הבואינג

(סוף מעמוד 1)

מפרץ סואץ דרומית לעיר סואץ. הוא היה בגובה של כ־15 אלף רגל וטס לעבר מרכז סיני. העלינו לי־קראתו מטוסים ויירטנו אותו בעומק של כ־40—50 ק"מ בתוך סיני.

„הטייסים שלנו דיווחו מיד כי לפניהם מטוס בואינג לובי. הם קיבלו הוראות להורות לו שיטוס אחריהם וינחת בבסיס אווירי בסיני. בזמן זה היה הבואינג מעל לביר גפגפה. הטל לסובב חרטומו לכיוון המצרי. עתה היה בגובה של כחמשת אלפים רגל. מביר גפגפה ראו היטב את המטוס הלובי. ברור שהצוות של הבואינג יכול היה לראות את שדה התעופה. זאת אישרנו מדבריו של טייס המישנה שניצל.

האלוף הוד המשיך: הטייס של הבואינג לא נשמע להוראות והתעלם מכל הסימנים. עתה קיבלו הטייסים הוראה לירות מול חרטום הבואינג

האלוף מרדכי הוד אתמול במסיבת עתונאים בת"א (צילום: ספר יעקב)

כדי להדגיש בפניהם כי כוונותינו רציניות. הבואינג היה בגלישה ל־כיוון המצרי. כאשר לא נשמע גם להוראה זו הוחלט לפגוע בקצה הכנף שלו. רק לאחר מכן ניתנה הוראה לירות בכנף ולגרום לו נזק יותר רציני.

אזור רגיש

עלי להדגיש כי הדבר אירע באחד האזורים הרגישים ביותר מבחינה צבאית האסורים לטיס. תחילה סבר־נו כי המטוס נכנס לשטח בטעות, אך סירובו של הטייס להשמע להו־ראות ועקשנותו עוררו חשד רציני נגדו. הכרנו כי אין זו טעות. ככל שהתנגד להוראות וניסה להתחמק כך גבר החשד. קשה להאמין ש־קברניט מטוס שבאחריותו מאה נוס־עים ינהג בחוסר אחריות כזו. אין לי ספק כי הצוות של הבואינג הבין

מה אנו דורשים ממנו. למדנו זאת מחקירת טייס המישנה, שאמר כי בגלל היחסים שבין שתי המדינות החלטנו להמשיך הלאה. גם המכונאי הראשי אמר לנו כי ראה את ה־מטוסים הישראליים, אך אינו יודע מדוע החליט הטייס לא להענות להו־ראות. לוא היה הטייס רוצה למנוע את האסון יכול היה לסוב ולנחות אחרי הירי הראשון בקצה הכנף שלו.

הראות היתה לקויה

האלוף הוד השיב לשאלות ואמר כי יתכן שטייסי הבואינג לא הבחינו בתעלה ומפרץ סואץ כאשר חדרו לסיני מאחר שהראות היתה גרועה והיו עננים. אין ספק — אמר — כי בשלב שני ידעו לבטח כי הם בשטח סיני וכי מטוסים ישראליים לפניהם.

שני המטוסים ירו

„בשלב זה הוחלט לפגוע בו ולהסב לו נזק קל כדי להכריחו לנחות. ירינו בקצה הכנף הימנית. ירינו פעמיים. שני המטוסים ירו. ירינו רק בקצה ופגענו. אני יריתי צרור קצר מאד ומספר 2 ירה צרור נוסף. בכל זאת המשיך הלאה. ומהר יותר. אז הוחלט לירות בכנף ממש ולגרום לו נזק יותר רציני. יריתי בשורש הכנף, סמוך לגוף. פגיעה במקום זה לא היתה מאפשרת טיסה ממושכת והיתה מ־חייבת אותו לנחות.

דקה טיסה מהתעלה

„כשפגעתי בו הוא היה במרחק של דקת טיסה מהתעלה, בגובה של כ־1500 רגל. פרץ דלק מהכנף שהחל לבעור. ראינו עשן. עכשיו היה במצב גלישה וניסה לנחות, אך הוא לא פתח גלגלים ומדפים ולא שינה כיוון. השעה היתה 2.11 אחר־הצהרים. חשבתי שיצליח בנחיתה מבלי להתפגע מאחר שהשטח הוא מישורי וחולי. אך הנחיתה לא היתה מוצלחת. מלמעלה ראינו כיצד הוא נפגע. הוא לא התרסק אלא עלה באש".

ש.: מדוע לא נתתם לו להסתלק?

ת.: שאלה זו אין להפנות אלי. אני פעלתי על פי הוראות.

שאלה: כיצד אפשר לירות ב־מטוס ולא להפילו אלא להנחיתו בלבד?

תשובה: הכוונה היתה לפגוע בו במקום שאין נוסעים ולגרום לו נזק מועט, כזה שימנע הסתלקותו ויגרום לכך שהטייסים יחליטו לנחות בשדה התעופה הסמוך עליו הורנו לו.

ש.: מי נתן את ההוראה לפתוח באש?

ת.: לא אפרט את סדרי הקשר. לטייסים יש אפשרות להתקשר עם הממונים עליהם וכך גם עשו.

ש.: האם נועצת בממונים עליך בזמן שרדפת אחרי המטוס?

ת.: יש פקודות קבע בצה"ל. נהגנו לפיהן. לא היתה כל סטיה במקרה זה. ההחלטה לפתוח באש לא נת־קבלה באוויר אלא על ידי השלטו־נות המוסמכים.

לא ראו נוסעים

ש.: מדוע היה צורך בכלל להנחי־תו?

ת.: כאשר טס מעל לאזור רגיש ביותר והוא סרב בעקשנות להשמע להוראות. היה עלינו לחקור מדוע חדר לאזור. עד עתה איני יודע מדוע חדר לסיני. החשד גבר כאשר הטייסים דיווחו כי אינם רואים בכלל נוסעים. עלי להזכיר כי לפני כשנה יורט ואולץ לנחות מטוס שרבה יש־ראלי, שהיה בדרכו לצרפת רק משום שסטה שני מיל מפרוזדור האוויר.

ש.: האם לא יתכן כי אנשי ה־בואינג חשבו כי המטוסים הישרא־ליים מלווים אותם החוצה?

ת.: לא הצלחנו ליצור עמו קשר רדיו, אך לא יתכן שסברו כך. יש לנו עדות של טייס המישנה בנוסף לעובדה שהמטוס ניסה להתחמק.

סיפורם של הטייסים

שני הטייסים שיירטו את מטוס הבואינג הופיעו ללא סימני דרגות. בפגישה לא הסירו את כובעי המצ־חיה שלהם. הם לא הוצגו בשמו־תיהם. הראשון, אשר הוביל את ה־מבנה. הוא ידוע בגישתו הרצינית והזהירה. השני יותר צעיר. דיבר הטייס המוביל. תחילה היה נרגש מעט, אך תוך דקות ספורות שאב בטחון ודבריו נשמעו כנים. להלן סיפורו:

„זיהינו את המטוס כשהיה בעומק של כ־50 ק"מ בתוך סיני כשהוא עושה דרכו במהירות של 300 עד 320 קשר לכיוון צפון מזרח. כלומר לתוך סיני. בכיוון זה המשכנו אתו עד לעומק של כ־90 ק"מ. אחרי שראינו אותו הצטרפנו אליו במבנה. היינו קרובים מאד, כמעט 5 מטרים. ראינו את אנשי הצוות בברור.

סימן באצבע

„תחילה עשיתי לו סימן בידי כי שאני מורה באצבעי כלפי מטה ול־כיוון אחור. רמזתי לו לעבר שדה התעופה בביר גפגפה. הטייס של הבואינג הסתכל לעברי וסימן בידו לכיוון השטח המצרי, מערבה. סימ־נים אלה הוחלפו שלוש פעמים ל־פחות וביניהם הסתובב המטוס והחל לטוס לכיוון תעלת סואץ. עתה עשי־תי סימן המוכר כאות בין־לאומי. נכנסתי לפניו עם המטוס כשגבי היה במרחק של כ־200 מטר מחרטו־מו ואחר פניתי שמאלה ולאחור. פירוש הדבר היה שימשיך אחרי, אך הוא לא נענה והמשיך הלאה. לפתע הוריד את הגלגלים כאילו ביקש לנחות, אך בכל זאת המשיך הלאה.

ירי של צרורות

„הסימן הבא היה ירי של צרו־רות. עשיתי סיבוב ויריתי מהצד, מאחוריו, כך שכדורי הנותב חלפו מול חרטומו. כשלא נענה יריתי בצורה אחרת. טסתי לידו, תא מול תא, ופתחתי באש. הם היו צריכים לראות בברור את רשפי התותחים שלי. הייתי בסך הכל במרחק של 3 עד 5 מטרים מהבואינג. בכל זאת המשיך. שוב נכנסתי לפניו והפעם במרחק של כ־50 מטר ממנו וסימנתי שיטוס אחרי. אך שום תגובה. עתה החזיר את הגלגלים פנימה. אני מוכרח לומר כי לא ראינו בכלל נוסעים. חיפשנו אחריהם, אך לא ראינו דבר כי הוילונות היו מורדים בשני הצדדים.

שר החוץ הלובי

(סוף מעמוד 1)

בלוויית קורבנותיו".

עתונים אחרים קשרו את נפילת המטוס הלובי עם פשיטת צה"ל על בסיסי המחבלים בצפון לבנון ו־ציינו כי „שתי פעולות מכוונות אלה נועדו לטרפד את מאמצי השלום בא־יזור".

ראש ממשלת לבנון סאיב סלאם התבצל בפרלמנט כי „פעו־לת הבזק הישראלית לא השאי־רה לצבא הלבנוני כל סיכוי ל־התערב".

על הפשיטה

מקהיר נמסר כי קרובי נוסעי המ־טוס צבאו אתמול על משרדי חברת התעופה הלובית בקהיר וביקשו לש־מוע פרטים על ניצולים, מועד החז־רת הגוויות ופרטים אחרים. מנכ"ל החברה הגיע אתמול לקהיר כדי לע־רוך חקירה על הקשר האחרון ש־קיים בין קברניט המטוס ומגדל הפיקוח של נמל התעופה בקהיר.

תגובה לובית

שר החוץ הלובי מאנסור קח־יה, הנמצא בביקור בקהיר, הג־דיר את הפלת המטוס כ„מעשה פלילי" והוסיף כי מעשה זה רק יחזק את החלטתה הנחושה של לוב להילחם נגד ישראל.

בתגובה לובית רשמית ראשונה על התקרית אמר קחיה: „אנו רואים בקרבנות אלה קדושים שנפלו קרבן לתוקפנות הישראלית".

אושר המשך בניית שערי צדק

מאת גדעון איתן, סופר „הארץ" בירושלים

הועדה המחוזית לתכנון ובניה בי־רושלים החליטה אתמול, לאשר את המשך הבניה של בית החולים שע־רי צדק בשכונת בית וגן בירוש־לים. זאת לאחר שבשבוע שעבר הו־רתה להפסיק מיד את הבניה כיוון שנעשתה ללא רשיון.

ההחלטה נפלה על תנאי של קול אחד, 4 נגד 3. יו"ר הועדה המחוזית מר רפי לוי אמר לי אמש: „החלט־נו לאשר את המשך בנייתן של שלוש הקומות התת־קרקעיות בלבד. בשלב זה לא דחינו את התנגדויות השכנים המתייחסות בעיקר לארובה שתהווה מפגע. אין להתעלם מהעובדה ש־הקמת בית חולים בירושלים הוא צורך ציבורי בעל חשיבות דחופה. ב־דעתנו לפנות לתושבים של השכונה ולמשרד הבריאות כדי לשכנע אותם ארובה, כיצד מקום חדר הסקה ובאר הדברים העשויים לגרום מטרד ל־שכנים. כן התחשבנו. בכך שהקמת בית החולים נמצאת בעיצומה. לא כבאגנו שטם. להמשיך את עיכובה כשלבית החולים נגרם נזק כספי של 50 אלף ל"י ליום.

נעצרו: יורם לנדסברגר ושלושה מחבריו

(ע). פקודת מעצר ל־15 יום הוצ־אה אתמול נגד יורם לנדסברגר, א־כיל לוי, מנחם פלשמן ויצחק שרי־בר, החשודים בהשתלטות על דירה בתל־אביב וקשירת קשר לעבות פ־שע.

פקד שמואל ניר מן המדור המרכזי אמר בבית המשפט, כי החשודים הש־תלטו על דירה בהדרות בנציון הש־ייכת לתיירת מאנגליה ועשו בה כר־צונם. כשבעלת הדירה התנגדה ל־הם, היכו אותה ואיימו לרצחה. ל־דברי הקצין היחידה המשטרה כי ה־ארבעה השתלטו על הדירה מתוך כוונה לעשות פשע מסויים שטיבו נח־קר עתה.

החשודים טענו כי הם חפים מפ־שע, אולם השופט מנחם אילן הורה לעצרם ל־15 יום.

✶ (ע). התעשיות עתירות־המדע יעבירו לרשות ישראל כמאבים בלתי נדלים שיחזקו את בסיסה ה־כלכלי, יגדילו את כוח קליטתה וי־שמשו מקור תעסוקה ופרנסה לילי־די־הארץ ולעולים — אמר אתמול שר החינוך מר יגאל אלון, בדברי ברכתו בטכס חנוכת שני הבתנים הראשונים בפרוג התדש לתעשיות עתירות־מדע על שם אהרון גוני־ורים, שנחנכו בטכניון.

כלל ופרט

יו"ר הכנסת, מר ישראל ישעיהו, קי־בל אתמול את שר ההתבוררה הדני, מר יגס כמסמן, שהוא גם הדר לאיכות הסביבה. השיחה נסבה על ענינים א־קולוגיים.

יצאו מישראל

גב' רקיה יעבץ, נשיאה ויצ"ו ה־עולמית — לציבה.

אסותא ־ אלישע

נולדו ל:

מנה והנפש צלמים — בן

אלין ויעקב שמעוני — בן

רחל ודוד ויליבסקי — בת

מרים והלל הלקין — בת

אמירה וגבריאל תאלבי — בת

יעל ואליעזר רוטשטיין — בן

מינה ומיכאל תלחמי — בת

דיזי ואברהם ברוך — בן

הפיסה ואברהם נריה — בת

אגנסה ויגרש אברמוביץ' — בן

רחל ויצחק כרודי — בן

שרות חיתולים הביתה

למגנות לבתי־חולים אסותא 'אלישע'

תל־אביב 245211 חיפה 87414

לשכת מפלגת העבודה:

„אות" ימשיך להופיע על בסיס חופש הביטוי והויכוח

ההחלטה נתקבלה נגד קולות רפ"י

מאת רן כסלו, סופר „הארץ"

שבועון „אות", בטאון מפלגת העבודה, ימשיך להופיע בהרכב הנוכחי של המערכת, כשבראשה יעמוד עורכו הנוכחי מר דוד [illegible]. על כך החליטה אתמול לשכת מפלגת ה־עבודה, לאחר שבשלוש ישיבות קוד־מות נערך דיון. הצעה נציגי סיעת רפ"י לסגור את השבועון, כמבטא לקו הרשמי של המפלגה, או להחליף את העורך.

ההחלטה נתקבלה ב־12 קולות נגד 5. סגן שר התחבורה מר גד יעקובי וח"כ מרדכי בן־פורת, נציגי רפ"י ואחרים בלשכה (השרים משה דיין ושמעון פרס וח"כ מרדכי סורקיס) לא השתתפו בישיבה אתמול.

את ההחלטה הציע מזכ"ל המפ־לגה מר אהרון ידלין ונאמר בה, כי „אות ימשיך לצאת לאור המערכות, הן המצומצמות והן המורחבות, יפ־על באורח סדיר בהרכבו המלא. ה־שבועון, כבטאונה של המפלגה, יב־טא את דרכה, מדיניותה וההחלטות המוסמכות של מוסדותיה. הבטאון יהיה מרחב של חופש הביטוי, ה־ויכוח והדיון התנועתי".

במערכת המפלגה הצריכו אתמול את ההחלטה כביטוי נוסף להתעצ־מות הקו היוני, שאותו מייצג הש־בועון מתחילת קיומו. בעבר הותקף „אות" בעיקר על גישתו הביקורתית לשר משה דיין, אך הוא עורר סע־רות בצמרת המפלגה גם בגלל בי־קורתו על אישים מרכזיים אחרים.

מאיר תלמי — מזכ"ל מפ"ם

יעשה לחיסול הסיעתיות במפלגה

מאת סופר „הארץ"

מר מאיר תלמי (משמר העמק) שנבחר אתמול בישיבת מרכז מפ"ם למזכיר הכללי של המפלגה רואה בבואו במקום מר מאיר יערי (שפרש מכהונה זאת אחרי 19 שנים) שינוי כמותי וקו תהיה בין מזכיל למני־היג. בהסיבו לדברי ברכה של המזכ־כיר הכללי, מר נפתלי פדר, אמר מר תלמי כי אינו רואה עצמו כמני־היג מפ"ם אלא הוא שואף לראות את הקדנציה שלו בכהונת מזכיל כב־היכת תקופת מעבר בתקופה שלקראת סיומה יצמח מתוך שורות המפ־לגה כח צעיר שיתאים למנהיגות.

המזכיל החדש הודיע על הכרז־תיות בתוך המפלגה בהגדירו אותה כ„מצבה זמני" שמוכרחה להתפוצץ. עם זאת הביע תקוה שתתגלה תבו־נה מספקת במפלגה להתגבר על ה־סיעתיות לפני שזה הגרם התפוצ־צות, שאיפתו היא להגביר את השי־לוב של הדור הצעיר, הציר והקיבוץ בפעולות המפלגה.

מר תלמי נבחר ב־201 קולות ללא התנגדות, אך עם 42 נמנעים שניט־קו אי הצבעתם בצורך שהמזכ"ל יוצג על־ידי הועדה הפרסונאלית יחד עם מועמדים לתפקיד המזכיר המדי־ני ומזכיר המרכז. המרכז בחר בוע־דה פרסונלית בת 31 איש.

בלוך — יו"ר התאחדות בתי מלון * פדרמן נשיא

ערבים ממזרח ירושלים נבחרו להנהלה

מאת סופר „הארץ" לענייני תיירות

מר שמואל פדרמן, שכיהן 10 שנים יו"ר הנהלת התאחדות בתי־מלון, נבחר אתמול נשיא ההתאחדות ב־סיום הועידה השמינית שנמשכה יו־מיים בנהריה.

במאבק על תפקיד יו"ר ההנהלה בין מר יצחק בלוך (מלון שולמית בחיפה) ומר חיים שיף (רשת מלו־נות דיפלומאט) מירושלים, ניצח בבחירות חשאיות מר בלוך (60) שזכה ב־123 קולות (מתוך 175 מצ־ביעים) בעוד מר שיף, המכהן כיו"ר סניף ההתאחדות בבירה, קיבל 51 קולות. ונבחר אחרי־כן לסגן יו"ר ההנהלה.

כסגן שני ליו"ר נבחר מר מרדכי אורן, מנהל התוף הירוק בהנהגה דרך סניף ההתאחדות בעיר. להנהלה המורחבת בת 42 חברים המורכבת מנציגי כל ה־סניפים, נבחרו שלושה מלונאים במזרח ירושלים שנציגות גדולה כהם השתתפה בפעם הראשונה בועידה ההתאחדות.

ההנהלה הגדירה את חלוקת הסמ־כויות בין נשיא ליו"ר ההנהלה.

עוד חשודים בהשתייכות לרשת הריגול הדרוזית

(ע). ארבעה דרוזים נוספים מ־מג'דל שאמס נעצרו אתמול כחשו־דים בהשתייכות לרשת הריגול הח־בלה שפעלה בשרות המודיעין ה־סורי. צפויים מעצרים נוספים.

1200 תינוקות מתו בשנתם הראשונה — ב־1971

בשנת 1971 מתו בישראל 1200 תינוקות יהודיים בשנה הראשונה לחייהם. 800 מהם בשבוע הראשון לחייהם — זאת מתוך כ־65 אלף לידות שהיו בישראל — מוסר הדו־שבועון של האוניברסיטה העברית שהופיע אתמול.

מקורות מפעילה קידוחים ובארות לא־מנוצלים

מימיהם יהיו אלטרנטיבה למי הכינרת

מאת סופר „הארץ" לענייני פיתוח

חברת מקורות החלה אתמול ב־הפעלה קידוחים ובארות שהיו בלתי מנוצלים עד כה, וכמימיהם ישמשו כאלטרנטיבה למי הכנרת, שמפלסו יורד לשפל ללא תקדים עקב עצירת הגשמים הממושכת. כפי שאמר מנכ"ל החברה, מר זאב קריב, ב־דיון בישיבת המנהלים של החברה.

כן אמר כי החברה החלה גם ב־מילוי אגם הקישון ואגם זוהר בבי קידוחים כדי למלאם לקראת הקיץ. בדרך כלל מתמלאים אגמים אלה ב־מי גשמים.

מר קריב גילה כי החקלאים בנגב ממקם ביכים אלה את צריכתם כמו בחודש הקיץ, וכי בינו־אר בלבד הגיעה החריגה מכמכסת המים המאושרת ל־14 מיליון מ"ק מים. בחבל הגליל הגיעה החריגה ל־366% — תופעה שלא היתה מ־כה. לעומת זאת הגיעה החריגה ב־חבל הנגב ל־60% בלבד מן המכ־סה.

מר קריב הוסיף כי עצירת הג־שמים הממושכת אילצה את החבר־ה להפסיק את כל פעולות ההחדרה של מים לתת־הקרקע, פעולות הנע־שות מזה שנים, בעיקר בחודשי ה־חורף. גם השאיבה מן הכנרת הצ־טמצמה להצי מיליון מ"ק ליממה. החברה החלה להפעיל חלק מן ה־קידוחים הבלתי מנוצלים, ובצירת קידוחים בלתי מנוצלים אחרים כדי להתחיל בהם בשאיבת מים בהקדם האפשרי, במגמה לספק את מלוא צריכת המים לאוכלוסיה.

פלד: 60 עד 100 אלף יעלו כל שנה בשנים הקרובות

(ע). שר הקליטה, מר נתן פלד, אמר אתמול כי יש להתכונן לעליה בסידרי גודל של 60 עד 100 אלף עולים לשנה בשנים הקרובות. השר דיבר בכנס הועדות המוניציפאליות של המערך שנערך בבנין מרכז מפ־לגת העבודה בת"א.

עם זאת הדגיש מר פלד, כי להאטת העליה מארצות המערב יש השפעה שלילית גם לגבי התפתחות העליה מהמזרח, ויש לעשות מאמצים כדי להגביר את העליה מארצות הרווחה.

מר עוזי נרקיס, מנהל מחלקת ה־עליה, עמד על ההכרח ביהוד ה־גליל והציע לסלול כביש רחב מכר־מיאל לצפת ולחיפה, כדי לאפשר ל־עולים שייקלטו בכרמיאל הנועה מהי־רה למרכזי התעסוקה בערים אלה.

AUDI 100

מכונית למופת

מספר מצומצם של מכוניות מסדרת AUDI 100 ניתן עדיין להספקה לפני 1.4.73 ללא ההעלאות שתחול־נה אז, מתוכן מספר מכוניות (לגביהן שולמו הדוקר־מנטים ערב הפיחות) גם ללא הפרשי השער על מחיר המכוניות בלבד.

כל הקודם — זוכה!

AUDI NSU

עדיפות באמצעות הטכניקה

זכינו במקום הראשון*

בתל אביב והמרכז!

„רסקו" בונה וילות ודירות־רווחה במקומות הבאים:

✶	רמת־השרון (נוה־רסקו)	— 4 ר־5 חדרים בבתים מפוארים בני 8 קומות, במרכז שכונת הוילות. מירב השיכלולים. נותרו מספר דירות־רווחה 4 חדרים בבית ההולך ונבנה.
✶	נתניה (חבצלת השרון)	— לאחר שלבים א' ו־ב' נמכרו — התחלנו בשלב ג' של וילות דו־משפחתיות וקוטג'ים 4 ו־5 חדרים בתיכנון מעניין וברמת ביצוע מעולה — מול חוף הים — בקרבת מלון ארבע העונות.
✶	תל־אביב (כביש הטייסים)	— 4 חדרים בבתים רבי־קומות — מול רמת־חן. (נותר מספר דירות 3 ו־4 חדרים בבתים בני 4 קומות).
✶	רמת־השרון (נוה־רסקו)	— קוטג'ים דו־משפחתיים בביצוע ובתיכנון מעולה. נותר מספר מצומצם.
✶	חולון (גבעת־הפרחים)	— 3 חדרים עם פינת אוכל ליד איזור וילות, בקרבת בית־חולים — מותאים לסגל רפואי.
✶	בת־ים (רמת־הנשיא)	— 4 חדרים בבתים רבי־קומות בתיכנון וביצוע מעולה.

המחירים כוללים כבישים, מדרכות, ביוב וכו'

כדאי לכם לקבל פרטים אצל:

„רסקו" ת"א, רח' הר־סיני 1, טל. 622222

* לפי סקר דעת־הקהל שנערך ע"י המכון למחקר חברתי שימושי בהזמנת „ידיעות אחרונות".

רסקו RASSCO

על רסקו אפשר לסמוך!

פרסום אדמון בע"מ

עסק מסובך...

מומחי הביטוח של "אחוד" מתעוררים לחיים ברגע שהם שומעים את המילים: קשה... מסובך... בלתי אפשרי. זוהי הזדמנות פז בשבילם להוכיח את כושר היצירה שלהם בביטוח - כושר יצירה בביטוח?

בדיוק. קח למשל מפעל מסובך זה. שום חוזה סטנדרטי שבעולם אינו יכול לכסות את כל סיכוניו. אנשי "אחוד" ידעו לבטח את המפעל על כל סיכוניו הם מומחים לביטוח תעשיות.

ביטוח ימי ותעופתי וביטוחים בלתי שגרתיים. ובזה ביחוד. הייחוד של אחוד!

אחוד — סוכנויות בטוח בע"מ

משרד ראשי: תל־אביב, רח' אחוזת־בית 6 טלפון 51381 - 03

סניפים: ירושלים, רח' יפו 33, בית יואל. טלפון 222352 - 02 • חיפה, רח' יפו 53, טלפון 535201 - 04

נתניה, רח' שער הגיא 8, טלפון 23889 - 053

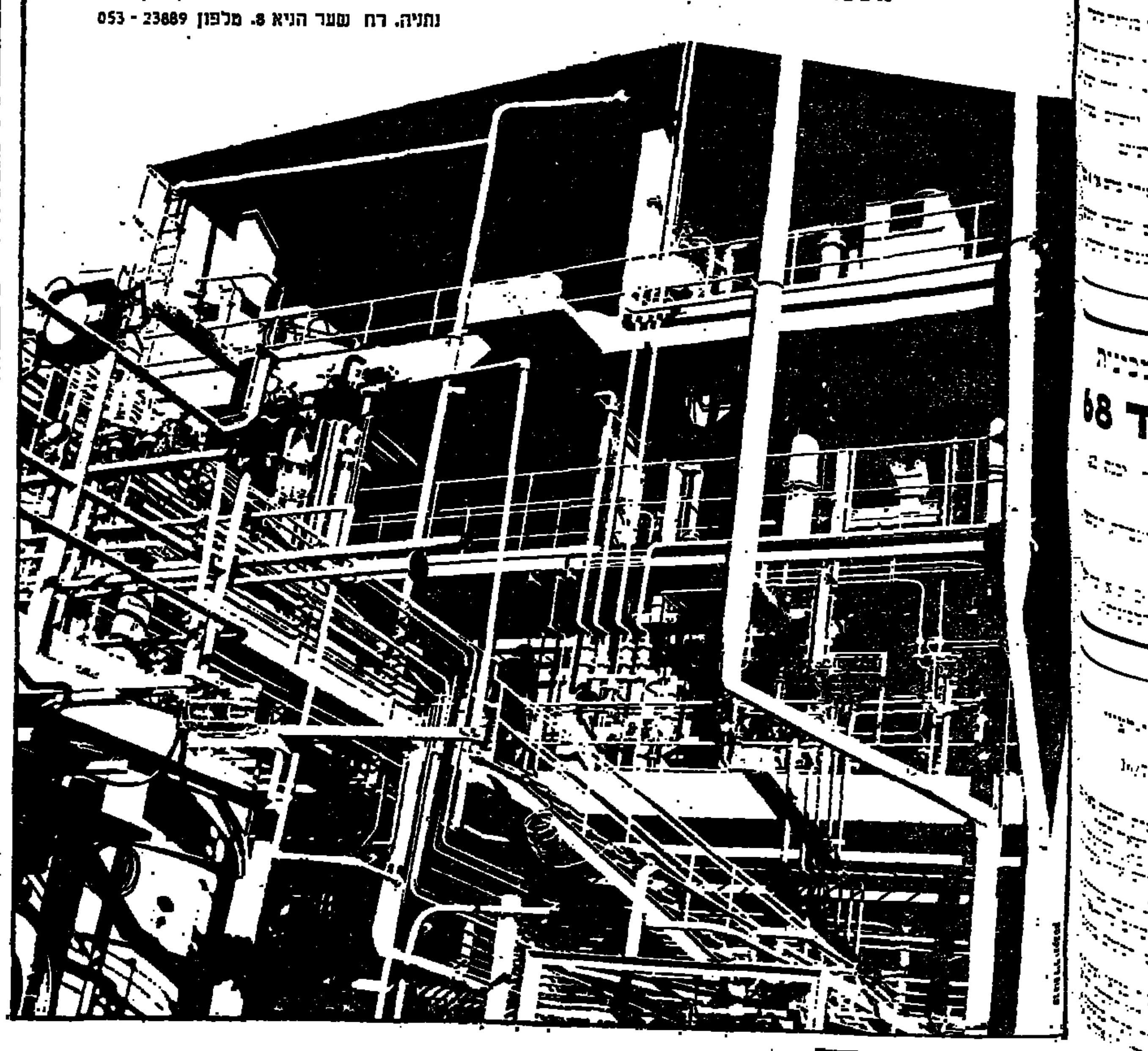

לבבי חברת האחים מולדבסקי בע"מ

בעקבות הפרסומת בעתון מעריב מיום 21.2.73 כאילו קיים סכסוך עבודה בין העובדים לבין חברת האחים מולדבסקי בע"מ

הננו להודיעכם כי לא קיים סכסוך עבודה כנ"ל, אלא אם כן תוברר שביתה כללית בכל התעשיה.

חברי הועד:

עזרא משה, שיפמן דוד, זילברמן משה

העתק למר גרדשטיין, המזכיר הארצי של אגוד פועלי היהלומים

האוניברסיטה העברית בירושלים

הפקולטה למתימטיקה ולמדעי הטבע

מודיעה כי

טכס חלוקת התעודות לבוגרים

יתקיים ביום ראשון, 4.3.73

בשעה 3.30 אחה"צ, ב„בנייני האומה"

ההזמנה בשלחו

הלומדים שסיימו חובותיהם לקבלת התואר ולא קבלו הזמנה, מתבקשים להתקשר בדחיפות אל מזכירות הפקולטה (טל. 531221 קו פנימי 362).

חנות למסירה

גודל 117 מ"ר + גלריה 40 מ"ר

ברחוב אלנבי

(ליד מוגרבי)

להתקשר טלפון 58420 או ת.ד. 425 תל־אביב

דרוש

דוד קיטור

בעל הספק של 2½ טון קיטור לשעה ולחץ עבודה של 12—15 אטמ'

[illegible]

בהצעות נא לפנות בכתב לת.ד. 2905 תל־אביב

هكذا من الأصل

هكذا من الأمل

נבלמו הירידות בשערי המניות

בשוקי ההון והכספים

מאת מרדכי צבי

אותם משקיעים שנתפסו השבוע לתחושה שהבורסה בתכונתה הכל יורד לסכיון, ודאי חשו הרגשת הקלה לאור השיפור הבולט שחל אתמול בשוק המניות. בעיקר היוותה זריקת העידוד נוכח כפרלת המחירים ביום ד'.

אם לשפוט לפי פניות קוראים, בטלפון ובמכתבים רבים היו קרובים למצב של פאניקה. הגדיל לעשות אותו קורא שביקש כי אעשה משהו לשם עידוד הבורסה. אינני יודע בכוחי לתרום משהו בכיוון זה, אך בודאי שאוכל להרגיע את קוראי הבידור: אין טעם להתפס להרגשת יאוש. הבורסה איננה עומדת ליסגר ולפי מיטב הערכתי עוד נראה בשנה זו מחזורים של 15 מיליון ל"י ליום, כאשר השוק בעליה.

אולם תהיה זו המיכוה לחשוב שכגבהות בשוק המניות נוצרות בכשיכת קולמוס אחת. הבורסה איננה פועלת בחלל ריק ומנותקת ממציאות כלכלית. ומה שאירע בשבועות האחרונים הוא חלק ברור של כהות כל בורסה בעולם: חלק של אנשים קונים משום שהם מאמינים שמחירי המניות יוסיפו לעלות, אחרים מוכרים כי לדעתם המחירים ירדו. במשחק כוחות זה מקום מכריע להתנהגות הבנקים. בחדשים האחרונים יכלו הבנקים לכוון את השוק (על ידי קניות ויצירות או העברת אשראי לרכישת הלקוחות). בשבועיים האחרונים הפסיקו הבנקים הביקה זו כי הם שקועים בגרעונות נזילות כבדים. כאשר הבנקים מקבלים השפעתם, כאשר הספקולנטים הטיב בכך המעדיפים לעמוד מן הצד, כאשר השערים הגיעו לרכוס שיא — ברור שהשוק צריך לרדת.

עד מתי ומה גבול התחתית? זו השובה שאין עליה תשובה מדויקת. משקיע זהיר מנסה קונה בבקעה, אם יורד, קונה טוב וכבמה לבזוה לעצמו היק, בלי התנפלות. מי שקנה גבוה כדי צריך להחליט בעצמו: או שימכור בהפסד או שיקבע בהנחה שהשוק יעלה ואז או שיקטין הפסדיו או שיצא ברווח. אלה הם כללים בסיסיים בכל שוק ההחלטות הקונקרטיות של כל אדם מתקבלות בהתייעצות עם איש הבנק או היועץ.

הפליות אתמול נשאו אופי מובהק של תגובה. התגובה בשערים היתה חדה, כלפי מעלה. המחזור היומי הסתכם ב־6.5 מיליון ל"י, מזה 4.2 מיליון ל"י בשלב השערים המשתנים. המניות שבלטו בהמשך המסחר:

★ אי.די.בי. — עליה 13.5 נק' ל־277, המחזור 310,000 ל"י ע"נ.
★ שטרי בליל — עליה 13.5 נק' ל־407.5 המחזור 135,000 ל"י ע"נ.
★ ספחות, רגילות — עליה 13 נק' ל־237 המחזור 95,000 ל"י ע"נ.
★ הסנה — עליה 18 נק' ל־252 המחזור 40,000 ל"י ע"נ.
★ הכשרת הישוב — עליה 9.5 נק' ל־218.5 המחזור 95,000 ל"י ע"נ.
★ השקעות דיסקונט — עליה 16.5 נק' ל־266 המחזור 120,000 ל"י ע"נ.
★ השקעות בליל — עליה 16 נק' ל־246 המחזור 83,000 ל"י ע"נ.
★ כלל השקעות — עליה 13 נק' ל־228 המחזור 92,000 ל"י ע"נ.

הדולר יציב, הזהב בעליה

הדולר נתייד נצלב השבוע כנוף הבורסה מחוסר קונים. העסקות בוצעו בתוך הבנקים לפי שער הביניהום של 4.23 ל"י. בשוק השחור התיצב הדולר ברמה של 4.50 ל"י, המארק הגרמני — 1.52 ל"י, הפרנק השוויצרי — 1.30 ל"י, הפרנק הצרפתי — 0.92 ל"י. הזהב לעומת זאת עלה לרמת שיא של 11,600 ל"י הק"ג, בעקבות העליות החדשה שנרשמו בבורסות הזהב בעולם.

המרת אג"ח ים־המלח במניות

חברת ים המלח הודיעה אתמול למחזיקי אג"ח 5% לשנים 1978/87, כי ניתנת להם הזכות להמיר אגרות החוב שברשותם במניות החברה. ההמרה לפי לירה ערך נקוב של אגרת חוב במניה בת לירה אחת ערך נקוב. זכות ההמרה בתקופה שבין 25.2 עד 25.3 בשנים 1973 עד 1975.

בהודעת החברה נמסר כי כמעט כל מניות ים המלח בידי הממשלה. הבורסה הודיעה כי המסחר במניות ים מלח יחודש רק אם בידי הציבור יהיו מניות שערכן הנקוב לפחות מיליון ל"י. הון המניות של ים המלח עומד על 200 מיליון ל"י.

חיים שופטס הורשע בהתחזות כאחר

(ע). חיים [redacted], שהיה מוכר בפרשת [redacted] בשם [redacted] קובץ', הורשע אתמול בבית משפט השלום בת"א בהתראות כאחר, בשימוש בדרכון מזויף ובמסירת ידיעה כוזבת כדי להשיג אשרה ורשיון ישיבה בארץ.

בבית המשפט אמר כי נמלט מדרום אפריקה כיון שהמשטרה רדפה אחריו כחשוד באספקת נשק לתנועת השיחרור האפריקאית. הוא התריע כי אחרי מתן גזר הדין במשפט הנוכחי בדעתו לצאת לבריטניה לבקש שם מקלט מדיני. עוד אמר כי מאיימים לפגוע בו מפני שהיה עד תביעה במשפט נגד מרדכי שולמן.

השופט דחה את מתן גזר הדין למועד אחר.

★ בעקבות התקרית שבה נהרג בשבוע שעבר ערבי תושב נצרת, הוקם אתמול ועד פעולה של תושבה עולי גרוזיה. חברי הוועדה הם מנכבדי העדה במקום, חלקם קרובים של העצורים כחשודים בגרימת מותו. תפקידי הוועדה יהיו לטפל בשיתוף פעולה עם מוסדות הקליטה, ההסתדרות, הסוכנות וההתאחדות עולי גרוזיה, בבעיות משפחות הנאשמים, הגנה משפטית ובבעיות חברתיות וארגוניות אחרות של תושבי המקום.

שערי ניירות ערך בבורסה התל־אביבית

22.2.1973

מניות			
בנקים מסחריים			
חברות לאחזקות בנקאיות			
אי.די.בי. (מ)	340	−0.5	336.5
אי.די.בי. בכ'	280		265.5
אי.די.בי. ר"ג (ש)	277		263.5
אי.די.בי. ב' (ש)	340		345
אגוד (ש)	433	+1	432
אי' בריטי' ר"מ (ב)		−4	335
אי' בריטי' (ב)	328	−5	330
דיסקונט א' (ש)			650
מזרחי (ב)	186		180
פועלים ר"כ (ב)	426		426
פועלים (ב)	405		405
בליל (ש)	407.5	+2	396
בליל הדסות (60%) (ש)	405	+2.5	392.5
בנקים למשכנתאות			
אפותיקאי (ב)	285		217
כרמל (מ)			167
משכנה' בנין		−3	262
פת' משכנת' (ב)	240		237
שכון בכ'	241	+7	235
ספחות מב'			240
ספחות ר"ג	237	+3	227
שכון ר"ג	256		242
מוסדות מימון ענפיים			
שלסון		−2	130.5
אוצר לתעשיה	258		250
חקלאות	88	+0.5	87.5
פת' תעשיה מב'	77.5	−4.5	77
ביטוח			
הסנה	252	+2.5	236.5
סהר	250	−5	245
צור			166.5
מסחר ושירותים			
בית הרכב	81		79
דלק (ש)	227	+4	221
דלק (מ)	237	+4	225
קרור 1			470
קרור 10			392
חשמל	70		70
ספנות	221		215
צים ●		−22	400
מקרקעין, בינוי, פתוח והדרים			
אורים		+5	230
אפריקה 1		−8	316
אפריקה 10	291	+0.5	283.5
הכשר הישוב ש'	217	+0.5	208.5
הכשר הישוב ב'	218.5	+3	[illegible]
כלל בונה ב'	150	+4.5	147.5
[illegible]	243		238
ישרס	191	+2	188
סנהדרין	175.5		175.5
בסטי הדר	104		100
מישקיפים	122		122
באות אביב	98		95
פרי אור	167	−1	166
ריאלקו		+0.5	135.5
רסקו כב'	116		113
רסקו רג'	92		90
תעשיה			
אליאנס	550	−22	553
אלקו 1			106
אלקו 2.5	105		104
אלקטרה 1	302		301.5
אלקטרה 5	297	+13	303
ארגמן כב'	350	−3	341
ארגמן (ב)	335	+3	333
אתא ב'	159		154
אתא ג'	160		155
דובק	419		410
כבלים	203	+1	193
טבע (מ)		−10	900
כימיקלים			57
ל' אפשטיין			75.5
מולר	243	+2	255
פניציה (ב)	125		123
פניציה 10		−6.5	120.5
ביר חדרה	400		398
עסיס	270	−5	265
נחושתן			360
ערד	135	+1	136
שמן	138	−0.5	136
תצ"ל	305	−1.5	296.5

ח' להשקעות			
אלגר (ב)	108	−2	205
אלרן (ב)	249		235
ברכזית	298		295
פועלים השקי'	300		300
פז	113		108
הלפסון 1		−1	203
הלפסון 10 (ב)	122.5	−3	120
אמפא	144	+2.5	142.5
דיסקונט השק. (ב)	256	+3	252.5
מזרחי השק.	138	+3	135
בליל השק.	246	+3	233
פריון	116.5		109
חסנה	118		115
יצוא השק.	86.5	−2	84.5
כור	182.5	−0.5	182.5
כלל השק.	228	+11	226
כלל תעשיות	229	+2	223
עצי	205		200
פמ"ה	68	+3	65
נפט			
נפטא	68	+1.5	67.5
לפידות (ש)	140	+3	139
לפידות (ב)		−2	166
אגרות חוב להמרה			
שטרי הון בליל	163		161
שטרי הון בליל		+1	121.5
שטרי הון בליל	123.5	+1	121.5
פת' משכנת'	124	−1	125
הכשר הישוב	110	−2	108.5
אלקטרה	215	−2	213
אתא	105	−3	106
דיסקונט השק.	131		127
מזרחי השק.	111		110
אי.די.בי.	110	−1.5	108.5
מניות הנקובות במטבע חוץ			
אוניקו א' (מ)			80
8% אוניקו (מ)			103
7% פ' התעשיה אקס (ש)			214
6% פ' התעשיה ב' אקס (ש)		−3	177
6% פ' תעשיה גג אקס (ש)		−2.5	106.5
6% פ' תעשיה גג 1 אקס (ש)		−3	106.5
גזית (ש)			74.5

אגרות חוב

	שינוי	מגירה	
צמודות לדולר			
5% חוצא ים המלח (ש)		215.1	
5% אג"ח ים המלח (מ)	−0.3	137.3	
6% חשמל חטיבה ב' (מ)	−0.2	136.5	
הלפסון קלור מאיר 6.5% אג"ח (ש)		87	
הוליליס 5	−4	131	
הוליליס 6	אין מסחר		
הוליליס 7		130	
הוליליס 8		101.9	
הוליליס 9	−0.3	103.8	
הוליליס 10	−0.1	105.2	
הוליליס 11	+0.3	104.3	
הוליליס 13	−0.2	105.2	
הוליליס 14	−0.2	104.8	
הוליליס 15	+0.4	102.1	
הוליליס 16	+0.2	109.1	
הוליליס 17	−0.4	106.1	
הוליליס 18	−0.2	108.1	
הוליליס 19	+0.5	109.9	
צמודות למדד			
קרן וריבית			
מלוה בטחון 1968			
סדרה א'	−0.5	167.9	
סדרה ה'	−0.4	165.8	
סדרה מ"א	+0.3	164.5	
מלוה בטחון 1969			
סדרה א'	+0.5	160.9	
סדרה ס'	−0.5	154.5	
סדרה מ"א	+0.2	153.1	
מלוה קליטה 1962			
אינדקס	+1.1	172	132.6
מלוה קליטה 1963			
אינדקס		240.2	132.6
מלוה קליטה 1964			
אינדקס	+0.4	219	138.5
מלוה קליטה 1965			
אינדקס		197.1	110.1
מלוה קליטה 1966			
אינדקס		165.3	118.7

שערי מטבע חוץ בין בנקאיים (Interbank) אתמול (22.2.73) באירופה

מכירה מיידית (Spot)

$ ארה"ב	2.4485/95	ל"י £ שטרלינג
מרקים גרמניים	2.9470/90	ל"י $ ארה"ב
פלורינים הולנדיים	2.9380/410	"
פרנקים שויצריים	3.3170/220	"
פרנקים בלגיים	40.67/71	"
פרנקים צרפתיים	4.6440/70	"
לירות איטלקיות	570.50/571.50	"
ינים יפניים	264/265	"

מכירה מאוחרת (Forward)

	£/$	פר"ש/$	מר"ג/$
חודש:	2.4417/33	3.3055/125	2.9250/90
חדשיים:	2.4332/52	3.2990/3060	2.9055/90
3 חדשים:	2.4251/69	3.2920/90	2.8950/85
6 חדשים:	2.4062/77	3.2700/800	2.8705/45

הנתונים נמסרו על־ידי בנק דיסקונט לישראל בע"מ.

בנק דיסקונט לישראל בע"מ

	מחיר היחידה	מחיר פדיון
ארזון $ 31% אינדקס 69%	124.17	121.13
דקל	484.3	463.1
ברוש	ב.ד. 212.6	ב.ד. 201.5

המנהל: חברה להשקעות של בנק דיסקונט בע"מ

החברה לניהול קרנות בנאמנות בע"מ

	מחיר יחידה	מחיר פידיון	מחיר שוק
יצור	291.1	277.8	284.5
אחד	ב.ד. 141	ב.ד. 134.6	ב.ד. 137.8
איתן	118.67	—	115.77

הנאמן: בנק הפועלים בע"מ

מתנגדים למיתקן טיהור שפכים ליד עין כרם

דובר העיריה: לא יגרום סבל לתושבים

מאת סופר „הארץ" בירושלים

תרעומת רבה שוררה בקרב תושבי שכונת עין כרם בירושלים, מושב בית זית, בית החולים הדסה ומועצה מטה יהודה, בשל כוונתה של העיריה להקים מיתקן לטיהור שפכים לביבולות שכונת עין כרם.

המדובר במיתקן משוכלל המבוסס על ... בארצות אחרות שנועד לשרת את כל השכונות המערביות של ירושלים. התוכנית להקמת המיתקן נמצאת עתה בהפקדה בועדה המחוזית לתכנון ולבניה לאחר שאושרה בועדה המקומית. ועדי השכונה והמושב הודיעו כי בכוונתם להגיש התנגדות למימוש התוכנית בנמקה שהדבר יגרום ריחות רעים, יפגע בנוף ויצריך כריתתם של עצים עתיקים.

דובר העיריה אמר בתגובה, לכך כי בהקמת המיתקן יושקעו חמישה מיליונים ל"י ולאחר אישורה של הועדה המחוזית יפורסם מיכרז לביצוע העבודה, שתושלם כנראה תוך שלוש שנים. כן ציין כי מומחים של מקורות, תה"ל והעיריה, שהכינו תוכנית אב לטיהור שפכים בבירה, קבעו שלושה יעדים להקמת המתקנים: עין כרם, ליד בית החולים הדסה ובמזרח ירושלים. לדבריו לא יגרום המכון סבל לתושבים ולא יפיץ ריחות רעים.

ועד תושבי השכונה החליט כי אם תידחה התנגדותם בדעתם לפנות בכל האמצעים כדי למנוע את הקמת מכון הטיהור, כ־300 מטר מבתיהם.

נתמזגו שתי סיעות במפד"ל בירושלים

מאת סופר „הארץ" בירושלים

שתי סיעות בסניף המפד"ל בירושלים — הגוש לליכוד ותמורה ואיחוד והגשמה — הודיעו על מיזוגן לסיעה אחת. בכך בא לידי סיום משבר פנימי בסניף ירושלים. לסיעה המלוכדת יותר מ־56 אחוז בהנהלת הסניף החדשה שכוננה בעקבות הבחירות הפנימיות למפד"ל שנערכו לפני כארבעה חודשים.

דוברי הסיעה המאוחדת, שהמשיך להיקרא הגוש לליכוד ותמורה, הדגישו שההסכם הוא בעל אופי מקומי בלבד. ח"כ יצחק רפאל עומד בראש הגוש הארצי לליכוד ותמורה וח"כ דניאל לוי עומד בראש סיעת איחוד והגשמה השומרות על קיומן הנפרד בשאר הסניפים.

דוברי הגוש הדגישו שעם הקמת הסיעה המאוחדת נפתחה הדרך לכינון מחיר של המוסדות המבצבצים של הסניף ולפתרון הבעיות הדחופות של המפד"ל בירושלים ובראשן בחירת יו"ר למועצה הדתית. מועמד הגוש לתפקיד זה הוא מר גדליה קריבר מהעובדים הבכירים של עירית ירושלים.

שוחרר מצית ארוס

מאת סופר „הארץ" בירושלים

שמואל ויסנשפרן (19), אחד משני האברכים שהואשמו בהצתת בר־סיק הבין ארוס בתל־אביב ונידון לשנת מאסר בפועל, שוחרר אתמול מכלא מעשיהו לאחר שריצה תשעה חודשי מאסר. לויסנשפרן הופחתו שלושה חודשים בשל התנהגות טובה.

האברך השני, ישראל ברגס, שנידון ל־18 חודשי מאסר בפועל, עדיין מרצה את עונשו בכלא מעשיהו ו אמור להשתחרר בעוד שלושה חודשים.

מזכיר מועצת רמת השרון נענש על שוחד

(ע). מזכיר המועצה המקומית של רמת השרון, יצחק חן, הורשע אתמול בבית המשפט המחוזי בתל־אביב באשמת קבלת שוחד ונידון למאסר על תנאי של חצי שנה.

הנאשם הועמד לדין יחד עם מנהל מחלקת התברואה של רמת השרון, מקס מילנר, באשמת קבלת שוחד מהקבלן לעבודות ביוב דב שניידר. מילנר זוכה מאשמה על ידי השופט אברהם חלימה. השופט קבע כי שני הנאשמים קיבלו הלוואות ללא ריבית משניידר. אך יחסי הידידות האישיים ששררו בין מילנר ובין הקבלן יכלו להסביר את מתן ההלוואות, כך שלא היה בהן מתן שוחד.

לעומת זאת הוכח במשפט כי לחן, בתפקידו כמזכיר המועצה, היתה השפעה על מתן העבודות לקבלן ולכן קבלת הלוואות משניידר היו בגדר שוחד. עם זאת הקל השופט בעונשו של חן בקבעו, כי הוא הוכשל למעשה ולא עשה זאת ביוזמתו.

1046 קיבלו תואר בוגר באונ' העברית

מאת סופר „הארץ"

בטכס שנערך אתמול בבנייני האומה בירושלים קיבלו 1046 מסיימי מחזור מ"ג של הפקולטה למדעי הרוח באוניברסיטה העברית את תעודות הבוגר. זה מספר שיא של בוגרים. במחזור מ"ב סיימו לימודיהם 810 תלמידים.

האוניברסיטה העברית בירושלים

מודיעה על

הרצאות זכרון ע"ש נורמן בנטוויץ ז"ל

[redacted]

הרצאה ראשונה:

GLOBAL IMPERATIVES
IN INTERNATIONAL RELATIONS
(in the space age)

ביום שני, כ"ד באדר א' (26.2.73), בשעה 6.00 בערב באולם ויין קרית האוניברסיטה, גבעת רם.

הרצאה שניה:

S' — THE SCIENCE OF SCIENCE OF SCIENCE

ביום חמישי, כ"ז באדר א' (1.3.73), בשעה 6.00 בערב באולם הסינט בבנין המנהלה, גבעת רם.

בצער רב אנו מודיעים על פטירת
אשתי, אמנו וסבתנו היקרה

חנה אורנשטיין ז"ל

הלויה התקיימה אתמול, כ' באדר א' תשל"ג, 22.2.73.

המשפחה האבלה

הלווייתו של

ישראל קרוא

תתקיים היום יום ששי 23.2.1973 (כ"א, אדר א', תשל"ג) ותצא מבית המנוח, ברחוב בארי 36 תל אביב, בשעה 10.30 לפנה"צ, לבית הקברות בקרית שאול.

מוקיריו זכרו יוכלו לעבור על פני הארון שיוצב ברחבה שלפני בית המנוח, החל משעה 10.00 לפנה"צ.

החברה תעמיד לרשות המלווים.

כל משרדי חברת „רסקו" יהיו סגורים היום

המומים ומזועזעים ממותו הפתאומי של ידידנו

ישראל קרוא ז"ל

תנחומינו למשפחה ולבית „רסקו"

אליהו
חברה לבטוח בע"מ
ההנהלה

במלאת שלשים לפטירת יקירתנו

ד"ר ליזה (בלה) מרגלית ז"ל

תתקיים אזכרה וגילוי מצבה ביום ראשון, כ"ג אדר א' (25.2.73) בשעה 3.30 אחה"צ בבית העלמין חולון.

אוטובוס יצא בשעה 3.00 מבית המנוחה רח' לתץ 10

המשפחה

במלאת שנה לפטירתו של יקירנו

יונה בראון ז"ל

תערך אזכרה ביום שני כ"ד באדר א' (26.2.73) בשעה 15.30.

מתאספים בבית העלמין בצור־שלום.

המשפחה

במלאת שלשים לפטירת יקירנו

יעקב (מרדכי) גורמן

בעל מלון בריסטול (נולד בקוריב, פולין)

ייערך טכס גילוי המצבה בבית־העלמין בחולון ביום א' כ"ג אדר א' תשל"ג (25.3.73) בשעה 3.30 אחה"צ.

אוטובוס יעמוד לרשות המשתתפים ליד מלון בריסטול ת"א, רח' בן־יהודה 75, בשעה 3.00 אחה"צ.

המשפחה

ליום השנה לפטירתו של ראש משפחתנו

המהנדס זאב (וליה) מאור ז"ל

נעלה לקברו לטכס אזכרה

ביום ראשון, כ"ג באדר א' תשל"ג (25.2.73) בשעה 3 אחה"צ בבית העלמין החדש, ליד כפר סמיר.

אוטובוס ייצא מקרית חיים, רח' שבטי ישראל 14 (קרית חשמל) כביש חיפה—עכו בשעה 2.15

המשפחה

במלאת שנה לפטירת

ד"ר פ. ל. מצגר ז"ל

נקיים אזכרה לזכרו

האזכרה תתקיים בבית ציוני אמריקה
ביום שני, 26.2.73, בשעה 18.00.
מוקירי זכרו מוזמנים

קסלמן וקסלמן

במלאת שנה לפטירתו של יקירנו אבינו כהנו

ר' שמואל גילצר ז"ל

ביום ראשון כ"ג אדר א' תשל"ג (25.2.73) תתקיים בשעה 4.00 אחה"צ אזכרה וגילוי מצבה על קברו בבית הקברות בכפר סבא.

אוטובוס יצא מהבית ברח' אגרון, כפר סבא, בשעה 3.45 אחה"צ.

המשפחה

לזאב בירנבוים

אתך באבלך הכבד על מות אביך

יצחק בירנבוים

חבריך בהנהלה המרכזית של
בנק לאומי לישראל בע"מ

אבלים על מותו טרם עת של

ישראל קרוא ז"ל

ומשתתפים באבלה של המשפחה ובני „רסקו"

א. בובים
מלון אסטוריה (1971) בע"מ

המומה למשמע האסון
אבלה על מותו ללא עת
של

ישראל קרוא

רות שמיר

יקירנו

ד"ר פאול הירש

איננו

תרם את גופו לקידום המדע

נא להמנע מבקורי הנחומים

הילדה שלוסברג
והמשפחה

בצער רב הנני מודיע על מותו של הרדיולוג

ד"ר פאול הירש ז"ל

חברי הטוב והותפי במבנק שנים רבות

פרופ. הנס סלינגר

במלאת שלושים
לפטירת בעלי ואחי היקר

צבי (הנק) פרשקר ז"ל

תתקיים אזכרה וגלוי מצבה
ביום ראשון (כ"ג אדר א' תשל"ג) 25.2.1973
בשעה 3.00 אחה"צ בבית העלמין בחולון.

אשתו אירנה
והמשפחה

לאינג'נר **שר ורה ומשפחתה**

תנחומים על מות

האם

שרותי ניהול ופיקוח
דב לוית בע"מ
ההנהלה והעובדים

הנהלה ומזועזעים על מותה הטראגי של חברתנו לעבודה

רבקה רייכבך ז"ל

שנקטפה באביב ימיה

(רכזת התרבות במעון עולים בית מילמן)

ומשתתפים בצערם הכבד של המשפחה

הסוכנות היהודית לא"י
המחלקה לעליה וקליטה

לדוד ליטני ומשפחתו

השתתפותנו הכנה באבלכם
על מות בנכם

יהודה ז"ל

ועד הר הכרמל

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של

ד"ר א. מ. אלשטיין בן־צור ז"ל

הלויה התקיימה אתמול בקבוץ כברי.

המשפחה בחיפה,
כברי, ומשמר הנגב

למשפחות

וייסמן נג'ר

אתכם באבלכם הכבד במות

גוריון ז"ל

משפחות שביט

אוניברסיטת תל-אביב

מודיעה על

פתיחת הרישום לשנת הלימודים תשל"ד ללימודי הסמכה לקראת תואר שני או לקראת תעודה

(לבעלי תואר ראשון שהישגיהם טובים)

ביום ה' כ"ו באדר א' תשל"ג, 1.3.73, יתקיים לפי הפירוט הבא:

הפאקולטה למדעי הרוח (ביום ה' ב' באלול תשל"ג, 30.8.73, מלבד החוגים בהם יצויין אחרת).

ארכיאולוגיה והתרבויות המזרח הקדום, פילוסופיה, לימודים קלאסיים, לשון וספרות צרפתית, ספרות אנגלית ואמריקאית (31.5.73), בלשנות, תורת הספרות הכללית, פסיכולוגיה (15.5.73), מדעי החינוך (31.5.73), גיאוגרפיה

בית הספר למדעי היהדות (ביום ה' ב' באלול תשל"ג 30.8.73).

מקרא, תלמוד, לשון עברית, ספרות עברית, היסטוריה של עם ישראל

בית הספר להיסטוריה (ביום ה' ב' באלול תשל"ג 30.8.73)

היסטוריה קלאסית, מרכז אירופה וצרפת בעת החדשה, היסטוריה צבאית, ימי הביניים והרנסנס, רוסיה ומזרח אירופה בעת החדשה, המזרח התיכון ואפריקה, המזרח בעת החדשה, היסטוריה של עם ישראל (תולדות הישוב — באמצעות ביה"ס למדעי היהדות), במסגרת לימוד בין מגמתית

הפאקולטה לאמנויות התקשורת (ביום ה' ב' באלול תשל"ג 30.8.73)

אמנות התיאטרון, מוסיקולוגיה, תולדות האמנות, האקדמיה למוסיקה

בית הספר למוסמכים במינהל עסקים (ביום ה' י"א באייר תשל"ג 13.5.73)

לימודים לקראת התואר מוסמך במינהל עסקים (הרישום לסמסטר הקיץ יסתיים ביום 12.4.73).

לימודים לקראת התואר מוסמך במדעי הניהול:

חקר ביצועים, עיבוד נתונים, התנהגות ארגונית

הפאקולטה למדעי החברה (ביום ה' ב' באלול תשל"ג 30.8.73)

מדע המדינה, סוציולוגיה ואנתרופולוגיה, כלכלה, סטטיסטיקה, ארצות מתפתחות, לימודי עבודה, לימודים אורבניים

הפאקולטה למשפטים (ביום א' א' בתמוז תשל"ג 1.7.73)

מסלול אזרחי-מסחרי, דיני עסקים, משפט עברי, קרימינולוגיה (הרישום יסתיים ביום 31.5.73)

הפאקולטה למדעים מדויקים (תאריך סיום הרישום יפורסם מאוחר יותר)

כימיה, מדעי המתימטיקה, פיסיקה ואסטרונומיה, מדעי הסביבה הגיאופיזיים

הפאקולטה למדעי החיים (ביום ג' כ"ח באלול תשל"ג 25.9.73)

בוטניקה, ביוכימיה, זואולוגיה, מיקרוביולוגיה

הפאקולטה להנדסה (ביום ה' ב' באלול תשל"ג 30.8.73)

הנדסת הכלל, הנדסה מכאנית

בית הספר לרפואה (ביום ג' כ"ח באלול תשל"ג 25.9.73)

פיזיולוגיה — פרמקולוגיה, אנטומיה, אמבריולוגיה, ביולוגיה של התא (או היסטולוגיה), פתולוגיה, בכימיה הומנית, כימיה פתולוגית, מיקרוביולוגיה הומנית

בית הספר למקצועות הבריאות בתקשורת (ביום ה' כ"ט באייר תשל"ג 31.5.73)

ביה"ס ללימודי המשך ברפואה (תאריך סיום הרישום יפורסם מאוחר יותר)

המחלקה לפיזיאטגיה (ביום א' כ"א באדר ב' תשל"ג 25.3.73)

מועמדים המתעתדים להיבחן השנה בבחינות גמר במקצועות יולי או אוקטובר 1973 יורשמו במקצועות הנ"ל בלי להמתין להודעות בחינות הגמר.

טפסי רישום ניתן לקבל אישית או בכתב על גבי גלויה במשרד הרישום, בנין מכסיקו, בקרית האוניברסיטה ברמת אביב.

שעות הקבלה

בימים א'—ה' בשעות 08.00—14.00

בימי ד' גם בשעות 15.00—17.00

מחזורים כיתחודים בימים א'—ה' בשעות 10.00—12.00

טלפון: 3—2—411191

כמו כן מתקיים רישום מועמדים ללימודים לקראת התואר „דוקטור לפילוסופיה" (Ph.D.) במסגרת הפאקולטות: מדעי הרוח, מדעי החברה, אמנויות התקשורת, מדעי החיים, מדעים מדויקים והנדסה ובמסגרת ביה"ס לרפואה. המעוניינים להירשם ללימודים אלה, יפנו למזכיר לעניני תלמידי מחקר במזכירות האקדמית, או ישירות לחוגים/למחלקות המתאימות.

המכללה למינהל

מיסודה של הסתדרות הפקידים
שלוחות ירושלים

נמשכת ההרשמה

למכללה למינהל

ללמודים בסמסטר ב' שנת תשל"ג

בחוגים:

*** מינהל צבורי**

*** מינהל עסקים**

שיטת נקודות הזכות הנהוגה במכללה מאפשרת השתלבות בלימודים גם בסמסטר ב'.

הלמודים יחלו ב־4.3.1973

כן יפתח בסמסטר ב' קורס השלמה לרואי חשבון בשפה האנגלית במקצועות הבאים:

מס הכנסה ומסים אחרים
חוקי חברות
חוקים אחרים

פרטים והרשמה:
בית הפקיד ע"ש משה שרת, רחוב מסריק 10, מושבה גרמנית, ירושלים. טלפון 68383, 66380.
שעות הקבלה: 10.00 — 12.00, 17.00 — 19.00

הטכניון - מכון טכנולוגי לישראל

בית הספר ללמודי מוסמכים

לימודים מתקדמים בתל־אביב

הקורסים הבאים ניתנים במסגרת „לימודים מתקדמים" המיועדים למהנדסים. הלימודים יתקיימו בשעות אחה"צ והערב.

כל הקורסים הרשומים מטה יפתחו בשבוע המתחיל ביום א' 21.2.73. ההרשמה לסמסטר ב' תסתיים ביום ו' 16.3.73.

1. פרקים נבחרים במתקני קירור	ד"ר ז. ארנסט
2. זרימה צמיגה	ד"ר א. נבון
3. מעבר חום המשה	ד"ר אברהם שיצר
4. תורת הבקרה הליניארית 2	פרופ' ה. י. פרפינגר
5. שיטות התברותיות בקומביקציה	ד"ר י. בריגס
6. תרמודינמיקה מתקדמת בהנדסה כימית	ד"ר ה. אהרוני
7. כתמטיקה שמושית בהנדסה אוירונוטית	ד"ר א. איזנברג
8. אוירודינמיקה 2	פרופ' ה. פורטנוי
9. תורת הכנף	פרופ' מ. חנין
10. כתמטיקה שמושית להידרומכניקה	ד"ר ד. לורנץ
11. אלגברה ליניארית להנדסת חשמל	ד"ר א. ברמן
12. אנליזה פונקציונלית להנדסת חשמל	פרופ' ת. ספר
13. הוכרים ברוכבים 2	פרופ' א. ישי
14. תורת החוזק המתקדמת 2	פרופ' ה. א. זסלבסקי
15. ניקול פרויקט	פרופ' ה. א. אלבלה

פרטים והרשמה: הטכניון, המדור ללמודי חוץ, רחוב ליסין 14, תל־אביב. טלפון 268126/7, 266992.

אוניברסיטה בר־אילן

מודיעה

על המשך ההרשמה של מועמדים לשנת הלימודים תשל"ד (1973/74)

לפקולטות ולבתי"ס דלקמן:

- * מדעי היהדות
- * מדעי הרוח
- * מדעי החברה
- * משפטים
- * מדעי הטבע
- * בית הספר לעבודה סוציאלית
- * בית הספר לחנוך
- * המחלקה לקרימינולוגיה
- * המגמה למתורגמנות
- * שלוחת האוניברסיטה באשקלון
- * שלוחת האוניברסיטה בצפת
- * שלוחת האוניברסיטה בעמק הירדן
- * קורסים אוניברסיטאיים בנתניה

טפסים ופרטי הרשמה ישלחו לכל דורש לפי פניה בכתב. בא לפנות לפי הכתובת — הזעדה לקבלת תלמידים, אוניברסיטה בר־אילן, רמת־גן.

המתעניינים בשלוחה באשקלון, בצפת ובעמק הירדן במכללה האזורית וכן בקורסים האוניברסיטאיים בנתניה, מתבקשים לפנות לפי הכתובת — מטרד השלוחות, בנין הכנהלה, אוניברסיטה בר־אילן, רמת־גן.

מספר המקומות מוגבל —

ההרשמה נפתחה ביום ראשון, י"א בשבט תשל"ג, 14 בינואר 1973 ותסתיים ביום רביעי, כ"ו באדר א' תשל"ג, 28 בפברואר 1973.

קרן ע"ש השר ח"מ שפירא ז"ל

על יד אוניברסיטת בר־אילן קיימת קרן מילגות מיוחדת ע"ש השר ח"מ שפירא ז"ל, המיועדת לבוגרי ישיבות גבוהות ותיכוניות, מצטיינים.

טופס בקשה ניתן לקבל על פי פניה בכתב ל„קרן המילגות ע"ש השר ח"מ שפירא ז"ל", אוניברסיטת בר־אילן, לא יאוחר מיום כ"ו באדר א' תשל"ג, 28 בפברואר 1973.

למדו לדבר, לקרוא ולכתוב

ערבית

בקורס שיפתח ב־1.3
משך הקורס 3 חדשים

נמשכת ההרשמה לקורס השתלמות ב־

עברית

מרכז לשפות
קורן
COREN

תל־אביב, נחלת בנימין 2, טלפון 56347
שד' הדר הכרמל 1, טלפון 288443
חיפה, רחוב החלוץ 27, טלפון 669285

המכון הממשלתי להכשרה טכנית

בית ספר גבוה לטכנולוגיה ירושלים
מודיע על הרשמה לשנת הלמודים תשל"ד

מגמות הלמוד:
אופטיקה ואלקטרו־אופטיקה
אלקטרוניקה ומב"מ
מדעי המחשב

בית הספר מיועד לתלמידים בעלי תעודת בגרות עם רקע ישיבתי לאחר שירות צבאי.
לאחר שלוש שנות למודים יקבלו התלמידים תואר הנדסאי מטעם משרד העבודה.
תלמידים שיעמדו בדרישות הלמודים של בית הספר יוכלו לקבל תעודת בוגר לאחר שנת למודים נוספת, עם האפשרויות הבאות:
(א) תואר B.Sc. במדעי הטבע, שיוענק ע"י אוניברסיטה בר־אילן.
(ב) תואר (B.Sc. ENg.) שיוענק על ידי בית הספר במקצועות הנדסה.
מלגות מטעם בית הספר יוענקו לתלמידים מצטיינים. הלוואות יוענקו כנהוג במכון הממשלתי להכשרה טכנית. אפשרות מגורים בפנימיה לתלמידים אשר אינם גרים בירושלים.
פרטים והרשמה במשרד בית הספר, רחוב הרב פרנק 25, בית וגן, ירושלים. טל. 27־41־53(02).
הרשמה לחיילים: בלשכה להכוונת חיילים משוחררים, רחוב אבן־גבירול 10, תל־אביב.

בית ספר גבוה לטכנולוגיה ירושלים

JERUSALEM SCHOOL OF APPLIED SCIENCES

אוניברסיטת חיפה

מודיעה

כי נמשכת ההרשמה לשנה"ל תשל"ד

ללימודי תואר ראשון בחוגים:
במדעי הרוח
בבית־הספר לחינוך (כולל המחלקה להכשרת מורים וביה"ס לחינוך של התנועה הקבוצית „אורנים")
במדעי החברה
בבית־ספר לעבודה סוציאלית
במכללת עמק יזרעאל „אחד עזרה"

ללימודי תואר שני בחוגים:
ספרות עברית; היסטוריה של עם ישראל; היסטוריה כללית; אנגלית; חינוך; סוציולוגיה; מדעי המדינה.

וללימודי ספרנות, לימודי תעודה

ההרשמה נמשכת עד יום ה', י"א באדר ב' (15.3.73).
פתיחת המיון הכלל־אוניברסיטאי הצעיר ביום ב' כ"ט באדר ב' (2.4.73).

המועמדים מתבקשים לעיין ב„מדריך לנרשמים לשנה"ל תשל"ד" בכל הנוגע למועדי בחינות הכניסה ולהליכי הרשמה וקבלה. חוברות הסברה וטפסי הרשמה ניתן להשיג בנקודות מכירה הבאות:

1. מפעל השכפול של אגודת הסטודנטים באוניברסיטת חיפה, בימים א'—ה' בשעות 09.30—17.30.
2. חיפה — זוהר, רח' החלוץ 22.
3. קרית מוצקין — פינת הנוער, ויצמן 10.
4. צפת — גרינבאום זאב, בנין מלון יאיר, רח' ירושלים 59.

מעוניינים המעוניינים לרכוש את החוברות בדואר, מתבקשים לצרף המחאת דואר ע"ס 3.25 ל"י לפקודת אגודת הסטודנטים באוניברסיטת חיפה והחוברת תשלח לביתם. חיילי צה"ל הפונים באמצעות הדואר הצבאי, יקבלו חוברות ללא תשלום.

תוכן סאלים

במוסף השבועי של

הארץ

שבע פרסים יקרי ערך!

אוניברסיטת הנגב

באר־שבע

מודיעה

ההרשמה של מועמדים חדשים לשנת הלימודים תשל"ד (1973/74)

תסתיים ביום רביעי כ"ו אדר א' 28.2.73 *

לחוגים/מחלקות:

הפקולטה למדעי הרוח והחברה (בחסות האוניברסיטה העברית): מקרא, ספרות עברית, לשון עברית, צרוף בין חוגי לשון עברית וספרות עברית, מחשבת עם ישראל, היסטוריה של עם ישראל, היסטוריה, גיאוגרפיה, חינוך, מסלול משולב חינוך ומדעי ההתנהגות, תעודת הוראה, הלשון האנגלית וספרותה, הלשון הצרפתית וספרותה, פילוסופיה, מדעי ההתנהגות, כלכלה, סטטיסטיקה.

הפקולטה למדעי הטבע: ביולוגיה, גיאולוגיה, מתימטיקה (קיימת אפשרות ללמוד מתמטיקה בצירוף הוג ממדעי הרוח והחברה; קיימת אפשרות להתמחות, אחרי השנה הראשונה, לקראת מדעי המחשב), פיסיקה, כימיה, מדעי הגרעין.

הפקולטה למדעי הטכנולוגיה: הנדסת מכונות, הנדסה כימית, הנדסת חשמל ואלקטרוניקה, הנדסת תעשיה וניהול, הנדסת חומרים.

לקבלת פרטים וטפסי הרשמה בא לפנות בגלויה למדור הרישום, אוניברסיטת הנגב, ת.ד. 2053 באר־שבע.

* הערה: מעטפות הנושאות חותמת דואר לאחר התאריך הנ"ל תוחזרנה לשולחיהן.

ביה"ס להנדסאים

הטכניון — מכון טכנולוגי לישראל
משרד העבודה — משרד החינוך והתרבות
המכון הממשלתי להכשרה טכנית

מודיע על סיום ההרשמה בחיפה

א) לכתות מסלול יום (מועד מרץ)

הנדסאי אלקטרוניקה (שלישית)	הנדסאי מכונות (שלישית)	הנדסאי בניה (רביעית)

ב) לכתות מסלול הערב (נפתחו ביום 11.2.73)

הנדסאי חשמל	הנדסאי כימיה

ג) לכתת קדם הנדסאים (רביעית)

תנאי קבלה:
1) מתקבלים לכתות ההנדסאים גומרי י"ב תיכון או תיכון מקצועי בעלי תעודות גמר או תעודה בגרות (אינטרניות או אקסטרניות).
2) מתקבלים לכתות קדם ההנדסאים גומרי י"א תיכון או תיכון מקצועי, לרבות גומרי בתי ספר תלת שנתיים.

ההרשמה מיד — חצר הטכניון, הדר הכרמל. כל יום בין השעות 08.00 — 13.00 ובימים א' ג' ה' בשעות 16.00 — 18.00 (טלפונים 530265, 661151 קרים 45, 7).

אוניברסיטת הנגב

באר־שבע

מודיעה

נמשכת ההרשמה לסמסטר ב' תשל"ג

ללימודים לקראת התואר השני (M.Sc.) במדעי הטבע:

כימיה (בחסות מדרשת פיינברג של מכון ויצמן למדע)
פיסיקה (בחסות מדרשת פיינברג של מכון ויצמן למדע)
ביולוגיה (בחסות האוניברסיטה העברית, ירושלים)

ללימודים מתקדמים במדעי הטכנולוגיה (בטעם הטכניון ב.ט.ל. חיפה):
הנדסת מכונות, הנדסת חשמל, הנדסה כימית, הנדסת חומרים, הנדסת תעשיה וניהול.

הלימודים בסמסטר ב' תשל"ג יחלו ב־11.3.73.

המעוניינים בקבלת פרטים נוספים וטפסי הרשמה, מתבקשים לפנות אל מזכירות ללימודי מוסמכים, אוניברסיטת הנגב ת.ד. 2053, טל' 2209, 4404(057), או אישית לחדר מס' 25 בבלוק עין־גדי (לציבור) בין השעות 11.00—13.00 (מלבד יום ד').

המכללה של הדסה

ירושלים

משרד העבודה · משרד החינוך והתרבות
המכון הממשלתי להכשרה טכנית

מודיעה על הרשמה
לשנת הלימודים תשל"ד — 1973/74

1. **ללימודים דו־שנתיים במגמות:**
   הנדסאי מחשב
   הנדסאי אלקטרוניקה
   טבנאי צילום מדעי

ובשתוף פעולה עם משרד הבריאות

2. **למגמות:**
   עובדי מעבדה רפואית ומדעית
   רשמים רפואיים
   מזכירות רפואית ומדעית

ליד המכללה קיים בית ספר ערב דו שנתי למגמה לעובדי מעבדה רפואית ומדעית.

מתקבלים תלמידים בעלי תעודת בגרות
אחרי ראיון אישי

תלמידי שנה ב' המצטיינים בלימודיהם יוכלו ליהנות ממילגות.

תלמידי המגמות ללימודי המחשב, אלקטרוניקה וצילום מדעי זכאים להלואה מטעם המכון הממשלתי להכשרה טכנית.

פרטים והרשמה:
בכל יום בין השעות 10.00—13.00 במשרד המכללה, רח' הנביאים 37, ירושלים, טלפון 222291.

בעת ההרשמה יש להמציא תעודת בגרות, תעודת זהות, תעודת יוצא צבא, סך —50 ל"י דמי הרשמה ו־2 תמונות.

האוניברסיטה העברית בירושלים

המחלקה למינהל תלמידים · המשרד לקבלת תלמידים

דישום מועמדים לשנת הלימודים תשל"ד ללימודי „מוסמך" ותעודה

הרשמת מועמדים לשנת הלימודים תשל"ד ללימודים לקראת התואר „מוסמך" וללימודי תעודה תסתיים ביום ג' באלול תשל"ג 31.8.73.

מתקבלות בקשות לפקולטות / בתי"ס:

הפקולטה למדעי הרוח	ביה"ס לספרנות
הפקולטה למדעי החברה	המרכז להכשרת מנהלים למרכזים קהילתיים
הפקולטה למתימטיקה ולמדעי הטבע	הפקולטה לרפואה
ביה"ס למדע שימושי וטכנולוגיה	מדעי הרפואה הבסיסיים
המרכז להוראת המדעים	נוירוביולוגיה
הפקולטה לחקלאות	בריאות הציבור
הפקולטה למשפטים	תעודה באופתלמולוגיה
המכון לקרימינולוגיה	ביה"ס לרוקחות

הרישום למחלקה להכשרת מורים — יסתיים ביום ד', כ"ו באדר א' תשל"ג, 28.2.73;
ללימודי תעודה בחינוך בתי הספר — ביום ה', כ"ו באדר ב' תשל"ג, 30.3.73;
להוג לפסיכולוגיה — ביום ב', כ"ח בניסן תשל"ג, 30.4.73;
לביה"ס לעבודה סוציאלית — ביום ה', כ"ט באייר תשל"ג, 31.5.73.

המעוניינים יפנו אישית או בכתב ל„אקדמון" גבעת רם, ירושלים 91999, ת.ד. 41 ויקבלו את ה„מדריך להלכי ההרשמה" וטפסי רישום הבודת — 4 ל"י (ללא צירוף המחאה על הסך הנ"ל לא ישלחו המדריך והטפסים).

חיילים בשירות חובה יקבלו המדריך והטפסים חינם, אישית או לכתובתם הצבאית. בוגרי מוסדות להשכלה גבוהה בחו"ל יפנו למשרד לתלמידי חו"ל, הר הצופים, ירושלים. בוגרי האוניברסיטה העברית בירושלים המבקשים להמשיך לימודיהם באותה הפקולטה, יפנו באמצעות מזכירויות הפקולטות.

המועמדים מתבקשים לפנות לייעוץ מוקדם במזכירויות הפקולטות / בתי"ס.

התקדם בעבודה ובחברה!
דע אנגלית! למד בעזרת
הבי.בי.סי. יעוץ חינם
בסוכנות הבי.בי.סי.
ת"א, קרליבך 11, טל. 289365

BBC LONDON

הכזא מן الأصل

هكذا من الأصل

ספורט

בעריכת יחיאל ארזי

יפו ושמשון עשויים לחולל מיפנה בפסגה

סיכוי אחרון למרמורק בפתח-תקוה ✶ הזדמנות לנתניה להתאושש ✶ מיפגש ירושלמי — חיפאי כפול

ליגה לאומית

מאת כופר „ספורט הארץ"

קשה מאד להחליט, במבט חטוף על פני שמונת משחקי המחזור ה־לאומי ה־22, היכן טמון המפתח ל־שינויים מהותיים בדירוג — אחרי הקפאון הממושך שהשתרר באחרו־נה. אולם ברור, כי בשל ריבוי ה־משחקים הרגישים צפויות השבת תנודות, שודאי יתנו אותותיהן ב־המשך המאבק.

לתוצאות משחקיהם הביתיים של מכבי יפו ושמשון תהיה השלכה ישי־רה על המירוץ לאליפות, אך בעת ובעונה אחת יושפע בעקיפין גם ה־מצב בתחתית — לפחות מהמיפגש המרכזי בבלומפילד (2.30) בין שמ־שון להפועל תל־אביב. הפאראדוכס הגדול נעוץ בעובדה, כי מאז תילל את ההפתעה המרעישה (1:4) נגד השני בדירוג לפני כחודשיים, לא זכה שמשון אף לא בנצחון אחד, ונדרדר בעקבות כך עד למקום ה־15. הפועל שואף כמובן לגמול ל־יריבו, בעיקר כדי שלא להגדיל את פיגורו בפיסגה, אך כיוון שגם שמ־שון זקוק באורח דחוף לנקודות היו־ניות — צפוי עימות חריף וחסר פשרות.

הפסד שלישי?

כי שיצפה במיוחד לתוצאות הת־מודדות זו יהיה, כמובן, הכח רמת־גן המתארחה מחר אצל מכבי יפו. מבחינה מסויימת לא צפוי במיפגש זה ניגוד אינטרסים כה בולט, אבל השאיפה הטבעית לנצח תדרבן את יפו במגרשה הקטן והדחוס, שיותר מ־100 יפקחו בו השבת על הסדר כחושש לתקלות. הכח יישאר בכל מקרה בראש, אבל הנסיגה הקלה בכושרו מרמזת, כי יהיה עליו ל־התאמץ במיוחד כדי שלא לנחול הפסד שלישי בעונה זו.

מבחינת הענין הכללי שהם מעו־ררים, יהיו מחר שני משחקים בעלי חשיבות לא פחותה. הראשון שב־הם, בין הפועל פתח־תקוה להפועל מרמורק, עלול לחרוץ כמעט סופית את גורל הקבוצה הרחובותית ל־שבט. עתה היא מפגרת ב־4 נקודות אחרי פתח תקוה, שאם תנצל את ביתיותה תיצור עובדות הישות ב־תחתית. גם מרמורק יודעת היטב מה צפוי לה במקרה כזה, אבל רק הפ־תעה גדולה מצדה — שקשה להע־לותה על הדעת — תסבך את המצב בחלק זה של הטבלה.

משחק בעל השפעה מרחיקת לכת על התחתית יהיה גם בנתניה, שם תארח הקבוצה ה־13 בדירוג את מכ־בי פתח־תקוה. לכאורה, לא תוכל נתניה לשפר כרגע את מיקומה בשל הפרש השערים הגרוע, אבל נראה כי תיאבק בכל כוחה ותזכה בשתי ה־נקודות, נגד יריב שאינו מסוכן ב־יותר מחוץ למגרשו.

דרבי תל־אביבי

ת־אורסית, צריך הפועל ירושלים לשמור על מקומו השלישי, ואולי אף לצמצם את הפער בינו לבין שני המקדימים אותו בדירוג — אך רגי־שתו של הפועל חיפה, שמקומו ה־11 מוסיף להדאיגו, נותנת לאורחים סיכוי בלתי מבוטל להולקת נקודות בקטמון. תיקו לא יפתיע גם בדרבי־ התל־אביבי בין בית"ר למכבי (12.30 בבלומפילד), במיפגש בין שתי קבו־צות חסרות יציבות, שיכולתן הבי־נתית מקשה מאד על קביעת מנצח או מפסיד.

תיקו ומעלה לקבוצות הביתיות יהיה מציאותי בשני המשחקים ה־אחרים, בין באר־שבע להפועל כפר סבא ובין מכבי חיפה לבית"ר ירו־שלים. אך כיוון שהליגה הלאומית אינה מתנהלת תמיד בהתאם ל„תכ־ניות", לא תהיה זו סנסציה אם ישב־שו כפר־סבא וירושלים תחזית זו, גם משום שכוחן של באר־שבע ו־חיפה — אינו תמיד מבורר.

טבלת הליגה הלאומית

1.	הכח ר"ג	21	12—28	31
2.	הפועל ת"א	21	21—34	28
3.	הפועל י־ם	21	14—20	25
4.	מכבי פ"ת	21	28—32	24
5.	מכבי יפו	21	15—24	23
6.	הפועל ב"ש	21	28—30	22
7.	הפועל כ"ס	21	18—20	22
8.	מכבי ת"א	21	19—30	21
9.	מכבי חיפה	21	25—22	21
10.	בית"ר ת"א	21	20—19	20
11.	הפועל חיפה	21	24—22	19
12.	בית"ר י־ם	21	23—17	19
13.	מכבי נתניה	21	29—17	17
14.	הפועל פ"ת	21	22—16	16
15.	שמשון	21	33—24	16
16.	מרמורק	21	33—19	12

בליגה בטניס שולחן

בליגה הלאומית בטניס שולחן יהיו הערב ומחר שלושה מפגשים. הערב ב־8: הפועל פתח־תקוה — הפועל תל־אביב. מחר ב־10.30 לפני הצה־ריים: בית"ר נס־ציונה — הפועל ראשון־לציון; הפועל חיפה — מכ־בי חיפה.

קפטן הכח רמת־גן יהודה זהרבני מתמודד על הכדור עם בלם מכבי נתניה מרדכי סופולנסקי (מס' 5). במשחק הליגה בו ניצחו בשבת שעברה הרמת־גנים 0:1 משער של צבי פרקה.

אפשרות למיפנה חדש בצמרת הדרומית

הפועל חולון מצפה להפתעה במשחק אשדוד — בני־יהודה

ליגה א'

מאת כופר „ספורט הארץ"

בהגיע המאבק על כרטיסי העליה לליגה הלאומית לסיום השליש ה־שני של המירוץ, ירתק כהר הדר־קרב הצמוד בין הלאומיות לשעבר — בני־יהודה והפועל חולון — יותר מאשר המאבק הכפול בהרצליה, ש־יקבע את דמות צמרת הטבלה ה־צפונית.

בני־יהודה, שהדיחו בשבת שעב־רה את החולונים מצמרת הטבלה, יופיעו השבת באשדוד מול הפועל המקומי (מדורג 11), המרוחק רק 5 נקודות מאזור הירידה. יהיה זה מאבק קשה לאחוד בני־טובים ולחב־ריו, שהחולונים ודאי יבקשו ליהנות ממנו. הם יארחו במגרשם את הפו־על באר־שבע (מדורג 9) חסר היומ־רות, שכנראה איבד את העניין ב־המשך המאבק, בהיותו מרוחק כדי 7 נקודות מבטיחות מסכנת הירידה.

— כאחור להפועל עכו (המדורג 2) יארח בבגרשו הביתי את קבוצת ה־צמרה של הפועל הרצליה (מדורגת 6).

צמרת ליגה א' — צפון

1.	הפועל חדרה	19	11—40	32
2.	הפועל עכו	19	18—29	28
3.	מכבי הרצליה	19	17—26	23

יתר משחקי מחוז הצפון: הפועל מחנה־יהודה — בית"ר נתניה, הפו־על רמת־גן — הפועל בני־נצרת, הפועל הדיה — מכבי הרצליה, הפו־על מגדל־העמק — הפועל קרית־שמונה, הפועל צפת — הפועל בחליל־אל, הפועל טבריה — הפועל טירת הכרמל.

צמרת ליגה א' — דרום

1.	בני־יהודה	19	15—36	30
2.	הפועל חולון	19	11—27	30
3.	הפועל יהוד	19	25—30	23

יתר משחקי מחוז הדרום: הפועל לוד — הפועל בית־שמש, הפועל אר־לה — הפועל קרית־אונו, בית"ר רמלה — הפועל ראשון־לציון, הפועל יהוד — הפועל רמלה, מכבי רמת־עמידר — הפועל בת־ים, הפועל די־מונה — מכבי שעריים.

חדרה אינה חוששת

מוליך הטבלה הצפונית, הפועל חדרה, הנהנה מיתרון 4 נקודות, יי־צא למשחק־חוץ נגד קבוצת התח־תית הפועל גבעת־חיים. יש ל־חדרה סיכוי סביר להגיע, שמעבר ה־נקודות שהיא בהנית ממנו יישמר גם בתום השליש השני של המירוץ.

מחר באנגליה: הסיבוב החמישי

גביע

לונדון, 22 (שרות „ספורט הא־רץ"). בשבת ייערכו משחקי הסי־בוב החמישי בגביע האנגלי בכדור־רגל, כשבמוקד ההופעות, תארח קרלייל, מן הליגה השניה, את אר־סנל המוליכה בטבלה ששיתקה אש־תקד בגמר הגביע.

מחזיקת הגביע, לידס יונייטד, תשחק בביתה עם ווסט־ברומיץ', ה־סוגרת את טבלת הליגה הראשונה. הנציגה היחידה מן הליגה הש־לישית, בולטון־וונדרס, תארח את לוטון מן הליגה השניה.

שפילד־וונסדיי מן הליגה השניה, שהדיחה השבוע בבירמינגהאם את קריסטל־פאלאס במשחק השלישי ביניהן, לאחר הארכה (2:3), תארח את צ'לסי.

מכבי ר"ג נגד האלוף

נמשך המאבק על הסגנות

כדורסל

מאת כופר „ספורט הארץ"

מחזור משחקים מעניין יהיה הערב בליגה הלאומית בכדורסל, כאשר שש קבוצות הצמרת יתמודדו בינן לבין עצמן, ואותם הדברים אמורים לגבי שש קבוצות התחתית.

ברמת־גן תארח קבוצת מכבי רמת־גן את האלופה, מכבי תל־אביב. ה־רמת־גנים ינסו לנצל את ההרכב החסר של התל־אביבים, כדי לזכות בנצחון שיגביר את סיכוייהם במאבק על הסגנות. מאבק מרתק לא פחות יהיה ברמת־השופט, כאשר הפועל מגידו (2) יארח את הפועל ירו־שלים (4). שתי הקבוצות נאבקות על הסגנות, הקבוצה שתנצח הערב תתמקם בעמדה עדיפה. שתי קבו־צות נוספות, שעדיין לא איבדו את סיכוייהן בצמרת, הפועל תל־אביב והפועל גבת/יגור, יתמודדו בתל־אביב. הקבוצה שתנצח תשאר ב־תמונת המאבק על הסגנות.

קבוצת מכבי חיפה, הניצבת ב־מקום העשירי, תצא למשחק חוץ נגד סוגרת הטבלה, הפועל אשדות־יעקב. המארחים איבדו כל סיכוי ממשי להנצל מירידה, ואילו החי־פאים זקוקים לנצחון כאויר לנשי־מה. בירושלים טובים סיכויי בית"ר ירושלים לנצח את הפועל גיר־דוד/בית־אלפא, ובגבעת־ברנר מועמד ה־פועל גבעת־ברנר/נען לגבור על הפועל קרית־חיים.

מחר גמר גביע ע"ש ש. כספי ז"ל

נוער: מכבי יפו — מכבי ת"א

קבוצת הנוער של מכבי יפו ומכבי תל־אביב, שזכו במקום הרא־שון בשני הבתים ועלו למשחק ה־גמר על גביע שמעון כספי ז"ל ש־יהיה מחר במגרש מכבי יפו ויחל בשעה 1 בצהרים, במפגש מוקדם ל־התמודדות הליגה הלאומית בין מכ־בי יפו להכח־מכבי רמת־גן.

בדרכה לגמר ניצחה קבוצת מכבי יפו השבוע במגרש מכבי בנתניה את קבוצת הנוער של מכבי נתניה בשיעור 2:3. שתי הקבוצות ש־יתמודדו בגמר זכו ב־6 נקודות (3 נצחונות) בדרכן למשחק הגמר.

לקבוצה המנצחת יוענק גביע נודד הנושא את שמו של עסקן מכבי ישראל והמכבי העולמי שמעון כספי ז"ל, שיוענק על ידי בנו עודד. מדליות יוענקו לשחקנים שיקחו חלק במשחק הגמר.

בגומלין: ספרד גברה על יוון 1:3

גביע עולמי

מאלאגה, 21 (שרות „ספורט הא־רץ"). נבחרת הכדורגל של ספרד ניצחה כאן גם במשחק הגומלין, בבית 5 בגביע העולמי, את נבחרת יוון 1:3 (1:2).

במשחק הראשון שהיה באתונה לפני כחודשיים ניצחו הספרדים 2:3.

הספרדים כבשו את השער הרא־שון בדקה ה־28 ע"י קלאראמונט, אולם כעבור 8 דקות השווה היווני אנטוניאדיס כ־1:1. בטרם חלפו שתי דקות נוספות העניק סול יתרון נו־סף לספרד ומרטינז חתם את התו־צאה בדקה ה־77 בשער שלישי.

לספרד 5 נקודות משלושה מש־חקים, לפני יוגוסלביה (3 נקודות משני משחקים) ויוון (בלי נקודות אחרי שלושה משחקים).

האל — לאציו 1:2

לונדון, 2 (ע"ר). קבוצת הכדו־רגל האל־סיטי מן הליגה השניה, ניצחה את קבוצת הצמרת האיטל־קית לאציו רומא 1:2. בטורניר ה־אנגלו־איטלקי. במשחק אחר סיימו מנצ'סטר־יונייטד ופיורנטינה בתי־קו 1:1.

מבחן בהתעמלות

תחרות מבחן בהתעמלות, לבנות נבחרת העתודה, תהיה מחר מ־10 לפני הצהריים במכון וינגייט.

בליגה בכדורמים

הסיבוב האחרון בליגת התורף ב־כדורמים יהיה מחר משעה 9 בבוקר במכון וינגייט. פרוט המשחקים: ה־פועל בת־ים — מכבי חיפה, הפועל בת־ים — הפועל פתח־תקוה, מכ־בי חיפה — הפועל פתח־תקוה.

קליעה

אליפות מכבי בקליעה ברובה חופ־שי, 60 כדור תרגיל שכיבה, תהיה מחר מ־9 בבוקר במטווח ברעננה. בחיפה תהיה באותה שעה תחרות קליעה באקדח חופשי.

בליגה במשקולות

בליגה הלאומית במשקולות, מחוז הצפון, יהיו הערב, משעה 8, ב־אולם הפועל קרית חיים המפגשים: הפועל עכו — הפועל רמת־גן, מכ־בי תל־אביב — הפועל קרית־חיים.

בליגה בהיאבקות

שלוש תחרויות יהיו הערב מ־8 בליגה בהיאבקות. פרוט המפגשים: הפועל אשקלון — הפועל חדרה, מכ־בי תל־אביב — הפועל תל־אביב, הפועל רמלה — מכבי שמשון נתניה.

מירוצי שדה בתל־אביב

אליפות מכבי במרוצי שדה, תהיה מחר משעה 10.30 לפני הצהריים ב־סמוך לקאנטרי קלאב בתל־אביב. בתכנית: ריצות לגברים (7.5 ק"מ), נוער עד גיל 18 (4.5 ק"מ), נשים בוגרות ונערים (1500 מטרים).

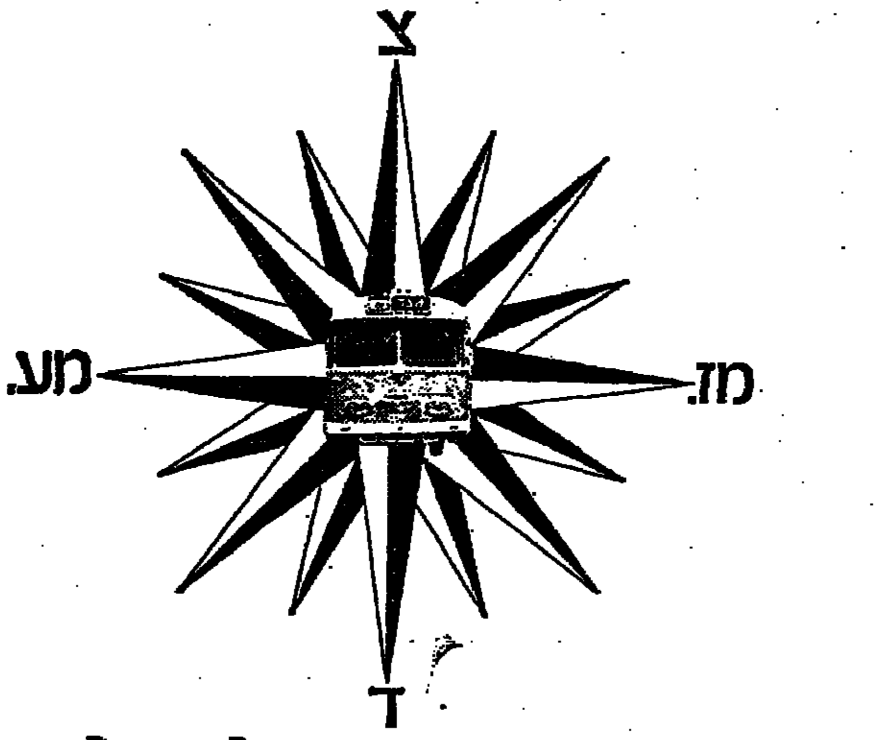

אגד מוביל בכל הדרכים

כל הדרכים מובילות לאגד

המחלקה ליחסי ציבור

למר **חיים ליבטנון ומשפחתו**

שפע ברכות להולדת

הנכד

מברכים

לואיס פלד

מנהל מחוז הדרום של „דיור לעולה"

וצוות העובדים

לויקי ושלמה שיינבוים

לסבא אבא שיינבוים

מזל טוב להולדת הבן-הנכד

מנירה שאול והמשפחה

מרילנד ארה"ב — ת"א ישראל

לאורה ופרץ ברק

ברכות חמות מכולנו

פורום - יחסי ציבור

לחבר הכנסת

חיים קורפו

בקבלת התואר עורך-דין

מיטב ברכותי

יעקב אליאב

"אגרקסקו" חברה לייצוא חקלאי בע"מ

רח' הארבעה 20, תל־אביב טל. 264264

מכרז

מוצעת בזאת למכירה עגלה נגררת לטרקטור ולמש־איות. שנת ייצור — 1965. עומס — עד 7 טון.

את העגלה ניתן לראות כל יום בין השעות 15.00—08.00 במחסן המרכזי לחומרי אריזה „אגרקסקו", אזור התעשיה צפון לוד, ליד ביח"ר „קרגל".

על כל מציע יהיה להפקיד עם הגשת ערבות בגובה 10% מערכה לפקודת „אגרקסקו" — חברה לייצוא חקלאי בע"מ.

את ההצעות יש להכניס לתיבת המכרזים הנמצאת במזכירות החברה בכתובת הנ"ל עד ליום 7.3.73.

אין החברה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.

הנהלת הסוכנות היהודית לא"י
ועדת המכרזים המרכזית — אזור תל־אביב

מכרז מכירות מס' 4/73—תא מכוניות

הנהלת הסוכנות היהודית לא"י (להלן „הסוכנות"), מזמינה בזאת הצעות מטעם המעוניינים לקנות כמות את הרכב המפורט להלן:

1.
218—542 — מכונית נוסעים ווקסהול ויקטור 1964
221—617 — מכונית נוסעים פורד קורטינה 1964
631—694 — מכונית נוסעים [illegible] 1968
118—930 — משאית רגילה קייזר — [illegible] 1968
121—178 — משאית רגילה דודג' D—100 1969
125—370 — מכונית [illegible] 1970

את הרכב המפורט בסעיף 1 אפשר לראות במחסננו בצריפין החל מיום א' 25.2.73 ועד יום ד' 7.3.73 בין השעות 13.00—08.00. על המעוניינים לפנות במישרין למחסן הנ"ל.

2. 262—255 — מכונית נוסעים פורד מרקורי 1969

את המכונית הנ"ל ניתן לראות במשרדנו בתל־אביב, רח' קפלן 17, בימים ב', ג' 26—27.2.73 ובימים א', ב' 4—5.3.73 בין השעות 10.00—08.00.

על המעוניינים לפנות למר שמעון זכרוביץ חדר 113.

על כל מציע יהיה למלא את אותם התנאים שנקבעו על ידי הסוכ־נות לגבי מכרז זה. את תנאי המכרז וטופסי הצעה לגבי המכרז אפשר לקבל החל מיום א' 25.2.73 במחסן הנ"ל וכן במשרדי ה־סוכנות בתל־אביב, רח' קפלן 17, חדר 438, וחדר 124.

התאריך האחרון להגשת ההצעות הוא יום ה' 8.3.73 שעה 12.00, לתיבת המכרזים הנמצאת בכתובת הנ"ל, בחדר 438.

אין הסוכנות מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.

למרכז לטלביזיה לימודית

דרושים

חתלתולים צעירים

בעלי פרוה שעירה

אשר גילם אינו עולה על שלושה חדשים

נא לפנות אל המרכז לטלביזיה לימודית, קלאוזנר 14 רמת אביב. טלפון: 414155 — לבקש את צילה אקרמן.

בית „הווילות"

בפתח-תקוה

– כל קומה דירה בת 5 חדרים

בכפר גנים, באזור היוקרה של פתח־תקוה, בונה „נטפים" בית וילות אקסקלוסיבי: כל דירה 180 ממ"ר ✶ 2 חדרי אמבטיה ✶ שרותים כפולים ✶ הסקה מרכזית ✶ מעלית ✶ מירב השיכלולים והחידושים.

נטפים

בניני התקוה כ"ת בע"מ

רח' ההגנה 17, פתח-תקוה

טל. 919383 8-1 4-7

פרסום יצחקי סבון

אורה - פיקס

משחה אמריקאית להצמחת שיער ההבטה לחוקיים

למכירה

בדנטל-דפו

אשכנזי, טל. 624664

רח' לבנטין 4, תל־אביב

שימו לב! למכירה גם בבתי מרקחה

בית הספר הריאלי העברי בחיפה

הרשמת תלמידים חדשים לשנת הלימודים תשל"ד

לכתות-היסוד ב'-ו'

(שנת הלימודים השניה עד השישית)

תתחיל ביום ראשון, ל' באדר א' תשל"ג, 4.3.73

פרטים הרשמה לכתות ב'—ו' יסודיות במשרד ההרשמה בבנין הראשי של ביה"ס בהדר־הכרמל, ביום הראשון של ההרשמה בשעות 13.00—08.30, ובכל יום בשעות 13.00—12.00, ובימים ב' ה' גם בשעות 17.00—16.00; וכן במזכירות כתות היסוד בחטיבת הדר־הכרמל, רח' קסל פינת שמריהו לוין; בחטיבת מרכז־הכרמל, דרך הים 10; ובחטיבת אחוזה, רח' קרית־ספר — בכל יום בשעות 11.30—10.00.

הערה: בימי חול המועד פסח — בשעות 13.00—12.00 במשרד ההרשמה בבנין הראשי בחדר בלבד!

שכר לימוד מדורג: כתות היסוד של ביה"ס בהנות ממעמד של כתות מוכרות על ידי משרד החנוך והתרבות, ונהוג בהן שכר־לימוד מדורג לפי המפתח שנקבע ע"י משרד החינוך. על ידי כך ניתנת אפשרות ללמוד בכתות אלו גם לתלמידים מוכשרים, שהוריהם בעלי אמצעים מוגבלים.

הטכניון - מכון טכנולוגי לישראל

מזכירות לימודי הסמכה
מדור רישום וקבלת מועמדים

מודיע

כי נמשכת ההרשמה לסמסטר חורף

לשנה"ל תשל"ד (1973/4) ללימודים לקראת התואר הראשון.

ההרשמה תסתיים ביום ו', ד' ניסן תשל"ג, 6.4.1973.

בקשות הרשמה שיגיעו למדור רישום עם חותמת דואר המציינת תאריך מאוחר יותר יוחזרו לשולח.

המועמדים מתבקשים לעיין „בידיעון למועמדים" בכל הנוגע להליכי ההרשמה והקבלה.

טפסי הרשמה ו„ידיעון למועמדים" יישלחו לכל דורש, לפי פניה בכתב אל מדור רישום וקבלת מועמדים, מזכירות לימודי הסמכה, קרית הטכניון, חיפה, תמורת המחאה דואר או תמורת קבלה ע"ס 3.— ל"י לזכות חשבון הטכניון, בבנק הדואר, חשבון מס' 5302041. את הקבלה או ההמחאה יש לצרף למכתב הבקשה.

ההרשמה תיעשה באמצעות הדואר בלבד.

שעות הקבלה: בימים א'—ה' בשעות 13.00—10.00 — לפניות מיוחדות.

משרד החנוך והתרבות

המחלקה להכשרת עובדי הוראה

מועצה אזורית באר טוביה — מכללה בין איזורית „אחוה"

מודיעה על:

פתיחת ההרשמה לשנה"ל תשל"ד

למסלולי הכשרה הבאים: —

גננות א' משך הלימודים שנתיים.

תתקבלנה תלמידות בוגרות י"ב כיתות, כמו כן תתקבלנה מועמדות מבוגרות מסיימות עשרות בצה"ל שאין להן השכלה פורמלית מלאה במידה שתמצאנה מתאימות ע"י ועדת קבלה מיוחדת.

גננות ב' נותרו מספר מקומות. **עוזרות פדגוגיות** משך הלימודים שנה אחת.

תתקבלנה מועמדות בוגרות י' כיתות בנות 17 ומעלה.

מטפלות מחנכות במעוני יום משך הלימודים שנתיים.

שנה ראשונה בוקר. שנה שניה עבודה מעשית בשכר והשתלמויות בערב.

תתקבלנה מועמדות בוגרות י' כיתות מגיל 18.

תלמידות שתתקבלנה הזכות בהלוואות מותנות והטבות בתנאים מקובלים למעונות.

אין פנימיה במסגרת המוסדה.

פרטים נוספים באמצעות דאר או טלפון

מכללה „אחוה" (ליד קסטינה בכניסה למושב יבנה) ת.ד. 85 קרית מלאכי טל. 96283 — 055.

אביבית

AVIVIT

יעוץ והשקעה בבניה בע"מ

דירות

למכירה ולהשכרה

בכפר המכבייה — 4, 5 חדרים ופנטהאוז

פנטהאוז בנהלה

צפון ת"א, בבלי, הרצליה, רמת־הרצליה, נחלת יצחק

חנויות למכירה להשכרה ובדמ"ב

בכפר המכביה

(גם גלריה ומרתפים)

ברח' בן־יהודה

ברח' דיזנגוף

תל־אביב רח' ויצמן 57 טל. 262819

הכל בכל בלול

בלוח הכבוד

הלוח הכפול הארץ ידיעות אחרונות

המשרד הראשי: תל־אביב שד' רוטשילד 99 (פנת שינקין)
טלפונים: מחלקת מודעות — 248905, 230521, 230401
המחיר: יום חול: 1.00 ל״י לשורה / יום ו': 1.20 ל״י לשורה

היום בתנ"ך

המשנה היומית

הדלקת הנרות

תורנות רופאים לפי המקומות

תורנות בתי מרקחת

תורנויות בתי חולים

● היום: איכילוב
● שבת: איכילוב.

קבלנים מציעים

דירות

וילות ובתים

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

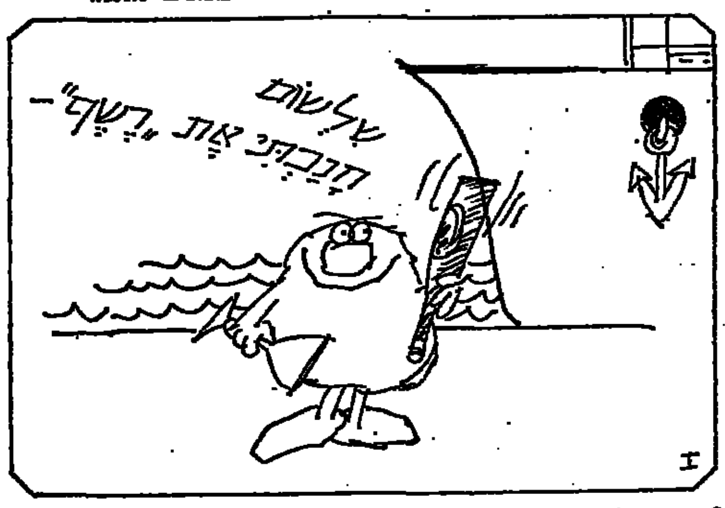

2-2½ חדרים

1-1½ חדרים

דירות בדמי מפתח

דירות בשכר חודשי

דירות מרוהטות

חדרים מרוהטים

ביקוש דירות

אולמות

● להשכרה אולם 1000 מ"ר ביהוד קומה ב' להעסקה ד' לכל מטרה ניתנת חלוקה לי יחידות 200 מ"ר מינימום. לפנות „בגורי ישראל" הר הנגה 17 פתח־תקוה טלפון 919231 או יהוד אשכנזי 11. טלפון 730160.

מכזא מן الأصل

مكذا من الأصل

הלוח הכפול — הארץ — ידיעות אחרונות

המשרד הראשי: תל־אביב שד' רוטשילד 99 (פנת שינקין)
טלפונים: מחלקת מודעות — 248905, 230521, 230401
המחיר: יום חול: 1.00 ל"י לשורה / יום ו': 1.20 ל"י לשורה

● להשכרה בשכ"ת אולם ל־תעשיה חדש גבוה ומכווח בשטח נוחה בקומה ב' 40 מ"ר באזור התעשיה הוילון עקיבא 27 טלפון 822025.

● בפרנו תולון להשכיר אך ל־100 מ"ר לכל מטרה עם טלפון. ניקוז אוויר כלא לבנות ת"ד 62 הולון או טל. 847267 10.00—8.00 בבוקר.

● למכירה אולמות לתעשיה פיתוחים רק למתכת, חסמל, באזור התעשיה. אזור — מכבנתא לא לאום לא העבר פרטים: בין 8—6 אחה"צ. 411638 או 225162.

● דרוש אולם תעשיה, 60 — 80 מ"ר, למכירה באזור העליה בורוכוב, טל. 820262 פרט לשבת.

● אולמות להעשיה, בתי־מלאכה, חנויות בשכ"ת ב־ד"פ, ולמכירה. "לפני סף". זה ישראל 8 הל אביב. טל. 612726.

● דרוש אולם בשכ"ת ב־ערך 100 מ"ר עם כח ופלפון במרכז תל אביב. 741183.

● אולמות בגודל שונה עד 430 מטר"ר אפשרי גם בצורה חלקית 200—300 מ"ר בתר כם כולל אולם בנוכח 8 מטר כולל טלפון וכח חשמלי בו־קום מרכזי בסביבה רמת־גן להשכרה מיידית. לפנות — 298633.

● בשכ"ת אולם נהדר 105 מ"ר מתאים לסטודיו: לסל־חיזיה לתקלטות למעבדות ל־מלאכה זעירה, כוכבות וכל דבר אחר. להתקשר בין 10—8 לפס. 224276 ואחרי שעה 19 ובשבת לפס. 672627.

● אולמות 160 + 80 מ"ר לקונפקציה ולבוה"ר לגבלים. 623412.

משרדים

● בדמי מפתח, בבבנות בנגל שלום כ־100 מ"ר, עם גלריה, ניתן להתאים לחנות. 50317, בין 8—13.

● חברה רצינית מעוניינת במשרד לקניה או השכרה תלפון מראש. 245636.

● דרושים משרדים להשכרה + טלפון. אנגלו — סכוכות, תל־אביב, טל. 243391.

● משרדים להשכרה במרכז פתח־תקוה בבנין חדש טל. 913119 — בבית 912589.

● בבבר ססרים 19, ק"א, 3½ חדרים למכירה + טלפון — בדיאיר.

● למכירה מיידית: דירה 3 חדרים, כלפון, קרקע, מקר מנת חנייה, צפון. דירה 1½ חדר, טלפון, מיזוג אוויר, קרקע, קרוב גורדון. לפנות שליצר, יבנה 24 ת"א טלפון 622087 בין השעות 9—13 (מלר"ן).

● משרדים להשכרה בבניין משרדים מפואר ברח' קפלן 2 פינת אבן גבירול 7 קומות משרדים כל קומה 640 מטר כרובע ניתנות להשכרה רק קומות שלמות. הלוכה אפש־מיה ניתנת להתאמה. הבניין ממוזג ומחומם בניוון אויר מרכזי. להתקשר בין 8.00—13.00. טלפון 265562, 258600.

● להשכרה משרד מרווח בבית אמריקה כולל מזכירה אנגליה/עברית. 53287—08, 447654 או ת"א.

● בשכ"ה, 3 חדרים + מזנן נקי מגרשי חנייה, תירקון 34, ק"ב. 621451, 248868.

● מעוניין לשכור 2 חדרים + טלפון לצורכי משרד (ל־תקופה של 10 חודשים), ב־סביבות המלך ג'ורג' — בן־מאיר לפנות 622628 לאורית בשעות העבודה.

● למכירה אולם (מתאים ל־אריכוקטים) 100 מ"ר ב־ארלוזורוב — 621288.

● להשכרה משרד 70 מ"ר + טלפון + חניה בצפון ת"א בערב. 207492.

● להשכרה בתיים במרכז, חלק ממשרד עם טלפון תוור ליכורכז בנוחים סד' העצמאות 62 מל. 808095.

● בשכ"ת בפריימן בין דיזנגוף לריינס בית גורדון בן קומותיים 175 מ"ר בכל קר מה עם גג וגן, מתאים לאור לפי הצורך, פידורים, עורכי דין, מרפאה, בינרסה. טל. 246157, 256423.

● בשכ"ת בריזנגוף בריפמן 4 חדרים טלפון 258452 — 245157.

● בהזדמנות !!! בדמ"פ מקרר + פלי עורב לאלנבי. אנה"כ 625736.

● להשכרה משרד בשכ"ת + טלפון לילינבלום 46 טלפון 621181 או 34201.

מחסנים

● דרוש מחסן קטן להומר הדברה באזור בני ברק רמת גן 731760.

● דרוש מחסן בגודל 100 מ"ר, טלפון 206177.

● בשכ"ת מחסן 50 מ"ר אפשרות להרחבה התאמה בבני יהודה 754703.

בתי מלאכה

● דרוש בית מלאכה לקבלת עמלות. נגרות. לפנות טל. 235932.

● בשכ"ל בדמ"ם מתאים ל־קפאכים (תחנה צורו) או מכללות, בהרחה ברבות + גלריה וכוח. טל. 616058.

● בית מלאכה קטן לאינסט־לטור / מסרה אחרת למסר ה טל. 36603.

● בדמ"פ 50 מ"ר פיל מכון הדרום, לפנות להשפלאי רב יהלי פול השכון המשתלמנה, אבוסביר.

חנויות

● להשכרה בהרצליה פתוח מציעה מכירה עם כל ה־ציוד. 936732.

● חנות בריזנגוף ביש"ת. 25 מ"ר 16.00—9 טל. 738424.

● חנויות בשכ"ת מרכז ל־מכירת בגדילים קונים ובי תנאים נוחים פרטים: חברת יופס לוי בע"מ רח' פינסקר 6, טל. 408884 בין 5—7.

● בדמ"פ חנות 30 מ"ר 6' גובה + טלפון בליבנסכי. 824488, 441536.

● להשכרה/למכירה חנות 35 מ"ר, בצפון ת"א. כולל איפה לכל מטרה. 418055 בערב.

● בהזדמנות חנות 35 מ"ר בדיזנגוף, גלריה 120.000 — 243940.

● בשכ"ה דירת 2½ חדרים + טלפון בצפון תל אביב. 240342.

● בשכ"ת דרוש משרד 1—2 חדרים "לבנ" סוף ישראל 8 הל אביב 612725.

● בניר המדינה ! אנו מא־רגנים "ברכי להוביים". בהיי לפה או כל מכורה אחרת בזכירי ה־הנפלאה הזאת, יש ברכומינו עשרות הד־יות — אלמות — פרוזד פים למכירה או להשכרה כל החויים יחתמו בבת אחת, עם כל המעינים. כאם אתה מעוני, נא להזדרו "ארמת ישראל" אלגלוא ובנו תמיד נכסים, עיפוס ובינוי ועבו־דית בניני, אזריכלות פנים וה"א, אלנבי 130. טלפון: 614621/2.

● 2 חנויות למכירה לפנת לבורגרוב 55, טלפון 287096.

● למכירה חנות בדמ"פ — מתאימה לכל מטרה ארלוזורוב 8, רמת גן. טלפון "כורש" בע"מ.

● חנות להשכרה בבבתיים מתאים לכל מטרה 788186 בקרוב.

● בשכ"ת חנות 18 מ"ר ב־דיזנגוף 75 בפבנ' 299771 — 20.00—22.00.

● במקום מרכזי חנות בעלת ברמ"פ ברמת גן + טלפון 910448.

● למכירה חנות לבדי ל־ים קריניצי 9, רמת גן. תזמנה.

● חנות למכירה או לשכ"ת חוית 47 מ"ר דוד מ"ת 108, טלפון 419982.

● למכירה חנות חדשה 50 מ"ר + מחסן ברח' דיזנגוף 224.

● בגבעתיים — בצנלמו — חנות חדשה בשכ"ת טלפון: 05—26170 מ"ב.

● למכירה חנות מיוחרת ב־בהיים ברח' הרצל 38 (מס' פרה) במחיר 55.000 ל"י. ל־טלפן בשעות הערב 568691.

● להשכרה חנות פינתית ב־כבר המדינה להתקשר לכל־פון 615248.

● למכירה חנות של מ"ר באיזור מאוכלס בחיים — 638940.

● חנות עם גלריה במרכז המסחרי בשכ"ת 612488 מ' 10—20 240817 מ' 9—13.

● דרושה חנות מסודרת ר־אלנטיה לשלות אקסלוסי־בית מיוחדת בפינן במבטי בה המתאימה לבר: בשכ"ת לונגן ארוך, ערבויות טובות מובטחות לפנות ת.ד 2320 ה"א.

● חנות למכירה בכופר ה־יושב ר"נ בבניין 21 קומות 68 כפ"ר טל. 763857 768890.

● הנויות למכירה והשכרה בסביבות התחנה המרכזית — 32118 יכור.

● בבדים במרכז מסול המס־בה בפסנו לשכירה חנות עם טלפון 43.000 ל"י תוור זיל־ברכון בחיים שד' העצמאות 48, טל. 568996.

● למכירה מיידית, חנות ב־בית הכרם, כ־80 מ"ר. 200,000 ל"י, (כולל צוור). מתאים לבכולת ביטורות עצ־מי או למטרה אחרת. אב־גלרסבון, טל' 221161.

● למכירה חנות מכלת מסו־בת וקנה במרכז חולון טל' 840505.

● למכירה חנות + גלריה וטלפון מוקולוב 44 חולון (חיים).

● למכירה חנות מוכורת בבת ים ברח' הרצל 38 (מס' פרה) במחיר 55.000 ל"י. ל־טלפון בשעות הערב 569291.

● מכלת בבת ים למכירה בגלל מחלה פרנסה ל־5 מ־שפחות. ברגם, רח' הרצל 72, בת ים.

● חנות בדמ"פ גלריה + טלפון. כבז יהודה 762003.

● בדמ"פ חנות 16 מ"ר ב־דרום ת"א טלפון 419577.

● בהזדמנות בדמ"פ 22 מ"ר + צוד בתחנה המרכזית — 32870 10.000.

● להשכרה חנות בפ"ת ב־רחוב הראשי עזור טלפון — 842621 רק בערב.

● חנות נעליים מסודרת ל־השכרה דבוטינסקי 97 ר"ג בערב.

מגרשים

● מגרש ברמפון, ע"י הים לבנית מיידית, לוילה או ל־קוטג' — (930013, 938856) בערב.

● ליד כפר בילו למכירה מגרשים להקעה על נכסה מקימה, מוקם באיזור בני נה, ארמה מרטית קואשו ב־באבו. המחיר 3,000 ל"י בפוזמן — והיוהה בתשלומים נוחים, טלפון 614506.

● בכפר שמריהו מגרש ל־השקעה ליד אייזור הוילות. ארמה פרטית קואשו בתגר, המחיר 10,000 ל"י במזומן והיתרה בתשלומים טלפון 614506.

● ישובית לרישפון! לגר הים מגרשים להשקעה במחיר 13.000 במזומן והיתרה בתשלומים ל־טלפון 614506.

● בצפת — כגזן למכירה מגרש לאחר פרצליציה ליד מלון "אורנים", נוף מרהיב עין, מתוקף לבניה. ארמה פרטית. 8.000 ל"י במזומן והיתרה בתשלומים נוחים טלפון 614506.

● בריישפון ליד הים למכי־רה מגרשים לבניה והשקעה טלפון 614506.

● מגרש בהדרה להשקעה 8 ל"י 80% אנ' למכר טלפון 249602.

● ברעננה בהזדמנות 10 דו־נם פרדס תיוחד "אבנרון". 926495.

● מגרשים בסביבות בגבעת הרקמות אחרי פרצליציה ניב־לים בבנוים המתוכנן ארמה פרטית 13.500 ל"י "מסגל עשני". גורדון 69, חיפה. טל. 663562.

● 15 דונם נטיעה פרדס!!! מגרשים באתו־הכרמל אזור כפרי לעין וגופש מ־שפיה ל־ים 7.500 ל"י "מפעל עשני" גורדון 29 חיפה. טלפון 04-663582.

● התלה הרכישה לכבר!!! בקריה־ביאליק מגרשים מוב־הרים אחרי פרצליציה נו־לים בבניה 15.000 ל"י. מפעל עשני גורדון 29 היפה. טל. 04-663582.

עסקים

● ברמ"ם קיוכה ע"י בית אבות 30.000 — לשנתיים ברציבית ספר עם כל הציוד. 52925.

● דרוש קונה לחצות ו־צבוה כנגר ערבויות מקר קער. ת.ד. 1334 תל־אביב. לנוסר 13880/2.

● למכירה מילק בר במקום היפה ברפה גן ולכל מטרה אחרה. טלפון 918205 — 916006 ררני.

● פכניסכוניה, פריג 10, די־רת 6 תל־אביב 18—10.

● חנות כלת למכירה ה־הזמנאים 30 רמת גן פר־נסה לשתי משפחות.

● בית מלאכה קיים עם קר־ים מובים מפתח חרש עם מחרטה או 2 למטרות שונה פיה. או באתודים טלפון 36478 בעבודה 18—7.

● בהזדמנות מכלת בגבעתיים למכירה. פרנסה כהכבל. לפנות לי 791018.

● מכעדה מוזהית למכירה מכשב בריאות עם ציור חדש במחיר הזדמנותי, רחוב צ'לנוב 16 ת"א, פרטים מ־2—3, אחה"צ.

● בפכ"ת מגרש מסודר ל־מכוניות פנתי ברח' המסגר 742861.

● 18%—16% ריבית תקבל באמצעותנו בעיבות בנקאית או בערבות מוסדות ציבו־ריים. מגרגים, פרה להש־קעה בע"מ. לילינבלום 30 טלפון 56450.

● למכירה הנות שרות עצ־מי בבתיים. פרנסה בטחה. טלפון 685405, 604276.

● למשרד פרסום — נרא־מיקה — הוצאה לאור הדים ומכבות ומרכבל ע"י עגיר מוסמך ודינמי דרוש שותף ומיל ומגה, בעל אפשרויות להשקעה ומלאכה. 231845, 5—1, ת.ד 4793 ת"א, רואו.

● דרושה קרקעת פרטית לבניה או לתעשיה בגדלים שונים גיו נ'דסי (ישראל) בע"מ, השקעות ופיתוח הל־אביב, יהודה הלוי 121 טל 226479.

● למכירה קרקעות לבניה והשקעה קרקע פרטית גיו ג'רסי (ישראל) בע"מ הש־קעות ופיתוח, הל־אביב, יהודה הלוי 121, 226479.

● כעוניין במגרש לתעשיה 5—10 דונם עם פתוח ופרצל־ציה באיזור הרלון טלפון 03/882992 אחרי העבודה.

ביקוש עבודה

● צעיר עם כהיר "ה־כיתה" עובד הבלה 1.500 ק"מ, מחפש עבודה טלפון 6043763 ת"א.

● מגיבור בעל רכב המכי בעבודות פקידות, לפנות טל. 225002.

● למכבירים! מסור "אול־בית" 24 שנות לעבודה טל 212591, 1226326.

● מכונה בעבודות יד ל־כורים וכו' מעוניינת ב־כבלת עבודה בבית. טלפון 825181.

● פולחים הם עובדים/ות בכל הכונים. "המרכז", טל. 38346.

● בעל כנגר מעוניין בעבר דה אחה"צ 900 טלפון. לבפס כראיי.

● מתכנית מעלה עברית, אנגלית, מהפיה הרפכות ל־ביתה טלפון 830076 — אחר הצהרים.

● כהבה ובונה מכונות כ־העשייה המזון והנייר. ת.ד. 2001, רמת גן.

● מהנדס מעוניין במשרה בירושלים שולט בשפות: צרפתית, ערבית, עברית אנ־גלית. ת.ד. 6905 ירושלים. 91080.

הכשרה לעבודה

● הורכים מזורזים פקידות ומזכירות, הנהח"ש, בהבנות, ניקוב א.ב.מ., בהלימים. הערה ועזרה בעבודה — "טרוסל" ה"א אלנבי 140 כבר הסקבות (התחנה המרכזית) טלפון 224827.

● קורסים מזורזים פקידות ומזכירות הנה"ח בתבנות י.ב.מ. בהשלומים העזרה ר עזרה בעבודה "טרוסל" מרכז בן־הלל 10 ירושלים.

● ברפוצת קורסים מזורזים פקידות ומזכירות ניקוב י.ב.מ. הנהח"ש, בהבנות, ב־השלומים העזרה ועזרה ב־עבודה "טרוסל" ז'בוטינסקי 54 (מול רמה) טלפון 724206.

הצעות עבודה

● למשרד אדריכל דרוש/ה שרטט/ת בנין מנוסה. לפנות בתיים טל. 863724.

● דרושה עוזרת בפעמים ב־שבוע לחצי יום להתקשר 848798.

● דרושה תופרת מכונה ל־ויניל, לאוברלוק ולכללית. פיל, לפנות ווים, פ"ח — ז'בוטינסקי 2.

● דרושים מסגרים הנאים טובים לפנות טל. 705058.

● דרושה קצרנית שולטת ומדפיסה בצרפתית, ומדברת צרפתית ומעט עברית בעבר נוינת בעבודה. לכתוב למשר טל אזיאלי, יצהר סרה 4/11 נתניה.

● צעיר נשוי (21) עברית, אנגלית, צרפתית שוטפת, מחפש משרה מתאימה טלפון 245137.

● תופרת כעולה מקבלת הד מנות וגם תיקונים טלפון 228049.

● מעוניין בעבודות לאחר השעה 17 בהובלה בפולקס וואגן 1600 טל. 03-982174.

● מחפשת עבודה, רק בישול פעמיים עד שלוש בשבוע לצלצל 761633.

● מוהבר עמיא כריתת עצים ותיקוני גן לפנות "לריקורד" הרצל 161 פסג' תרלם להר בות.

● פקלקת עבודות הדפסה הכיתה מכל סוג, טל 248895.

● מנהל חשבונות עצמאי מק־בל עבודה במשרדו תיד — ת"א 36379.

● "המחירים" — שרות שלי־חים לעיר ולהוץ לעיר — במחירי פרוטה! 241321.

● אשה מחפשת עבודה ל־שעתיים ביום (חוץ מיום ששי) בין 13.30—15.30 ב־סביבות עירית ת"א, ת"ד 1241 ת"א מספר 20051.

[illegible]

הלוח הכפול — הארץ — ידיעות אחרונות

המשרד הראשי: תל־אביב שד' רוטשילד 99 (פנת שינקין)
טלפונים: מחלקת מודעות — 248905, 230521, 230401
המחיר: יום חול: 1.00 ל"י למלה / יום ו': 1.20 ל"י למלה

ביקוש רב

● קונים בפיג'ו נ"י 7 ... 092241, בהזדמנות.

● היכון — 448073, קר ... קונים מכוניות ...

מכוניות למכירה

● פיג'ו 404, מודל ... טלפון 50371 כל היום.

● בהזדמנות פורד פיימס מס' ... מודל 1960 במצב יוצא מן הכלל טלפון 924578.

● דודג' אופל רקורד מודל 67 במצב טוב טל. 572892.

● אופל רקורד 1700 מכמרמי 1970/71/72 051–8756.

● מורעות ג'לגה הכמול מתקבלות באבן גבירול 60, ת"א, פתוח 8.00–18.00.

● לכבירה קונטסה 1300/4 ... 1968 במצב מצוין 10.800 טל. 03-229390.

● קונים כל סוגי מכוניות במחירים הגבוהים ובמזומן "אוטורמר" כביש חיפה — עיר המכוניות מול הפאור פרי קלוב.

● קונטסה 1300, 1967 + אוברול והרצה — 8.900 ... 418225.

● פיאט 124 שנת 1971, מסס לשנה, מצב נהדר — טלפון 845429.

● סימקה 1000 1960 לפנות מכשירי הנועה ...

● לארק 63 אוברול מסס שנה ריפוד, צבע — 844508.

● אופל רקורד ספיישל 1964 ...

● חיפושית 1300 .68, מסס ורדיו 419994.

● בהזדמנות אופל קאדט מצב מצוין מודל 63 ...

● למכירה 150 ספיישל סוף 68, אוברול שמורה — 741616.

תשיעים למכירה

● בהזדמנות ... כתוכבי ...

אופנועים וקטנועים

● אך ורק אצלי תוכל לרכוש כל קטנוע לנוער בתנאים נוחים ...

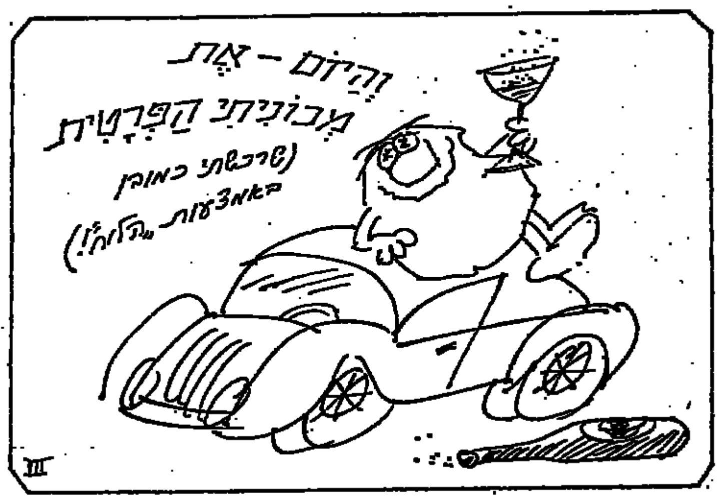

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

הלוח הכפול — הארץ — ידיעות אחרונות

המשרד הראשי: תל-אביב, שד' רוטשילד 99 (פנת שינקין)
טלפונים: מחלקת מודעות — 248905, 230521, 230401
המחיר: יום חול: 1.00 ל"י לשורה / יום ו': 1.20 ל"י לשורה

● עגלות תינוק וטיול במצב מצוין תוצרת פג. טל. 704081.

● למכירה כפה 3 כורסאות ושולחן בסגנון עתיק 2.500 ל"י.

● מציאה: כיס טרנזיסטור ...

טלוויזיה

מכונות כביסה

מכונות כתיבה

מכונות גילוח

תריסים

מקררים

רהיטים

חצים לקנות

טפסים

ספורט

שטיחים

הלבשה

ציוד בנין

צילומים

חיות בית

כלי נגינה

חדי שמש וחשמל

סירות

חקלאות

חוגים

מי מצא?

● גבנה קופסת ירוקה ...

בתי-ספר ושיעורים

בתי"ס לנהיגה

בולים ומטבעות

הרצאות וכינוסים

הלוואות

שרותים

ריקודים

נופש

שידוכים

לוח כללי ברגע האחרון

דירות למכירה

● 3 בבניה לוקסוס בצפון השקם, 3 כיוונים, ...

דירות בש"ח

דירות בדמ"פ

הלוח הכפול — ירושלים

ידיעות אחרונות: הלל 28 טל. 225251
הארץ: המבצלת 5 טל. 224245

תורנות רופאים לפי המקומות

תורנות בתי מרקחת

תורנויות בתי חולים

בתי כנסת

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

דירות

וילות ובתים

קבלנים

דירות בשכר חודשי

2-2½ חדרים

דירות מרוהטות

חדרים מרוהטים

ביקוש דירות

משרדים

מחסנים

חנויות

דירות בדמי מפתח

עסקים

ביקוש עבודה

הצעות עבודה

מכוניות

הלוח הכפול חיפה והצפון

קבלת מודעות: הנביאים 28, טל. 667931
קריות: ברדאנר 20, טל. 661165

תורנות רופאים לפי המקומות

תורנות בתי מרקחת

תורנות בתי חולים

דירות

מציעים למכירה

מספרות

בתי"ס לנהיגה

וילות ובתים

חיות בית

ריקודים

שרותים

כלי נגינה

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

תקלאות

רהיטים

שרותי רכב

מכונות כביסה

אופנועים וקטנועים

דירות מרוהטות

חדרים מרוהטים

ביקוש דירות

משרדים

מחסנים

חנויות

מגרשים

עסקים

הכשרה לעבודה

הצעות עבודה

2-2½ חדרים

דירות ברמי מפתח

דירות בשכר חודשי

מכוניות

ביקוש עבודה

אופנועים וקטנועים

מציעים למכירה

טלוויזיה

רוצים לקנות

מקררים

רהיטים

הלבשה

מכונות כביסה

כלי נגינה

חיות בית

הלוח הכפול נתניה

דירות למכירה

קבלנים מציעים

אירועים ובידור

ביקוש דירות

עסקים

דירות מרוהטות

נופש

אשדוד

דירות בשכר חודשי

הלוח הכפול באר-שבע

וילות ובתים

דירות למכירה

מכוניות

דירות בשכר חודשי

עסקים

הצעות עבודה

למוסד ציבורי דרושים

* מנתחי מערכות
אקדמאי בוגר קורס ניתוח מערכות בעל 3 שנות נסיון לפחות.

* מהנדסי ייצור
בעלי מגמת הנדסה המתמחה במפעלים.

* מתכנן - מתכנות
בוגר קורס תכנות, בעל נסיון של 3 שנים במערכות גדולות
ידיעת שפת קובול הכרח.
יועדפו בעלי ידיעת השפות פורטרן או אסמבלר.
לפנות עם פרוט תולדות חיים, הנסיון המקצועי לפי הבנין:
ת.ד. 33230, תל-אביב, עבור צנ"א.
— הסודיות מובטחת —

לקבלן מטבח במפעל תעשייתי גדול

דרושים:

מנהל או מנהלת מטבח וחדר אוכל

הכרחי נסיון קודם וכושר ארגוני

טבח בעל ותק ונסיון

תנאים טובים למועמדים המתאימים

נא לפנות בכתב לת. ד. 1425 חיפה.

A SUBSIDIARY OF CONTROL DATA CORPORATION
אלביט מחשבים בע"מ

דרושים

* שרטט ראשי
* שרטט
* טכנאי אלקטרוניקה
* טכנאי ייצור

להכנת תכניות עבודה ולמעקב אחר בצוע

לפנות בצרוף קורות חיים מפורטים
ת.ד. 5390 חיפה, מחלקת כח אדם

תמחירן

תיאור התפקיד: הכנת תקציב, תמחיר, מעקב ודיווח שוטפים.

דרישות: תמחירן עם נסיון בענף הבניה.

לפנות בכתב בצרוף תולדות חיים
אל ת.ד. 29057 ת"א.

סודיות מובטחת

לחישולי כרמל בע"מ
דרוש
טכנאי ייצור

נא לפנות בכתב לחישולי כרמל בע"מ, אגף כח אדם ת.ד. 30 קרית הכרמל או טלפון 04-539202

טבח ראשי

נא לכתוב עד 31.3.73
POSTR — ESSTALTE 11172
HAUPTBAHNHOF 8023
ZURICH, SUISSE

חברת השמירה דרושים

צעירים וצעירות
לתפקידי אחראי משמרת.

* אחרי צבא.
* עד גיל 30.
* שליטה בשפה האנגלית.

לפנות אישית למשרדנו בכבל ההעופה לוד, כל יום בין השעות: 08.00—12.00 לפני הצהריים
(טל. 971331).

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

ארץ
חברה לבטוח בע"מ
המשרד הראשי: בית ארץ
רחוב יבנה 32, תל־אביב טלפון 614431
סניף ירושלים, רחוב בן־יהודה 5, טלפון 11—232810
סניף חיפה, רחוב הבנקים 5 (בית פל אפריק) טל. 521439 511431

טיסות אל על – כסידרן

נזקי השביתה כ־5.5 מיליון

מאת סופר „הארץ" לעניני תעופה

מטוסי אל־על המריאו אתמול מ־נמל לוד לפי לוח־הזמנים הרגיל של החברה — שמונה טיסות נוספים ו־שתי טיסות כשפן — ובהנהלת אל־על צופים כי גם היום יקויימו כל הטיסות כסידרן.

טיסות החברה נתחדשו בעקבות שובם לעבודה של יותר ממאה מכו־נאים, אחרי פניית חברי ועד העובדים אליהם לחדש עבודתם ובכך להיענות לצו בית־הדין לעבודה.

ליצוא החקלאי נגרם נזק הנאמד בשני מיליונים ל"י. מועצת הפרחים, שנאלצה להשמיד כ־4000 תיבות פר־חים, תגיש נגד המשק חברי ועד העובדים תביעת נזיקין, בסך 800 אלף ל"י.

דורשים לפרוש מהוועדה לבלימת האינפלציה

מועצת אגף המתכת בהתאחדות התעשיינים קובלת על ההסתדרות

מאת סופר „הארץ" לעניני כלכלה

מועצת אגף המתכת והמטאל בהת־אחדות התעשיינים החליטה השבוע לדרוש פרישה מיידית של המעסיקים מהוועדה לבלימת האינפלציה, המשותפת להם, לממשלה ולהסתד־רות. האגף בא בדברים עם נציגים של אגפים אחרים בהתאחדות כדי ש־גם הם יעלו אותה דרישה.

כל הדוברים בישיבת מועצת האגף יצאו בחריפות נגד השתתפות המע־סיקים בוועדה, בטענה שכל נסיונות העבר הכזיבו והמעסיקים היו הקר־בנות היחידים משיתוף הפעולה עם הממשלה וההסתדרות. במיוחד תקפו את ההסתדרות והמזכיר הכללי שלה, מר יצחק בן־אהרון באומרם כי זו מעוניינת בוועדה לאחר שהסכמי ה־שכר נחתמו. מצד שני היא לא שמרה בעבר על הסכמים שנעשו עמה.

מליאת הוועדה עומדת להתכנס ב־יום א' הקרוב ובפניה יובאו הסיכו־מים של שתי ועדות המשנה שהו־קמו. הוועדה השלישית, הצריכה לע־סוק במדיניות השכר, המסים וה־מחירים לשנים 1974/75, טרם הוקמה למרות דרישת המעסיקים לעשות זאת. המעסיקים עומדים גם על כך כי מסקנות שלוש הוועדות יהיו מ־שולבות מאחר שהם רואים בהן חבי־לה אחת. בישיבת שתי הוועדות ש־נערכו עד כה לא העלו נציגי המע־סיקים כל הצעות והם רק שמעו הצ־עות שהעלו בעיקר נציגי הממשלה.

ח"כ פת יבקש דיון בסירוב שם־טוב למסור מידע על הקמת חברה על ידי משרדו

מאת סופרו הפרלמנטרי של „הארץ"

חבר הכנסת מסיעת גח"ל מר גד־עון פת, עומד להגיש בכנסת הצעה לסדר היום בקשר לפרשת הקמת חברה להספקת רפואות על ידי מש־רד הבריאות וסירוב שר הבריאות למסור מידע על הקמתה לפי בקשתו.

(ראה מאמר ראשי בעמוד 13)

לפני ארבעה חדשים כתב מר פת לשר הבריאות, מר ויקטור שם־טוב, וביקש להמציא לו את החומר הקשור בתכנית להקמת החברה. על כך קיבל תשובה מכשנה למנכ"ל ה־משרד כי הענין נמצא בדיונים פנים־משרדיים ואחרי שהבירור ייגמר יח־זרו לדון בבקשה להמציא את החו־מר.

מר פת התלונן על כך בפני יו"ר הכנסת מר ישראל ישעיהו והודיע על שהשר מסרב להמציא חומר לחבר כנסת.

בתשובה על כך ענה מר יש־עיהו כי לפי התקנון הכנסת אין שר חייב להמציא חומר לחבר כנסת, אלא רק לענות לשאיל־תה.

בעקבות מכתב זה עומד מר פת להגיש הצעת חוק לתיקון התקנון של הכנסת, שבו יתווסף סעיף המ־חייב את השרים להמציא מידע לחב־רי כנסת בנושא שהם בתחום פעילו־תם הפרלמנטרית.

שם־טוב: דמגוגיה

(ל.צ.מ.). שר הבריאות, מר ויק־טור שם־טוב, דחה אתמול, בתשוב־תו בפני ועדת הכספים של הכנסת על תקציב משרדו, את הטענה ש־משרד הבריאות לא התחיל לבנות בית חולים חדש באסף הרופא מפ־ני שהוא משרת את ישראל השניה. השר הגדיר טענה זאת כדמגוגית וזולה ושאל אם ארבעת בתי החולים הנבנים כעת בתל־אביב משרתים רק את ישראל הראשונה, סולם ה־עדיפויות לבניית בתי חולים חד־שים נקבע רק לפי חומרת המצוקה. המצב באסף הרופא קשה אך התפו־סה הממוצעת בו איננה עולה על 89 אחוז, לעומת 115 אחוז באיכי־לוב, 110 בתל השומר ויותר מ־100 אחוז בהדסה. השר הודיע שתור הבניה באסף הרופא מגיע, וזאת לא כתוצאה מהתערבויות בציבור.

ח"כ י. בדר טען שתקציב משרד הבריאות אינו מספיק. לדעתו עני־ני האקולוגיה צריכים להיות מרוכ־זים במשרד הבריאות. כן הציע תשלום בעד תרופות, שיביא חסכון בתרופות ויהיה לטובת החולים. עוד הציע שקופות החולים יהיו נתונות לבקורתו של מבקר המדינה בציינו כי כ־25 אחוז מתקציב משרד ה־בריאות מיועד לקופות אלה.

זכה ב־150 אלף ל"י

יעקב מרדכי לוי, נשוי ואב לשני ילדים, בעל מוסך בגבעתיים, זכה ב־150 אלף ל"י בהגרלת מפעל הפיס.

גבתי לנציגי נשר:

הכריה—למועצה הארצית לתכנון

(ל.צ.מ.). ועדת השרים שמונתה לבדיקת נושא הכריה של בית־החרו־שת „נשר" בפארק הכרמל, החליטה להעביר את הנושא לטיפולה של ה־מועצה הארצית לתכנון ובניה. זאת, בעקבות חוות דעת של היועץ המש־פטי לממשלה — מסר אתמול שר החקלאות, מר חיים גבתי, לוועד עוב־די נשר שנפגש עמו בלשכתו בתל־אביב.

השר אמר, כי בדיקת נושא הכריה בפארק והדיון בבקשתו של המפעל להרחבת שטחי הכריה באזור, הם בתחום סמכויותיה של המועצה האר־צית לתכנון ובניה. בפגישתו עם חב־רי הוועד הבהיר השר כי נושא הכריה בפארק קיבל ממדים נרחבים בתוד־עת הצבור. רק לפני מספר שנים הק־צתה הממשלה 20 מיליון לירות, כ־פיצוי לבעלי מגרשים פרטיים על ה־כרמל כדי שאפשר יהיה לשמור על טבעו ונופו של הכרמל. הוא הציע לבדוק מספר אלטרנטיבות לאספקת חומר גלם: כריה לעומק בשטחים ה־קיימים, או סלילת מסילת ברזל שתו־ביל את חומר הגלם משפרעם אל המפעל.

בודקים אמצעי הובלה

סופר „הארץ" בחיפה מוסר: צוות כלכלנים במשרד התחבורה בודק כדאיות ההובלה באמצעים שונים של חומר הגלם משפרעם לנשר. הנהלת הרכבת הגישה למשרד הצעה ראשונית של בניית מסילת ברזל משפרעם לנשר בתוואי לאורך של 20 ק"מ. ההנהלה מדגישה את העק־רון, שהוכח בעולם לדבריה, של העדפת מסילת ברזל בהובלת עפ־רות. לדעתה הובלה בסדר גודל של מיליון טונות בשנה מצדיקה בניית מסילה. הובלה כזאת לא תהווה מע־מסה על הכבישים הקיימים.

הלוח הכפול
עמודים 7, 8, 9, 10, 11, 22, 23, 24, 25, 26, 27
הכל בכל כלול בלוח הכפול

ספיר חזר מארה"ב

(ע). שר האוצר, מר פנחס ספיר, חזר אתמול מארה"ב, לאחר שניהל שיחות עם שר האוצר האמריקאי ועם פקידי רשות בכירים בממשל שם ב־בקשת ישראל לסיוע של 415 מיליון דולר. השר ציין, כי ועדות מומחים מבררות כעת את בקשת ישראל לסיוע זה.

מר ספיר נשאל מה הרושם באר־ה"ב מחקירת המטוס הלובי. הוא אמר: „נפגשתי רק עם אנשים ספו־רים. אינני חושב שהחקירה עשתה רושם כעדוד או היובי". הוא הוסיף, בתשובה לשאלה אחרת, כי „אמנם אינני פרשן ואינני מפרש מה שמתר־חש בארה"ב, אך קלטתי את דבריו של פרשן אמריקאי, שאמר, כי חק־ירת המטוס לא תהווה הפרעה להופ־עה של ראש הממשלה בארה"ב ב־שבוע הבא".

נשלמו ההכנות לשביתת האקדמאים ביום ב'

מאת סופר „הארץ" בירושלים

נשלמו ההכנות לשביתת האק־דמאים במדעי החברה והרוח שתו־פתח ביום ב' הקרוב — הודיע את־מול המזכיר הארצי של הסתדרות האקדמאים במדעי החברה והרוח, מר מרדכי גבי, בכינוס אקדמאים שנערך בבית מועצת פועלי ירוש־לים לקראת השביתה.

מר גבי הוסיף כי עדיין אין נכו־נות מצד המעסיקים להגיע להסכם עבודה לשנים 1972/73.

עובדים: באלאגאן גדול בטלוויזיה

העידו בוועדת החינוך של הכנסת

מאת סופר „הארץ" בירושלים

חברי ועד עובדי הטלוויזיה, דוד הירשפלד ומיכה לימור, השיבו את־מול לשאלותיהם של חברי ועדת ה־חינוך של הכנסת הדנה בנושא הט־לוויזיה, בעקבות הצעה לסדר היום של ח"כ יוסף תמיר (גח"ל).

מר הירשפלד טען כי ההסכמים שנתחתמו בין הוועד וההנהלה אינם מתבצעים, אין תיכנון לטווח ארוך, והאבטלה הסמויה גדולה, השיחות עם ההנהלה אינן מניבות תוצאות.

יו"ר הוועד, מר לימור, טען כי בטלוויזיה אין תודעת חסכון, ראשי הטלוויזיה אינם נותנים דוגמא אי־שית לעובדים, היה מספר רב של הפקות בזבזניות, אין חדוות יצירה במצב הנוכחי. מר לימור הוסיף: „אני מוכן לסגירת הטלוויזיה ולפתי־חתה לאחר תקופת מה וכן שכל ה־עובדים יצטרכו לעבוד מיבדוים".

כן ביטס את דברי המומחים מחו"ל שבאו לייעץ להנהלת הרשות בענין בנין רשות השידור החדש ברוממה בטענו כי „יש בטלוויזיה כושר אינ־דיבידואלי מצוין, אך באשר לעבודה הקולקטיבית שורר באלאגאן גדול".

נודע כי ועדת החינוך שקיימה עד כה חמש ישיבות בנושא הטלוויזיה, אמורה לסכם בקרוב את דיוניה.

(ראה ראיון עם מנהל הטלוויזיה — בעמוד 14)

66 ממזרח הבירה ביקשו אזרחות ישראלית

מאת סופר „הארץ" בירושלים

66 מתושבי מזרח־ירושלים ביקשו להמיר את אזרחותם ה־ירדנית באזרחות ישראלית מאז מלחמת ששת הימים. הם עשו זאת בגלל רצונם להתקבל ל־עבודה במשרדי הממשלה. מספר התושבים הערבים במזרח ירוש־לים עולה על 70 אלף.

יהודה ליטני נפל במילוי תפקידו

מאת סופר „הארץ" בחיפה

כמאה אנשים, בהם אישי ציבור ותיקי ההגנה בחיפה, השתתפו את־מול בהלויתו של רב"ט יהודה ליט־ני (ליטמנוביץ), בן 19 וחצי, ש־נפל במילוי תפקידו. המנוח בנו של דוד ליטני, מותיקי קק"ל, ומזכיר ארגון חברי ההגנה בחיפה והוא נק־רא על שם דודו, יהודה ליטמנוביץ, שנפל בשליחות ההגנה ב־1947. יליד חיפה, למד בבית הספר הריאלי וב־בית הספר המקצועי שליד הטכניון. עם גיוסו התנדב ליחידה קרבית.

נפלו מקומה ד' ונפצעו קשה

מאת סופר „הארץ" בגליל המערבי

שני צבעים שעבדו אתמול בצבי־עה בקומה רביעית של מבנה חדש המוקם על ידי הקבלן זאב בר־זוהר בנהריה נפצעו קשה, כאשר הפיגום עליו עמדו התמוטט והם נפלו מ־גובה 12 מ'. עם שברים רבים בכל חלקי הגוף אושפזו אדריאנו קירי־אני (39) מכפר יאסיף ויאסרי כורי (32) מאבו סנאן בבית חולים בנה־ריה. המשטרה ומשרד העבודה פת־חו בחקירת התמוטטות הפיגום.

פלימן חולה

ראש עיריית חיפה מר משה פלי־מן נעדר בזה שבועיים מעבודתו מ־חמת מחלה. את מקומו ממלא סגנו מר ירוחם צייזל.

★ (ע). שר העבודה, מר יוסף אלמוגי, הודיע אתמול כי בימים ה־קרובים יותקן תקנה שתחייב ל־העסיק ממונים על בטיחות במפעלים.

סידהארתא
מאת הרמן הסה
הערב בקול ישראל
האזינו הערב בשעה 18.30 ברשת א' לתוכנית שבועון לספרות בה ישוחח פרופ' בן עמי שרפשטיין והמבקרת גילה ראוך על הספר סידהארתא שהופיע בהוצאת שוקן.

מכתב גלוי לשר יגאל אלון ולרשות השידור

אדונים נכבדים,

מהי תגובתכם למחאה הציבורית שקמה נגד הטלויזיה הישראלית?
א. שכירת מומחה זר שיחקור וידווח.
ב. מינוי ועדת חקירה.
ג. דיון על הקמת ערוץ נוסף, בעתיד הרחוק ובכספי הציבור.

אדרבא, תוקם ועדה ציבורית! נקדם בברכה את ההזדמנות להעיד בפני הוועדה ואנו סמוכים ובטוחים כי אכן נוזמן להעיד בפניה!

מכל מקום,

השיטה של ערוץ שני היא כבר מיושנת!!!

הפתרון הנכון – שידורי טלויזיה בכבילים (CABLE TELEVISION) שיטת התקשורת המתקדמת ביותר לפתרון בעיותיה המיוחדות של ישראל.

הרי העובדות לאשורן:

	ערוץ שני	טלויזיה בכבילים
1.	ברירה אחת נוספת בלבד	לפחות 5־6 ערוצי טלויזיה נוספים ויותר תחנות רדיו.
2.	יכוהל ע"י אותה הנהלה המציעה כיום מנות גדושות של תרבות כביכול, וסרטי „תעודה" על רעב, נגעים ומוות	בניהול פרטי, נאור ומנוסה, לספק טעמו של הציבור
3.	אינו עונה על הצרכים של ציבור רב־לשוני ושל הרבים אשר העב־רית שלהם מוגבלת	תשדר בשפות: עברית, יידיש, אנג־לית, צרפתית, רוסית, ספרדית ועברית קלה.
4.	יעלה למשלם המסים למעלה מ־200 מיליון ל"י אם יהיה צבעוני, וישמש „עידוד" לרכישת מכשי־רים צבעוניים במחיר של —.4,000 ל"י היחידה.	תוקם ללא כל השקעה מכספי משלם המסים.
5.	אין כל יתרונות אחרים לציבור או לממשלה.	יתרונות נוספים: א. סילוק האנטנות מעל גגות הבתים. ב. תעסוקה למהנדסים סופרים ובדרנים, שלא על חשבון משלם המסים. ג. מיזוג גלויות. ד. סיוע למלחמה בפשיעה. ה. ירידה בצפיפות התחבורה. ו. קידום טכנולוגי וזרימת אינ־פורמציה. ז. הטלויזיה בכבילים (CABLE TELEVISION) תשמש מע־בדה מדעית להתפתחויות חדשות בתקשורת ובבטחון. ח. ועוד, ועוד...

בכבוד רב,
TELEPRO INTERNATIONAL
ת. ד. 3047, תל־אביב
(מ)

מכתבי תודה
ממאות רוכשי דירות
בפתח-תקוה
?
אצלנו זה מקובל
!

בביקורך במשרדי "גן" בפתח־תקוה, תוכל לעיין באלבומים ולקרוא את מכתבי התודה ששלחו מאות רוכשי דירות.
בחברת "גן" פתח-תקוה
יקחו אותך לסיור באתרי הבנייה השונים בפתח־תקוה — למען תראה במו עיניך ותווכח בטיב וברמת הבניה.
אז תבין מדוע אנו מקבלים מכתבי תודה ממאות דיירים.

מבחר דירות בכל חלקי פתח תקוה
הלוואות לא צמודות עד 40,000 ל"י
ע"י משכנתא בנקאית רגילה בין 15,000 - 25,000 ל"י
והלוואה נוספת של חב' "גן" בסך 15,000 ל"י

העובדות הוכיחו הדיירים יגידו:
דירה בחברת "גן" תקנה - כשתגור בה מרוצה תהיה.

"גן"
חברה קבלנית לבנין והשקעות בע"מ
פתח תקוה, רח' חיים עוזר 20

אל קוראי „הארץ" בארה"ב ובקנדה
לנוחיותכם קיים משרד של העתון בניו־יורק לקבלת מנויים חדשים, לחידוש מנויים קיימים ולקבלת מודעות מכל הסוגים ל„הארץ" ול„הארץ שלנו".
Israel Communications Inc.
110 East 59th Street
New York, N.Y. 10022
Tel. 421-5547.
מנויים בלעדיים של „הארץ" בארה"ב ובקנדה.

TIME
26 February 1973
MONEY:
The Winners and Losers of Devaluation
ISRAEL:
Ruth Dayan: Life with Moshé
להשיג בקיוסקים
סוכנות ביתמון בע"מ

ON SALE ON MONDAY
THE PAN EDITION
ARTHUR HAILEY'S BESTSELLER
WHEELS
WILL BE AVAILABLE AT ALL BOOKSELLERS AND OUR BOOKSHOPS
הפצה בלעדית
סוכנות סטימצקי
להשיג בכל מקום

מלון מרכזי
בצפת
מזמין אתכם לבלות פסח אביבי בצפת
סדר פסח באולם החדש המפואר
מספר מקומות מוגבל.
נא הקדימו הזמנותיכם
טל. 30015—067, 31015—067.

ביום ב', כ"ד באדר א' תשל"ג, 26.2.73
יום השלושים לפטירתו של יקירנו
משה הורביץ ז"ל
נעלה לקברו לאזכרה ולגילוי המצבה
בבית הפלמין בחולון בשעה 12.30.
אוטובוס ייצא מבית המנוח בשעה 11.45.
המשפחה

האגודה הביוכימית הישראלית — האוניברסיטה העברית בירושלים, המחלקה לכימיה ביולוגית
הפגישה השנתית המוקדשת לזכרו ולחלוקת הפרס על שמו של פרופ' **שלמה הסטרין** ז"ל
תתקיים ביום שלישי, כ"ה אדר א', תשל"ג (27.2.73) בשעה 4.30 אחה"צ, באולם ההרצאות של המחלקה לכימיה ביולוגית (רחוב ממילא 20).
ד"ר א. לויטר ירצה על "Membrane fusion and conjugation in Eucaryotic cells"
פרופ' ד. ס. ברנס (ממשרד הבריאות של מדינת ניו יורק, אלבני) ירצה על "The aggregation properties of membrane associated proteins"

ביום ראשון, כ"ג באדר א' תשל"ג (25.2.73)
בשעה 3.30 אחה"צ
יערך טכס חנוכת
בית הספר המקיף הדתי ע"ש
הלל ובינה אפלמן
בדימונה
בית הספר הוקם ע"י
קרן החינוך לישראל
של המגבית המאוחדת בארה"ב
התחבורה תעמוד לרשות האורחים.
מירושלים, ממלון המלך דוד בשעה 15.30 בצהרים.
מתל־אביב, „הסוכנות היהודית", רחוב קפלן 17, בשעה 13.00.

למנכ"ל עמידר
מר **צבי אלדרוטי** ורעיתו **זהבה**
ברכת מזל טוב
להולדת הבת
אחות לעופר, שי וטל
בית עמידר

למנהלנו היקר
מר **חיים ליבטמן** ורעיתו
ולבנו
עמינדב ליבטמן ורעיתו
ברכות מקרב לב
להולדת הנכד-הבן
ועד עובדי
דיור לעולה בע"מ

טוס לאילת על חשבון המלכה
פרטים: מלון מלכת-שבא אילת 2111/2/3 ת"א 230640, 246211/2 חיפה 523468, 529406